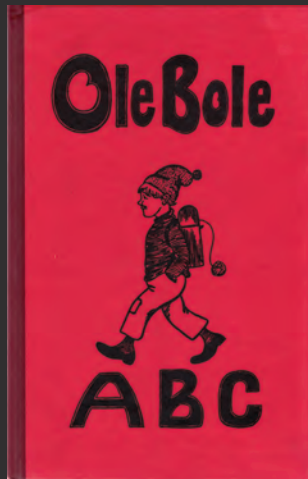
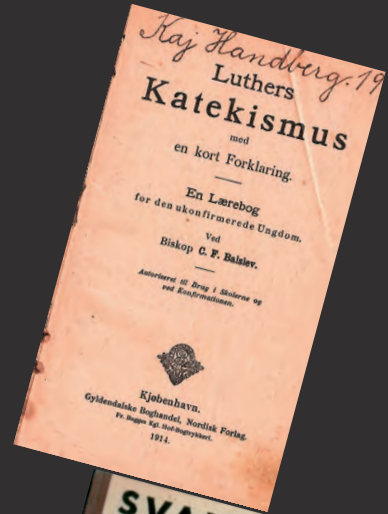
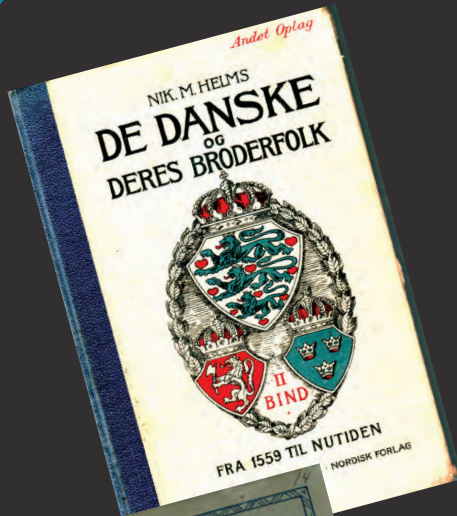

POUL FELDVOSS

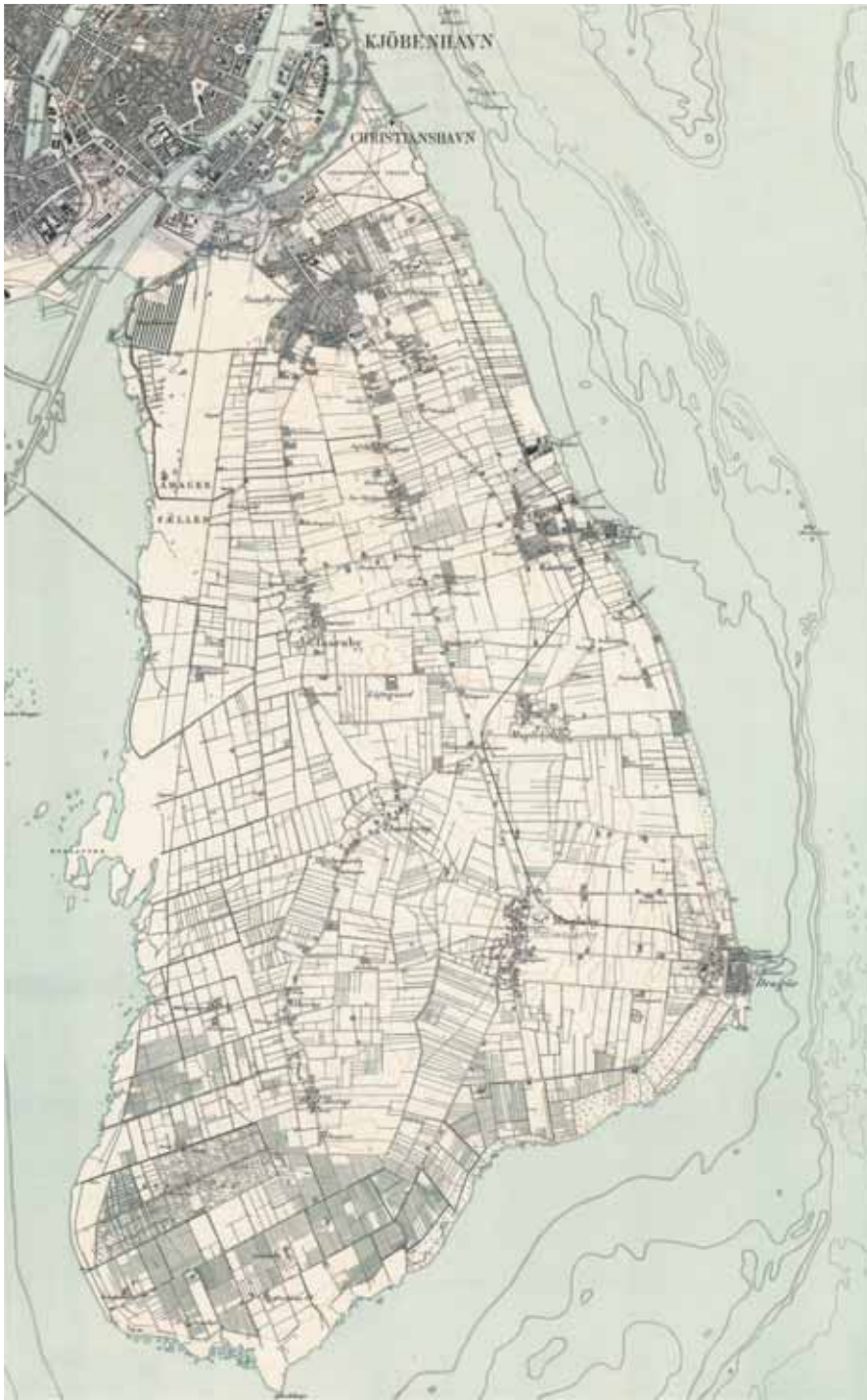

SKOLEN FOR FOLKET

Tårnby Kommunes skolehistorie fra
århundredskiftet til 2. verdenskrig

SKOLEN FOR FOLKET

Tårnby Kommunes skolehistorie
fra århundredskiftet til 2. verdenskrig

Se tekst på bogens bagside.

INDHOLD

Indhold	3
Forord	4
Indledning	7

KAPITEL 1: DEN LILLE KOMMUNE

Lokalpolitiske fronter	11
Tårnby Villaby.....	11
Lærerne organiserer sig	15
Nye byskoler	21
Tårnby	21
Kastrup.....	23
Oplandets skoler	26
Ullerup og Tømmerup	26
Maglebylille	27
Den tidlige mellemskole.....	29
Verdenskrig	32

KAPITEL 2: MELLEMSKOLEN

Systemskiftet	35
Den første mellemskole	37
Startvanskeligheder.....	40
Kampen om mellemskolen	48
'Indtil videre'	54
Kastrup Kost- og Realskole.....	56
Den fine skole	59
Flyttedag	61
Indvielse.....	62
Indretning og omgivelser.....	64
Indhold	65
Vokseværk	68

KAPITEL 3: RUNDT OM BYSKOLERNE

'- dengang'	71
Kastrup Skole	76
Tårnby Skole	90
Korsvejens Skole.....	102
Teknisk Skole	116

KAPITEL 4: DE SIDSTE LANDSBYSKOLER

Et brev	125
De sidste landsbyskoler.....	128
Maglebylille Skole	129
Tømmerup Skole.....	138
Ullerup Skole	141
Skolen på Saltholm.....	147

KAPITEL 5: UNDER KOMMISSIONENS VINGER

Lærertilv	153
Statistik	155
Kreds 3 C.....	158
Københavnsløn.....	160
Skolekommissionen.....	164
Skolebedømmelser.....	168
Skulkeri og mulkttering.....	171
Korporlig revselse	175
Poetisk appendix 1	178
Poetisk appendix 2	184

KAPITEL 6: FATTIGDOM OG UNDERERNÆRING

Børnehjælpsdag.....	187
Skolelæge	192
Skolehaver og skolebespisning	195
Svaghørns- og feriekoloni	198
Den første lejrskole.....	207

KAPITEL 7: AFRUNDING

De første 8. Klasser.....	211
Kilder	217
Illustrationer.....	219
Emne- og personregister	222

FORORD

Da jeg for nogle år siden påbegyndte arbejdet med at skrive SKOLEN I DE SYV LANDSBYER, første del af Tårnby Kommunes Skolehistorie, så jeg det som min opgave at grave alt tilgængeligt materiale frem om den periode, jeg beskæftigede mig med. Det var ikke ligefrem mængderne, der gjorde det vanskeligt, tværtimod. Hver gang noget nyt viste sig, gav det derfor anledning til jubel. Endnu en stump af kommunens skolehistorie havde ladet sig afsløre.

Med dette 3. bind begynder vanskelighederne at have den omvendte karakter. Ofte har jeg stået med flere udsagn om den samme historie og har måttet vælge eller mixe, og alligevel har jeg ikke kunnet tage det hele med. Første halvdel af 1900-tallet er en særdeles aktiv kommunal periode, ikke mindst på skoleområdet, og heldigvis har jeg haft lejlighed til at snakke med en lang række tidligere lærere og elever, som i mange tilfælde har vist sig at have en endog særdeles omfattende erindring om deres skoletid, ofte suppleret med fotografier og trykt materiale, som jeg har fået lov til at benytte.

Jeg vil gerne på denne plads sende dem alle sammen en hjertelig tak for villighed og venlighed. Mange er nævnt i bogen, men ikke alle. Deres bidrag er dog ikke glemt, men i de fleste tilfælde flikket sammen med andre til en større helhed.

Første del af 'skolehistorien' udkom i 2004. Lige siden har det været hensigten snarest at følge efter med anden del.

Men mens jeg arbejdede med det udelukkende skriftlige kildemateriale, gik det lidt efter lidt op for mig, at der var en risiko for, at jeg undervejs mistede de levende kilder, jeg havde satset på at alliere mig med til tredje del. Det ville jo ifølge sagens natur være ældre mennesker, som ikke nødvendigvis havde mange årtier tilbage at leve i.

Altså sadlede jeg om efter aftale med Skolevæsenets ledelse og kastede mig ud i arbejdet med tredje del, SKOLEN FOR FOLKET, Tårnby Kommunes Skolehistorie fra århundredskiftet til 2. verdenskrig. Det er det arbejde, der nu er tilendebragt. Desværre blev jeg afbrudt midt i det hele og forsinket i mere end et år p.g.a. sygdom. Den har jeg nu lagt bag mig og er klar til med fornyede kræfter at tage fat på de sidste to dele: SOGNETS SKOLE og DEN KOMMUNALE SKOLE. Jeg vover ikke for nuværende at spå om, hvilken af dem, der bliver den første, men jeg er da godt i gang med dem begge.

Jeg vil gerne takke Inger Kjør Jansen og Vicky Bonde på Lokalthistorisk Samling for endnu engang at have ydet mig uvurderlig hjælp med en imødekommethed, der rækker langt ud over, hvad man kan forvente.

Til sidst, men ikke mindst takker jeg Allan Meyer, som har hjulpet mig med billeder og påtaget sig alle de edb-mæssige ubehageligheder undervejs. Helt alene har jeg selv kun klaret selve skriveprocessen, som under de givne omstændigheder har været temmelig langvarig og til tider belastende for hjemmets øvrige aktiviteter, hvorfor jeg her benytter lejligheden til at takke min kone Ninna for stor tålmodighed og medleven under hele forløbet.

Forhåbentlig vil SKOLEN FOR FOLKET blive til glæde for mange både i og uden for Tårnby Kommune.

Da bogen også er tænkt som en opslagsbog, har det været umuligt at undgå gentagelser.

Skriftlige citater er anført i kursiv, mundtlige i citationstegn.

Er der faktuelle fejl og mangler, er det mig, der skal dadles, men følges dadlen af nye oplysninger og trykte som utrykte historier, hilser jeg dem velkommen.

God fornøjelse!

Poul Feldvoss, februar 2009

- OG ENDNU ET FORORD

Kort efter min mand med sit forord i august 2009 afrundede arbejdet med nærværende bind af Tårnby skolehistorie, blev han atter syg, og han nåede ikke at tage stilling til det længe ventede råmanuskript af Bind III, 'SKOLEN FOR FOLKET', der forelå kort før hans død i sommer. Gode venner gik på eget initiativ i gang med at fuldføre arbejdet, og jeg kan ikke takke dem nok:

Allan Meyer for ufortrødent at fortsætte med layout - og meget mere, Søren Markvard bl.a. for udarbejdelse af det grundige 'Emne- og personregister', Inger Kjær Jansen for at stille sin faglige ekspertise til rådighed, så fejl og misforståelser så vidt muligt er ryddet af vejen.

Selv har jeg hovedansvar for korrekturlæsningerne, men jeg har jo ikke som vanligt kunnet drøfte uklarheder med min mand, og det har været en umulig opgave at krydstjekke alt, så jeg beder om læserens overbærenhed.

Poul arbejdede sideløbende på alle værkets bind. Stoffet voksede imellem hænderne på ham, og tidligt stod det klart, at det ikke kunne rummes i 3 bind som først antaget. Han har efterladt et omfattende materiale - såvel til det 'oversprungne' Bind II, 'SOGNETS SKOLE', som til Bind IV, 'DEN KOMMUNALE SKOLE'.

Meget stof ligger færdigbearbejdet og trykkeklart, andet kræver en fagperson indover. Her har Inger Kjær Jansen tilbudt at træde til.

Det var min mand meget magtpåliggende, at alle de, der over en årrække beredvilligt har leveret ham billeder og værdifuldt skriftligt som mundtligt materiale, fik den påskønnelse, at det rent faktisk blev brugt og udgivet. Men det er en omfattende opgave, som ikke er så ligetil at realisere. Jeg er derfor kommunen meget taknemmelig for dens generøse beslutning om en periode at give Inge Kjær Jansen orlov til at arbejde med færdiggørelsen.

Ninna Feldvoss, efteråret 2010

(Skulle nogen ikke have fået sendt deres bidrag retur, hvilket min mand var meget påpasselig med, bedes de rette henvendelse til mig).

INDLEDNING

Førstelæreren på Maglebylille Skole omkring århundredskiftet, Emil Rasmussen, lader til at have været en ovenud tilfreds og optimistisk mand med et lyst sind og overskud til at dele sin glæde med andre.

I april 1907 offentliggør han i lærernes fagblad, Folkeskolen, en hyldestbuket om skolevæsenet i Tårnby, skrevet lidt euforisk, men ikke desto mindre med en detaljerigdom, så det vil være rimeligt at citere den første halvdel af artiklen om 'Skolevæsenet paa Amager'.

Vi hører og læser desværre saa ofte om karrige og knebne Sogneraad, der modsætter sig enhver ny Udgift til Skolevæsenet. Saa meget mere glædeligt er det, naar der kan fremhæves hæderlige Undtagelser, og om en saadan vil nedenstaaende Linier fortælle "Folkeskolens" Læsere.

Taarnby Sogneraad herude paa den lave, men fede Ø, har i løbet af de sidste 10 Aar trods vekslende Medlemmer stedse haft et aabent Øre og en aaben Haand for Skolens Tarv.

Naarsomhelst Lærerne har fremsat et Ønske, har Raadet vist villig Imødekommen og Lyst til Samarbejde.

Dette gælder ikke alene, naar Talen har været om Forbedring eller Nyanskaffelser af Skolemateriel, Gymnastik- og andre Apparater, Anskaffelse af Billeder, Samlinger og lign., men ogsaa naar det har været en Forbedring af Lærerboligerne.

For ca. 3 Aar siden forhøjedes Begyndelsesløningerne, saaledes at Embederne nu staar blandt Landets allerbedste Landsbyembeder.

For Aaret 1907-08, hvor Kommunens Budget balancerer med 124.077 Kr. 84 Øre, er Udgiftsposten til Skolevæsenet 38.240 Kr.

Jævnlige deltager flere af Raadets Medlemmer i Kredsens Lærermøder.

For Tiden staar to fuldt ud tidssvarende nyopførte Skolebygninger færdige (i Kastrup og Taarnby), og der er købt Jord til yderligere to (i Tømmerup og Ullerup).

Da Sognets Lærere i Anledning af de nye Skolers Opførelse fremkom med Forslag om den mere tidssvarende Hverdagsundervisnings Indførelse, var Raadet straks med. Det overlodes Lærerne

Emil Rasmussen, den begejstrede førstelærer fra Maglebylille, blev siddende i sit embede helt frem til 1931. Hans sidste år lader ikke til at have været nogen dans på roser. Men han fik oplevet lidt af hvert på skolefronten. Han nåede dog ikke at komme ind under den nye skolelov fra 1937 eller se sin egen gamle skole blive nedlagt samme år. Heldigvis, må man tro.

at udarbejde en ny Undervisningsplan, som senere behandles af Sogneraad, Skolekommission, Menighedsraad og Lærere i Forening.

Resultatet af dette Samarbejde er, at vi – under Forudsætning af de højere Autoriteters Approbation – den 1. Maj d. A. faar Hverdagsundervisning i Sognets samtlige Skoler.

Da denne Plan kan gennemføres uden store Merudgifter, mener jeg uden at tro, at den skal staa som Mønster, at den kan have almen Interesse og skal derfor i Korthed fremdrage Hovedpunkterne, idet jeg samtidig skylder Retfærdigheden at oplyse, at Æren for, at Planen kan gennemføres uden større Udgifter for Kommunen, i første Række tilkommer den her i Sognet for Tiden vikarierende Sognepræst Hr. Pastor Vibæk, der med aldrig svækket Interesse og megen Dygtighed har arbejdet og arbejder for Sagens Gennemførelse.

FOLKESKOLEN

Medlemsblad for
Danmarks Lærerforening,
udgivet af Hovedbestyrelsen.

Udkommer hver Torsdag og forsendes med Posten til ethvert Medlem af Danmarks Lærerforening. Oplag: 7,600.		Redaktion: N. P. L. Kljergaard (Ansvarhavende) og Hans Rasmussen.	Abonnementprisen for Ikke-Medlemmer er 2 Kr. aarlig. Bladet kan bestilles hos Postvæsenet. Oplag: 7,600.
Nr. 16.	Artikler, Bøger og Blade til Anmeldelse sendes til Lærer Kljergaard, Korsør. Telefon: Korsør 33.	18. April 1907.	Foreningsmeddelelser til Efterretning for Medlemmerne sendes Overlærer Hans Rasmussen, Sakskøbing.
Sager vedrørende „Danmarks Lærerforening“, Forespørgsler o. l. sendes til Hovedbestyrelsens Formand, Viceinspektør J. Gr. Nørby, Kong Georgs Vej 62, 3. S., København. F. Telefon: Godthaab 865.	Foreningens Kasserer: Lærer J. Larsen, Villa Kærlund, Aalborg.	Bekendtgørelser til „Folkeskolens“ Avertissements-Tilleg sendes til Bladets Ekspedition: Andelsbogtrykkeriet i Odense. Telefon: Odense 1030.	24. Aarg.

Skolevæsenet paa Amager.

Vi hører og læser desværre saa ofte om karrige og knebne Sogneraad, der modsætter sig enhver ny Udgift til Skolevæsenet.

Saa meget mere glædeligt er det, naar der kan fremhæves hederlige Undtagelser, og om en saadan vil nedenstaaende Linier fornølle „Folkeskolens“ Læsere.

Taarby Sogneraad her ude paa det den lave, men fede Ø har i Løbet af de sidste 10 Aar trods vekslende Medlemmer steds haft et aabent Øre og en aaben Haand for Skolens Tarv.

Naarsomhelst Lærerne har fremsat et Ønske, har Raadet vist velvillig Imødekommen og Lyst til Samarbejde.

Dette gælder ikke alene, naar Talen har været om Forbedring eller Nyanskaffelser af Skolemateriel, Gymnastik- og andre Apparater, Anskaffelse af Billeder, Samlinger og lign., men ogsaa naar det har været en Forbedring af Lærerboligerne.

For ca. 3 Aar siden forhøjedes Begyndelseslønningerne, saaledes at Embederne nu staa blandt Landets allerbedste Landsbyembeder.

For Aaret 1907—08, hvor Kommunens Budget balancerer med 124,077 Kr. 84 Øre, er Udgiftsposten til Skolevæsenet

Dygtighed har arbejdet og arbejder for Sagens Gennemførelse.

Man har opstillet Skolerne i 3 Grupper.

I første Gruppe staa Byerne Tømmerup—Ullerup, hvor der kan arbejdes uden ny Lærerkrafter. (Der er een Lærer for den fælles Hovedskole og een Forskolelærerinde i hver By).

Børnene ordnes i 3 Klasser.

1. Klasse tager Børnene fra 7—10 Aar; de undervises 3 Timer daglig af 2 Lærere med Fagskiftning hver halve Time.

2. Klasse: Børnene fra 10—12 Aar; de undervises 4 Timer daglig af de to Lærere.

3. Klasse: Børnene fra 12—14 Aar; de undervises 5 Timer daglig af Førstelæreren. Gymnastik og Haandgørring tages ved Siden af.

Merudgiften bliver 75 Kr. til hver af Lærerne, som faa 3 Timer mere ugentlig, ialt 120 Timer.

Anden Gruppe omfatter Taarby og Maglebylille.

Børnene inddeles og undervises som ovenfor, 1. Klasse af en Lærerinde, 2. af en Timelærer og 3. af en Førstelærer i hver By.

Merudgiften bliver for Maglebylille: til en Privatlærerinde i Byen, der midlertidig skal fungere som Forskolelærerinde, 50 Kr. og til Timelæreren 45 Kr. og for Taarby:

Rent faktisk havde 1800-tallet ikke budt på den store udvikling på skoleområdet i Tårnby Kommune. Da behovet for ændringer for alvor begyndte at trænge sig på fra århundredets midte og frem, var den økonomiske formåen stærkt begrænset, og de penge, det trods alt lykkedes sognerådet at trække ud af de rige bønder i Tårnby, blev brugt til at gøre forholdene tålelige for de mange fattige tilflyttere i Sundbyerne.

Altsammen medførte det, at skolerne i det tilbageværende Tårnby Kommune efter adskillelsen fra Sundby var i en sølle forfatning. Alligevel var det ikke den side af sagen, det nye, uafhængige sogneråd først tog sig af, og det er der måske ikke noget at sige til.

I 1905 indtrådte de første socialdemokrater i Tårnby Sogneråd, og selvom de ikke havde flertal, var de stærkt medvirkende til, at der kom gang i udviklingen af skolerne og det nødvendige skolebyggeri, som nu nærmest eksploderede:

- 1906-07-08: Der bygges nye skoler i såvel Kastrup som Tårnby.
- 1908: Der bygges nye landsbyskoler i Tømmerup og Ullerup.
- 1920: Maglebylille Skole udvides.
- 1923: Der bygges Mellem- og Realskole på Korsvejen.
- 1926-27: Kastrup Skole udvides og får centralvarme.
- 1926 og 28: Tårnby Skole udvides i to omgange.
- 1932: Skolen på Korsvejen får en stor ny bygning mod vest og bliver til Korsvejens Skole.
- 1936: Teknisk Skole på Tårnbyvej tages i brug.
- 1940: Tårnby Skole udvides igen.

I sandhed en imponerende liste. Med den som ledetråd begiver vi os videre frem i Tårnby Kommunes Skolehistorie.

DEN LILLE KOMMUNE

Lokalpolitiske fronter

Udskillelsen af Sundbyerne – først til en selvstændig kommune i 1895 og derefter indlemmet i Københavns Kommune i 1906 - efterlod Tårnby som en lille kommune, men ikke nødvendigvis fattig. Tårnby Sogn gik ved adskillelsen ned fra 16.000 til under 4.000 indbyggere. I 1901 var der godt 3.500. Af disse boede ca. 600 i kirkebyen Tårnby, mens mere end 2000 boede i Kastrup by, som var i fortsat vækst. Industrierne, der var skudt op i slutningen af 1800-tallet, fortsatte med at vokse og førte andre med sig, såsom Ny Kalkbrænderi, der i 1899 rykkede ind i de gamle bryggerilokaler og senere Dansk Porcelænsfabrik, som opførte sin egen bygning på Skøjtevej (den senere Hamlet-bygning og nuværende administrationsbygning for Arriva).

Kommunens årsbudget faldt fra 130.000 kr. til 80.000 kr; en lettelse i skattebyrden mærkedes, men herligheden varede kun kort. 1910 var budgettet oppe på det samme beløb som i 1890, og skatterne var højere end nogensinde. Ejendomsskatterne var over 100 kr. pr. td. hartk. Dertil kom ca. 5 % i indkomstskat samt tiender m.m.

Egentlig var det økonomiske udgangspunkt ikke så dårligt, men naturligvis var det i hovedsagen bønderne i Tårnby og oplandets gartnere, der sad på værdierne og måtte betale, og de var godt klar over, at arbejderne i Kastrup og deres børnerige familier snart ville komme til at tynde alvorligt på budgettet.

Dertil kom, at de sidstnævnte var bedre til at organisere sig og i en overskuelig fremtid ville true det traditionelle flertal i sognerådet.

Tårnby Villaby

I begyndelsen af århundredet flyttede en gruppe københavnske arbejderfamilier til Tårnby. Forhistorien til denne invasion fortælles i Amagerbogen (side 188):

N.P. Nielsen, 1904.

En Dag stod der i Social-Demokraten en lille Annonce, der indbød Interesserede til at møde i en Beværtning paa Christianshavn for at deltage i Oprettelsen af en Byggeforening. Det var en Kreds af Orlogsværftets Arbejdere, der havde indbudt til Mødet, og blandt Deltagerne, der kom efter Annonceindbydelsen, var en ung Typograf N.P. Nielsen, der senere kom til at betyde saa meget for hele Udviklingen i Taarnby Sogn.

Han blev både sognerådsformand og folketingsmedlem. Næsten samtidig med udgivelsen af Amagerbogen fortsatte han selv historien i anledning af sin afgang som sognerådsformand:

... i Aarene 1902-04 var vi omkring 100 københavnske Arbejdere, der fik Lyst til at sige Brostenene Farvel og skabe os et Hjem paa Landet. Amager var endnu udpræget Bondeland dengang, og vi byggede 120 Huse herude i Taarnby. (LHS).

Det blev til det, der i dag kendes som Tårnby Villaby.

Billede fra jubilæumshæftet
'Taarnby Villaby 100 år',
side 30.
Enigheds Alle, 1910 -
i dag Ambra Alle.

De mange nytillflyttere gav det lokale Socialdemokrati vind i sejlene. Ved valget i 1905 fik Socialdemokratiet således valgt de første repræsentanter ind i bystyret med N.P. Nielsen i spidsen.

Op til valget i 1909 ændredes den kommunale valglov, så alle 'uberygtede' kvinder og mænd over 25 år, der havde bopæl i kommunen og havde betalt deres skat, fik valget til det følgende kommunale valg. Eneste undtagelse var modtagere af fattighjælp. Dermed forøgedes antallet af stemmeberettigede betydeligt, (Inger Kjær Jansen i 'AMAGER' s. 150-151), men uden at stemmeprocenten øgedes tilsvarende.

I forbindelse med 50 års jubilæet i Kastrup-Tårnby socialdemokratiske forening i 1940 forklarede N.P. Nielsen i en artikel 'Gamle minder' (genoptrykt i jubilæumsskriftet i anledning af villabyens 100-års jubilæet), hvordan det kunne gå til:

Men saa kom Nederlagene, da man netop haabede ved en ny kommunal Valglov, med Valgret for alle, Kvinder og Mænd, at vinde Flertal i Sogneraadet. Men de meget kraftige Bestemmelser om Skattens Betaling bevirkede, at Arbejdere i Hundredevis mistede deres Valgret.

Naturligvis vidste folkene bag de borgerlige lister, som hidtil havde siddet på magten, at det kun var en stakket frist. For at blive en tilstrækkelig stærk modvægt mod det frembrusende arbejderparti dannede de Tårnby Sogns Kommunale Forening, som i en periode frem til 1917 formåede at forhindre Socialdemokratiet i at få absolut flertal i sognerådet.

Da den situation indtraf, foreslog det gamle flertal at skille Kastrup og Tårnby i to selvstændige kommuner. Men her satte amtsrådet hælene i og afviste sagen, og dermed faldt den.

'Skolegrunden' 1925 - billede fra jubilæumshæftet 'Taarnby Villaby 100 år', side 30.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at en af vejene i Tårnby Villaby oprindeligt hed Skole Allé. Her var der reserveret en grund til en skole for områdets børn. I jubilæumsskriftet er gengivet en omtale af skolegrunden fra 25-års jubilæumsheftet:

De Gamles Hjem på Pyrus Allé i snevejr - set fra haven. Ca. 1930-1935.
Foto: LHS.

Da Grunden, hvorpaa Taarnby Villaby er bygget, i sin Tid blev udstykket, udlagdes et Stykke paa 11.170 Kvadratalen, beliggende imellem Th. Jensens Allé (nu Latyrus Allé) og Skole Allé (nu Pyrus Allé), til Opførelse af en Skole for Villabyens Børn. Dette giver os et Udtryk for den Storhed, der laa til Grund for "Orlogsværftets Arbejderes Byggeforening"s oprindelige Projekt, der desværre aldrig blev til Virkelighed.

Den fremsynede tanke blev overhalet af udviklingen. 'Skolegrundens' blev overtaget af kommunen, som i 1930 etablerede 'De gamles Hjem' på grunden, i dag plejehjemmet Pyrus Allé.

Helt uden skole var villabyen dog ikke. På skolegrundens nærmeste nabogrund, Pyrus Allé 17, lå nemlig en villa, der husede Henriette Krarups private børneskole. Den tjente også som bolig for lærerinden.

På billedet ses hun med sine elever i 1911. I forreste række fra venstre er nr. 3 Niels Fogelstrøm, herefter Ragnhild Hansen (g. Zimling), Poul Sørensen Jens Fogelstrøm. Pigen i bageste række er Elsa Sørensen.

Henriette Krarups børneskole, 1911.
Foto: LHS.

Lærerne organiserer sig

På skoleområdet blev de første årtier efter århundredskiftet altså en aktiv periode. Børnetallet blev ved med at stige, og allerede i det første årti så fire nye skoler dagens lys, og mellemskolen kom til og fik sin egen bygning i 1923. Men alt det kommer vi til i næste afsnit.

Sokkelund Herred		Lærers eller Lærerindens Navn	Fødselsdag og Aar	Dimitteret		Anciennitet	Lønning af Staten den 30. Juni 1901	Anmærkning		
Skole	Postadresse			Aar	fra				Karakter	
St. Magleby	Kbhvn. C.	Nøsted O E M.	01/8	56	77	Jstr	2	1/11 90	200	
2. Lærer	do	Bramminge H T.	09/7	76	96	Ods	2	1/11 99	0	
Do. søndre Sk.	do	Knudsen P K.	02/8	74	95	do	2	1/11 96	0	
Taarnby	Kbhvn. S.	Petersen P J.	07/11	64	84	Jstr	1	1/11 00	0	
Tømmerup	do	Thybo E G.	17/1	43	64	Kbh	2	1/11 07	350	
Kastrup	Kbhvn. C.	Paulsen C A.	08/10	40	61	Jstr	2	1/11 00	350	
2. Lærer	do	Nielsen H S.	1/1	78	07	Sk	mg	1/11 00	0	
Lærerinde	do	Jensen Agnes A E.	11/8	79	00	Zahl	mg	1/11 01	0	
F. Lærerinde	do	Bygum Emilie M O.	07/5	56	—	I Eks	—	1/11 01	0	Konst. 1/11 98
Maglebylille	Kbhvn. S.	Rasmussen E.	1/8	63	83	Jstr	1	1/11 90	200	

Statistik 1902 udgivet af Danmarks Lærerforening.

Også antallet af lærere steg kraftigt. Af en statistik fra 1902 fremgår, at Tårnby starter århundredet med 7 lærere fordelt på Taarnby Skole, Tømmerup Skole, Kastrup Skole og Maglebylille Skole. Deres samlede lønninger oversteg næppe 6000 kr. pr. år.

En ny lærerstatistik, som udsendtes af Danmarks Lærerforening i 1911, fortæller, at kommunens samlede lærerstab i 1910 bestod af 20 lærere, hvis samlede lønninger i øvrigt udgjorde næsten 30.000 kr.

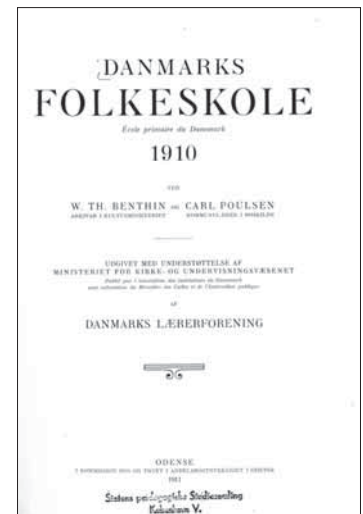
På Tårnby Skole var som i 1902 P.J. Petersen førstelærer. Derudover var ansat: H. Andersen, E.C. Sørensen.

På Kastrup Skole hed overlæreren stadigvæk C.A. Paulsen. Lærerne var Henriksen, Hansen, Skelbye, Ellevang, Juul, frk. Bygum og Christensen.

På Maglebylille Skole hed førstelæreren fortsat Emil Rasmussen, og lærerinden frk. Petersen.

På den nye Tømmerup Skole var Gottfred Thybo førstelærer, og lærerinden hed frk. Petersen.

Svensden var blevet førstelærer på den ligeledes nye Ullerup Skole, og derudover var ansat Foverskov.

Dertil kom den på Kastrup Skole oprettede Mellemskoleafdeling (se side 37), hvor R.C. Hansen var leder og havde lærerne Grønlund-Rasmussen og Thaarup-Andersen og lærerinden frk. Paulsen ansat på skolen.

I 1912 afløstes Petersen i Tårnby af Anders Jensen, som kom hertil fra Borup. Petersen selv forfremmedes til førstelærer på Kastrup Skole og kaldtes i daglig tale 'inspektøren'. Han afløste C.A. Paulsen, som havde været lærer siden 1861, og førstelærer allerede da Kastrup Skole endnu holdt til i Kastruplundgade. Han flyttede med derfra over i de nye bygninger på Saltværksvej.

De mange nye kolleger skabte grundlag for, at lærerne organiserede sig. Det var nødvendigt at have en mulighed for at lære hinanden at kende på tværs af skolerne, og i 1910 stiftedes Taarnby Sogns Lærerforening. Det årlige kontingent blev fastsat til 1,00 kr.

På et indledende møde d. 25. oktober, fortalte førstelærer Thybo, *at han var den egentlige "Anstifter", idet han havde ment, at en Forening af alle Sognets Lærere og Lærerinder kunde faa sin Betydning saa vel for Foreningens Medlemmer som for Børnene, Forældrene og Autoriteterne; navnlig vil et fast kollegialt Sammenhold have sin Betydning.*

som der står i protokollen.

31. oktober blev vedtægterne godkendt, og den egentlige stiftelse fandt sted.

Et af formålene med foreningen var at opnå anerkendelse hos arbejdsgivermodparten som forhandlingsberettiget, og selvom det ikke var nedfældet som egentlig aftale, blev foreningen snart inddraget i forhandlinger med kommunen og opnåede flere resultater.

I december 1910 sender foreningen følgende skrivelse til sognerådet:

Da Lærerne ikke fik deres Ønske opfyldt m.H.t. Indførelse af Købstædernes Lønskala, har der særlig fra den del af Lærerpersonalet, der er paa Andenlærerløn, været udtalt Ønske om, at deres Godtgørelse for Bolig, Brændsel og Have, hvis de indgaar Ægteskab i deres nuværende Embede, forhøjes i Overensstemmelse med, hvad der gælder for Første- og Enelærere.

Førstelærer Gottfred Thybo, ca. 1920, den egentlige "anstifter" til den første lokale lærerforening.
Foto: LHS.

*Da dette Ønske har Lærerpersonalets Bifald, tillader undertegnede sig at henstille til det ærede Sogneraad at tage det under Overvejelse ved Budgetbehandlingen.
Det bliver forøvrigt den enkelte Lærers Sag at indgive Andragende i saa Henseende.*

J.P. Petersen   Agnes Ellevang   R. Christensen

Allerede 9. februar modtager lærerforeningen en skrivelse fra sognerådet, der meddeler, at det vil stille sig velvilligt til de enkelte læreres ansøgninger om ovennævnte ydelser.

Et ganske godt resultat af en helt ny forening. Få år senere lykkes det faktisk også at få indført den ønskede købstadsordning for Kastrup Skole med dertil hørende bedre løn til lærerne.

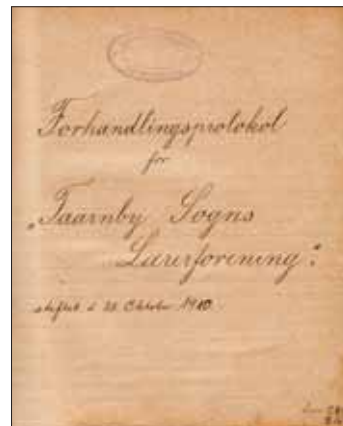
Også eksamensformerne i folkeskolen er genstand for korrespondance med sognerådet, men med knapt så heldigt resultat.

I 1912 beslutter sognerådet at nedlægge den nyligt etablerede mellem-skole, en beslutning, som splitter de skoleinteresserede i sognet (se side 48) og medfører protester fra såvel skolekommission som lærere. Derfor indbydes lærerforeningen til at sende repræsentanter til en drøftelse om 'Ordningen af Sognets Skolevæsen', og invitationen accepteres. Så vidt vides er det første gang, at lærernes organisation anmodes om at stille repræsentanter til et kommunalt udvalgsarbejde. Skrivelsen fra sognerådet er dateret d. 14/4 1913 og har følgende ordlyd:

Sogneraadet har nedsat et Udvalg til Behandling af hele Skole-spørgsmaalet i Taarnby Sogn for om muligt snarest at faa tilveje-bragt en Normalordning og et Normalbudget for Sognets Skolevæsen, der er i Overensstemmelse med Sognets økonomiske Evner og samtidig giver Adgang til, at begavede Børn af ubemidlede Forældre erholder en videregaaende Undervisning end den Folkeskolen kan tilbyde.

I den Anledning har Sogneraadet besluttet, at Udvalget herom søger Forhandling med Skolekommissionen og et Udvalg fra Lærerpersonalet.

Sogneraadet gaar ud fra, at Lærerpersonalet vil deltage i en saa-

Lærerforeningens første protokol.

*dan Forhandling og beder dem vælge et Udvalg bestaaende af 3
Lærer- eller Lærerinder nemlig:*

1 fra Folkeskolen i Kastrup

1 " " " Oplandet

1 " Mellemskolen

*Efter at Meddelelse om Valg af Udvalgsmedlemmer er tilgaaet
Sogneraadet, vil der blive truffet Bestemmelse om Indkaldelse til
et første Møde.*

Efterfølgende går sognerådet - efter opfordring - ind på, at der yderligere vælges en repræsentant blandt folkeskolens lærerinder.

På to møder i april måned drøftes sognerådets skrivelse, og man enes om at vælge lærer Petersen, lærer Svendsen, frk. Ellevang og lærer Hansen.

Men det er ikke nogen nem opgave, de har fået. Der er jo i allerhøjeste grad tale om en 'sparebande', og der lader heller ikke til at have været mere end én drøftelse, hvorefter sagen, formentlig via skolekommissionen, ender hos sognerådet, som fastholder mellemskolens nedlæggelse og oprettelsen af kursusklasser med betydeligt færre timer (se s. 53). Ellers er foreningens virksomhed præget af aktiviteter, der skal øge sammenholdet mellem lærerne, der velsagtens føler sig meget ladt alene på de forskellige skoler.

En vedtægtsændring ganske kort efter stiftelsen giver også vikarer mulighed for at blive medlem af foreningen og deltage i arrangementerne. Altså i egentligste forstand en forening med kollegialt formål, som Thybo havde varslet i sin programerklæring. Også hans øvrige ønsker for foreningens virke gik i opfyldelse. Tårnby Sogns Lærerforening fik betydning for alle, der havde med den lokale skole at gøre.

Førstelærer P.J. Petersen fra Tårnby Skole blev foreningens første formand. Man kan undre sig over, at en skoleleder kunne være formand for lærerne, og han gik da også af, da han blev overlærer på Kastrup Skole, men efterfulgtes af førstelærerne Svendsen og Rasmussen.

Naturligvis var det i vid udstrækning lønspørgsmål, der fik lærerne til at organisere sig, men også en generel interesse for skolens tarv. Langt ind i sognerådets rækker var der en stigende betænkelighed ved skolens stadigt voksende udgifter, og hele tiden var der folk, der stod parat med sparekniven.

P.J. Petersen, ca. 1900, havde gjort turen med fra den gamle Tårnby Skole til den nye, som åbnede 1907. I 1910 blev han den første formand for den nystiftede lærerforening.

Senere (1912) afløste han C.A. Paulsen som første-lærer på Kastrup Skole og kaldtes blandt Kastrupperne inspektør Petersen. Han blev i øvrigt også kirkesanger (indtil 1929) i Kastrup Kirke efter Paulsen, hvorimod han ikke lader til at have besiddet dennes evner som organist. (Kastrup Kirke 1884 – 1944)

Både Paulsen og Petersen var medlemmer af sognerådet i forskellige perioder. Formodentlig har deres sognerådsarbejde været til gavn for skolens udvikling. Foto: C. Flensburg.

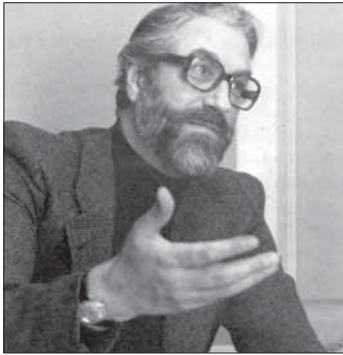
At udviklingen så ret hurtigt viste sig at gå i den anden retning, overflødiggjorde ikke lærernes organisatoriske indsats. Og deres antal øgedes. 14 år efter foreningens start viser en ny statistik fra Danmarks Lærerforening fordelingen af lærere på skolerne:

Taarnby Sogns kommunale Mellem- og Realskole	: 5 lærere
Kastrup Skole	: 10 lærere
Taarnby Skole	: 5 lærere
Maglebylille Skole	: 2 lærere
Tømmerup Skole	: 2 lærere
Ullerup Skole	: 2 lærere
Saltholm Skole	: 1 lærer

Rækkefølgen er ikke tilfældig. Sådant er skolerne opført i statistikken. I mellemtiden har den kommunale mellemskole nemlig fået sine egne lokaler på Korsvejen og er på vej til at blive 'den fine skole' (se s. 59).

Fra 1910 til 1924 er lærerantallet altså steget fra 20 til 27. Og i de følgende år kommer det til at gå endnu stærkere.

Tidligere formand for Danmarks Lærerforening, Jørgen Jensen, som i øvrigt selv var Amagerdreng og havde hele sin ti-årige skolegang på Korsvejens Skole, skrev i 1974 i forordet til foreningens jubilæumsbog

Jørgen Jensen, formand for Danmarks Lærerforening. Foto lånt fra 'Lærerne og Folkeskolen gennem 100 år'.

'Lærerne og Folkeskolen gennem 100 år' bl.a.:

...Danmarks Lærerforenings historie kan ikke skilles ud fra folkeskolens historie. Lige fra begyndelsen har foreningen kæmpet lærernes sag. Men denne sag er også skolens sag. Allerede de første ledere indså, at en lærerstand, der har gode kår og som er dybt interesseret i og engageret i skolens udvikling og orden, er af den største betydning ikke alene for selve undervisningens karakter, men for det udbytte, børnene får af deres skolegang.

I foreningens formålsparagraf hed det engang, at man foruden det faglige også ville »tilvejebringe en levende samfundsånd mellem lærerne indbyrdes«. Selvom denne formulering senere er forsvundet af formålsparagraffen, har det altid ligget Danmarks Lærerforenings ledelse på sinde at virke for en sådan "samfundsånd". I foreningens brede indsats for at forbedre lærernes kår, undervisningens karakter og skolen som arbejdsplads både for lærere og elever...

Tårnby Kommunal lærerforening fortsætter i mange år med at være den afgørende faktor i forhandlinger med kommunen. Først da lærerne i starten af 1990'erne ophører med at være statstjenestemænd og 'kommunaliseres', og kreds 3 C for længst er blevet kreds 13, mister TKL sin forhandlingsberettigelse og overgår til at være en social og kulturel forening for lærerne i Tårnby Kommune. Men det er en anden historie, som ikke skal fortælles her.

Nye byskoler

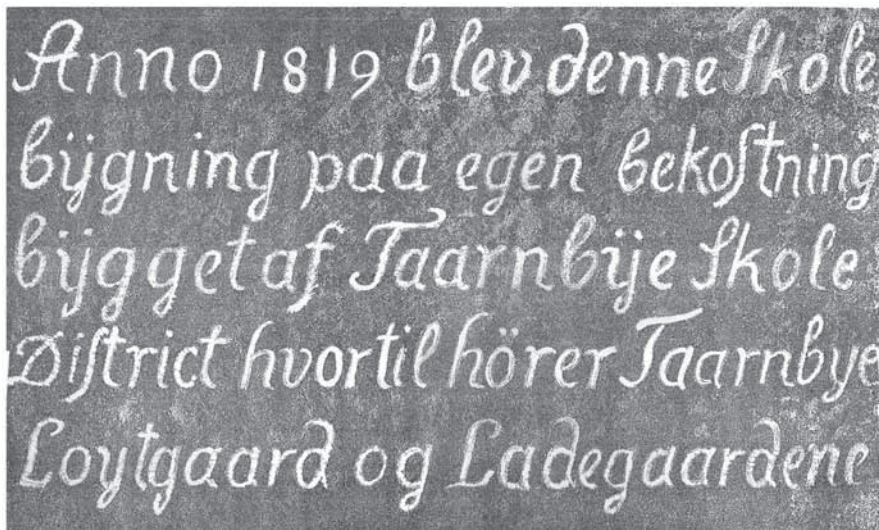
Folkene bag Tårnby Villaby var ikke de eneste, der havde blik for, at nye skoler var nødvendige.

Ganske vist levede man stadig efter den gamle almueskolelov fra 1814, men udviklingen havde alligevel øget kravene, og mængden af børn var der ikke taget højde for ved de seneste skolebyggerier. Både i Tårnby og Kastrup var de gamle skoler blevet for små, og også fællesskolen for Tømmerup og Ullerup, beliggende på Tømmerupvej 157, var tiden løbet fra.

Tårnby (1907)

Den gamle skole i kirkebyen Tårnby var fra 1819 og aldeles nedslidt og utidssvarende. Den trængte i allerhøjeste grad til en erstatning.

I starten af det nye århundrede lykkedes det at skabe økonomisk basis for bygning af en ny skole i Tårnby på den gamles sted på hjørnet af Englandsvej og Sneserevej.

Til minde om den gamle landsbyskole opsattes denne tavle, som bærer teksten:

Anno 1819 blev denne Skolebygning paa egen bekostning bygget af Taarnbye Skole District hvortil hører Taarnbye, Loytgaard og Ladegaardene.
Foto: Allan Meyer, 2007.

Under nedrivningen af den gamle skole måtte førstelærer Petersen flytte undervisningen til Tårnby Kirkes konfirmandlokaler, men med udsigt til de bedre lokaliteter, som stod færdige i 1907, har det vel været til at holde ud, selvom han efter sigende havde mellem 50 og 60 elever.

Førstelærer P.J. Petersen
med Tårnby Skoles elever
foran Tårnby Kirke 1907.
Foto: LHS.

Samme år gik man over til at have undervisning hver dag for alle eleverne (se side 7), og der blev ansat en andenlærer og en lærerinde, så der nu var tre lærerkræfter ved Tårnby Skole.

I den nye skolebygning - alene knasten ud mod Englandsvej - var der gymnastiksal i kælderetagen, to klasseværelser i stueetagen og to klasseværelser på 1. sal, de sidste to med skrå vægge og vinduer. Og - selvfølgelig - var den kakkelovnsfyret.

Tårnby Skole 1915.
Foto: LHS.

Kastrup (1906 - 07)

I Kastrup var skolen ikke så gammel som den i Tårnby. Den havde kun været i brug fra 1872. Men som nævnt var det netop i Kastrup, at den største befolkningsudvikling fandt sted, og den gamle skole havde længe været for lille.

Kastrup Skole set fra sydøst ca. 1910.
Foto: LHS.

I 1906/07 byggedes den nye skole i Kastrup på hjørnet af Saltværksvej og Kastrupgårdsvej, og den gamle skole i Kastruplundgade blev hjemsted for den kommunale administration og fik navnet Kastrup Raadhus. Heller ikke i Kastrup blev det i første omgang til en skole af større omfang, men dog en betydelig forbedring og et gevaldigt fremskridt i forhold til de trange rammer i den gamle skolebygning.

Og midt mellem de lave Kastrup -gårde og -huse blev det nye skolehus under alle omstændigheder en agtværdig bebyggelse.

Der var alene tale om en kakkelovnsfyret bygning ud mod Saltværksvej og den gamle gymnastiksal ud mod Kastrupvej, som dengang endnu ikke var ført videre end til Saltværksvej.

I de nye bygninger flyttede førstelærer C.A. Paulsen ind med sine elever i 1907. Folkeskoleeleverne tog de nye klasseværelser i de to underste etager i besiddelse og fyldte dem allerede fra starten til bristepunktet,

Lærerstaben ved Kastrup
 Skole 1910-12.
 Bagest fra venstre:
 Aa. Thaarup-Andersen,
 R.C. Hansen, O.J. Grønlund,
 Johs. Skelby og
 K. Henriksen.
 Forrest fra venstre: Olga
 Paulsen, frk. Bygum,
 skoleinspektør Paulsen,
 fru Christensen og
 Agnes Ellevang.
 Foto: LHS.

mens tagetagen hurtigt indrettedes til at kunne huse de første mellem-skoleklasser. Det var ikke optimale forhold, men man var vant til at klare sig med lidt.

Et enkelt erindringsglimt skal citeres her. Det står at læse i bogen 'Amagerbørn -år 1900 fortæller', som Lokalhistorisk Samling udsendte i 1981.

Syv gamle amagere bidrager med fortællinger fra deres barndom. En af dem er Aksel Theisen, kommunens senere skatteinspektør, som voksede op i Kastrup. Om sin skolegang fortæller han bl.a.:

I foråret 1915, da jeg var 6½ år gammel, begyndte min skolegang, det var en lang vej for en lille knægt. Fra den yderste ende af Strandvejen til Kastrup Skole, der dengang kun var 1/4 så stor som i dag, den har jo undergået en del om- og tilbygninger siden. Det tog mig ca. 40 minutter at gå til skolen.

Om vinteren kunne det være strengt med sne og søle, thi i disse yderkvarterer blev der næsten aldrig kastet sne, og det var grus og skærveveje, der ofte var i en slet forfatning. Det var også lidt barskt at begynde i skolen, der var ikke noget med at forældrene mødte op med deres børn, nej – man slog følge med en lidt ældre kammerat. Det var med hjertet oppe i halsen, og meget beklemmt, man stod på den larmende skoleplads de første dage. Nå, heldigvis

Amager Strandvej (Krudttårnsvej), ca. 1922.
Foto: LHS.

fik man jo snart gode skolekammerater at følges med en del af vejen.

Undervisningen begyndte med morgensang i de enkelte klasseværelser, og så fortsattes der med en, i forhold til vore dage, streng undervisningsform, - meget terperi og udenadslære, - salmevers skulle man helst kunne "lire" af, stående på ét ben, det samme med bibelhistorie og andre deciderede "læsefag". De stakkels børn, der ikke havde "klæbehjerne", var jo prisgivet lussinger og eftersidning. Det var straffemetoder, der anvendtes for ret små forseelser, for ikke at tale om afstraffelse med spanskrør, hvilket ret ofte fandt sted overfor de større drenge. I det hele taget var den daglige skolegang og den disciplin, der herskede i skolerne dengang, i nogen grad baseret på frygt for en stor del af lærerpersonalet. Kastrup by var dengang en decideret arbejderbefolkning, og som følge deraf kom mange af eleverne fra økonomisk ringe stillede hjem. Mange af disse drenge havde bypladser, eller nogle timers arbejde i små virksomheder, nogle samlede affaldsjern, ben, metaller m.m. på lossepladser, og solgte det videre til "kludekræmmere" for at tjene en skilling. Der var vel nok mange små "børster" blandt dem. Jeg kan dog sige, at jeg var glad for at gå i skole.

Oplandets skoler

Ullerup og Tømmerup (1908)

Året efter fik kommunen to nye landsbyskoler. De skulle afløse fælleskolen for Ullerup og Tømmerup fra 1832. Den lå omtrent midtvejs mellem de to landsbyer. Skolerne i Ullerup og Tømmerup var tegnet af arkitekten J.P. Bacher (hvis børn vi i øvrigt også finder i de første mellemkoleklasser). De blev bygget samtidig og var ganske ens.

Ullerup Skole 1909-10.
Foto: LHS.

Der var gymnastiksal i kælderen, to klasseværelser i stuen, og på førstesalen var der lejligheder, dels til førstelæreren og hans familie, dels til lærerinden.

Jørgen Elkær-Hansen, senere borgmester i Tårnby, men med en fortid som lærer i Ullerup, beskriver huset sådan:

*Ullerup skole var et højst besynderligt arkitektonisk fænomen.
Huset skulle præsentere sig. (Ullerupbog s. 54)*

Skolerne opfyldte dermed intentionerne i skolebyggecirkulæret fra 1899, hvori der bl.a. stod, at skolebygningen skulle give sig til kende som

en Samfundsbygning, som noget fælles ud over den enkelte...den bør fylde saa godt på sin Plads, at den - i al Beskedenhed - alligevel bliver en monumental Bygning. (Ullerupbog s. 53)

Førstelærer på Ullerup Skole blev Svend Svendsen. Som ganske ung havde han mistet det ene ben og måtte opgive at blive jordbruger som sin far. I stedet tog han en lærereksamen og var ved Ullerup Skole i 35 år.

Gottfred Thybo, som siden 1866 havde resideret som førstelærer på fællesskolen (som han i øvrigt senere selv købte til beboelse), flyttede med over på den nye skole i Tømmerup, hvor han virkede indtil 1913 og blev afløst af Chr. Henriksen.

Man kan godt være imponeret over, at den lille kommune så hurtigt blev i stand til at investere så voldsomt i nye skolehuse, men behovet må virkelig have været påtrængende, og netop i denne periode var der åbnet mulighed for få statslån til skolebyggeri. Det har man vidst at udnytte.

Til gengæld er der ikke noget at sige til, at skolevæsenets driftudgifter steg ganske eksplosivt: I 1905 var de 11.000 kr.; i 1913: 37.000 kr. Lønningerne til nu 19 lærere og lærerinder udgjorde 28.600 kr.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at ingen af de dengang etablerede skoler længere fungerer som skole. Den daværende Tårnby Skole rummer i dag Tårnby Bladet, Tårnby Foreningsråd og Tårnby Teater, og den ældste del af Kastrup Skole er omdannet til fritidshjem. Tømmerup Skole er overgået til privat eje ligesom Ullerup Skole, der først blev småkagefabrik, derefter brugt til fremstilling af plastik og siden er revet ned.

Maglebylille

Maglebylille Skole var ligesom den gamle skole i Kastrup bygget i 1872. Men den var ikke på samme måde trængt af børn. Ganske vist var der mange, som førstelærer Rasmussen og frk. Petersen skulle tage sig af, men der var ikke tale om nogen forøgelse.

I 1911 klager beboerne over skoleforholdene. De indsender et andragende til sognerådet om forbedring af forholdene. De skriver, at lærerne må gå fra et lokale til et andet for at undervise, og at der mangler et gymnastikhus.

Sognerådet lader dog ikke til at være indstillet på at bevilge penge til en ny skole foreløbig, og på forslag fra skolekommissionen stilles sagen i bero, og Maglebylille-folkene må vente med en 'omordning', indtil

Maglebylille Skole,
ca. 1900.
Billedet er fra bogen
'Amagerbørn -år 1900
fortæller...'
Redskaberne på
legepladsen er til
gymnastikundervisningen.

lærerforholdene i Tømmerup er faldet på plads. Her skulle man finde en afløser for Gottfred Thybo.

En foreløbig løsning klares ved at lade lærerne tage ekstratimer for betaling, som der står i referatet i Amagerbladet i juni 1911.

Heller ikke nyt gymnastikhus bliver det til i denne omgang. Det bliver først til noget i slutningen af 20'erne. Men allerede i 1912 tilbød oldemand Jens Andersen at stille et areal til rådighed ved byens lergrav til sportsplads for skolen. '*Gratis imod at Sogneraadet selv indhegnede den*', som det stod skrevet i Amagerbladet i april måned. Og det gik sognerådet med til.

Det er en helt anden sag, at en af de senere elever i skolen, Erik Thybo, i sine skoleerindringer fra 30'erne, som der er gjort mere ud af i kapitlet om 'De sidste landsbyskoler', konstaterer, at boldbanen

benyttedes dog også til græsning for heste fra de jordbrugere, der havde ejendomme op til denne. Læreren måtte så aftale tid med jordbrugerne for skolens brug af fodboldbanen,

Den tidlige mellemskole

som er den sidste nyskabelse i dette årti inden for skolevæsenet i Tårnby, skal behandles mere udførligt i de følgende kapitler. Her skal blot konstateres, at Taarnby Sogns Mellem- og Realskole oprettedes oppe under taget i den nye skole i Kastrup allerede 1907.

I årevis havde der manglet en mulighed for at give opvakte almuebørn lejlighed til at fortsætte deres skolegang ud over de syv år, som undervisningspligten foreskrev.

Et indlæg i 'Amagerposten' helt tilbage i 1889 behandler problemet:

REALSKOLEFORHOLDENE i Kastrup

Hidtil har der i Kastrup været en Realskole, men fra 1ste September ophører den af Mangel paa Tilslutning. Det ligger da nær at spørge: Er Kastrup da ikke stor nok til at kunne holde en Realpigeskole gaaende? og hertil maa man uden Tvivl svare »Jo!«, eftersom Byen har over 1600 Indbyggere.

Jeg tror, at en Realpigeskole vil kunne bestaa i Kastrup, naar den først kommer over Børnesygdommene, og naar den organiseres paa en fornuftig Maade.

I den gamle Realpigeskole modtoges Børnene ved 6 Aars Alderen og undervistes der indtil Konfirmationsalderen – men vel at mærke af én Lærerinde og til Dels i én Klasse; dernæst vare Skolepengene for et Barn, som begyndte at gaa i Skole (som altså skulle lære at stave), 6 Kr. om Maanedes, hvilken Pris bibeholdtes gjennem hele Skolen med Tillæg af 1 Kr. for hvert Sprog, man ønskede Børnene underviste i.

At en Lærerinde maa undervise i alle Fag og flere Hold paa en Gang, har naturligvis skadet Skolen meget; thi naar alle Børn paa alle Alderstrin skal undervises sammen, maa der nødvendigvis fremkomme flere Hold, og derved lider Undervisningen for de Holds Vedkommende, hvor Lærerindens umiddelbare Medvirking savnes.

Dernæst maa man indrømme, at 6 Kr. er alt for meget i Skolepenge for et Barn, som kun undervises i de første Begyndelsesgrunde, saa meget mere, som et saadant Lavmaal af Kundskaber kan faas i herværende Pøgeskoler for 1 Kr. om Maanedes. Men hvad skal da gøres for paany at faa en Realskole i Gang?

*Jeg mener, at de Forældre, som ønske deres Pigebørn meddelt Re-
alundervisning, bør danne en Forening, som vælger en Bestyrelse;
denne lejer en Lejlighed paa 3 Værelser og Kjøkkenen, for at Skolen
kan faa 2 Skolestuer, og Lærerinden (som antages af Bestyrelsen og
skal være examineret) et Værelse og Kjøkkenen. Lærerinden lønnes
med 35 Kr i fast Løn og 20 % af Skolepengene om Maaneden.
Dernæst antages en Hjælperlærerinde, som ikke behøver at være
examineret, men maa kunne undervise i Haandgjerning og lære
de mindste Børn at stave, læse, regne og skrive; hun lønnes med
25 Kr. om Maaneden.*

*Skolen deles i 2 Klasser, og Skolepengene sættes for 1ste Klasse (de
mindste Børn) til 2½ Kr. om Maaneden og for 2den Klasse til 5
Kr. om Maaneden samt 1 Kr. for hvert Sprog, man ønsker Bør-
nene undervise i.*

*Brændselspenge sættes til 5 Kr. om Aaret for hvert Barn. Anslår
man nu Børneantallet til 20 og sætter 10 Børn i hver Klasse, vil
der ved Skolepenge uden Sprog indkomme 75 Kr. , antager man,
at 5 Børn undervises i 2 Sprog og 5 Børn i et Sprog, vil det give
en Indtægt af 15 Kr.; tilsammen vil Skolen altsaa give en Indtægt
af 90 Kr. om Maaneden. Heraf faar første Lærerinde 35 Kr. +
20 % af 90 Kr., i alt 53 Kr. om Maaneden, 2den Lærerinde faar
25 Kr.; den samlede Udgift udgjør saaledes 78 Kr., og der bliver
altsaa 12 Kr. om Maaneden til Huslejen, som omtrent vil an-
drage 200 Kr. om Aaret.*

*Underskudet, 56 Kr. om Aaret, vil da let kunne dækkes af For-
eningen, uden at Udgiften ved den nye Skole bliver større end den
gamle, som (nu) ophører, medens Undervisningen vil blive langt
mere frugtbringende. G.*

Så vidt vides kom der ingen løsning før efter århundredskiftet. Ingen drømte øjensynligt om at forvente, at kommunen skulle deltage i finansieringen, endsige betale alle skoleudgifterne. Sådan en tanke er først mulig næsten 20 år senere.

Med et nyt Venstre-ministerium, der havde brug for at markere en tydelig forskel til forgængerne og gøre op med Højres manglende sans for den jævne befolknings ve og vel, blev mellemskolen en mulighed, som Tårnby Kommune var hurtig til at udnytte. Men det skete ikke uden voldsomme rivninger både i sogneråd og skolekommission.

Amagerposten.

Dragør og Kastrop Avis.

Udgaar 2 Gange ugentlig

Adresse: „Amagerposten“, Dragør.

3 Njebestavn: Søfetersgade 48

Udgivet af et Rentinitium paa Amager. — Redaktør: E. V. Selmig

Nr. 4.

Tirsdag den 27. August.

1889.

Europa med dens tætte Befolkning og med alle dens Rande, hvoraf kun altfor mange savne nærende Jøde.

Sine sjæerne Landes Folk glæde sig vel — skriver „Natt.“ — ved at faa selv kun en ringe Pris for deres for helt værdiløse Statte. Njederier og Søfolk kunne glæde sig ved en ny Vare at fejle med. Men Europas Landmænd — ja de skulle ved Tanken om, at de nu ogsaa skulle have det billige Kjøb lige ind paa Bivert af sig, ligesom de længe have havt det billige Korn fra Amerika, fra Australien og Ostindien at kæmpe imod.

Realskoleforholdene i Kastrop.

Hidtil har der i Kastrop været en Realskole, men fra 1ste September ophører den af Mangel paa Tilslutning. Det ligger da nær at spørge: Er Kastrop da ikke stor nok til at kunne holde en Realskole gaaende? og her til maa man uden Tvivl svare „Jo!“, efterjorn Byen har over 1600 Indbyggere.

Jeg tror, at en Realskole vil kunne bestaa i Kastrop, naar den først kommer over Børnesjældommene, og naar den organiseres paa en fornuftig Maade.

I den gamle Realskole modtoges Børnene ved 6 Aars Alderen og undervistes der indtil Konfirmationsalderen — men vel at mærke af een Lærerinde og til Dels i een Klasse; dernæst vare Skolepengene for et Barn, som begyndte at gaa i Skole (som altsaa skulde lære at stave), 6 Kr. om Maaneden, hvilken Pris bibeholdtes gjennem hele Skolen med Tillæg af 1 Kr. for hvert Sprog, man ønskede Børnene underviste i.

At en Lærerinde maa undervise i alle Fag og flere Hold paa en Gang, har naturligvis faldet Skolen meget; thi naar Børn paa alle Aldertrin skal undervises sammen, maa der nødvendigvis fremkomme flere Hold, og derved lider Undervisningen for de Holdes Vedkom-

mende, hvor Lærerindens umiddelbare Medvirning savnes.

Dernæst maa man indrømme, at 6 Kr. er altfor meget i Skolepenge for et Barn, som kun undervises i de første Begyndelsesgrunde, ja meget mere, som et saadant Lavmaal af Kundskaber kan faas i herværende Bogeskoler for 1 Kr. om Maaneden. Men hvad skal da gjøres for paany at faa en Realskole i Gang?

Jeg mener, at de Forældre, som ønske deres Pigebørn meddelt Realundervisning, bør danne en Forening, som vælger en Bestyrelse; denne lejer en Lejlighed paa 3 Værelser og Kjøkken, for at Skolen kan faa 2 Skolestuer, og Lærerinden (som antages af Bestyrelsen og skal være examineret) et Værelse og Kjøkken. Lærerinden lønnes med 35 Kr. i fast Løn og 20 pCt. af Skolepengene om Maaneden. Dernæst antages en Hjælperlærerinde, som ikke behøver at være examineret, men maa kunne undervise i Haandgjerning og lære de mindste Børn at stave, læse, regne og skrive; hun lønnes med 25 Kr. om Maaneden.

Skolen deles i 2 Klasser, og Skolepengene sættes for 1ste Klasse (de mindste Børn) til 2½ Kr. om Maaneden og for 2den Klasse til 5 Kr. om Maaneden samt 1 Kr. for hvert Sprog, man ønsker Børnene underviste i.

Brændselspenge sættes til 5 Kr. om Aaret for hvert Barn. Anskaar man nu Børneantallet til 20 og sætter 10 Børn i hver Klasse, vil der ved Skolepenge uden Sprog indkomme 75 Kr., antager man, at 5 Børn undervises i 2 Sprog og 5 Børn i 1 Sprog, vil det give en Indtægt af 15 Kr.; tilfammen vil Skolen altsaa give en Indtægt af 90 Kr. om Maaneden. Heraf faar første Lærerinde 35 Kr. + 20 pCt. af 90 Kr., ialt 53 Kr. om Maanen, 2den Lærerinde faar 25 Kr.; den samlede Udgift udgjør saaledes 78 Kr., og der bliver altsaa 12 Kr. om Maaneden til Huslejen, som omtrent vil andrage 200 Kr. om Aaret.

Underskudet, 56 Kr. om Aaret, vil da let kunne dækkes af Foreningen, uden at Udgiften ved den nye Skole bliver større end den gamle, som nu ophører, medens Undervisningen vil blive langt mere frugtbringende. G.

Verdenskrig

Det er gang på gang hævdet, at Danmark ikke var synderligt berørt af 1. verdenskrig. Og det er vel alt i alt en påstand, der holder vand, selv om der forekom flygtninge og forsyningsvanskeligheder. Vi hyggede os smug, som Jeppe Aakjær synger.

Alligevel sætter også denne krig sit præg på dagligdagen. I et foredrag i Kastrup Rotaryklub for mange år siden beretter smedemester Niels Fogelstrøm lidt om sine oplevelser under verdenskrigen:

»Da krigen kom i 1914, blev der indkvarteret soldater i et hus, vi kaldte Lazarettet. Det var et gammelt epidemihus. Jeg var dengang 8 år, og det var meget spændende, hvad de foretog sig, bl. a. blev der gravet skyttegrave i alle for haver ud til Strandvejen. Ved havnen var opstillet en lyskaster, der hver nat lyste ud over sundet fra Dragør til Middelgrunden. Det var spændende for en knægt som mig at få lov at betjene den.»

I Lokalhistorisk Samlings Saltholm-bog, som udkom i 1999, fortælles der om etableringen af et kanonbatteri på Saltholm. Det blev bygget i årene 1910-12 og var altså næsten nyt, da krigen brød ud. Batteriet blev bemanded med 61 artillerister, der kom alle mulige steder fra og naturligvis især om vinteren havde deres besværligheder på den næsten øde ø. Som bekendt er øen ofte ufremkommelig på grund af oversvømmelse.

Gammelværk med en speciel barakbygning til soldaterne til højre bag det lille træskur ca. 1914. Fra bogen 'Til Saltholm'.

Det vanskeliggjorde transporten af materiel fra Barakkebroen til batteriet, en afstand på ca. 3,5 km. Flere soldater var også faret vild, når tågen lå tæt over det flade land. I 1915 blev der så etableret en jernbane på strækningen. Den blev anlagt af 30 banearbejdere, der var indkaldt som soldater andre steder. Den 18. juni blev Saltholms første jernbane højtideligt indviet af selveste forsvarsminister P. Munch.

Da krigen sluttede i 1918 og endda med udsigt til, at Sønderjylland skulle blive genforenet med Danmark, var stemningen høj. Vi havde overlevet uden at gå helt rabundus. At nogle få 'gullasch-baroner' havde tjent sig rige på smudsige forretninger, talte man vist ikke så højt om i den første eufori.

Desværre overskyggedes glæden over freden mange steder af en forfærdelig sygdom, som epidemisk ramte det meste af verden 1918 og 1919, Den spanske Syge, der fik sit navn, fordi Spanien var det første land, der rapporterede om sygdommen, efter at den spanske konge var blandt de første ofre.

Sygdommen var en pludseligt opstået lungeinfluenza, som spredtes med luften, ved nys o. lign., og der fandtes ingen afgørende midler imod den. I Danmark døde 12-14.000 mennesker, ca. 0,5 % af befolkningen af den alvorlige sygdom.

Alligevel var der optimisme at spore og ikke mindst en ny foretagsomhed, som sygdommen højst kunne forsinke.

Men mange år skulle der ikke gå, før de første tegn på depression viste sig.

Den første efterkrigs optimisme og dens fremtidshåb var afløst af desillusioneret pessimisme. Bortset fra et vist økonomisk opsving 1923-24 havde aviserne siden 1920 næsten ikke bragt andet end sandferdige sensationer om bankkrak, forringelse af den danske krones værdi, faldende landbrugspriser - og i 1925 tillige beretninger om en opslidende arbejdskamp, der ydermere havde bragt splittelse i fagbevægelsen. Ved overgangen fra det første til det andet kvarte århundrede var det svært at se noget lys forude.

Det var ikke kun de økonomiske trængsler, der prægede situationen. Spændingerne fra naboerne mod syd mærkedes som en tiltagende utryghed. Den "Pest over Europa", som Hartvig Frisch satte som titel på sin berømte bog fra 1933, sendte sin smitte ind over Danmark.

Endnu havde mistrøstigheden dog ikke dæmpet den lokale virkelyst. Som en direkte følge af Amagerbanens anlæggelse langs østkysten af Amager i 1907 var der sat ekstra skub i udviklingen, og antallet af fabrikker i Kastrup - først og fremmest langs Strandvejen - blev ved med at vokse op gennem 20'erne og 30'erne.

Befolkningstilvæksten nødvendiggjorde naturligvis også en udvidelse af skolekapaciteten, og samtidig havde en ny lov om almenskolen øget kravene til det kommunale skolevæsen.

Kastrup Station, 1907, samme år som Amagerbanen begyndte at køre langs Amagers østkyst. I 1938 kørte det sidste tog med passagerer, men passagerbefordringen blev genoptaget under besættelsen på grund af mangel på benzin og dæk til banens busser. Det blev dog kun en stakket frist, for den ophørte igen i 1947.
Foto: LHS.

KAPITEL 2 MELLEMSKOLEN

Systemskiftet

I 1901 var parlamentarismen, også kaldet 'systemskiftet', efter årtiers kamp blevet gennemført i Danmark. Det medførte en forpligtelse for kongen (Chr. d. 9) til at udnævne en regering, der havde et flertal bag sig i folketinget. Dermed var vejen banet for den første Venstre-regering.

Christian d. 9. var dog ikke til sinds at udnævne en hvilken som helst bonde til regeringschef og give ham adgang til de bonede hofgulve. Derfor udnævntes J.H. Deuntzer, som ganske vist var venstremand, 'men ikke så meget venstremand, at det så ud, som om kongemagten havde kapituleret over for kravet om parlamentarisme,' som Søren Mørch skriver i '24 statsministre' i afsnittet om det første venstre-ministerium. Dertil kom, at han var juridisk professor og nok måtte vide, hvad der passede sig, når man skulle omgås majestæten.

Selvom venstres egentlige leder, J.C. Christensen, var degn, var han for bondsk til at blive konseilspræsident - den tids statsminister. Han indtog med autoritet og politisk tæft posten som kultusminister i den kongeligt udpegede regering.

Om måske har det i virkeligheden passet degnen fra Stadil ganske godt (Søren Mørch). Om nogen havde han et indgående kendskab til det reformprogram, som var vedtaget i 1895 i Det forenede Venstre, eller som det egentlig kaldte sig: Venstrereformpartiet. Dengang var J.C. Christensen sekretær.

Et af punkterne i programmet var netop 'en reform af folkeskolen og en forbedring af lærernes lønningsvilkår', iflg. Vagn Dybdahl i Politikens og Gyldendals Danmarkshistorie, bind 12.

Loven om Mellemskoler eller Loven om højere Almenskoler m.m., som den rettelig hedder, blev vedtaget af Rigsdagen i 1903 og er så afgjort J.C. Christensens værk.

Men også M.C. Gertz skal nævnes i denne forbindelse. Han var professor i klassisk filologi og en periode rektor for Københavns Universitet. Forinden var han dog fra 1888 formand for de lærde skolers undervis-

J.C. Christensen, 1856 - 1930. Degn i Vestjylland. Venstres egentlige leder under systemskiftet. Udnævnt til kultusminister 1901. Konseilpræsident fra 1905 til 1908, hvor han faldt på grund af Albertiaffæren.

M.C. Gertz, formand for de lærdes skolars undervisningsinspektion og rektor for Københavns Universitet. Formand for udvalget, der skulle undersøge muligheden for en reform af hele det danske skolevæsen.

ningsinspektion. I den egenskab blev han udpeget til formand for et udvalg, som skulle undersøge muligheden for en reform af hele det danske skolevæsen, og herigennem fik han sin store andel i udformningen af den nye lov.

Et af hans overraskende synspunkter var, at de lærde skolers undervisning i de gamle klassiske sprog var for elitær og fyldte for meget i den daglige skolegang. I en tale ved universitetets reformationsfest i 1898 hævdede han, at *'det fornødne Kendskab til Oldtidskulturen i tilstrækkelig Grad kunde erhverves gennem Oversættelser'*. Talen blev offentliggjort i tidsskriftet Tilskueren samme år og vakte stor opmærksomhed. Citatet her er taget fra Dansk Biografisk Leksikon fra 1920.

I årevis var der efterlyst reformer af folkeskolen, ja, et af det sene 1800-tals tidsskrifter hed simpelthen 'Skolens Reform'.

Men ligesom den dag i dag havde alle en mening om skolen, og de mange forskellige meninger umuliggjorde reformerne.

J.C. Christensen lader til at have mødt reformopgaven uden at være forudindtaget, og øjensynligt har det ikke ligget ham til last, at han kom fra et degnekald. Han ville gennemføre en *'eksamensform, der kan modvirke huskeri og lægge vægt på dygtighed'*. Sådan lyder et citat fra Politikens Danmarkshistorie, bind 12, hvor loven får følgende omtale:

Ved den gennemførtes den opbygning af skolevæsenet, som stod uændret indtil 1958. Lovens væsentligste nye indhold var oprettelsen af mellemskolen og indførelsen af den nysproglige studentereksamen. Det betydningsfulde var imidlertid, at hele skolevæsenet blev knyttet organisk sammen, lige fra de første klasser og frem til studentereksamen, og at man derved også gav kommunerne en impuls til at fremme udbygningen af det kommunale skolevæsen, så eleverne kunne tage realeksamen på kommuneskolerne.

Ifølge Søren Mørch blev den nye skolelovgivning hilst velkommen fra alle sider. Det er trods alt nok en sandhed med modifikation. Selv i Venstres folketingsgruppe var der uenighed om lovforslaget, og Danmarks Lærerforening forsøgte til det sidste at få vedtagelsen udskudt. 26. november 1902 lyder det fra hovedstyrelsen:

Hovedstyrelsen for Danmarks Lærerforening sympatiserer med

grundtankerne i forslaget, men man nærer betænkeligheder ved adskillige enkeltheder i det. Man ønsker derfor, at der bliver tid til at drøfte forslaget på skolemøder rundt omkring i landet, og at forslaget ikke gøres til lov i denne rigsdagssamling.

Betænkelighederne blev dog afvist af J.C. Christensen og den nye lov vedtaget med stort flertal af rigsdagen og stadfæstet 24. april 1903.

Loven om Almenskolen var den første betydningsfulde lov på skoleområdet i mere end 80 år. Ganske vist var en lov om, hvornår børnene var undervisningspligtige, om forsømmelser og deraf følgende bøder og om læreruddannelsen blevet gennemført i 1899, hvor navnet 'folkeskole' for første gang afløste 'almueskolen' i en lovtekst.

Men almueskoleloven fra 1814 var stadig gældende og vel visse steder i landet knapt nok gennemført i sin fulde udstrækning. Ikke desto mindre havde det i de sidste årtier af 1800-tallet stået klart for de fleste, at det var nødvendigt med en overbygning på den 7-årige almueskole.

Om lovens umiddelbare virkninger skriver Vagn Dybdahl:

Selv om der gik år, inden den fulde virkning af reformen viste sig, blev den et af de mest virkningsfulde midler til klassesdelingens udjævning... Rundt i byerne var det da også Socialdemokratiets folk, der hårdest pressede på, når det gjaldt bevillinger til oprettelse af mellemskoler.

Mellemskoleloven skulle slå bro mellem det, der indtil 1899 hed almueskolen, og de videregående uddannelser, og med det som formål 'åbne skolen for folket', som det udtrykkes af Karl Brøcher i 1973 i forbindelse med Korsvejens Skoles 50 års jubilæum.

Den første mellemskole

Selvom der mange steder gik år før den nye lov slog igennem, fik Tårnby Kommune sin første mellemskole allerede i 1907 - kun fire år efter lovens vedtagelse. Ikke så dårligt af en lille amputeret kommune. Men måske har der også været en del prestige i at få sin 'egen' mellemskole? Og med de første socialdemokrater i sognerådet og en nybygget skole i Kastrup var mulighederne til stede og blev udnyttet.

Lovens første paragrafer:

§ 1

I tilslutning til Folkeskolens Undervisning for Børn i 11-12 Aars Alderen meddeles den højere Almenundervisning først i Mellemskolen, siden i Gymnasiet.

§ 2

Mellemskolen er en Børneskole, som gennem 4 étaarige Klasser meddeler sine Elever en for det givne Alderstrin egnet højere Almenundervisning, der føres frem til en passende Afslutning. Mellemskolens Undervisning kan fortsættes efter den afsluttende Aarsprøve gennem en Realklasse.

En af eleverne i den første mellemskoleklasse i 1907/08 var i øvrigt søn af N.P. Nielsen, de lokale socialdemokraters førstemand, hvilket ingen imidlertid bør tænke ondt om. Som nævnt ovenfor var socialdemokraterne overalt i byerne de stærkeste fortalere for at få indført mellemskole så hurtigt som muligt.

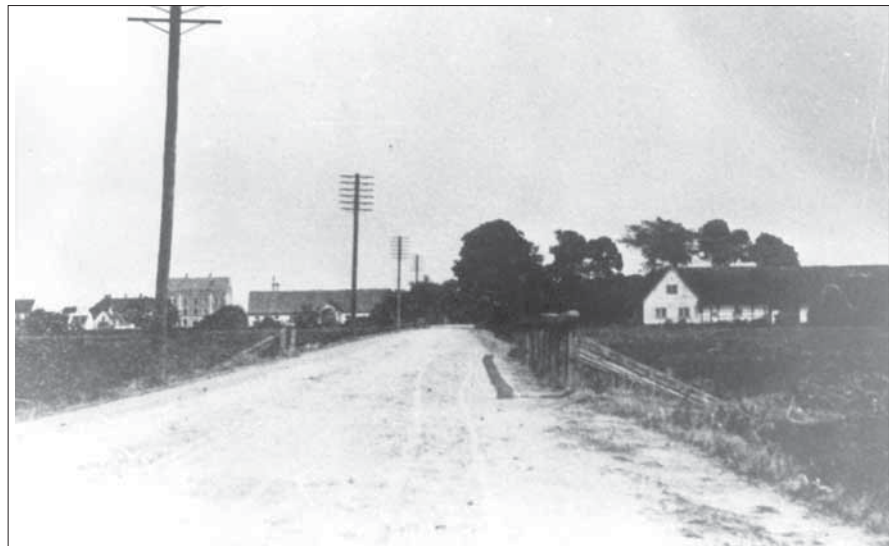
A. LÆRERE

1. Hr. R. C. Hansen
  - a. Underviste 1907-08 1. Kl. i Dansk, Geografi, Naturhistorie, Fysik, Regning, Matematik og Tegning, samt Gymnastik og Sang.
  - b. Skal 1908-09 undervise 1. Kl. i Historie, Geografi, Naturhistorie, Fysik, Regning, Matematik og Tegning, 2. Kl. i Dansk, Geografi, Naturhistorie, Fysik, Regning, Matematik og Tegning.
2. Hr. O. J. Grønlund Rasmussen
  - a. Skal 1908-09 undervise 1. Kl. i Engelsk, Dansk, Gymnastik og Sang, 2. Kl. i Engelsk, Historie, Gymnastik og Sang.
3. Frk. O. J. Paulsen
  - a. Underviste 1907-08 1. Kl. i Tysk, Historie, Religion og Skrivning, samt Haandarbejde.
  - b. Skal 1908-09 undervise 1. Kl. i Religion, Skrivning og Haandarbejde, 2. Kl. i Tysk, Religion, Skrivning og Haandarbejde.

I årsberetningen 1907-08 finder vi navnene på de første mellemskolelærere.

Karl Brøcher, som langt senere blev Korsvejens Skoles mangeårige inspektør, har i skolens 50-års jubilæumsskrift givet dem følgende omtale:

R.C. Hansen, der var førstelærer, senere overlærer... huskes som en værdig gammel herre, fuld af mildhed og myndighed. Og andenlærer Grønlund – kendt og elsket som "Gibber" – den glødende og utrætteligt begejstrede sproglærer, europarejsende på en tid, da lærere var fattige og rejser dyre; frk. Olga Paulsen ... var en højt elsket lærerinde, skønt hendes lidt snurrige væsen nok kunne kalde på smilet hos hendes omgivelser.

Saltværksvej 1910. I baggrunden til venstre det netop opførte "Tilfredshed", til højre "Skotttegården". Foto: LHS.

En af de første mellemskoleklasser på Kastrup Skole ca. 1910 med førstelærer R.C. Hansen i bageste række.

Foto: LHS.

5 Fig. Bøger og Genstande
er anskaffet til Brug paa Skolen i

Dansk

33 Eksemplarer af Agerskov og Rørdam Dansk Læse-
bog for Melleml.
150 Stilebøger.
70 Makulaturhefter i Stedet for Tavler

Regning

33 Eksp. af Albert Svendsen Regnebog f M I
33 Eksp. af Femmer Hovedregningsopg IV
33 „ „ „ „ „ V
2 Gros Blyanter.

Tysk

10 store Anskuelsesbilleder til Brug ved Undervisning
i Tysk.

Geografi

Svdow-Habemicht Kort over Europa, fysisk
N Petersen Europa, politisk
Palæstinakort
Wüstenberg Linoleumskort over Rusland (Omris
til Udfyldning).

Tegning

7 Modeller af Træ (Spækkebræt, Kors, Waterpas, Stige
og 2 Vejrfloje).
30 Tegnebøger.
30 Tegnebestik
1 Gros Blyanter
48 Stk Viidskelæder
30 Stk. Farvelade, hver med 6 Grundfarver
30 Pensler og 45 smaa Porcellænsskaale

Skrivning

100 Skrivebøger
35 Penneskafter
3 Gros Penne.

Sang

33 Eksp. af Den danske Skoles Sanghøje, 2 Hefte
33 „ „ „ „ „ 3 „

2 Passere, 1 Lineal, 1 Pegepind, Kridt, 1 Blyantspide-
maskine, 1 Kortstang

Jo, man må give
Brøcher ret i, at der er
overordentlig styr på
detaljerne.

Også vilkårene for at drive den første mellemskole har Brøcher på sin egen veloplagte facon beskrevet:

Det var små forhold, og det var beskedne fordringer, man stillede. Kommunalbestyrelsen vil nok fælde en rørelsens tåre over dette afsnit i årsberetningen for året 1907-08:

Ak ja! Så små var fordringerne, og så stor nøjagtigheden, lige ned til antallet af penneskifter og viskelæder. Mon vi begriber det i overflodssamfundet, i køb-og-kassér-alderen? Og så er der jo endda ganske avancerede sager imellem: audio-visuelle hjælpemidler til tysk, aktiverende materiale til geografi. Og kladdehæfter. Hæfter? Hæfter! Ganske vist billige makulaturhæfter, men vi er dog nogle stykker, der endnu i tredverne sad og skrev på tavler, viskede ud med spyt og spidsede griffel på trappestenen. Tårnby Sogns kommunale mellemskole var dengang et hestehoved foran, som skoledirektøren nok vil bemærke.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at læse- og regnebøger åbenbart er anskaffet ”til Brug paa Skolen”. For mens undervisningsmidler af den art var ”fuldstændig gratis ligesom i Folkeskolen”, måtte eleverne selv betale skolebøgerne – dog også her med et udtryk for social bevidsthed:

Undervisningen er fuldstændig gratis ligesom i Folkeskolen, og hvor et dygtigt og velbega-
vet Barn paa Grund af bristede økonomisk Evne i Hjemmet ikke kan skaffe de nødvendige
Bøger til Hjemmebrug vil saadanne kunne faas enten helt gratis eller i hvert Tilfælde til
mindsket Pris.

Sådan lød teksten
i skoleplanen.

R.C. Hansen fortsatte sit virke frem til 1946. I de første år kørte han et parallelløb med overlæreren på Kastrup Folkeskole, hvor han selv var startet som andenlærer.

Startvanskeligheder

Det har været påstået, at mellemskolen var de bedre stillede skole. Og noget er der om snakken. Mange fattigfolk var af økonomiske grunde nødt til at sende deres børn ud i erhverv efter syvende skoleår, også selv om mange lærere har gjort, hvad de kunne, for at overbevise forældre

Lærer Thaarup-Andersen
med 1. mellem på Kastrup
Skole, ca. 1915.
Foto: LHS.

om, at deres barn burde søge optagelse i mellemskolen og havde evner for det. Der var simpelthen ikke råd til at lade børnene fortsætte i skolesystemet, og på den måde forblev mellemskolen lukket land for disse børn.

Dertil kom, at der ikke mindst blandt skolefolk var en udbredt skepsis om, hvorvidt et flertal af folkeskolens elever overhovedet var egnede til at komme i mellemskolen. I et af datidens tidsskrifter, 'Vor ungdom', der ligesom 'Skolens reform' naturligvis er optaget af skolepørgsmål, refererer 1907-årgangen til en undersøgelse om de nyetablerede mellemskoler, og artiklens forfatter, skoleinspektør Mortensen, afslører i en fodnote sin egen holdning til diskussionerne om mellemskolens berettigelse. I forhold til vore dages opfattelser en absolut kontroversiel indstilling, men dengang formodentlig helt i overensstemmelse med datidens drøftelser.

Min private Mening er nærmest den, at af samtlige fødte Individuer (i nærværende Samfund og paa nærværende Udviklingsstadium) er kun ca. 1/3 egnede for Mellemskoledannelse (dvs. de øvrige 2/3's Aandsudvikling maa helst foregaa paa Modersmaalet og ikke tillige paa fremmede Sprog og ved matematiske Abstraktioner). Maaske 20-25 % af vort Folks Børn vil med Udbytte kunne følge Mellemskolens Undervisning. De faa Kolleger, jeg har spurgt (eller rettere: som har svaret) synes at være af samme Mening...

Dette synspunkt får ham til at slutte artiklen om 'Mellemskolereformen' med følgende:

...den almindelige Mening blandt Skolemennesker er vistnok den, at Mellemskoledannelsen indtil videre kun bliver tilgængelig for et Mindretal. Hvis denne Betragtning holder Stik, maa der omhyggeligt vaages over, at Mellemskolereformen ikke kommer til at skade Folkeskolen, d.v.s. Skolen for det store Flertal af Børnene.

Her lades ingen tvivl tilbage. Mellemskolen er elitens skole. På den anden side er der heller ingen mening i at nedvurdere loven ved at hævde, at den satte skel i uddannelsessystemet, altså at mellemskolen udelukkende blev borgerskabets skole. Realiteterne er nemlig anderledes. Det afslører de første lokale klasselister.

I årsberetningen fra 1908-09 om Taarnby Sogns Kommunale Mel-

lem- og Realskole bringes en klasseliste for 1. mellem på Kastrup Skole, og den er såvist ikke kun en fortegnelse over børn af sognets spidser:

1. Sofus Hansen, f. 21/5 95, Rorsbetjent S. Hansen, Taarnby Villaby
2. Thyra Petersen, f. 24/6 96, Rorsbetjent N. Petersen, Strandvejen, Kastrup
3. Otto Andersen, f. 27/7 96, Arb. C. O. Andersen, Kastrup
4. Clara Jensen, f. 17/8 96, Arb. Oluf Jensen, Tømmerup
5. Christian Nielsen, f. 5/11 96, Fisker P. Nielsen, Strandvejen, Kastrup
6. Ivan Lund, f. 10/9 96, Gartner E.A. Lund, Taarnby Villaby
7. Hans Klüwer, f. 20/11 96, Urmager M. H. Klüwer, Taarnby Villaby
8. Hans P. Hansen, f. 4/1 97, Arb. Axel Jensen, Kastrup
9. Johannes Roland, f. 8/3 97, Glasmager Alex Roland, Kastrup
10. Hans W. Hansen, f. 15/1 97, Bryggerkusk A. Hansen, Kastrup
11. Agnes Westermann, f. 20/1 97, Arb. P. Westermann, Kastrup
12. Bernhardt Henriksen, f. 28/1 97, Tækkemand Johs. Henriksen, Maglebylille
13. Agnete Hansen, f. 22/2 97, Rorsbetjent S. Hansen, Taarnby Villaby
14. Claus Christiansen, f. 9/2 97, Gaardejer Jens Christiansen, Maglebylille
15. Elof Olsen, f. 1/4 97, Carl Joh. Olsen, Kastrup
16. Lars Louw, f. 1/4 97, Snedker Chr. Louw, Kastrup
17. Selma Jensen, f. 20/4 97, Væver Jakob Jensen, Kastrup
18. Johannes Nielsen, f. 30/4 97, Smed Hans Nielsen, Taarnby
19. Valdemar Nielsen, f. 30/5 97, Bogholder Madsen, Kastrup
20. Gunild Vibæk, f. 11/7 97, Pastor Vibæk, Taarnby
21. Cornelius Hansen, f. 26/7 97, Gaardejer Niels Hansen, Maglebylille
22. Albert Nielsen, f. 30/7 97, Fisker P. Vilh. Nielsens Enke, Kastrup
23. Christian Hansen, f. 16/8 97, Gaardejer Hans Hansen, Maglebylille
24. Johanne Petersen, f. 20/8 97, Fisker Lars Petersen, Kastrup
25. Georg Christensen, f. 3/9 97, Gaardejer Albert Christensen, Maglebylille
26. Martin Christiansen, f. 8/9 97, Bryggerkusk And. Christiansen, Kastrup
27. Valborg Petersen, f. 16/9 97, Førstelærer P.J. Petersen, Taarnby
28. Karen Jakobsen, f. 20/11 97, Kroejer Dirch Jakobsens Enke, Kastruplund
29. Einer Christensen, f. 9/9 97, Gaardforpagter Ole Christensen, St. Magleby
30. Martha Dirchsen, f. 4/2 97, Gaardejer Dirch Dirchsen, Tømmerup

Brøcher har selv følgende skarpsynede kommentar til listen:

Bortset fra præstens og førstelærerens børn skal man lede grundigt efter "borgerskabets" dominans. Det er et smukt billede af Amagersamfundet ved århundredets begyndelse: børn af arbejdere, gartnere, glasmagere, gårdejere og håndværkere. Ja, i denne klasse

Mellemskolen Kastrup Skole
1909. R.C. Hansen sidder
med lys stråhat i midten
Foto: LHS.

har to enker fået deres børn "i vej". Har nogen tænkt over, hvad det ville sige at være enlig mor i 1908? Her blev i sandhed døre lukket op. Her skete den revolution i det stille, der skabte det, som vi i mæt nedlaidenhed er begyndt at pege fingre ad: vor tids demokratiske velfærdssamfund.

Og ganske rigtigt. Den nye skolelov gav, som Søren Mørch skriver (i '24 Statsministre'):

opstigningsmuligheder for børn af bønder og arbejdere, og det ændrede i løbet af et par generationer sammensætningen af akademiker- og embedsstanden i Danmark.

Også såkaldte almindelige folks børn kom altså i mellemskolen. Men et problem var det, at alt for mange ikke gennemførte hele forløbet, men droppede ud efter III. mellem, hvor de syv års undervisningspligt ophørte. Dengang begyndte mellemskolen efter 4. klasse. Senere deltes først efter 5. klasse, og det blev det jo ikke bedre af. Fulgte børnene med i alle fire mellemskoleår, kom de altså til at gå otte (eller ni) år i skole, og her faldt en del af de dårligst bemidlede for fristelsen til at få deres børn så hurtigt som muligt ud af skolen, så de kunne bidrage til familiens ophold. Her slog den sociale arv nok igennem.

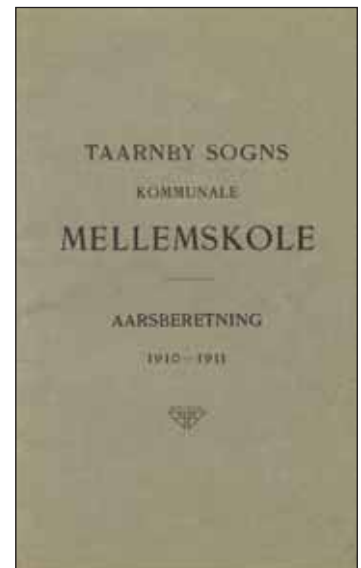
I årsberetningen 1910-11 finder lærer Hansen det nødvendigt at komme med et opråb – eller er det et nødråb – til forældrene. Uden deres aktive medvirken kan der ikke ændres afgørende ved tingenes tilstand:

TIL ELEVERNES FORÆLDRE!

I de 4 Aar, Mellemskolen nu har bestaaet, har den kunnet glæde sig over god Tilgang af Elever. Hen ved 30 og derover har meldt sig til Optagelse hvert Aar, og det samme er Tilfældet i Aar. Tilgangen har altsaa været god. Desværre kan det samme siges med nogen Ret om "Afgangen"! Den Erfaring har man nemlig høstet alle Steder, hvor der er oprettet Mellemskole, at i de to ældste Klasser svinder Elevernes Antal betydelig ind. Heldigvis synes det dog blot at være de allerførste Aar, Skolen virker, at dette gør sig gældende. Det gaar med Mellemskolen som med alt andet nyt: Man skal først lære den rette Brug af det.

Grunden til Udmeldelsen er ofte den, at Eleverne "taber Lysten". Selv om vi Lærere gør alt for, at Undervisningen kan blive interessant, og at Børnene skal befinde sig vel i Skolen, kan vi ikke gøre det saa godt, at Skolen bliver det Sted, hvor de helst vil være. Der er saa meget andet, som virker mere tillokkende paa Barne-naturen. Her henvender vi os til Forældrene om Støtte. Det ligger i deres Interesse, at Skoletiden ikke bliver spildt. Børnene maa tidlig lære, at de har visse Pligter, de har hver dag noget Arbejde, som de skal udføre, og Forældrene anmodes om at være opmærksomme paa dette. Det er jo et af de Maal, den unge skal naa, før han træder ud i Livet, at han er klar over, at han har Pligter, og at disse først og fremmest skal opfyldes. "Først Arbejde - saa Fornøjelse" gælder for den voksne. Børn maa have mere Fritid end voksne, men det er nødvendigt i nogen Grad at venne dem til Tanken om, at der stilles Krav til dem, at hvad man har paa-begyndt, skal man gennemføre. Det gør Børnene karakterløse og ødelægger deres Fremtid, dersom de faar den Forestilling, at hvad man ikke har Lyst til, kan man lade være. Skolen og Hjemmet maa her hjælpe hinanden; thi derved hjælper vi Barnet.

Det kan ofte være vanskeligt for Forældrene at bedømme Barnets daglige Forberedelse til Skolen. Man kan dog gaa ud fra, at hvis det saa at sige aldrig forbereder sig til næste Dags Skolearbejde, er der noget galt paa Færde. Der er noget at bestille hver Dag,

R.C. Hansen, Mellemskolen,
overlærer.

*Læsning af Lektier eller Udførelse af skriftligt Hjemmearbejde.
- Desuden har man som Kontrol Karakterbogen, der hver Uge
bringes med hjem. En enkelt daarlig Karakter maa ikke tillægges
for stor Betydning; den kan være Resultatet af en enkelt daarlig
Forberedelse, der maaske end ikke skyldes Arbejdet til den Dag,
den er givet, men maa tilskrives en tidligere Forsømmelse, maaske
et Uheld! Men hvis en Elev stadig møder med daarlige Karakterer
i ét eller flere Fag, betyder det, enten at der er arbejdet for lidt,
at Eleven mangler naturlige Anlæg, eller det skyldes bristende
Forstaaelse paa afgørende Punkter, der er i alt Fald Grund til at
undersøge Sagen nærmere.*

*I ethvert Tilfælde, hvor der er Grund til at tvivle om, at alt er,
som det bør være, i Forhold til Skolen, vil vi være glade for en
Henvendelse, helst saa snart som muligt, for at den Fejl, der mu-
ligvis foreligger, kan rettes, før det bliver for sent.*

*Kun naar baade Forældre og Skole interesserer sig for Børnenes
Arbejde, opmuntrer dem og holder dem til at gøre deres Pligt, er
der Haab om fuldt Udbytte af Undervisningen.*

Kastrup, den 1. Juni 1911.

R. CHR. HANSEN

Loven om mellemskoler tilbød kun videregående undervisning for de børn, der stiledede mod en eksamen. Alle de andre måtte nøjes med de oprindelige syv års skolegang. Den mangel blev først udbedret med den nye skolelov i 1937.

Naturligvis har sådan en forskelsbehandling heller ikke gjort det nemmere at holde på de mindre motiverede mellemskoleelever, som måtte se deres jævnaldrende forlade skolen og komme ud i 'det virkelige liv' og tjene deres egne penge. Og i mange tilfælde har forældrene støttet dem i deres forehavende om at forlade skolen i utide.

Heller ikke blandt landspolitikerne var der udelt begejstring for den øgede skolegang. I en historisk oversigt i noteform over årene 1912 - 47 omtales et skolemøde, som afholdes i juni 1912. Teksten lyder:

22. 6. 1912. Klaus Berntsen som Modstander af den megen Lærdom.

Ved et Skolemøde i Maribo holdt Konsejlspræsident (statsminister) Klaus Berntsen et Foredrag om Folkeskolens Opgave, hvor han bl.a. udtalte: "Vi maa snart spørge: Hvem skal Marken pløje,

hvem skal Græsset slaa, og hvem skal malke Køerne? Børnene maa opdrages til Respekt for det legemlige Arbejde - den Betragtning, at Skolens Opgave først og fremmest skal være den at bibringe Børnene Kundskaber, er forkert! Kundskab er Magt, men Kundskaben maa bruges som Magt i Lysets og Livets Tjeneste. - Der er et Jag i vor Tid efter at producere Studenter og Seminarister. Men hvad skal vi gøre ved alle disse Mennesker? Staten har ikke Brug for dem.”

Citeret fra 'Christian den X's Danmark, II', 1947.

Der er ikke noget at sige til, at småkårsfolk er kommet i tvivl om betimeligheden i at lade børnene tilbringe mere tid i skolen end højst nødvendigt, når selv den siddende statsminister betvivler nytten af at gå længere i skole.

Klaus Espen Berntsen, 1844-1927, dansk politiker og højskolemand. Konseilspræsident 1910-1913. Fra Wikipedia.

Sognerådet holder møde på Kastruplund. Foto: Flensburg 1900.

Kampen om mellemskolen

I et tidligere nummer af 'Vor Ungdom 1901' skriver Georg Bruun i en artikel om 'Skolens Enhed' bl.a.:

I Aarhundredets sidste Aartier har en hastig økonomisk Udvikling skabt forholdsvis Velstand i Lag, som tidligere hørte til Fattigklassen, og saaledes ved at højne Livsvilkaarene højnet det sociale Niveau. Arbejderklassen er vokset i Velstand, Borgerstanden i Dygtighed og Indflydelse; samtidig er der hos alle borgerlige Partier – uanset deres politiske Opfattelse – fremvokset et borgerligt Frisind og en dyb Forstaaelse for Oplysningens store Betydning for den personlige Udvikling og Dygtiggørelse til Livets Gerning. Alt dette i Forening har virket til at højne det danske Skolevæsens borgerlige Afdelinger. Den borgerlige Betalings-skole er blevet til Realskole, den fattige Friskole er højnet til Borgerskole... Man har indset, at Skoleudgifter omsættes i andre Værdier, den opvoksende Slægts legemlige og aandelige Sundhed, arbejdsdygtige moralske Individier, der som Voksne i rigt Maal tilbagebetalte Samfundet, hvad deres Opdragelse har kostet, ved deres større Arbejdsevne, deres inderligere Borgersind og deres højere moralske Værd.

Det kan være tanker som disse, der har fået flertallet i Tårnby Sogneråd til at gå med til den forholdsvis tidlige indførelse af mellemskolen i kommunen, men ret hurtigt har de kunnet konstatere, at der ikke var fuld dækning for de smukke ord, eller måske har en del af de ærede rådsmedlemmer hele tiden været svært skeptiske. Der er i hvert fald ingen tvivl om, at nogle af dem syntes, at det nye skoletilbud tærede for meget på den i forvejen anstrengte kommunekasse. Med jævne mellemrum har de ytret deres modstand og ventet på en lejlighed til at gøre op med ekstravagancen.

For fuldstændighedens skyld bør det nævnes, at netop de bedst stillede og mest indflydelsesrige i mange tilfælde havde sat deres børn i private skoler – også mellemskoler, og således ingen veneration havde over for en offentlig, lokal mellemskole og intet havde at miste ved en nedlæggelse af den.

På det forberedende møde forud for dannelsen af 'Taarnby Sogns Lærereforening' i 1910, det, der senere blev til TKL, foreslår førstelærer Hansen, at der som en af den nye forenings opgaver gives mulighed for at tale om "Mellemskolens Nytte og Berettigelse". Det kunne tyde på, at lærerne har følt det nødvendigt at argumentere for mellemskolens betydning over for skolemyndighederne.

Det er da også uomtvisteligt, at mellemskolen kostede penge, selvom det næppe var så meget, som visse politikere yndede at påstå.

Når dertil kom de mange forsømmelser og tidlige udmeldelser, blev det til sidst sognerådet for meget, og det prisværdige initiativ fik ikke nogen længere levetid. I hvert fald ikke i første omgang. Allerede i 1912 vedtages det at nedlægge den interimistiske mellemskole.

Året før har Amagerbankens stifter og første direktør, E.B. Petersen, afløst Peter Thønnesen, der er udtrådt, som formand for sognerådet. Noget tyder på, at nedlæggelsen af mellemskolen har været et af hans programpunkter forud for valget i 1911. Med den nye formandspost har han fået bedre muligheder for at få det gennemført, og han lader til at være fuldstændig uberørt af følgende brev, som mellemskolelærerne i december sender til sognerådet (se modstående side):

I januar 1912 kunne Amager Bladet bringe følgende korte notits:

Taarnby Sogneraad vedtog ved Mødet i Tirsdags Aftes efter Direktør Petersens Forslag at nedlægge Mellemskolen efterhaanden som de nuværende Elever udgaar. Der var 5 Stemmer for Nedlæggelsen, 4 imod...

I et senere udførligt referat fra sognerådsmødet gennemgår bladet debatten, hvorunder der bl.a. stilles forslag om, at der indføres betaling for at gå i mellemskolen. Ca. en tredjedel af pladserne kunne så gives som 'fripladser til flinke og begavede børn'.

Heller ikke dette kompromisforslag til bevarelse af den allerede etablerede mellemskole kan samle flertal.

En divergens mellem Kastrup og Tårnby på den ene side og 'Oplandets Byer' på den anden kommer også frem i referatet. En af fortalerne for mellemskolens bevarelse undrer sig over 'den ringe Interesse fra Oplandets Side, da en saadan Skole netop kunde dygtiggøre de unge Gaardmandssønner og ruste dem med Kundskaber, som de vilde have Nytte af hele deres Liv.'

Fil

Taarby Fogneraad!

Da vi erfarer, at det ved A. Bæk af Kom-
muneens Bûtjet er vedtaget at nedlægge Mellem-
skolen, vil vi gerne hermed anmode det ærede Fogneraad
om en velvillig Overvejelse af vore personlige For-
hold ved den påtænkte Omordning.

Hver af os har tidligere været ansat ved
denne Kommunes Folkeskole, og da Mellemskolen
oprettedes, forlot vi vore Embeder der for at modtage
Tilbud om at blive henholdsvis Første-, Anden- og
Tredjehæder ved denne.

Vore Embeder i Mellemskolen har kostet
os uforsholdsmaessig meget mere Arbejde, end vore Em-
beder i Folkeskolen vilde have gjort, idet vi paa her
Bund skulde skabe en ^{ny} Skole, medens vi i Folkeskolen
kunne fulgt de een Gang kandede Hjel. At vort Ar-
bejde i nogen Grad er lykkedes, kan ses deraf, at
Skolen fik Eksamenret paa normal Fil og Maate.

Dertil kommer, at vi hver for sig har
opret betydeligt paa vor Videreuddannelse, for at vi
kunne blive bedst muligt skikkede til den Gerning,
som vi forudsatte i en langere Aarrække maatte blive
vor.

Vi anmoder derfor det ærede Fogneraad
om at tage under Overvejelse, hvorvidt vort Arbejde
i Skolens Egeneste har været af en saadan Beskaf-
fenhed, at Fogneraadet ønsker os genindsat i Folke-
skolen saaledes, at det vil benytte de Lykkeligheder,
den tilbyder sig, til at give os fortsaet Adgang til
Skillingen, der svarer til vore nuvaerende, og som
vi vilde have haft Muelighed for at rykke op i, dersom

vi paa det givne Tidspunkt stod i vore ^{hidtilige} Embeder i
Folkeskolen.

Vi har af Hensyn til vor Fremtid ment,
at det var vor Blyt at fremkomme med nuvaerende Bli-
velse allerede nu, for at det ^{muligst} Fogneraad, der er i Taar
nu at træffe en Afgørelse af stor Betydning for os, [og
som bedre end et nyt Fogneraad kender Fogneraadets
giver os en bekvemt Adfaeltes, som vi kan handle efter.

Kaarup, den 22. December 1911.

O. J. Grønlim

Ordbudet
P. P. Clausen.

Thaarup Andersen.

Hertil svarer repræsentanten fra Tømmerup, P. Hansen, at 'Oplandets Byer ikke kunde have nogen videre Nytte af Mellemskolen, dér hvor den laa. De fleste havde en halv eller en hel Mil dertil. Ellers vilde han være den sidste til at gaa imod den'.

Og dermed får sognerådsformand Petersen sit forslag vedtaget.

Sideløbende med sognerådets beslutning om nedlæggelse arbejder skolekommissionen under pastor Vibæks ledelse på at fastholde mellemskolen. I et referat i Amager Bladet fra sognerådets møde d. 2. april 1912 meddeles det, at der i skolekommissionen var givet tilladelse til at afholde prøve i 1. og 2. mellemskoleklasse i april måned sammen med folkeskolens eksamen. Videre står der:

Formanden (E.B. Petersen) fandt det uheldigt, og efter en Diskussion, ikke uden Bitterhed, vedtoges med 5 Stemmer mod 4 en Henstilling om at stille Sagen i Bero til næste Aar, eller i hvert Fald at undlade at optage nye Elever i 1. Mellemskoleklasse.

Et læserbrev fra V. Gommesen i samme nummer af Amager Bladet under overskriften "Kommunal Kritik" skal citeres i sin fulde udstrækning, fordi det på bedste måde beskriver stemningen blandt den bedre stillede del af befolkningen i Tårnby:

Det rigtigste sejrede altså ved 2. Budgetbehandling den 9. Januar. Mellemskolen blev aflivet, og den forsvinder saaledes om 2 á 3 Aar, naar de nuværende Elever er gaaede ud. Dermed vil altsaa et Afsnit af det sidste Tiaars ødsle Kommunepolitik være skrinlagt, og det er at haabe, at noget lignende ikke oftere vil komme igen, men at Sparsommeligheden maa faa Kurs; ganske vist slipper vi i lange Tider ikke for høje Skatter, det magter selv de allerbedste Mænd ikke at afværge, men det kan forhindres, at vi glider længere ned i den Misère, der er skabt ved enkeltes, man kan næsten sige ved en enkelts gaaen paa. 190.000 Kroners forøget Gæld, 110.000 Kroners Udgifter til Mellemskolen... i de sidste 5-6 Aar! Det er bare ubegribeligt, at der har været et Flertal at finde til saadanne Tal, men det var nok heller ikke uden en haardhændet Paavirkning, at Bevillingerne blev givet. Fra visse Sider er det forstaaeligt, at man har iværksat og til Slut kæmpet for Mellem-

På Tårnby Rådhus hænger et maleri af E.B. Petersen, malet af Hans Brüggge 1926. Foto: Allan Meyer, 2007.

skolens Bevarelse; det er jo en let maade at skaffe sine Børn en høje Undervisning, men man glemmer, at det i egentligste Forstand er en Understøttelse fra andre Skatteydere, lige fra den fattige Væverske og Tjenestepige og opefter, og den andrager for hver Elev 66 Kr., idet Eleverne i Folkeskolen koster Kommunen (jfr. Formandens Anførende) 41 Kr., medens Mellemskolens Elever koster 107 Kroner aarligt. Idealisme og Superhumanisme klinger meget kønt, men der maa dog være en Grændse for Skatteplagerierne. Det er at haabe, at de formindskes, og derfor synes de Mænd at borge, der med Bankdirektør Petersen som formand og Hr. P. Hansen som Ordfører har taget Téten i Sogneraadet. Maaske lykkes det saa at faa det kændrede Skib paa ret Køl, bistaet af den offentlige Mening. – Ved et Møde om Vandsagen for nogen Tid tilbage, hvor der blev henvist til Kommunens Mangel paa Evne at hjælpe, ytrede en æret Medborger, at man næppe kunde spise sig mæt for Skattebilletter. Maatte det i Fremtiden ej blive saa!

Kastrup, den 14. Januar 1912.

V. Gommesen

Der er altså opstået en regulær kontrovers mellem sognerådet og skolekommissionen. Det får kommissionsformanden, pastor Vibæk i Tårnby, til efter den famøse budgetbehandling, som reelt nedlægger mellemskolen, at afæske mellemskolens lærere en udtalelse.

Lærerne svarer, at der næppe kan være meget at spare på en nedlæggelse, da børnene for de tre årganges vedkommende stadig er omfattet af undervisningspligten og altså bare vil belaste folkeskolens budget i stedet for. Ikke et urimeligt argument. Men nedlæggelsen blev alligevel gennemført.

Ikke desto mindre modtager R.C. Hansen i februar ministeriets tilfaldelse til at afholde eksamen i 1912 og 13.

I de næste par år arbejdes der med forslag til en ny skoleplan som en konsekvens af sognerådets seneste beslutninger. Den nystiftede lærerforening (se s. 16) stiller med repræsentanter til en drøftelse af 'Ordringen af Sognets Skolevæsen', men uden at der opnås nogen form for enighed.

På et efterfølgende møde i lærerforeningen afvises enhver 'Forringelse af Skolevæsenet'.

Repræsentanter for lærerne opnår 'foretræde' for provsten i Ordrup, som giver dem ret i deres indvendinger og lover at tale deres sag. At

han så øjensynlig ikke har noget videre at have sine løfter i, er en anden sag. På et efterfølgende møde med repræsentanter for ministeriet afvises lærerforeningens indvendinger, og kommunens beslutninger stadfæstes.

Undervejs har ministeriet godkendt nedlæggelsen af mellemskolen, som derfor tages til efterretning, hvorefter lærerforeningen om end med visse forbehold accepterer den nye skoleplan 'for snarest muligt at komme til at Arbejde under rolige Forhold', som det hedder i høringsvaret.

I marts 1916 meddeles det i Amager Bladet, at

den ny Skoleplan for Taarnby Kommune, som nu er approberet af Kirke- og Undervisningsministeriet, træder i Kraft fra 1. April med Skoleaarets Begyndelse.

Ak ja, papir er taknemmeligt. Sort på hvidt står der, at mellemskoleafdelingen bibeholdes, men lidt længere nede i teksten forklares, at 'Undervisningen gives i 2 Eftermiddagstimer daglig i tre Hold for Børn fra 11 - 14 Aar.'

Altså regulære kursusklasser, som ikke har meget med mellemskole at gøre.

Alligevel tages beslutningen for gode varer af undervisningsministeriet, som i december 1916 på ny meddeler første-lærer Hansen tilladelse til at afholde eksamen, denne gang fra 1917 - 19.

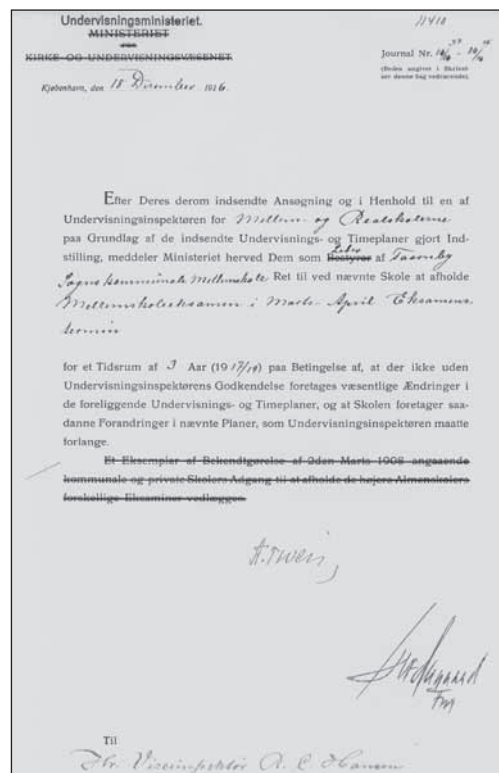
Til gengæld indeholder skoleplanen nyheden om, at Kastrup Skole overgår til købstadmæssige forhold. Overlæreren får kongelig udnævnelse, og lærernes lønforhold forbedres. De øvrige skoler fortsætter som landsbyordnede (med 3 klasser på hver). Det ligner en gulerod til lærerne for at få dem til at gå ind for forslaget. Hvilket altså lykkedes.

Et kuriosum skal nævnes:

Et møde 10. november 1915, hvor lærerforeningens medlemmer er samlet for at underskrive en erklæring fra ministeriet vedrørende den kommende skoleplan, ender 'i et fornøjeligt kaffebord efterfulgt af diverse forfriskninger', som der står i referatet, der fortsætter:

Pastor Vibæk, Kastrup Kirke 1884-1934. Formand for skolekommissionen 1916-1927.

Traktørstedet Kastruplund ca. 1910, som lå omtrent, hvor Danhotel siden blev bygget. Her holdt lærerforeningen mange af deres møder.

..samtlige Tilstedeværende ved Afskeden noterede en af Foreningens mest underholdende Aftener,

og det var jo ikke så lidt, men måske skyldes det følgende:

Sogneraadsmlem, P. Hansen, Tommerup, der blev antruffet i et tilstødende Lokale, inviteredes til at deltage i Kaffebordet, hvilken Invitation modtoges, og der blev saaledes Lejlighed til fra Foreningen (gennem Førstelærer Hansen, Mellemskolen) at rette en Tak til P. Hansen for den Interesse, han havde vist for gennemførelsen af Købstadsskala for Skolevæsenet i Kastrup.

Besyderligt! Er det da ikke den samme P. Hansen, der tre år tidligere havde undsagt mellemskolen og medvirket til dens nedlæggelse? Jovist, men en mand, der har hjulpet til med at forbedre lønforholdene er æreværdig, uanset hvad han ellers har bedrevet.

Efter disse deltog de fleste af de mødte i et fornøjeligt Kaffebord efterfulgt af denne Forskæle. Mødet sluttede i behagelige samtaler ved Afskeden noterede en af Foreningens mest underholdende Aftener. Sogneraadsmlem P. Hansen, Tommerup, der blev antruffet i et tilstødende Lokale, inviteredes til at deltage i Kaffebordet, hvilken Invitation modtoges, og der blev saaledes Lejlighed til fra Foreningen (gennem Førstelærer P. Hansen, Mellemskolen) at rette en Tak til P. Hansen for den Interesse, han havde vist for gennemførelsen af Købstadsskala for Skolevæsenet i Kastrup.

Arthausmanden Emil Rasmussen

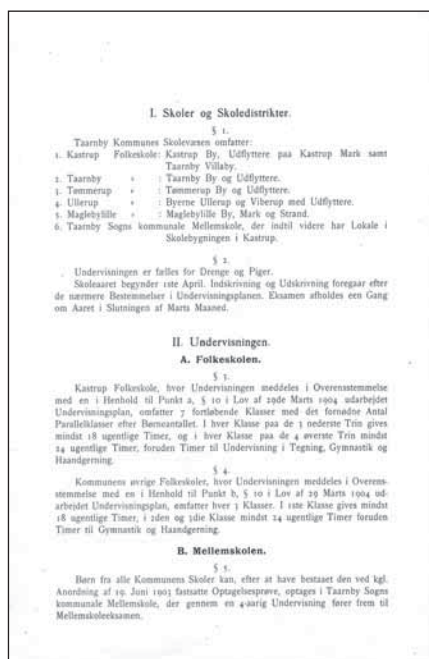
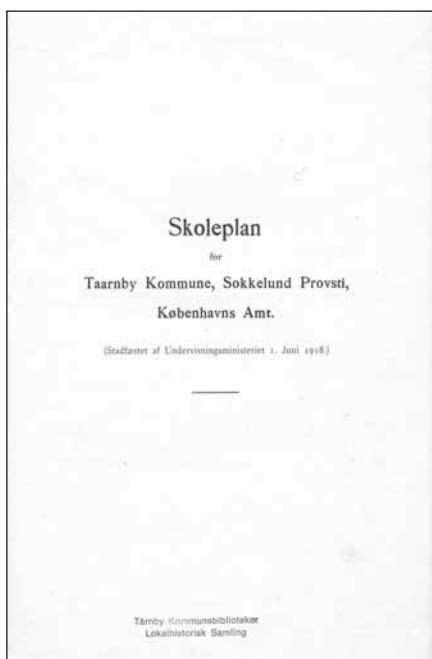
'Indtil videre'

Situationen var ikke holdbar. I svaret til skolekommissionen, som Brøcher citerer i det omtalte jubilæumsskrift, havde lærerne også slået på den sociale side af problematikken:

Mange Forældre her ønsker – ganske naturligt set i Belysning af Hovedstadens Nærhed – en udvidet Skoleundervisning for deres Børn; men de lokale Forhold vanskeliggør dette, idet de nærmeste Skoler, der giver en saadan, findes i København; de er private, og de høje Skolepenge med den ret lange Skolevej afskærer mange fra at benytte dem. Her findes ikke paa stedet en privat Mellemskole, og en saadan vil ikke kunne bære sig, idet Befolkningen kun rummer faa Elementer, der er i Stand til at svare Skolepenge og føre Børnene frem til videre Studier.

Den vurdering er formodentlig ramt på kornet. Tilbud om undervisning ud over den 7-årige folkeskole var og blev en kommunal opgave, som den jævne befolkning i Tårnby hverken kunne eller ville betale særskilt for. Det varede da heller ikke længe, før beslutningen måtte tages op til revision.

Allerede i 1917 skiftede flertallet i sognerådet, og med det nye budgetårs start genoprettedes Tårnby Kommunes Mellemskole i fuldt omfang. Denne gang lader der til at være lidt mere perspektiv over initiativet. I 'Skoleplan for Taarnby Kommune, Sokkelund Provsti, Københavns Amt, stadfæstet af Undervisningsministeriet 1. juni 1918' opregnes i listen over Tårnbys skoler også 'Taarnby Sogns kommunale Mellemskole,

der indtil videre har Lokale i Skolebygningen i Kastrup'. Altså tilbage til de kendte forhold.

Men nu med løfter om noget bedre. Det lille indskud 'indtil videre', var ikke en trussel om en gentagelse af de seneste års usikre eksistens, men et løfte om, at der snarest muligt skulle bygges en særlig bygning til brug for mellemskolen. Den beslutning effektueredes i 1923, hvor skolen på Korsvejen tages i brug, men den historie vender vi tilbage til i de næste afsnit.

Kastrup Kost- og Realskole

1918 oprettede skolebestyrerinde frk. Frølund Thomsen den private Kastrup Kost- og Realskole, som et par år senere fik domicil på Saltværksvej 25, hvor den, som der står i Amagerbogen fra 1939, har 'frie Omgivelser i Kastrup, hvor Skolen ligger omgivet af en stor, parklignende Have'.

Amagerbogen skriver videre, at den

ganske vist er en privat Skole, men dog arbejder i samme Retning og med samme Formaal som de kommunale Skoler: Dygtiggørelse af Børnene.

Videre siges det, at

Skolen søges af Børn fra praktisk talt alle Egne af landet, og for de hjemmeboende Børn er tallet stigende både fra Kastrup By, Omegnen og Sundby. Der er 32 Kostelever, som dels bor ved Skolen, dels i en særskilt Ejendom sammen med en Lærer. Skolen ledes af frk. Frølund Thomsen, der selv underviser i Naturfagene, medens den regnskabsmæssige Side ledes af Kaptajn J. K. Rasmussen, der er født 1876 og underviser i Gymnastik. En Stab af dygtige Lærere er knyttet til Skolen, som får tilskud fra Staten.

I de følgende år udvikledes der et samarbejde mellem den kommunale og den private mellemskole. Børn, der ikke var plads til, men som havde kvalificeret sig ved mellemskoleprøven, blev optaget på 'kostskolen' - kommunen betalte og skabte sig derved afbigt for den manglende skolekapacitet.

Men også børn, som havde svært ved at komme i mellemskolen, søgte optagelse i den private skole og erhvervede de nødvendige kundskaber,

Kastrup Kost- og Realskole

modtager Indmeldelser af Drengene og Piger fra 6-Aars Alderen til 1. Klasse.

Elever kan optages i alle øvrige Klasser.

Til 1. og 2. Mellemskoleklasser optages Elever fra andre Skoler uden Prøve

Betalingen i

1. Klasse er 18 Kr. pr. Maaned

2. — - 20 - - —

3. — - 22 - - —

4. — - 22 - - —

5. — - 23 - - —

1. Mellem - 23 - - —

2. — - 24 - - —

3. — - 25 - - —

4. — - 25 - - —

Realklassen 25 - - —

Brændselspengene er 12 Kr. aarlig

Hvor der er Søkende, betaler den ældste fuld Pris, de yngre faar hver 2 Kr. Moderation pr. Maaned.

Hele og halve Fripladser kan gives.

Udmeldelse kan kun ske med fulde 3 Maaneders Varsel.

Skolen har Eksamensret, hvilket betyder, at Eksamen afholdes paa Skolen, og at Eleverne altid eksamineres af den Lærer, der har ledet Undervisningen.

Ved Skolen virker som Lærere:

Bestyrerinden Frk. *M. Frølund Thomsen*

Kaptajn *J. K. Rasmussen*

Faglærerinde cand. phil. Fru *Anna Dahl*

Eks. Lærer cand. phil. *Niels Otto Gerstrup*

Lærer cand. mag. *Vagn Schmidt*

- cand. mag. *Ernst Hansen*

Eks. Lærerinde Frk. *Sigrid G. Jørgensen*

Eks. Lærer *J. K. A. Grønning*

Elever kan faa fuldt Ophold paa Skolen, Betalingen er da:

for Elever fra 6 til 12 Aar 700 Kr. aarlig

- - - 12 - 17 - 800 - -

Betalingen f. Kostelever erlægges i 10 Rater, saaledes at der ikke betales i Juli og August.

Alle nærmere Oplysninger faas ved Henvendelse til Skolen.

Bestyrerindens Træffetid er Lørdag Kl. 13-14 alle andre Søndage Kl. 14-16. Andre Tider kan aftales pr. Telefon Kastrup 99.

så de senere fik adgang til den kommunale mellemskole. Eller måske havde de været så glade for at gå på Kastrup Kost- og Realskole, at de blev der og tog både mellemskole- og realeksamen på den private skole på Saltværksvej.

Således fortæller Knud Hansen:

”Mine forældre og jeg var i vildrede med, hvad jeg skulle. Men i hvert fald skulle jeg ikke blive hjemme. Roald Andersen fra Korsvejens Skole tilbød plads i mellemskolen, hvis jeg ville gå to år om. Jeg havde jo ikke haft tysk og matematik. Men på Kastrup Kost- og Realskole hos frk. Foss kunne jeg nøjes med at komme et år tilbage, hvis jeg tog ekstraundervisning i de to fag. Og det gjorde jeg så efter 6. klasse på Kastrup Skole, og jeg tog både mellemskole- og realeksamen på 'universitetet', som kostskolen blev kaldt.

Her gik de store gartneres børn, og der var ikke så mange i klasserne, så lærerne havde bedre tid til den enkelte. Her havde man også kvartalsvis bedømmelse, og fulgte man ikke med, blev man smidt ud. Ikke noget med at gå om.”

Skolen nedlagdes 1952, hvor alle de kommunale skoler havde Mellem- og realskole på undervisningsplanen.

Elever og lærere på Kastrup Kost- og Realskole ca. 1945.

Foto udlånt af Knud Hansen.

Bestyrerinden og initiativtageren, frk. Frølund-Thomsen, er afløst af frk. Foss. Hun sidder i midten med sin hund på skødet. Til venstre set fra hende sidder lærer Laursen, de to næste mangler jeg navne på. Til højre lærer Schmidt, lærer Juhler og gymnastiklærer Poulsen.

Den fine skole

Her i starten af det 3. årtusind kan man stadig træffe folk, som konsekvent kalder Korsvejens Skole 'den fine skole'. Betegnelsen hænger sammen med, at skolen ved Korsvejen i årtier (1923 - 1950) husede kommunens Mellem- og Realskoleafdeling og modtog eksamensbørnene fra alle kommunens andre skoler. I almindelige menneskers bevidsthed har eksamensskolen været beregnet for 'de fines' børn. Virkeligheden var en anden (se side 43).

I bogen 'Danmark for 100 år siden - og nu' fra 1940 skriver højskolelærer, senere redaktør mmm. Ib Koch-Olsen i afsnittet om 'Undervisning og Oplysning' bl.a. om Almenskoleloven:

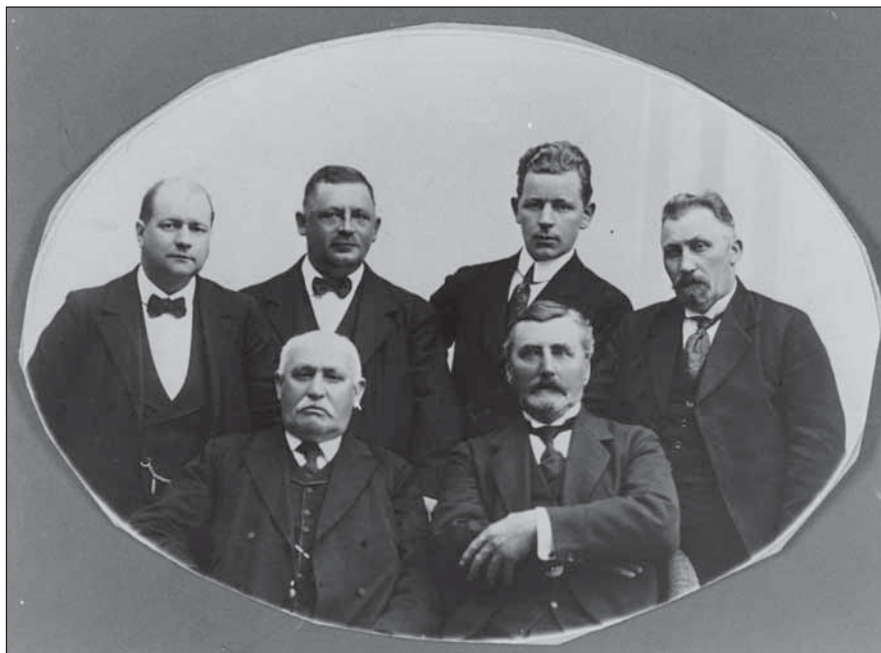
... det var først med Skoleloven af 1903, at man fik skabt Mulighed for en moderne højere Skole, der ikke blot skulde være en Forberedelse til Universitetet, men ogsaa give en almindelig højere Almenundervisning. Denne Lov skabte Sammenhæng mellem Folkeskolen og den gamle Latinskole og satte dem direkte i Forbindelse med hinanden.

I skoleplanen fra 1918 var mellemskolen blevet stillet egen bygning i sigte. Formentlig vidste ingen på det tidspunkt, hvor hurtigt det løfte skulle blive indfriet. Som det flere gange er fremhævet, var presset på

Postkort med den nye Mellem- og Realskole på Korsvejen, som den så ud i 1923.

Det nye sogneråd, der valgtes 1921 og gennemtænkte flytningen af mellemskolen fra Kastrup Skole til Korsvejen.
Foto udlånt af LHS.

skolerne betydeligt, og selvom det må have stået klart for de kommunale myndigheder, at både Kastrup Skole og Tårnby Skole inden længe måtte udvides, ville en flytning af mellemskolen fra Kastrup umiddelbart kunne lette en smule på situationen og samtidig give eksamensskolen en mere central beliggenhed. Netop dens fysiske placering havde jo i årene forinden været med til at skabe tvivl om dens eksistensberettigelse. Oven i købet ville man få lokalemæssige forhold, der stod mål med de ambitioner, som sognerådet havde med skolen.

Hvordan drøftelserne om mellemskolens lokaleforhold har formet sig i 1921 og 22 er vanskeligt at få et nøjere indblik i, men at det har optaget sindene, er der ingen grund til at betvivle. Det lader til, at skolekommissionen har forsøgt at komme en løsning nærmere på mødet d. 11/5 1921. Her vedtager man, at stille 'Forespørgsel til Sogneraadet om, hvorledes det gaar med Skolegrunden i Taarnby Villaby' (se side 13), og på det efterfølgende møde bliver et forslag om at udvide Kastrup Skole mødt med følgende protokollat:

Skolekommissionen erklærer, at Tilbygning til Kastrup Skole maa anses for uheldig, men at man kunne tænke sig en Skole bygget længere Vest paa (mellem den nuværende Skole og Landevejen).

Man må nok sige, at sognerådet viser sig at have magt over tingene. I de nærmest følgende år udvides både Kastrup Skole og Tårnby Skole, men det vender vi tilbage til senere.

Her drejer det sig om mellemskolen, som allerede i 1923 får sit eget domicil på Korsvejen.

Men inden det kommer så vidt, har mellemskoleafdelingen - efter forslag fra lærerrådet - fået tilføjet en realklasse i 1921, så den nye skole med rette kommer til at bære navnet Taarnby Sogns kommunale Mellem- og Realskole.

Flyttedag

Selve flytningen fra Kastrup til Korsvejen går der frasagn om. For nogle år siden fortalte Erik Starup mig med en helt særlig glød i stemmen om det lange optog op ad Saltværksvej med diverse pakkenelliker, og i jubilæumsskriftet fra 1973, som jeg flere gange har citeret fra, er trykt en øjenvidneberetning om udflytningen fra Kastrup Skole. Jeg tillader mig at klippe hele historien, som er skrevet af pensioneret maskinmester Egon Nielsen, nu Fåborg, og hans senere hustru, dengang Agnes Petersen, gennem mange år ansat ved Politiken. De var klassekammerater, da mellemskolen i 1923 rømmede Kastrup Skole og flyttede ind i de nye lokaliteter på Korsvejen:

Vi, min kone og jeg, var med til at flytte, vi gik i III mellem. Bøger og andre tunge ting gik gennem vinduet på Kastrup skole ud på den kommunale lastvogn, chauffør Carl Haack.

Alle de lettere ting, udstoppede fugle, grønlænderarbejder en miniature, skænket af tømrermester Vedsted, blev lagt i tøjkurve, vi alle havde medbragt; så gik vi i række og geled to og to med tøjkurvene, der blev fyldt under overlærer Hansens ledelse og meget venlige tilrettevisninger. Lærer Grønlund indøvede et sangkor til indvielsen.

I gården blev plantet fire akacietræer omgivet af 3 rafter; de fik fred og ro, og 30 år efter var jeg inde at se dem, som store flotte træer. De har vel kostet c. 25 kr. pr. styk.

En generation eller to senere begyndte de gamle træer at skrante og til sidst stod det så galt til, at de måtte erstattes af nye, så gårdens kvadratiske midte kunne holdes intakt.

Her er de så:
III. mellem, 1923.

Kommunalbestyrelsen bevilgede derfor 20.000 kr. til anskaffelse m.m. af 4 træer med gro-garanti. Denne tilsyneladende ekstravagance inspirerede Amager Bladets tegner Jørgen Dyrehave til nedenstående tegning, som gengives med venlig tilladelse fra tegner og avis.

Lad det med samme være konstateret, at gro-garantien holdt, hvad den lovede. Træerne står der endnu i bedste velgående.

Indvielse

De gamle elever fra 1923, der fortalte om indflytningen, gav også deres egen beretning om indvielsen d. 21. maj:

Selve indvielsen foregik i gymnastiksalen (den nuværende sløjdsal) med samtlige elever og alle de "kommunale rødder" samt mange skolemyndigheder, som ingen kendte. Sognerådsformand N.P. Nielsen indledede talerne; han startede sådan: - Må jeg på kommynens vegne osv., udtalen bed man mærke i. Han udlagde alle de vanskeligheder, der går forud, før en skole står færdig. Næste ærede taler var pastor Vibæk fra Tårnby kirke, en meget politisk aktiv venstremand, han indledede: - Ja, N.P. Nielsen og jeg er jo ikke altid enige, men når det gælder skolesagen, så er vi enige, og til N.P. Niensens

Korsvejens Skolegård,
1924.

omtale af alle forarbejderne vil jeg gerne tilføje, at det var en stor politisk beslutning at starte denne skole osv. Derefter 4-5 talere, vi intet kendte til og heller ikke hørte efter. Indimellem sang koret 3 danske sange, bl.a. "Jeg elsker de grønne lunde" ledet af lærer Grønlund (det blev jo til: Jeg elsker Grønlund) (det gjorde vi nu også).

Også Amager Bladet fra d. 26. maj 1923 refererer indvielsen indgående.

Sognerådsformand, folketingsmand N.P. Nielsen, bød velkommen og gav en kort oversigt over skolens udvikling de sidste 20 år. Han sagde bl.a. at:

Denne (skole) var den 6. Skole, man havde opført, og det skyldtes ikke blot Kommunens Vækst, men i høj Grad den bedre Undervisning. Der havde været Enighed om at skaffe Skolen de bedst mulige Vilkaar at virke under.

Han undlod ikke at omtale de mange stridigheder, der havde været om mellemskolen. Avisen refererer direkte:

Denne Skole havde været et Stridsemne, men nu var man sikkert

enig i Erkendelsen af, at de Ofre, der havde måttet bringes, var vel anvendte. Det var nødvendigt at bygge for at skaffe Plads i Folkeskolen i Kastrup. Her var da gjort en god Begyndelse, som det var Meningen at føre videre, saa den videregaaende Undervisning kan komme alle Kommunens Børn til Gode...

Efter at forsamlingen havde afsunget den gamle Grundtvig-sang 'Hvad solskin er for det sorte muld', fik skolekommissionens formand, pastor Vibæk, der om nogen havde kæmpet for mellemskolen, ordet. Han udtrykte ifølge referatet sin glæde over, at man var nået 'et så langt skridt frem'.

Referatet af Vibæks tale fortsætter:

Man havde længe vejet for Udgifterne baade til Bygningen og det store Lærerpersonale; men nu havde man sikkert forsonet sig med Tanken om den udvidede Undervisning, der allerede havde sat sine Spor i Folket herude. Man forstaar nu, hvor meget Mellemskolen betyder: En Samling, en Enhed, som er nødvendig for at give Børnene lige Adgang og Vilkaar til at komme frem i Livet...

Sådan taler en mand, der tror på oplysningens velsignelser.

Indretning og omgivelser

Ret beset var den nye mellemskolebygning ikke voldsomt stor. Hele herligheden bestod af de to bygninger på hjørnet af Amager Landevej og Tårnbyvej, portbygningen og den nordøstligste pavillon. Den nuværende sløjdsal var gymnastiksal. Klasseværelser og faglokaler i pavillonen. I bygningen vest for porten var der kontor og boliger for overlæreren og skolebetjenten.

I 'Lillebror fra Saltværksvej', som Karl Pedersen, der i mange år var sekretariatsleder på Tårnby Rådhus, har kaldt sine erindringer, giver han følgende beskrivelse af de bygninger, der husede mellemskolen, som han gik i fra 1930:

Mellemskolen var en fin lilleskole. Fire lokaler til mellemklasserne om en stor garderobehal og realklassen på 1. sal, hvor der var

enkeltmandspulte. På hver sin side af realen lå fysikværelset med laboratoriepræg og naturhistorieværelset med gode samlinger og så midt på gulvet en stor montre. Dertil en gymnastiksal samt boliger for overlærer og skolebetjent. Det var det hele.

Syd for skolegården lå fodboldbanen, som dengang var væsentlig større end i nyere tid, hvor skolen er udvidet og har fået rådhuset og senere en svømmehal til nabo. I 1923 var Korsvejen omgivet af land og gårde. Idrætspladsen var købt til fra gården, ”Fremtids Håb”, hvis stuehus en overgang blev brugt til socialkontor. Gården blev revet ned, da rådhuset skulle bygges.

Indhold

Mellemskolen var i sine nye lokaliteter, som den havde været det i Kastrup, centralmellemskole for elever fra alle kommunens skoler. Det betød naturligvis, at gamle klasser blev brudt op, og at de nydannede 1. mellemskoleklasser i vid udstrækning var en samling af børn, der ikke kendte hinanden i forvejen eller i hvert fald ikke havde gået sammen før. Karl Pedersen fortæller:

Der var syv-otte stykker fra min tidligere femte klasse i Kastrup skole, et lignende antal fra parallelklassen, de nye var fra Tårnby samt Inger Randsholt fra Viberup, Anna Nielsen fra Ullerup og

Den nordøstlige pavillon,
set fra Amager Landevej.

Aase Danielsen helt fra Raagaard ved Kongelunden. ... Vi var vel 28 i klassen.

Nye kammerater, nye lærere og nye omgivelser og – ikke mindst – nye krav. For nogen må det have virket overvældende. På den anden side var man i samme båd og endda udvalgt til at være der, og de få udsagn, vi har fra den tid, er da også i det store og hele af positiv karakter. Lærerne var ikke alle lige store pædagoger, en del endda rigeligt brutale, også mere end det var tidens skik, men markante på hver deres måde. De har gjort indtryk både med og uden kælenavne.

Et enkelt af Karl Pedersens erindringsglimt om hans lærere i mellem-skolen skal citeres:

I geografi havde vi O. J. Grønlund, senere også i fransk i realen. Og i sang. Han huskes nok mest af alle elever. "Gibber" kaldtes

Luftfoto af Korsvejens Skole 1954. Bagest til højre ses Fremtids Håb og den gamle politistation.
Foto: LHS.

Fremtids Håb, ca. 1940,
som en tid rummede
Socialforvaltningen.

han. Lille, spinkel, sirlig, kort tyndt hår med en lille midterskilning, som han glattede med fingerspidserne efter at have fugtet dem med læberne. Oh ve, når vi ikke kunne lektierne eller havde opført os upassende, han stod stille foran en, foldede hænderne ned foran sig, længe stod han sådan og stirrede på eleven, urørlig bortset fra nogle sære trækninger i ansigt og krop. Enten skete der ikke mere, han vendte sig bort. Eller der skete mere. Han slog med spanskror og viste en næsten hysterisk adfærd, når han skældte ud. Han må have fortrudt det, når han var alene.

Dags dato modtaget af Overlæren R. G. Lem
for Slaaning af Græs paa Fotboldbanen ved
Korwegens Skole
24,00 Kr.
hvorfor herved kvitteres.
Kastrip, d. 19. September 1928.
E. Gjornhusen,

Regning for græsslåning af
boldbanen. Det var inden
Teknisk Forvaltning tog sig
af den slags.

I gunstigt lune kunne han overraske ved en adfærd, som vi var adviseret om i forvejen, og som alle havde forventning om ville ske. Det skete. Han stod på hovedet på katederet! Og man kunne få ham til at synge Marseillaisen – på fransk naturligvis. Forinden stod han længe med sine urovevælgelser, fandt tonen ved hjælp af en lille fløjte. Og så sang han. Ingen stor stemme, men ildfuldt og engageret.

Jo, mellemskolen var bemanded med nogle særprægede personer. Og de har gjort indtryk. De tidligere elever, som ovenfor har beskrevet flytningen, har også en overraskende klar erindring om deres lærere:

Lærer Thaarup-Andersen, rolig af natur, venlig, lod os drenge efter tur køre i skolegården på hans motorcykel med sidevogn; vi startede op, satte i gear, kørte, og Thaarup-Andersen løb på sine lange ben ved siden af. Fru Grønbæk-Nielsen, tidl. frk. Larsen, holdt vi meget af, hun ønskede, vi skulle tale og skrive det danske sprog pænt og ordentligt. Frk. Bahn, lille energisk håndgerningslærerinde m.m., måtte på skolebænken for at få lov til at følge med på Korsvejen (fra Kastrup). Lærer Grønlund, den elskeligst glødende sproglærer; hvis vi kunne bruge de tyske verber, var dagen reddet for ham. Desværre blev han ofte drillet af eleverne; det glødede knap så meget med det tyske i dem. Overlærer Hansen, alle tiders lærer; han ofrede sig meget for skolen og var sjælen i mange ture og besøg på udstillinger.

Flere andre, der har kendt overlærer Hansen, giver ham gode ord med på vejen. Karl Pedersen f.eks.:

Skolelederen var R. C. Hansen, der svævede over vandene, jeg har ikke selv haft ham som underviser bortset fra enkelte timer, en nobel og værdigt udseende mand med fipskæg, nydeligt klippet, og altid med en rolig adfærd. Han var vist respekteret af os alle.

Vokseværk

Allerede året efter indflytningen finder skolekommissionen det nødvendigt at indstille til sognerådet, at der oprettes to parallelklasser i 1. mel-

lem efter sommerferien. I referatet, som formanden, pastor Vibæk, selv har skrevet, lægges der ikke skjul på, at det er presserende:

...Som Motivering for denne Henstilling kan anføres, at 54 af de tilmeldte bestod Optagelsesprøven med Karakterer, der op til midt i Fyrrerne (elevantal m.t.) var mg? Endvidere kan anføres, at Overlærer Hansen har tilskrevet Skolekommissionen, at han foretrækker 2 1ste Mellemkoleklasser frem for som i Fjor at optage 36 Elever i én Klasse – Oprettelsen af 2 1ste Mellemkoleklasser nødvendiggør Oprettelsen af et Timelærerembede.

Det lader dog ikke til, at sognerådet har tiltrådt indstillingen. Først i 1930 afslører årsberetningen, at der er to parallelle 1. mellemkoleklasser.

Men det kan med rette konstateres, at mellemkolen efter sin genopstandelse i 1917 er blevet en accepteret del af Tårnbys skolevæsen, og at den brede befolkning på Amager har taget den til sig, og det i en sådan grad, at Amager Bladet finder det opportunt at offentliggøre eksamensdatoerne som her for 1924 (se spalten til højre):

Som reaktion på sognerådets afslag om oprettelsen af parallelklasser vedtager skolekommissionen, at der kan henvises 'overskydende kvalificerede Mellemkoleelever' til den private Kastrup Kost- og Realskole' i Kastrup (se side 56). Til gengæld skal kostskolen forpligte sig til 'at føre dem til Mellemkoleeksamen, og hvis det forlanges, til Realeksamen'.

Tårnby Kommunes Mellem- og Realskole

paabegyndte sin Eksamen den 26. ds. Den skriftlige Del omfatter Dagene den 26.—30. Maj, hvorefter den mundtlige Eksamen begynder den 2. Juni og slutter den 30. s. M.

Til Mellemkoleeksamen skal 24 Elever eksamineres, og Eksamensdagene er:

- 4. Juni i Naturhistorie.
- 7. " - Matematik.
- 13. " - Historie.
- 17. " - Tysk.
- 21. " - Engelsk.
- 26. " - Dansk.
- 28. " - Fysik.

Til Realeksamen indtilles 13 Elever, og der eksamineres:

- 2. Juni i Fransk.
- 6. " - Matematik.
- 13. " - Fysik.
- 18. " - Dansk.
- 20. " - Engelsk.
- 23. " - Historie.
- 24. " - Tysk.
- 26. " - Naturhistorie.
- 30. " - Geografi.

Aarsprøven for de tre yngste Klasser og Optagelsesprøven til 1. M. er endnu ikke fastsat.

Mellemkoleklasse, 1926.
Foto: Korsvejens Skole.

I mere end 25 år havde Korsvejens Skole monopol på at tilbyde kommunal mellemskole- og realeksamen. Først i 1950 blev Kastrup og Tårnby skoler eksamensskoler og kort efter også Skottegårdsskolen, der stod færdig i 1953. Men da var udtrykket 'Den fine skole' så indgroet, at det hang fast og fortsat benyttedes ved festlige lejligheder.

I 1932 byggedes den høje bygning mod vest, og dermed blev Korsvejens Skole også 'folkeskole' og blev altså en 'hel' skole, men det vender vi tilbage til i næste kapitel.

Maleri af R. C. Hansen på
Korsvejens Skole.
Foto: Ninna Feldvoss.

KAPITEL 3 RUNDT OM BYSKOLERNE

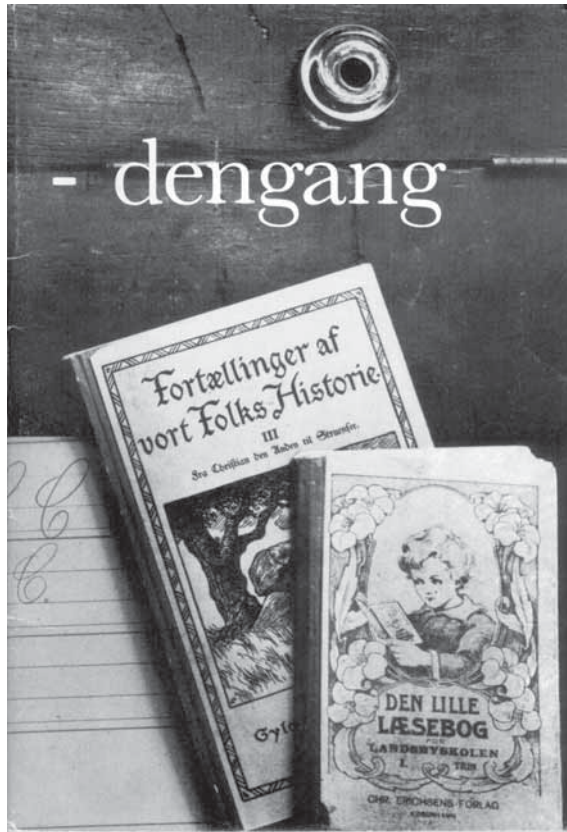
- dengang

I forbindelse med, at lærernes kredsorganisation, Danmarks Lærerforening kreds 3 C, holdt 50-års jubilæum i 1982, udarbejdede Karl Brøcher og Mogens Eilertsen et skrift,

'- dengang' ... Lærerliv og lærervilkår for 50 år siden,

hvor i ældre kolleger fortalte om forskellige sider af deres lærerliv omkring 1932.

Desværre lader de oprindelige bidrag til at være gået tabt, men Karl

Forsiden af lærerkredsens
50-års jubilæumshæfte.
Foto: Allan Meyer.

Brøcher har sammenskrevet væsentlige uddrag af dem og ordnet dem i emner. På den måde giver de os et indgående billede af den lokale skoles hverdag i 1930'erne set fra lærerside. Følgende lærere har bidraget: Ingrid Beck, Meta Bergmann, Elkær-Hansen, Chr. Hjeds, Kolbye-Nielsen, Fritz M. Lund, Skotte Nielsen og Gerda Pommerencke.

Et af afsnittene handler om lærernes opfattelse af eleverne. Jeg lader nogle linier af Elkær-Hansen være indledningen til dette afsnit. Han blev senere inspektør på Skottegårdsskolen og borgmester i Tårnby, men startede sin lærergerning som vikar på Ullerup Skole:

Eleverne var strengt disciplinerede, så strengt, at når min ungdommelige ringhed passerede gangen, rejste alle sig og stod respektfuldt ret i dyb tavshed. Dårlig opførsel var et aldeles ukendt begreb. Den meddelte undervisning var lagt i lige så stramme rammer med mængder af udenadslæren og mekanisk aflevering, så der var en rig arbejdsmark for en ung begejstret lærer.

Christan Hjeds skriver:

De var ikke udelukkende englebørn. Der var dengang som nu (1982) både sorte og hvide får, men selvom jeg ikke har virket ved skolen de sidste 22 år, er jeg fuldstændig klar over, at udviklingen i den henseende er gået til den sorte side. Tårnby var præget af at være et forstads-, et udflytterkvarter, som just var i sin begyndelse... Mange boede i selvbyggeri, som mest havde karakter af sommerhus. Mange af børnene var snuskede både med hensyn til tøj og til renlighed, så man knap kunne kende dem igen, når de kom velsoignerede og i deres pæne klæder til eksamen eller udflugt.

Skotte Nielsen beskriver eleverne på Korsvejens Skole:

Eleverne kunne ikke være bedre! Vort kvarter var jo beboet af jævne pæne mennesker med hus – solide folk, hvor konen mest var hjemmegående, og hvor børnene fik en god opdragelse. Det var ikke overklassebørn – jævne, flittige og hæderlige mennesker. De var meget interesserede i børnenes skolegang og mødte glade op til de årlige eksaminer – resten af året havde vi næsten ingen forbindelse med dem...

Fra Gerda Pommerencke lyder karakteristikken:

Eleverne var dengang mere rolige og afslappede end nutidens børn. De mødte læreren med tillid og forventning, når de mødte op i 1. klasse, og det var en stor fordel, at læreren havde både dansk og regning i sin klasse, så lærer og elever lærte hinanden at kende. Men det var svært at undervise 36-38 elever individuelt og der var ikke noget at sige til, at de flinke kedede sig, når læreren måtte bruge tid på de tunge.. Supplerende materiale til de flinke kunne man ikke få.

4.b - Tårnby Skole, 1930.
Klasselærer
Gerda Pommerencke.
Udlånt af LHS.

Ingrid Beck fortæller:

I oktober 1931 kom jeg til Kastrup skole og blev klasselærer for 4. klasse med 44 elever. Det var strengt, men et dejligt arbejde – både elever og lærer kendte deres plads – der var tryghed og ro og derfor arbejdsglæde.

Der var en ”Traskoforening”, hvortil man engang imellem ydede sit bidrag; denne forening leverede sko til de dårligt stillede elever – absolut ikke trasko, det skulle ikke kendes, at de var så dårligt stillede. Jeg mindes også, at frk. Ellevang (det var nogle år senere) sendte en pige i en 5. klasse hjem for at få ordentligt tøj på og ikke den uanstændige skidragt – det var hård vinter.

Også Meta Bergmann drager sammenligninger mellem før og nu. Hun skriver:

...børn i dag – 1981 – er mere selvstændige og formår at fremstille tingene bedre end børn fra 1932 eller deromkring. Men der er også den store forskel på klassekvotienten før og nu... tidligere havde vi klasser på 35-36 elever, ja, jeg havde sågar en 5. klasse på 40 – eftermiddagsklasse – og klassens skema var tre dage til kl. 16 og tre dage til kl. 17, hvilket var strengt for såvel lærer som elever. Børnene var trods alt dengang roligere, ikke så stressede – der var ingen TV – og viste mere respekt for tingene. Selvfølgelig brugte man klasseundervisning, hvilket var ”god latin” dengang; hovedfagene var dansk og regning, og det var nødvendigt, hvis man skulle klare mellemskoleprøven og opnå at komme på Korsvejens skole og få sin realeksamen.

1.c - Kastrup Skole, 1929.
Klasselærer
Meta Bergmann.
Udlånt af LHS.

Fritz M. Lund karakteriserer forholdet mellem lærer og elev med en selvoplevet episode:

For nogen tid siden mødte jeg en ca. 60-årig dame, som jeg havde haft som elev på Korsvejens skole i 1932, og hun hilste mig med et venligt: "Goddag, hr. Lund, hvordan har De det?" Jeg var glad for at træffe hende og kunne huske hendes navn, hvad der i regelen forbløffer gamle elever meget, men det er nu engang sådan, at man husker de ældste elever bedst. Jeg sagde i samtalens løb, at jeg ville sætte pris på, om hun ville sige du til mig, for ellers måtte jeg jo sige De til hende. Hvortil hun med rædsel i stemmen svarede: "De vil da vel ikke have, at jeg skulle sige: Hej, Fritz, hvordan går det med dig?" Og jeg, der ellers plejer at hævde, at overgangen fra De- til du-tiltalen ikke betyder så meget for respekten, måtte stiltiende indrømme, at denne historie fortalte noget om afstanden mellem elev og lærer for 50 år siden.

Korsvejens Skole, 1932-1933, 2.c, lærer Fritz Lund. Udlånt af LHS.

Lund slutter:

Vi stillede jo også en masse krav, som man ikke kender i dag: underdanig høflighed – op at stå – bukke og neje – huen af, når man mødte læreren – sige De og hr. lærer – udenadslæren – salmevers – skriftsteder – tabel – høres i lektier i bibelhistorie, danmarkshistorie, geografi og naturhistorie – skønskrivning med

elastikpen og tryk på nedstregene – og først og fremmest læsning, læse op – og det var der jo en del, der havde svært ved, så de var naturligvis dumme – for vi kendte ikke ret meget til ordblindhed og individuel hjælp til læseretarderede – navnlig ikke, når der i regelen var nogle og tredive op til fyrre elever i klasserne...

Når jeg nu tænker tilbage på mine første år som lærer, så er det trods alt billedet af glade børn, jeg husker, lige så glade som i dag – børn er jo i virkeligheden ukuelige – glade og mere taknemmelige – eller modtagelige. For dem var det en oplevelse at få læst en historie eller at få vist nogle billeder, for de var ikke forventet med underholdning i radioen eller med det enorme billedmateriale, vore dages børn har i ugeblade og på fjernsyn. Det er i dag så voldsomt, at det næsten virker sløvende. I mange hjem larmer der dagen igennem en radio, så børnene vænnes til at høre – uden at høre efter.

Kastrup Skole

Udflytningen af mellemskolen til Korsvejen havde taget en smule af presset fra Kastrup Skole. Alligevel kunne den slet ikke rumme alle de mange børn, som fulgte i kølvandet på de mange fabriksudvidelser. Allerede i starten af tyverne begyndte sognerådet at forberede en tilbygning til Kastrup Skole. Skolekommissionen er imidlertid betænkelig. Den er bange for, at en sådan tilbygning vil bremse en kommende – og lovet – udflytning af mellemskolen og modsætter sig tanken. Men da flytningen af mellemskolen til Korsvejen et par år efter er en realitet, kan også kommissionen se, at en udvidelse af Kastrup Skole er påtrængende, og med et samlet kommunestyre bag går byggeriet i gang, og i 1925-26 kan de første klasser flytte ind i den nye nord-syd-gående fløj.

I ”Lillebror fra Saltværksvej” fortæller Karl Pedersen, at han begyndte på Kastrup Skole i 1925 efter sommerferien, hvor han lige var fyldt 6 år. Han fortsætter:

Kastrup Skole er bygget i 1906. En tilbygning med klasseværelser var blevet færdig det år, jeg begyndte, også en bygning af træ blev opført med læskur og træk-og-slip.

Skoleinspektøren hed Petersen, jeg husker ham kun svagt. I 1930

*blev han afløst af Johs. Feldvoss, men det år forlod jeg skolen.
Vi var lige ved 30 i klassen, ca. lige mange drenge og piger. Vi var
3 første klasser. Jeg kom i B.*

*I klassen sad drenge og piger for sig, i tre rækker stod pultene bag
hinanden, stive dobbeltbænke med blækhus øverst i bordpladen,
kun et til deling hvad der selvfølgelig gav anledning til slagsmål
og blækkamp, underneden en trærist som vi ikke kunne nå med
fodderne de første år men som ellers var god til at klapre med.*

*Foran den midterste række stod katederet på en forhøjning og
bag ved læreren den store tavle og en krog til at hænge landkort
op på. På væggen var der "anskuelsesbilleder", ret store farvelagte
tegninger klæbet på pap uden ramme, Bondegården, Røgtereren på
marken (med tyren og piletræet), Plovmanden, men der var ingen
sjove ting. Og der var heller ingen af vores egne tegninger på væg-
gen, aldrig, kun før jul blev der med farvekridt af læreren tegnet
en grangren med lys og en julenisse ved grødfadet.*

Om selve undervisningen fortæller Karl Pedersen:

*Læsning lærte vi efter ABC'en med hanen på omslaget, hvem der
bare kunne finde sådan en i dag:*

i – s siger is. k – o siger ko. s – ø siger sø.

og

h – a siger ha, n – e siger ne, siger ha, siger ne, siger hane!

Ja, det gik når vi stavede i kor.

Så lærte vi at skrive. Med tavle og griffel, der lå så godt i træ-

1. klasse på Kastrup Skole
1908.

Fra Amagerbørn fortæller
s. 34 n. Foto: LHS.

Skolepult, udstillet på Kastrupgård.
Foto: Allan Meyer.

penalhuset, men ikke på gulvet. Med mønstret papir på den øverste del, spids eller rundslidt kunne den hvine i øret, tungen helt ud i mundviggen, viske ud med svamp eller fingrene. Det gik.

Fra anden klasse husker han, at de fik en ny lærerinde. Hun var skrap, slog øretæver og trak i håret. Brugte også linealen, når hun blev helt hysterisk og råbte op. Hun var ikke ung, men havde lang sort kjole med højhalset krave og et vidunderligt hår, en lang gylden fletning, der var snoet rundt på hovedet som en rede. Hun blev kaldt 'Ørnereden'. "Hvordan kunne hun med sit skarpe blik og hele fremfærd hedde andet?"

Videre hedder det:

Før vi kom op i klassen skulle vi stille op i skolegården om morgenen og efter hvert frikvarter når klokken ringede, i rækker to og to, hver klasse for sig. Vi marcherede op klassevis, skubberi blev overvåget fra trappen og en urolig klasse blev beordret til at vente til sidst, det plejede at kølne lidt på gemytterne. Så var man under særligt opsyn. Kommet ind i klassen sad vi stille... til læreren kom ind og så rejste vi os op og stod ved siden af pulten. Også hvis en anden lærer kom på besøg i timen.

Første time begyndte med, at vi sang morgensang, ofte en salme, og tog så fat med at grave bog eller griffel frem fra rygsækken - og

Anskuelsesbillede efter tegning af Viggo Pedersen, ca. 1902.

Fra Mogens Eilertsen: 'På billedet man ser', Lærerstandens Brandforsikring, 2001.

vi kom hurtigt til ro. Læsebogen kunne være spændende så længe den var ny. Også skrivekunsten. Men salmevers og de 12 apostle trætter. Når træsædet kløede for meget i enden, var det tid at røre på sig. Langsomt i begyndelsen, et stykke sammenrullet papir var som kasteskyts egnet til at finde en partner eller man fik sidemanden i snak med den mindst hørlige hvisken. Den, der var særlig slem, fik en reprimande og – mere eller mindre retfærdigt – værsgo, hen og stå i skammekrogen. Var det særligt slemt, blev man vist uden for døren, men at stikke af derfra var utænkeligt. Mere mærkbar på en anden måde var spanskørøret. Strambuks, et slag, måske tre!

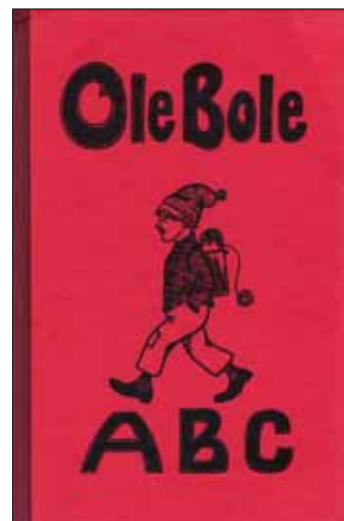
I skolen brugte alle drengene korte bukser og en bluse eller en strikket trøje, der ikke altid var fri for huller. Ganske få havde slips, hvis det da ikke var den sorte silkesløjfe, der hørte til matrosblusen og nu ikke længere kunne bruges til søndagstøj. Derfor manglede ofte den store blå sømandskrave med de hvide striber. De fleste af os havde matros hue, flottest når den røde papkokarde og navnebåndet med guldbogstaver var bevaret, men det skete jo, at båndet forsvandt i kampens hede og ikke blev erstattet. På båndene stod Georg Stage, Dykkeren, Heimdal, Olfert Fischer og lignende mindelser om den danske flåde. Også den gang satte man sin hat, som man ville – i enkelte tilfælde som ens mor ville.

Skolebetjenten, Ole Gertsen, har fået et særligt afsnit i Karl Pedersens fortælling om Kastrup Skole. Han

var stor og bred som en dør; ham skulle man ikke at komme i vejen for. Han fejede fortov og gård, så efter i skolebygningen og skældte ud, når der var en mulighed. Han skovlede sne og ødelagde glidebanerne.

Når vi fik bad på skolen, var det Gertsen, der var bademester. Han dirigerede vandet, han alene; i sin store hvide kittel holdt han ro over feltet, og når der alligevel blev uro, skulle han nok klare det. Et stort rødt håndaftryk på balden viste, at han havde været hurtig nok...

Det hændte, at vi fik lus på skolen. Det måtte behandles hjemme. Så meget som muligt af håret blev klippet af, vi blev kæmmet og vasket i Seppedille-eddike og fik, mens det tørrede, et håndklæde om toppen.

Op imod ½ million danskere vil komme til at tænke på deres egen Ole Bole ABC ved synet af Storm P's Ole Bole med lap på knæet og tornyster på ryggen. Den er fra 1927 og tredivede år frem trykt i 861.000 eksemplarer, og bøgerne gik i arv til flere klasser.

Uddrag af Chr. Glenstrups artikel 'Skolebøger – grundlag for vor viden' i MAGASIN fra Det kongelige Bibliotek nov. 1993.

Ole Bole ABC fra 1927 er – iflg en billedtekst i samme – udarbejdet af Claus Eskildsen og med tegninger af Robert Storm Petersen.

Skolebetjent Ole Gertsen
hviler på kosten, 1910.
Foto: LHS.

Badekælderen var blevet indrettet i den nye tilbygning på initiativ fra Arbejdernes Fællesorganisation. I januar måned 1927 udtrykkes der fra Forretningsudvalget ønske om en offentlig badeanstalt på den nye kommuneskole, som der står i referatet, der fortsætter:

Det vedtoges at fremkomme med det på Socialdemokratisk Forbunds Generalforsamling under Sogneraadens Beretning.

Allerede to måneder senere kan formanden i sin beretning på fællesbestyrelsesmødet på Kastruplund omtale forslaget, og den socialdemokratiske formand Axel Gjerster oplyser, 'at det var tanken at oprette en offentlig badeanstalt'.

Og det var virkelig et stort behov, der blev opfyldt, for det var jo ikke almindeligt, at der var bad og varmt vand i beboelserne dengang. Så et

offentligt bad var en åbenlys forbedring for de mange arbejderfamilier i Kastrup.

Også Karl Pedersens personlige bedømmelse af skolen er det værd at citere:

Det røde fængsel. Et letkøbt navn, men måske alligevel ikke så uberettiget. Ingen af os har vel fået skader af at gå der og når det kom til stykket var mange stort set tilfredse med skolegangen. Uomtvisteligt er nogen videt på og nogen suger bedre end andre. Men alligevel var kæft, trit og retning-disciplinen overvældende, ikke ond, men afstumpende på sin vis for mange af os små. Vi var trykkede, der var ikke mange rebeller, og de få, der kunne være, fik ikke megen støtte af os andre. Selv om mange heldigvis vokser sig ud af det, var det en meningsløs måde at tofle små mennesker på, ikke et forsøg på at gøre dem en smule selvstændige fra starten og give dem lyst til at forsøge sig. Lærerne på den tid kunne heller ikke støtte sig til hjemmene, der vel i de fleste tilfælde var oplært i samme eller værre system og overhovedet aldrig henvendte sig på skolen. At nogle lærere kunne være venlige nok og ind i mellem helt rare, ændrer for så vidt ikke synspunktet.

En eftermiddag i oktober 2004 besøger jeg Kirsten Carlsen i hendes hyggelige lille pensionistlejlighed i Skottegården for at få noget at vide om hendes skolegang på Kastrup Skole.

Hun begyndte i skolen i 1927 'i den nye afdeling' som hun selv siger. Den står klar i 1926.

"Der var kakkelovne i klasseværelserne," fortæller hun. Gad vide om det ikke kun er i begyndelsen. Et ombygningsprojekt fra samme år har i hvert fald som et af sine formål at installere centralvarme på skolen. Følgende brev fra stadsarkitekt Carl Brix til skolekommissionen, som behandler det i forsommeren 1927, peger unægtelig i den retning:

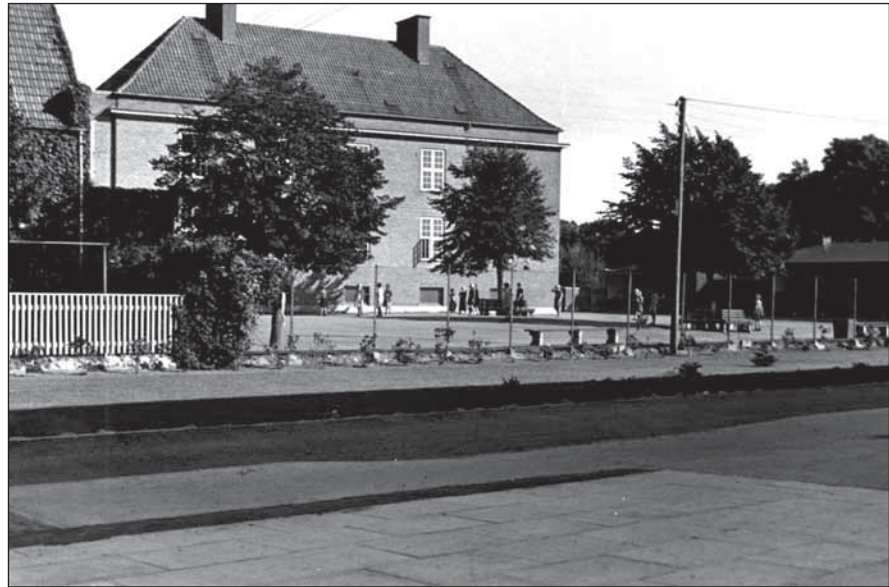
*I Anledning af Ombygningsarbejdet paa Kastrup Skole tillader jeg mig herved at meddele følgende:
Ved Undersøgelse af den gamle Skolebygning har det vist sig, at Arbejdet med Omdannelsen af de 3 Klasseværelser paa 2den Sal*

Skolekommissions-
protokollen.

og Indlægningen af Centralvarmeindlægget vil blive mere omfattende end beregnet. Jeg anser det derfor for udelukket, at disse Arbejder kan udføres i den normale Sommerferietid. For at der skal være Mulighed for Arbejdets Fuldførelse i rette Tid, vil det blive nødvendigt, at Skoleferien forlænges saaledes, at Arbejdet kan paabegyndes c. 26nde Juni.

Den første tilbygning til
Kastrup Skole, ca. 1925.
Set fra hjørnet af
Saltværksvej - Kastrupvej.
Det er længe før udvidelsen
af Kastrupvej og
nedlæggelsen af
Kastrupgårdsvej, der var
adgangsvej til skolen.
Foto udlånt af
Tårnby Kommune.

Det gav kommissionen så tilladelse til, og det må formodes, at arbejdet er gennemført.

Kastrup Skole var 7-klasset, og Kirsten gik der hele sin skoletid, men to gange i 4. klasse, da hun blev syg og var fraværende et halvt år.

”Vi boede på Alderdomsvej – var 15 søskende, hvoraf jeg var den yngste (født 1921). Om vinteren var det bælgmørkt, når vi gik i skole op ad Mellemvej (Bredagervej). Der var ingen gadelygter. Om vinteren sad vi og spiste oppe i klasseværelset, der var jo kakkellovn. Ellers spiste vi i gården i læskurene, der hvor barakken senere kom til at ligge. Der lå også de gamle wc-er. Og bagved mod syd overlærerens have. Og der var vist også nogle skolehaver? Mellemvejen gik ikke ud til Kastrupvej, men til Kastrupgårdsvej.

Sognerådet på "Skolesyn" 1929, Kastrup Skole.
 Fra venstre: Cigarhandler Nielsen Jensen, arbejdsmand Aron Andersson, stationsforstander S.M. Madsen, bådbygger P.M. Petersen, sognerådsformand N.P. Nielsen, skoleinspektør P.J. Petersen, gårdejer Svend Hansen ("Østergård").
 Foto udlånt af Tårnby Kommune.

Vi var i skole hver dag, også om lørdagen. I 1. klasse fra 8 til 12, men i 2. klasse blev vi eftermiddagsklasse fra 11 til 16. Det var nu kun det ene år.

Der blev holdt prøve – både skriftlig og mundtlig – hvert år. Fra 3. klasse med fremmede lærere til at overvære den. Prøven afgjorde, i hvilken rækkefølge vi skulle sidde. De dygtigste sad nærmest katederet, selvom det burde have været omvendt. I første klasse fik jeg frk. Poulsen, hyggelig, buttet dame, og i den nye 4. klasse fik jeg Johs. Ellevang i dansk og hans søster, frk. Ellevang i regning. Hun var en stramtandet dame, men dygtig og senere viceinspektør.”

En anden tidligere elev (Jan Weichel, som kom på Kastrup Skole i 1929) fortæller om frk. Ellevang, som han havde som klasselærer, at hun hinkede lidt og derfor kaldtes 'én op og to i mente', men hun var sød og elskværdig, "hun var god; vi var glade for hende.”

Kirsten Carlsen havde også Ellevang i geografi og danmarkshistorie og Hansen, "der boede på Saltværksvej" (Bryndorf), i religion. Hun siger: "Jeg var lige ved at blive hellig, for jeg kunne hele bibelen udenad." De havde landkort til at rulle ned, men anskuelsestavler kan hun ikke huske at have set.

"Gymnastikken foregik i den gamle sal. Bagefter skulle vi i bad, som var indrettet i kælderen i den 'nye' bygning. Vi sad

ned og sæbde os ind og glædede os til at komme ind i varmt bad, men så lukkede Gertsen for det varme vand, så vi kun fik det kolde. Vi havde frk. Beck.

Skolekøkken med skrå vægge var ovenpå overlærerens lejlighed. Der havde vi frk. Bergmann, som vi også havde i håndgerning. Hun var sød og rolig. De var unge, men de så gamle ud.

Lærerværelset lå i stuen. Ved siden af var skolebetjentens bolig. Der boede Gertsen.”

De havde ingen fremmedsprog. Først da Kirsten forlod skolen, blev der indført tysk fra 6. klasse.

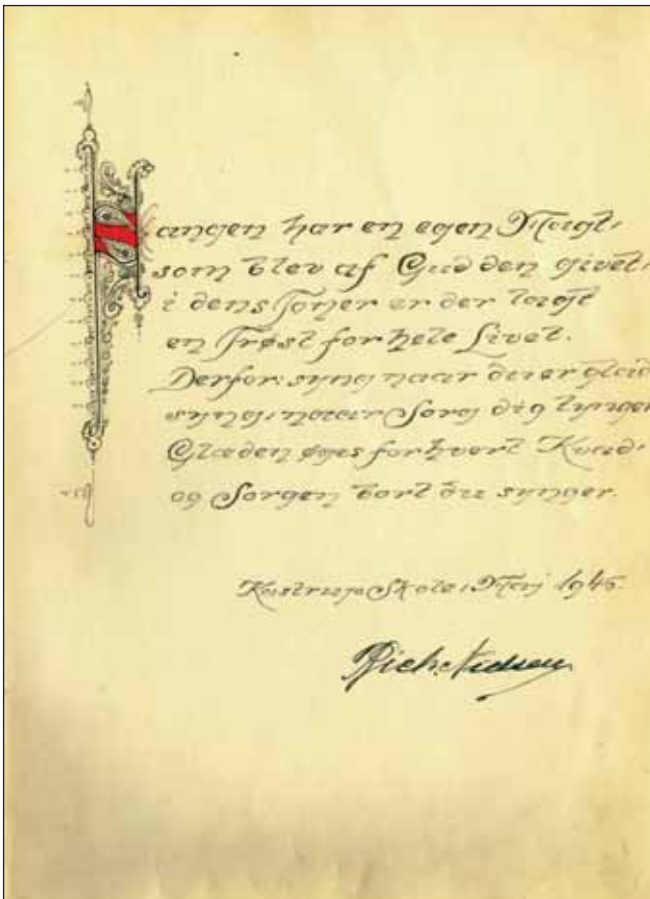
Senere fik de lærer Carstensen i tegning og Richard Nielsen i sang. ”Skøn fyr, men hidsig. Han sendte os af sted efter cigaretter. Jo, han slog de drenge, der sang falsk, med violinbuen. Det var kæft, trit og retning,” konstaterer Kirsten.

Richard Nielsen var ellers en af de lærere, som der flere gange blev klaget over, fordi temperamentet var løbet af med ham. På den anden side er han og ikke mindst hans violin noget, der huskes.

Kirsten mener selv, at hun nok var lærernes kæledægge. Hun gjorde aldrig vrøvl.

Frk. Larsen, som blev fru Sørensen, havde Kirsten ikke, men Chr. Sørensen havde hun i tegning. Han skrev i hendes poesibog. Det gjorde Richard Nielsen også, og det er endda hendes favoritvers:

*Sangen har en egen magt,
som blev af Gud den givet.
I dens toner er der lagt
en trøst for hele livet.
Derfor syng, når du er glad,
syng, når sorg dig tynger.
Glæden øges for hvert kvad,
og sorgen bort, du synger.*

”Nej, det var ikke alle lærere, der ville skrive i poesibogen.”

”På et tidspunkt (1930) skulle vi jo have ny overlærer,” fortsætter hun. ”Vi var spændte på, hvad han var for én. Han var høj og rank og så meget bestemt ud, og så viste han sig at være en dejlig skolelærer. Det var din far. Siden har vi altid hilst på hinanden, når vi mødtes på gaden.”

Kirsten slutter vores samtale med at fortælle, at konfirmationsforberedelsen foregik om eftermiddagen efter skoletid i menighedshuset i Kastruplundgade.

”Din far og Ellevang ville have mig i mellemskolen, men jeg skulle ud og tjene penge og kom i huset 8 dage efter, jeg var konfirmeret.

Det var en god skole, jeg gik i. Vi havde mange timer – 6 dage om ugen. Hvis man selv ville dengang, så lærte man da meget.”

I januar 2007 talte jeg med Irene Mogensen, gift Nilsson, som gik i Kastrup Skole fra 1930 – 35. Inspireret af min tidligere samtale med Kirsten Carlsen, spørger jeg om hendes skolevej: ”Kom I op ad Smallestræde til skolen?”

”Nej! Vi gik enten op ad Saltværksvej eller Mellemevejen (Bredagervej). Smallestræde førte ingen steder hen. Den var bare en stump fra Kastrupgårdsvej. Det var sjovest at gå ad Mellemevejen. Brugsen lå dér og en glarmester, og så kom der nogle gårde, flotte gårde var det. Så den vej skete der altid noget. Der lå skolehaver til venstre lige ved Kastrupgårdsvej, måske der, hvor overlæreren fik have.”

Hun fortæller, at hun havde fru Ellehaug som klasselærer, en meget dygtig lærerinde og parat til nye ting, bl.a. købte hun for egne midler bogstavbilleder af en tegner på Søvangs alle, så alle bogstaverne sad over tavlen. Børnene nævnede i kor det tegnede samt det bogstav, det begyndte med.

Hun lod også de svageste elever og dem med høre- og synshandicaps

Lærerværelset på
Kastrup Skole, 1931.
Foto: LHS.

sidde forrest, så de bedre kunne følge med. (Modsat Kirsten Carlsens oplevelser).

Irene var kejhåndet, som hun selv siger, men det var ikke noget, man skilte med, så hendes mor sagde bare, at hun skulle lade som ingenting, og hun skrev derfor med højre, men da hun skulle have håndgering gav hun sig jo til at sy med venstre. Da fru Ellehauge opdagede det, blev hun meget opbragt, og da hun mødte Irenes mor i Brugsen, gav hun hende en opsang, fordi hun ikke havde fortalt noget om det.

”Havde jeg vidst det, ville jeg have undervist Irene på en anden måde. Nu kan det måske komme til at skade hende resten af livet.”

”Jo, sådan sagde hun”, fortæller Irene. ”Jeg stod ved siden af og hørte det. Men skadet mig har det nu ikke. Jeg synes da, jeg har en meget pæn håndskrift. Men det var da egentlig ret avanceret, ikke.”

Og det må jeg jo give hende ret i.

Den nye overlærer, Johs. Feldvoss, som Kirsten Carlsen omtaler, kom fra Års i Himmerland, hvor han foruden lærerhvervet også havde passet biblioteket og været leder af den første spæde aftenskole.

I november 1930 bringer Amager Bladet et interview med overlærer Feldvoss. Han glæder sig meget over den hjertelige modtagelse, han har fået:

... Jeg blev saa ualmindeligt smukt modtaget, at jeg ikke kunne

andet end straks føle mig som hjemme. Sogneraadsformand, Folketingsmand, N.P. Nielsen og Sognepastor Søndergaard-Thomsen talte. Derefter bragte den konstituerede Overlærer, Frøken Ellevang en Hilsen paa hele Lærerpersonalets Vegne. Og saa, kom det bedste; alle Børnene råbte Hurra! og som de kunde raabe!

Et af de råbende børn må have været Kirsten.

I samtalen med Amager Bladet får Feldvoss også lejlighed til at lufte sine meninger om 'skolens gerning':

Skolen har en dobbelt Opgave: at hjælpe Eleverne frem til den bedst mulige personlige Udvikling, og at gøre dem dygtige til at deltage i Samfundsarbejdet.

Derfor må Skolen give rimelig Plads for Børnenes selvstændige Arbejde, saaledes at den formes som et Samfund, hvor Elever i Samarbejde med Lærere og Forældre, lærer Samlivets Vilkaar at kende gennem virkeligt Arbejde med Hverdagens Stof.

Mit foreløbige Syn paa Kastrup Kommuneskole er det: Forholdene er gode, selv om Omgivelserne er for smaa, skønt den yngste Bygning kun er tre Aar gammel. Men her er et godt Grundlag for, hvad en arbejdende Skole kan kræve.

Om der er en stærk Skoleinteresse, véd jeg ikke endnu, men jeg

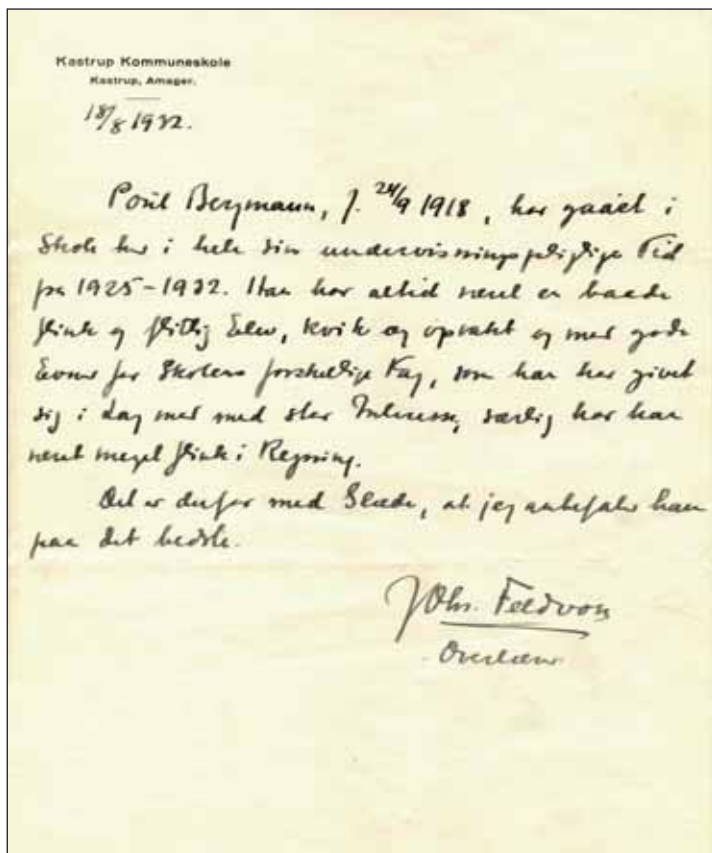

Overlærer Feldvoss
ca. 1940.
Privateje.

1. klasse på Kastrup Skole,
1933,
lærerinde frk. Vestergaard.
Privateje.

haaber paa et godt og intimt Samarbejde med Forældrene; haaber at faa dem ind i Deltagelsen i Skolens Arbejde, og jeg glæder mig til den nye Tilsynslov, der uden Tvivl vil komme fra Skolekommissionen og Skoledirektionen.

Den nytiltrådte overlærer var allerede, før han kom til Kastrup, optaget af, hvad der rent undervisningsmæssigt skulle ske med de børn, der gik ud af 7. klasse, og her viste behovet for undervisning ud over den lovpligtige 7-årige folkeskole sig at være endnu større end i Jylland. Ønsket om en 8. klasse blev hurtigt påtrængende (se s. 212) og konkret foreslået allerede i 1933, men nej, først et par år senere lod skolekommissionen sig overbevise, og da var undervisningsminister Borgbjerg på vej med en ny skolelov, der løste problemet ved at indføre den såkaldte eksamensfri mellem-skole.

1930'erne var som bekendt depressions-tid, og arbejdsløsheden var omfattende, ikke mindst blandt de unge. Det fortælles, at den

En af dem, der burde have fortsat i en 8. klasse, hvis den havde eksisteret. Poul Bergmann fik ansættelse i kommunen og blev der hele sit erhvervs-mæssige liv.

nye overlærer blev stærkt berørt af at se de lange køer af unge arbejdsløse, som stod uvirksomme uden for arbejdsmændenes hus på den anden side af Saltværksvej og ventede på at få det krævede stempel. Det satte gang i både ungdomsskole og aftenskole, som i de følgende år greb om sig og efterhånden foregik på alle skolerne.

Vi slutter dette afsnit med endnu en tidligere elev: Knud Hansen kom i skole i 1937.

En rundgang med ham på Kastrup Skole i slutningen af 30'erne giver yderligere et indtryk af bygningen og dens nære omgivelser:

”Vi kom ind i skolegården fra Kastrupgårdsvej lige over for Smallestræde. Der var stakit hele vejen rundt.

Vi gik syd om den nye skolebygning og ind i skolegården, hvor vi stillede op klassevis og blev kaldt op af den store trappe.

Om morgenen samledes vi på den indvendige trappe og sang morgensang, inden vi gik til vores klasser.

Fra venstre var der først: pigewc - læskur - drengewc - overlærerens have - frit udsyn - gl. gymnastiksal og sygeværelse, hvor også koppevaccinationen fandt sted - den gamle bygning med overlærerbolig på 1. sal - skolebetjent i stueetage og til sidst midt i skolegården den nye bygning med de mange klasseværelser.”

Jo, Kastrup Skole var en moderne skole, men den skulle også, trods en massiv forøgelse af børnetallet, holde længe. Først et godt stykke på den anden side af krigen blev Skottegårdsskolen bygget (se næste bind), og da var alle reservemuligheder og -umuligheder udnyttet i fuldt omfang.

Kreative måder at udnytte pladsen på: Gymnastik i skolegården, 1932.
Foto: LHS.

- og børn i nærmest endeløse rækker i 1935, her på Korsvejens Skole. Man tør formode, det foregik på samme måde på Kastrup Skole.
Foto: LHS.

Tårnby Skole

Oprindelig var Tårnby Skole sognets hovedskole. Ganske vist var den 'bare' en landsbyskole på linie med de andre 6 skoler i sognet (se Skolen i de syv landsbyer) , men dens placering i selve kirkebyen og deraf følgende fortrinsret til at stille med kirkesangeren gav den en forrang. Dertil kom, at den i lange perioder var størst og havde flest elever. I den sidste del af 1800-tallet blev presset på Sundbyskolerne større, men da var sognet delt, og i 1895 blev Sundbyerne udskilt fra Tårnby Kommune (se side 11) i en selvstændig kommune, som dog i 1906 blev indlemmet i København.

Undervejs må Kastrup Skole imidlertid have overhalet Tårnby Skole både i størrelse og indflydelse. Det er i hvert fald så absolut en forfremmelse for førstelærer Petersen, da han i 1912 bliver overlærer på Kastrup Skole efter den gamle overlærer Paulsen.

Blandt kastrupperne kaldes han fra nu af inspektør Petersen, og det er da også Kastrup Skole, der som den første og eneste får mellemskoleklasser, efter at loven om alménskolen er vedtaget i 1903.

Som hans afløser på Tårnby Skole ansattes Anders Jensen fra Borup som ny førstelærer.

Esther Pedersen (f. 1916), som jeg snakkede med i hendes hjem ved Amager Mølle i 2005, fortæller om sit første møde med førstelærer Jensen:

”Jeg kom i skole i 1922, allerede som 6-årig, fordi mine to legekammerater skulle i skole, og så gik jeg med derhen. Min mor tilbød ganske vist at tage mig med hjem igen, men lærer Jensen sagde: ”Lad hende bare blive, så ser vi i løbet af en fjorten dages tid, hvordan det går.” Og det gik jo sådan set meget godt, og så fik jeg lov at blive.”

Også Troels Lund (f. 1918) som jeg havde en samtale med i 2007 husker Anders Jensen, men kun som en mand med et stort skæg.

Han overtog en ny skole, som allerede var for lille, og de sidste år af hans embedsperiode frem til 1926 var presset på skolen kolossalt.

Lederen af Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling, Inger Kjær Jansen, fortæller, at den store befolkningsmæssige tilvækst i 1920'erne, som formentlig først og fremmest kom fra København, var så voldsom,

Anders Jensen, ca. 1922.
Foto: LHS.

Anders Jensen med eleverne på Tårnby Skole 1922.
Foto: LHS.

at sognerådsformand N.P. Nielsen stoppede for boligtildeling til udefrakommende. De få boliger, der var, skulle forbeholdes kommunens egne indbyggere.

”Men”, tilføjer Inger Kjær, ”de, der flyttede ulovligt ind i havekolonihuse, skulle alligevel have lov at få deres børn i skole i modsætning til den samme gruppe i Hvidovre, som blev nægtet skolegang. Det var vist en særregel, som N.P. Nielsen – evt. som MF-er - gennemførte for Tårnby.”

Ligesom det var tilfældet i resten af kommunen, steg børnetallet i Tårnby Skoles distrikt som nævnt kraftigt i starten af tyverne. Der ansattes yderligere en lærerinde, og i 1926 påbegyndtes den første udvidelse af skolen. To nye klasseværelser og et lærerværelse blev det til i første omgang. Men allerede i 1928 var man igen i gang med at bygge. Nu kom der førstesal på de to nye klasseværelser, og desuden blev der indlagt centralvarme, så man slap for at fyre i de mange kakkelovne. Det må virkelig have været en forbedring, der kunne mærkes.

Troels Lund boede på Gammelgaard, som også drev Tårnby Købmands-handel. Han begyndte i Tårnby Skole i 1924. Han fortæller, at der på den tid kun eksisterede bygningen ud mod Englandsvej (nuv. foreningshus) med i alt 4 klasseværelser.

Gammelgård med Tårnby
Købmandshandel. Til højre
og i baggrunden ses
Tårnby Skole.
Billedet er fra begyndelsen
af 1970'erne.
Foto: Allan Meyer.

”Gymnastiksalen var i bunden, og på 1. salen boede overlæreren. Skolen var 7-klasset med én klasse på hvert trin. Selv gik jeg 2 år i sidste klasse, fordi jeg ikke måtte gå for tidligt ud, selvom der var god brug for mig derhjemme i købmandsbu-tikken.

Gammelgaard lå ved siden af skolen, og efterhånden, som den skulle bygges større, købte de jord fra os. Det skete sådan lidt efter lidt.

Jo, i starten var der kakkellovne i klasseværelser, men ved den første større udvidelse blev der indlagt centralvarme.”

*(redigeret referat fra
jubilæumshæftet '150 AAR
- TÅRNBY SKOLE
1819-1969').

Samme år som Troels Lund begyndte i 1. klasse, kom Chr. Hjeds* som nyuddannet lærer til Tårnby Skole. Mange år senere fortalte han i Lærerforeningens jubilæumsskrift ' - dengang ' om forholdene på skolen på den tid:

I 1932 tør jeg nok sige, at lokaleforholdene var anstændige, hvad der ikke var tilfældet ved min start i 1924. Da eksisterede kun den gamle skole fra 1907, som oprindeligt bestod af gymnastiksal i kælderen og derover to klasseværelser. Da væksten begyndte, blev der ved afstivning med skråbjælker indrettet yderligere to klasseværelser på loftet, og sådan var stillingen ved min ankomst. Elevtallet var 268, som var fordelt i to førsteklasse og én klasse på hvert af de øvrige 6 klassetrin. Men dertil var fire klasseværelser for lidt, så gymnastiksalen måtte også anvendes som undervisningslokale, dog kun til mundtlige fag.

Jeg var tildelt de allerfleste gymnastiktimer, men selvom gymnastik var mit yndlingsfag, vakte timerne her dog ingen begejstring.

Når der skulle være almindelig undervisning, blev der stillet nogle lange bænke uden rygstød ind, og der sad børnene med krumbøjet ryg og blev mættet med visdom. Alle gik dengang med træsko, så man kan forestille sig, hvordan gulvet så ud på en pløret dag. Det kunne selvfølgelig ikke gå an, dersom der skulle være gymnastik i den følgende time. Men det var der heldigvis råd for. To drenge fik hver en kost og fejede skidtet sammen. At der så var et ægyptisk mørke af støv i luften, er en anden sag, og jeg behøver næppe at fortælle, hvordan mine lommestørklæder så ud.

Selvfulgelig måtte skolen udvides, og der blev da også opført en ny skolebygning i 1926. Der var yderligere to klasseværelser og som noget helt nyt også et lærerværelse med køkken. Da man måtte forvente yderligere vækst, blev der kun lagt fladt tag over, så man senere kunne bygge ovenpå, men de gæve mænd havde ikke været særlig forudseende, for allerede efter ét år var skolen for lille, så taget måtte rives ned, og der blev føjet et par etager til.

Det var ikke blot i Tårnby, men ligesåvel i Kastrup, at skolebyggeriet haltede bagefter. Følgen var, at vi havde undervisning til kl. 17 og Kastrup endda til kl. 18. Der var tit mange mellemtimer, så der kunne være skoledage fra 8 – 18, hos os dog 'kun' til 17. Kongelundsvej var en ret øde vej med på sine steder dybe grøfter, så det kunne hænde, at vi ved snestorm i vintertiden fandt det uforsvarligt at lade børnene fra den ensomme udstykning ved Pilgården gå hjem i mørke, så vi gav dem fri den sidste time.

Tårnby Skole ca. 1928 med den første store tilbygning i baggrunden.
Foto: LHS.

Chr. Hjeds med sin klasse
ca. 1930.
Foto: LHS.

Også Gerda Pommerencke, der startede som husholdningslærerinde på Tårnby Skole med egen bopæl i forhuset over for førstelæreren, indtil en ny skolebetjent krævede sin ret og overtog lejligheden, har givet sit bidrag til ' - dengang'. Hun fortæller om de mange timer og den lange transport for de fjernest boende børn:

Skoletiden strakte sig fra kl. 8 – 17 med formiddags og eftermiddagsklasser. Det resulterede i svær skemalægning og mange mellemtimer til lærerne og en sen hjemkomst for børnene, hvoraf mange havde lang vej fra skolen til Pilegårds kvarteret, som tilmed havde dårlige veje uden belysning; om vinteren var vejene næsten ufremkommelige, hvad der gav mange forsømmelser.

Tårnby Kro, ca. 1930.
Foto: LHS.

At Tårnby Skole havde et stort opland, giver Anna-Grethe Fischer, født 1917, et eksempel på. I 1998 fortæller hun sine erindringer til Lokalhistorisk Samling.

Hun stammede fra Pilegården, men mistede sin mor som spæd og voksede op hos bedsteforældrene, som var bestyrerpar på fattighuset, som lå på den østlige side af Englandsvej, omtrent hvor motorvejen løber nu. Senere ændredes den til 'Tårnby Kro'. Hendes tre år ældre bror fortsatte derimod med at bo hos faderen og hans nye kone på 'Pilegården'. A.G. Fischer fortæller:

Min bror kom i Tårnby skole. Det var jo langt at gå for en lille dreng, så bedstefar købte en pony, så han kunne ride til skole. Så var den opstaldet hos os på kroen til han skulle hjem.

Om de mange børn i klasserne skriver Chr. Hjeds:

Klassekvotienten var et ofte diskuteret problem. Hvor ville vi have været lykkelige, om vi havde haft den nuværende. Dengang var den 36 – i gennemsnit – , så den kunne være betydeligt højere. Jeg tror dog nok, at jeg sad inde med rekorden, idet jeg havde en tredje klasse med 54 elever. Da der var 18 borde, måtte der sidde tre ved hvert bord. Det kunne til nødt gå an til de mundtlige fag – men de skriftlige!!!

Tårnby Skoles lærere sidst i 20'erne. Forrest til venstre førstelærer Petersen.

Førstelærer Jensen nåede ikke at nyde godt af de første udvidelser af Tårnby Skole. 1926 gik han af på grund af alder, og den hidtidige 2. lærer, Kai H. Petersen, overtog embedet og flyttede ind i knasten ud mod Englandsvej.

Om nogen kendte han skolen ud og ind. Ikke kun havde han selv været lærer på skolen siden 1918 efter et par års vikarbejde på Kastrup Skole. Han var tillige søn af den gamle førstelærer Petersen, som havde ledet skolen under nybygningen og siden var kommet til Kastrup.

Esther Pedersen, f. 1916, begyndte som tidligere nævnt i Tårnby Skole i 1922. Hun fortæller, at de gik i skole hver dag, også om lørdagen. De kom helt fra Amager Landevej og ude fra Grønnehave. ”Det var lang vej at gå, men der var ingen trafik.”

I begyndelsen havde hun Kai H. Petersen som klasselærer. Senere fik hun Skytte Jørgensen i verdenshistorie. ”Han fortalte så levende, at jeg kunne det udenad og gik hjem og fortalte min mor det. Jeg havde også dansk, regning, danmarkshistorie, geografi og naturhistorie, men ikke sprog og matematik.”

Karakterark fra Tårnby Skole 1929.

I en yderligere opremsning af lærere nævner hun ”lærer Svane og Hjeds, som var skrap til at stikke øretæver til drengene. Erik Mathiesen, Marcussen og Georg Andersen, som kom senere. Han var vist udlånt til en ’politisk’ skole.”

Mon det er den kommunale ungdomsskole, som hun kalder ’politisk’? Den blev startet nogle år senere med Georg Andersen som leder.

Af ’lærerinder’ nævner Esther: ”Valborg Nielsen og Elfrida Olsen, der blev til fru Mathiesen, og fru Pommerencke, som hun havde i gymnastik.

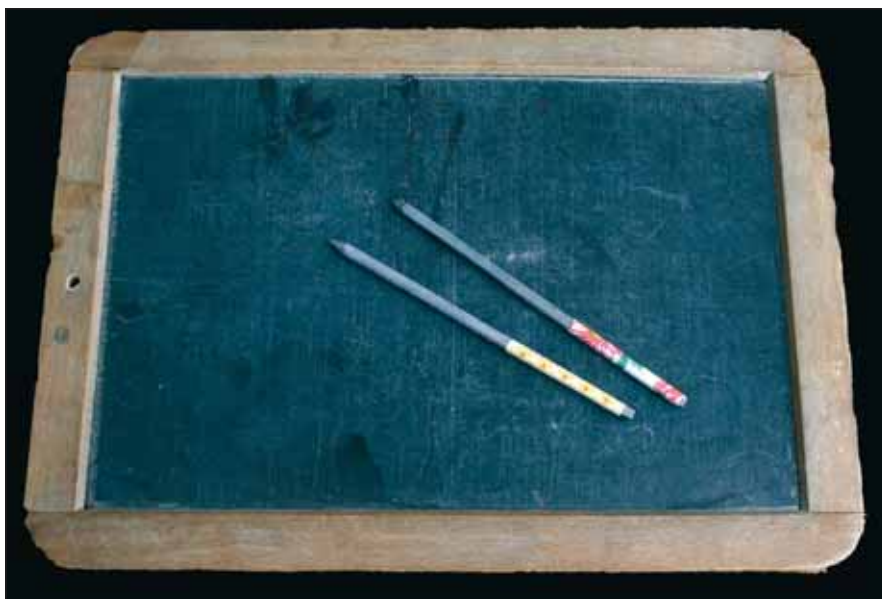
Om sidstnævnte siger Troels Lund: ”...hende var vi bange for. Hun var husgerningslærerinde og handlede i forretningen, og så var hun mægtig flink, især efter jeg var gået ud af skolen.”

Om Georg Andersen fortæller han: ”Han gav mig øretæver, fordi jeg ikke kunne mine salmevers. Jeg havde været syg, så det kunne jeg jo ikke gøre for. Men den gang måtte man godt slå børnene.

Sådan var det også, hvis de ikke stod pænt, når der var blevet ringet med mælkeklokken.”

Den klokke har den tidligere elev, Erik Christiansen, f. 1924, som jeg besøgte i marts måned 2006, en levende erindring om: ”Jeg startede 1931 i Tårnby skole med Edith Christiansen som klasselærer. Det var dengang, vi blev kaldt ind fra frikvarter ved, at Mathiesen eller Svane åbnede vinduet og ringede med en mælkeklokke.”

Troels Lund lægger til: ”Det var ellers meget stille og roligt, selvom der var fyldt op med børn. Harmonisk? Nej, jeg kunne ikke fordrage at gå i skole, og jeg skulle jo arbejde, når jeg kom hjem, så jeg lavede ikke mange lektier. Vi havde dansk og regning, religion og geografi og historie. Vi startede med griffel og tavle (forfærdelige skrigelyde) . Men da vi så blev dygtige nok, fik vi blyant og kladdehefte og blæk og elastikpenne, der spruttede.”

Tavle og grifler.
Foto: Allan Meyer.

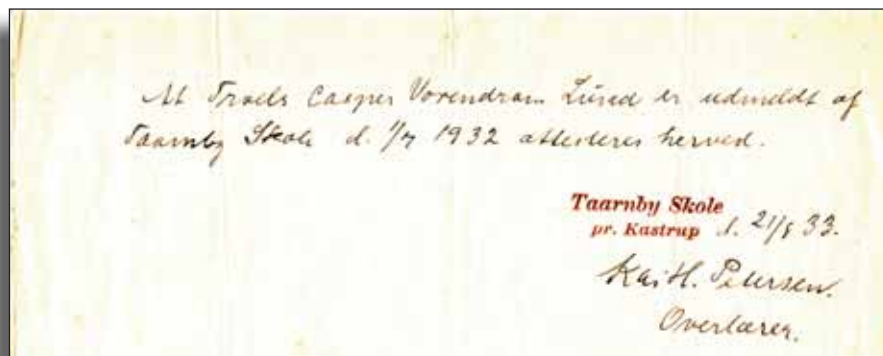
Han kan mærkelig nok ikke huske Kai H. Petersen på skolen. ”Men han har da givet mig en særdeles kortfattet anbefaling. Hans datter Ruth var veninde med min søster. I øvrigt var han samtidig kordegn.”

Ganske rigtigt: Udover at være skoleleder var han også i mange år kordegn og kirkesanger i Tårnby Kirke og inkarnerede dermed de gamle degne, som havde haft såvel kirketjenesten som undervisningen som deres gebet. (Se Skolen i de 7 landsbyer).

Han var ekspert i Amagerdialekter, som der står i Amagerbogen:

Ved Taarnby Skole er den kyndige kender af Amagerdialekter Kai H. Petersen Overlærer.

Kai H. Petersens noget kortfattede udtalelse til Troels Lund, da han forlod skolen efter 8 års skolegang.

*At Troels Casper Vorendraan. Læred er udvalgt af
Taarnby Skole d. 1/7 1932 atteret hermed.*

Taarnby Skole
pr. Kastrup 1. 2/8 33.

Kai H. Petersen
Overlærer.

Mangt et godt selskab fornøjede han med at tale gammelt-amagerkansk.

I 1927 afløste han sin far i den lokale biblioteksbestyrelse. Her sad han derefter som formand i 42 år frem til 1969. *(I Tårnby Kommunebiblioteker 1899 – 1999)

Kai H. Petersen.
Foto: LHS.

I 1932 modtager han kongelig udnævnelse som overlærer, og skolen er ikke længere en landsbyskole, men en købstadsordnet byskole. Samtidig ansættes Helmer Sørensen som skolens første viceinspektør. Men det foregik uden forudgående opslag, og da lovligheden af denne fremgangsmåde blev anfægtet, blev ansættelsen trukket tilbage, og proceduren begyndte forfra.

Sognerådsprotokollen giver et indtryk af forløbet:

17/5 1932 tiltrådtes kommissionens indstilling af Helmer Sørensen.

20/6 1932 foretages der indstilling af tre ansøgninger til stillingen; Helmer Sørensen som nr. 1.

6/9 1932 meddeler undervisningsministeriet, at Lærer ved Taarnby Skole Arne Helmer Sørensen er beskikket til Viceskoleinspektør ved samme Skole fra 1. September 1932.

Så efter lovformeligt opslag ifølge formaliteterne og efter alle kunstens regler blev stillingen besat med den oprindeligt ønskede ansøger.

Kai H. Petersens ansættelsesmæssige tilknytning til Tårnby Kirke gav sig også udslag i samarbejde på andre områder mellem skole og kirke, der oprindeligt var blevet til som hinandens forudsætninger.

I 1936 fejrede den gamle kirke, den suverænt ældste bygning i

Tårnby Kommune, sit 750 års jubilæum med fuld musik og kongeligt besøg og den historisk interesserede pastor Strunge i sit es. Festligheden omtaltes fyldigt i landets aviser, og i hvert fald BT og Ekstrabladet havde begivenheden på forsiden med store billedreportager og omfattende referater på en af de følgende sider.

Af Ekstrabladets referat fremgår det, at lærer Svane havde stablet et sangkor på benene. Det skulle fornøje de fornemme gæster på vej ind i kirken. Under overskriften 'Kongeparret kommer' skrives der:

Ude paa Vejen foran Kirken havde Tusinder af Amagerkanere stillet sig op for at se paa Stadsen.

Lidt før 10 rullede Kongebilen frem. Den kørte ind paa Præstegaardspladsen, og idet Kongen og Dronningen steg ud, hævede Lærer Svane Haanden, og de søde Smaapiger og Drengene fra Tårnby Skole istemte Grundtvigs Salme:

*"Kirken den er et gammelt Hus,
står om end Taarnene falder..."*

Men Pastor Strunge vinkede af. Først skulde Kongeparret bydes velkommen

- Deres Majestæter!

sagde Pastor Strunge. Det er en stor Dag for Tårnby i Dag. Byens gamle Kirke fylder 750 Aar. Vi takker Deres Majestæter Kongen og Dronningen for den Ære, de viser os ved at komme til Stede. Den største Gave til Kirken i Dag er Deres Majestæters Nærværelse! Velkommen.

Børnene tog igen fat paa Sangen, mens Kongen gik rundt og hilste paa de forsamlede Honoratiores.

...

Til sidst gik Kongen hen til de syngende Børn:

- Tak Børn, I synger jo rigtig kønt. Men tag nu kun Frakkerne paa igen, for det er koldt. Mange Tak!

Pastor Mogens Strunge,
Tårnby Kirke.

Og så slutter reportagen med følgende konstatering, som sikkert er faldet i Mogens Strunges smag:

Det var en lang Festgudstjeneste; men alle Deltagerne var enige om, at den var festlig og smuk, den gamle absaloniske Kirke værdig.

Pastor Strunge modtog i Dagens Anledning Ridderkorset af den hollandske Oranje-Nassau-Orden, og Ridderkorset af Dannebrog venter ham.

Den næstsidste udvidelse af Tårnby Skole nåede lige at se dagens lys inden verdenskrigens udbrud. Fra midten af 30'erne var presset på skolen så stort, at der måtte gøres noget, og i skolekommissionen blev skolens snarlige udvidelse et tilbagevendende dagsordenspunkt fra efteråret 1937. Ved mødet d. 28/10 37 noteres det:

Skoleudvidelser til Drøftelse. Skrivelse sendes til Sogneraadet om Udvidelse af Taarnby Skole.

og allerede i februar foreligger der et skitseforslag:

Skitseforslag af 4/2 vedr. Tilbygning til Taarnby Skole fremsendes til Sogneraadet med Skolens Forslag til Ændringer.

November 1938 anbefales de udarbejdede planer og godkendes i sognerådet. Ikke desto mindre går der endnu det meste af et år, før de på mødet i kommissionen d. 19/10 1939 endeligt godkendes, og yderligere frem til 11/1 1940, før planerne godkendes af skoledirektionen, så byggeriet kan gå i gang.

I jubilæumsheftet beskrives det sådan:

Skolen havde dengang ca. 200 elever og ni lærere. I de følgende år steg børneantallet igen meget stærkt, i visse klasser havde man over 50 elever, og der blev undervist fra kl. 8 om morgenen til kl. 17 om eftermiddagen, så da man nåede året 1939 stod Tårnby Skole igen over for en stor udvidelse.

Videre forklares det:

Først forlængede man den bygning, der var bygget i 1926 og -28, så den blev dobbelt så lang, dernæst byggede man 2. sal på det hele, så man i alt fik otte nye klasseværelser. Foruden de nye klasseværelser blev der bygget en gymnastiksal (den nuværende festsal), og den ældste bygning fra 1907 blev rettet op, så man slap for de skrå vægge i de øverste klasseværelser. Skolen bestod nu af 16 normalklasseværelser, en gymnastiksal og et skolekøkken, der var indrettet i den ældste bygnings kælderetage, desuden var der kontor, lærerværelse og visse specialrum.

Billede af byggeriet i 1940.

Skolen var nu nået op på i alt 13 lærerkræfter.

I 1943 kunne Kai H. Petersen, som i mellemtiden havde fået titel af skoleinspektør, fejre sit 25 års jubilæum. Han havde været med til alle tre udvidelser af Tårnby Skole, og det var også ham, der stod ved roret, da man gik i gang med den sidste og største af alle udvidelserne, nemlig den

bygning, der går øst-vest fra den gamle bygning til boldbanen, og som i dag karakteriserer Tårnby Skole fra skolegården. Det blev også under Kai H. Petersen, at skolen nåede sit største elevtal. I årene 1956-57 havde skolen over 1400 elever, og for første gang i skolens historie havde man elever i eksamensmellemskolen. Det blev dog ikke Kai H. Petersen, der skulle dimittere de første elever efter mellemskoleeksamen. Efter 40 års tro tjeneste trak han sig tilbage i 1958.

Gymnastiksalen fra 1940,
er nu festsal.
Foto: Allan Meyer, 2008.

Korsvejens Skole

I 1932 omfattede Tårnby Kommunes Skolevæsen ifølge SKOLEPLAN for Taarnby Kommune, Sokkelund Provsti, Københavns Amt, stadfæstet den 18. Oktober 1932, -ligesom i dag! - 8 skoler:

Kastrup Skole, Korsvejens Skole, Taarnby Skole, Saltholm Skole, Tømmerup Skole, Ullerup Skole, Maglebylille Skole og Den kommunale Mellem- og Realskole, der har Lokaler i Korsvejens Skole og optager Elever fra hele Kommunen.

Kastrup Skole, Korsvejens Skole, herunder den kommunale Mellem- og Realskole, og Taarnby Skole er Købstadskoleordnet, medens Kommunens øvrige Skoler har Landsbyskoleordning, men med Hverdagsundervisning ligesom de andre.

Den nye, høje bygning (fra 1932) set fra vest.

Den nyeste, der var kommet til, var Korsvejens Skole, som fik til huse i den nye, høje, nord-sydgående bygning vest for Mellem- og Realskolen. Selvom både Kastrup og Tårnby skoler var blevet udvidet inden for de senere år, var det åbenlyst, at den samlede folkeskolekapacitet var for lille.

I begyndelsen af 30'erne var en diskussion om placeringen af en ny skole endt med, at der på Korsvejen var en fornuftig – også økonomisk overkommelig – mulighed for at gøre noget effektivt ved problemet.

1931 antages arkitekt Svend Møller, som allerede kort tid efter leverer det første skitseprojekt til 'en skolebygning ved Korsvejen', som der står i sognerådsprotokollen.

På et møde d. 16/5 1931 præsenteres tegningerne for skolekommissionen, og d. 19. maj samme år vedtager sognerådet

at lade opføre en Skolebygning samt en Overlærerbolig efter de af Arkitekt Svend Møller udarbejdede Tegninger og Beskrivelser.

I løbet af sommeren afholdes der licitation, og økonomiudvalget bevilger 'indtil 1000 Kr. til Extra-Tilsyn ved Nybygning til Korsvejens Skole'.

21. august godkendes planerne til den nye skolebygning af undervisningsministeriet, og så kan byggeriet gå i gang.

Ved det ordinære sognerådsmøde i april 1932 foreligger der en

Meddelelse fra Overlærer Hansen angaaende Personalets Størrelse ved Korsvejens Skole. Det vedtoges at oprette 3 Tredieklasser, 2 Andenklasser og 3 Førsteklasser. Timetallet bliver 195 Timer og der bliver saaledes Brug for

<i>3 faste Lærere á 36 Timer =</i>	<i>108 Timer</i>
<i>1 fast Lærerinde 36 Timer =</i>	<i>36 Timer</i>
<i>1 Timelærer med mindst =</i>	<i>24 Timer</i>
<i>1 Timelærerinde m mindst =</i>	<i>24 Timer</i>
<hr/>	
<i>I alt</i>	<i>192 Timer</i>

På sognerådets maj-møde oprettes officielt 'Korsvejens Skoledistrikt', og de deraf følgende lærerforflytninger mellem skolerne godkendes, hvorefter det af 'Undervisningsplanen for Kommuneskolerne i Taarnby Kommune paa Amager' fra 1932 fremgår, at Mellem- og Realskolen på Korsvejen ikke længere er den eneste skole i krydset. En ny bygning er kommet til og huser nu Korsvejens Skoles folkeskoleafdeling. Overlærer Hansen er leder af begge afdelinger, men ellers hører lærerne til enten i den ene eller anden afdeling, som hver især har sine egne lokaler.

Først et par år efter besluttet det i skolekommissionen at lægge de to lærerråd sammen til ét, og Grønbæk-Nielsen bliver formand.

Erik Christiansen, f. 1924, som jeg interview'ede i marts 2005, kan endda fortælle, at der midt i gården var tegnet en streg, som adskilte de to afdelinger i frikvartererne. Han mener, den var en grænse, der holdt de små folkeskolebørn væk fra de store mellemskolebørn, så de sidstnævnte ikke blev distraheret i deres alvorlige higen efter at blive dygtigere.

En noget senere elev, John Fleckenstein, der begyndte i mellemskolen i 1946, kan godt huske strengen i skolegården. Men i modsætning til Erik Christiansen opfatter han den som en beskyttelse af de små mod de stores vildskab. Og hvem ved, måske har begge opfattelser strejft nogle af de viise fædre.

Erik Christiansen kom i skole i 1931 og begyndte på Tårnby Skole, fordi der endnu ikke var folkeskole på Korsvejen. Men da den høje bygning blev færdig året efter, flyttedes hele klassen derned.

”Vi fik vores klasselærer med. Edith Christiansen var ikke bare

Edith Christiansen med klasse 1930'erne.

forskolelærerinde; sådan nogen var der vist kun på landsbyskolerne? Derfor kunne hun flytte med klassen til Korsvejens skole. Jeg kan huske, at hun havde et lille orgel stående på katederet. Det spillede hun på, når vi skulle synge, mens en af eleverne hev i et håndtag for at få det til at sige noget.

Frits Lund havde tegning, Juhler gymnastik. Der var landkort til at hænge op på et søm, og et par dyr i et skab.

Min årgang var den første normalklasse på skolen, som ellers kun havde været for mellemskolen. Og forskellen var tydelig. Man blandede sig ikke. Der var klasseforskel. Det var jo de dygtige og fine, der gik derovre på den anden side af stregen, som var afsat midt i skolegården. Den måtte ikke overskrides og blev det heller ikke.

Mellemskolen rådede over hovedbygningen mod Tårnbyvej, hvor den nuværende sløjdsal var gymnastiksal, og den nordlige pavillon. Folkeskolen var i den høje bygning. Gymnastikfløjen og den nye pavillon fandtes ikke.”

Få år efter byttede man om, så de små begyndte i pavillonen. Kirsten Jønsson (Johnsen, 1930) har skrevet sine erindringer. Det følgende er uddrag herfra:

Jeg begyndte i skolen i august 1937 på Korsvejens skole. Det var i

Korsvejens Skole set fra Amager Landevej kort tid efter 1932, hvor den høje bygning mod vest kom til.

Bemærk at hverken den 'nye' pavillon eller gymnastiksalsfløjen eksisterer, de bliver først til et godt stykke efter krigen.

Foto: LHS.

*som netop i 1937 var overført til Korsvejens Skole fra den nedlagte Maglebylille Skole.

Frk. Mogensen.

den lille »pavillon« ud mod Amager Landevej, der sad vi de første år, og jeg husker, at vi var 33 unger i klassen, så vi sad jo lidt tæt, men jeg husker ikke meget fra de første skoleår, kun frk. Helt, frk. Thorsly og frk. Mogensen*, men sidstnævnte var nu også kær. Når hun havde fødselsdag inviterede hun hele klassen, og engang havde Inger Bidstrop, hvis far var bager, hentet en kringle i det store frikvarter, og vi andre havde pyntet klassen op med blomster. Så kom vi ind til hende og fik chokolade og boller og bagefter legede vi »skibet er ladet med«, og vi lånte hinanden tøj og klædte os ud. Vi væltede næsten huset, eller lejligheden, men det gjorde ikke noget, næste år blev vi inviteret igen.

Da jeg nåede femte klasse, skulle vi jo deles i mellemskole og fri mellem, og jeg meldte mig glad og fro til optagelsesprøve til mellemskole, kom hjem og fortalte til min far, at nu havde jeg meldt mig til mellemskole. Har du det, sagde far, ja, naturligvis. Ja, men det er ikke naturligvis, for hvem siger, du skal i mellemskolen? Skal jeg ikke i mellemskolen? Nej, sagde far, for du har da andre søskende at tænke på, og hvem siger, vi har råd til at have dig i mellemskolen, så du kan godt melde fra igen.

Jeg blev meget ked af det, og næste dag fortalte jeg frk. Mogensen, at jeg måtte melde fra. Så tog hun affære og tog hjem til far og mor, hvad lærerne ellers ikke gjorde, og fortalte dem, at jeg skulle til prøve, og sådan blev det.

I en statistik, som Danmarks Lærerforening udsender i 1933, fremgår det, at Korsvejens Skole har 6 lærerkræfter udover overlærer Hansen, og tilsvarende har Mellem- og Realskolen 8.

Karl Brøcher, der på et langt senere tidspunkt blev inspektør på skolen, fortæller mig i en samtale, vi havde i 2001, at der var mange ejendommelige personligheder blandt lærerne på de to skoleafdelinger. Et par af dem skal fremhæves:

”Grønbæk-Nielsen var lærerrådsformand i 25 år, en lille bestemt mand, som ved siden af sin lærergerning drev en skotøjsforretning på Nørrebro.

I december 1937 forespørger Centralforeningen for Skomage-re og Skotøjshandlere i København og Omegn, om skolekommissionen mener, at det er foreneligt med Grønbæk-Nielsens Stilling, ’at han driver Skotøjsforretning paa Nørrebrogade 38’.

Kommissionens svar blæser lidt i vinden, men et par møder senere anbefales en ansøgning fra Grønbæk om at måtte nøjes med at læse 18 timer ugentlig skoleåret ud.”

Brøcher fortsætter:

”Han tabte vist nok en del penge ved pengeombytningen i 45, og han fik også en bøde. Da han ville til at gå på pension, blev pensionsalderen sat op. ”Kan det være lovligt?”, spurgte han. Det fortælles, at da Mogens Belt, der var fælleslærerrådsformand, ville holde op, og Grønbæk bad ham om at overveje sin afgang endnu engang, udspandt der sig følgende ordveksling mellem de to:

Belt: ”De kan måske ikke få nogen til at stille op?”

Grønbæk: ”Jo, det kan vi sagtens, men ikke nogen, vi kan få nogen til at stemme på.””

Brøcher fortæller også, at

”Thårup-Andersen, ”Topper” for tusinder af skoleelever gen-

nem mere end en menneskealder, havde hovederhverv som ejendomsmægler.”

Også Robert Møller giver Brøcher et par ord med på vejen:

”Robert Møller var elsket af nogen, andre kunne ikke udstå ham. De var vel også bange for ham. Han var gammel bokser.”

Et par gamle elever, som begge senere bestred posten som borgmester i Tårnby, fortæller følgende anekdoter om Møller:

”Møller boede i en villalejlighed lige overfor skolen, og en dag, hvor han havde glemt en stak rettede stilebøger, blev jeg sendt over efter dem. Jeg fik ingen nøgle med, for dengang var der ikke låst, selv om man ikke var hjemme. Jeg skulle bare gå op på første sal og lige ind. Hefterne lå på skrivebordet. Jeg fulgte instruksen, men bevægede mig alligevel lidt forsigtigt frem. Man kunne jo aldrig vide. Hefterne lå som beskrevet, men ved siden af var en dolk hugget ned i bordpladen. Det gjorde nu alligevel et vist indtryk.” (Torkild Feldvoss)

Og den næste:

”Jeg husker ikke, hvad der var sket, men af en eller anden grund måtte jeg have gjort mig fortjent til en af Møllers legendariske lussinger. Det i sig selv var temmelig ubehageligt. Da han så nærmest andægtigt tog sit glasøje ud og placerede det på katederet, blev jeg skræmt fra vid og sans, og det så meget, at jeg faktisk ikke husker, hvordan jeg klarede selve afstraffelsen. Men det der blotlagte glasøje drømte jeg om de følgende nætter.” (Henrik Zimino)

Hvor megen indflydelse, Møller på den måde har haft på Tårnbys borgmestre i en menneskealder, skal jeg lade være usagt.

Brøcher runder historierne om Møller af:

”Han holdt op som 70-årig, var derefter vikar i 2 år, ikke i sprog, men i formning. Han var en begavet maler. Jeg tror, det var hans bedste år.”

Overlærer på den nye folkeskole var R.C. Hansen, der, som det er nævnt, i forvejen var leder af Mellem- og Realskolen. Det virker for så vidt ganske rimeligt, bortset fra at overlærer Hansen ikke i de sidste mange år havde beskæftiget sig med egentlig børneskole.

Han blev ansat som 2.-lærer ved Kastrup Skole i Kastruplundgade i 1902, kort tid efter flyttede han med skolen over på Saltværksvej og blev 1.-lærer. 1918 udnævntes han til overlærer ved Kastrup Skoles Mellem-skoleafdeling.

Det er formodentlig karakteristisk for ham, at hans 25-års jubilæum i 1927 blev en kærkommen anledning til at fejre ham fra mange sider.

I Arbejdernes Fællesorganisations forhandlingsprotokol 1925-38 læser jeg under forretningsudvalgsmøde Kastruplund d. 24/5 1927:

Ad III, evt.: Fmd (murer Carlsen) oplyste, at Overlærer R. Hansen havde Jubilæum d. 1/6 og forment man sender en Opmærksomhed som Tak for hans store Arbejde for Skolesagen herude, dette vedtoges.

I den samme forbindelse interviewes overlærer Hansen af Amager Bladet, som spørger:

- Har Skolevæsenets Udvikling ikke været meget stor i de forløbne 25 Aar?

- Jo, enestaaende! Der er bygget 5 nye Skoler (Kastrup, Taarnby, Tømmerup, Ullerup og Mellem- og Realskolen ved Korsvejen) og 1 Skole (Maglebylille) er ombygget. I fjor blev Taarnby Skole udvidet og i Aar faar Kastrup Skole en stor Tilbygning.

- Har Skolens indre Udvikling ikke ogsaa været stor?

- Jo, meget stor. I 1902 levede skolen herude under Forordningen af 1814. Der var hveranden Dags Undervisning i de almindelige Skolefag. Nu har alle Kommunens Skoler Heldagsundervisning (skal vel være hverdagsundervisning?), og der er indført Naturhistorie, Fysik og Tegning. I Kastrup er der nu baade Sløjd og Skolekøkken, og disse Fag vil sikkert i løbet af nogle faa Aar blive indført i de andre Skoler ogsaa. Desuden er en helt ny Skolereform, Mellem- og Realskolen, kommet til (1907). For 25 Aar siden var der ikke en Gymnastiksal eller en Sportsplads – nu har hver Skole Gymnastiksal og Boldplads eller Adgang dertil. Der fandtes ikke en fysisk eller naturhistorisk Samling – nu har hver

Skole sin. I Mellem- og Realskolen er ogsaa et Laboratorium til Elevforsøg, og i de sidste Dage er Samlingen forøget med en smuk og værdifuld Gave fra Hr. Alsø – et efter Skoleforhold mægtigt Røntgenapparat.

- Hvorfra stammer alle disse fremskridt?

- For godt 25 Aar siden begyndte det at tage Fart med den første Villaby - Taarnby Villaby. "Nybyggerne" kom for en stor Del fra København og medførte Krav om bedre Forhold paa mange Omraader, ogsaa paa Skolens. Blandt mange Skoleinteresserede herude fandt disse Krav Genklang. Dels var der i Sogneraad og Skolekommission forstaaende Mænd, dels satte "de fremmede" selv Folk ind, som gik i Spidsen for Udviklingen.

En vaagen Arbejderbefolkning og en jævnt velstillet Middelstand - det er Befolkningsklassen, som er dybt og alvorligt interesseret i Skolens Trivsel.

Boldbanen, 1936.
Privateje.

- Har De været glad for Deres Arbejde?

- Lærerne har haft nok at gøre med at følge med i Udviklingen. Nye Fag, nye Krav, Forandringer og Forbedringer har stadig meldt sig. Det giver Uro og Slid paa Nerverne. Paa den anden Side er det en ejendommelig og betagende Følelse, der griber den, som er med i et saadant Fremskridt og fra Autoriteternes Side er der vist stor Lydhørhed over for Skolen og gjort alt for at skaffe den gode Arbejdsvilkaar. Alt i alt har de 25 Aar været en lykkelig Tid for mig.

- Skal der ikke meget Taalmodighed til at være Lærer? (Dette Spørgsmaal glemte vi at komme med, men en gammel Elev har fortalt os følgende Anekdote):

Naar Overlæreren kommer ind i en Klasse, og navnlig i en vanskelig Klasse, kan han sige: "I Dag har jeg taget en stor Pose med, fuld af Taalmodighed, men det kan desværre ogsaa hælde, at naar Dagen er forbi, saa er Posen omtrent tom".

Fra 1929 – 33 var R.C. Hansen medlem af sognerådet, en kort periode også af økonomiudvalget, og afløste således overlærer Petersen fra Kastrup Skole som sognerådets 'skoleekspert'. Allerede i 1933 afløstes Hansen imidlertid af Roald Andersen, lærer på Kastrup Skole, senere viceinspektør, og fra 1946 skoleinspektør på Korsvejens Skole.

Jan Weichel, der begyndte i mellemskolen i 1934, og som jeg besøgte i 2005, har sine egne lyslevende erindringer om sin gamle 'skoleinspektør':

”I slutningen af 5. klasse bestod jeg optagelsesprøven til mellemskolen og måtte rykke på Korsvejens Skole, som stadigvæk var den eneste, der havde mellemskole.

Det var kort tid efter, at den høje bygning var kommet til, og der var kommet folkeskole på Korsvejens Skole.

På mellemskolen var R.C. Hansen overlærer. Han havde allerede været leder af mellemskolen, da den lå på Kastrup Skole, og forinden var han lærer, da skolen lå i Kastruplundgade, hvor han i øvrigt havde haft min mor i skolen.

Dertil kom, at vi ind imellem mødtes i Ballerup, hvor R.C. Hansens søn var handelsgartner lige overfor min møster og onkel, hvor jeg ofte var på ferie. Måske var det derfor, jeg fik et særligt forhold til Hansen, og fik bl.a. med min fars velsignelse hver den 1. i måneden lov at køre Hansens løn ned i Amagerbanken i Kastruplundgade. Den slags lod sig gøre i det lille samfund, som Tårnby Kommune var. Der var vel godt og vel 10.000 indbyggere, og vi kendte alle sammen hinanden.”

I III. mellem havde de fru Grønbæk-Nielsen, fortæller han, i bl.a. sang. Hun benyttede sig af et lille flytbart harmonium, som også Erik Christensen erindrer (se side 105) Jan Weichel disker op med følgende røverhistorie:

”Da min stemme gik i overgang, blev det mig forbudt at synge med, men jeg skulle naturligvis overvære undervisningen, men jeg skulle holde min mund, og det gjorde jeg så. Men en dag de skulle indøve 'Rosen blusser alt i Danas have', gik naturen over optugtelsen. Min sidekammerat hed Else WilhelmSEN. Netop på den tid var hun angrebet af den grimme sygdom Rosen. Da de andre så gav sig til at synge, kunne jeg ikke nære mig, men sang ligeså højt jeg kunne: ”Rosen blusser alt på Elses mave,” og så blev der da godt nok ballade. Fru Grønbæk kom farende ned ad midterrækken og hev mig op ved de små hår ved tindingen og ud på gangen. Nu skulle jeg få. Dette her skulle ikke gå upåtalte hen. Jeg kunne vente mig, og så forsvandt hun ind til klassen igen. Der stod jeg, og selvfølgelig kom overlæreren marcherende forbi i det samme. Han

*Rosen blusser alt i Danas have,
liftligt fløjter vist den sorte
stær,
bier deres brune nektar lave,
hingsten græsser stolt på
fædres grave,
drengen plukker det røde bær.*

Poul Møller

hilste, vi kendte jo hinanden. Hvorfor står du der, spurgte han. Jeg måtte ikke være med i dag. Jamen, du skal jo deltage i undervisningen. Ja, men ikke i dag. Nå lad mig så høre, hvad du har lavet! Så måtte jeg jo gå til bekendelse. Men jeg så jo nok at hans skæg vippede, fordi han ikke kunne lade være med at grine, og han blev nødt til at gå.

Men ret meget mere end et frikvarter var der jo ikke gået, før jeg blev kaldt op til overlærer Hansen på hans kontor. Fru Grønbæk havde klaget og forlangt, at det skulle medføre repressalier.

Og du ved jo også godt, at du ikke må gøre den slags.

Ja, men jeg kunne ikke lade være.

Igen blev jeg beroliget over at se, at skægget vippede.

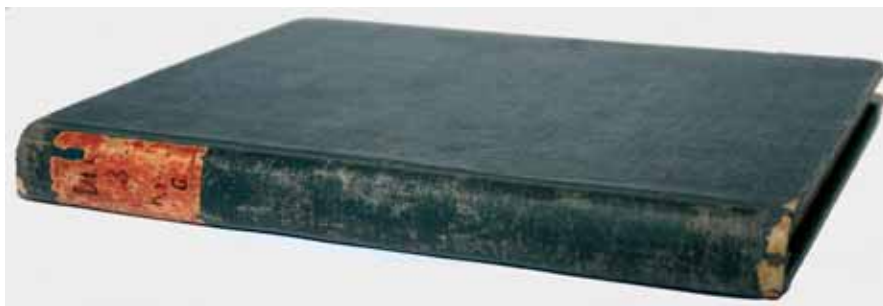
Jeg giver dig ét slag, det har du vel også regnet med?

Jeg nikkede.

Sidder atlasset på plads?

Jeg nikkede igen og fik mit velfortjente slag.

Jo, det var en rigtig overlærer. Han hadede at skulle eksekverere lærernes domme. Men som han senere fortalte mig: Han bestemte selv antallet.”

15 år senere omtaler Lærereforeningens gamle sorte protokol, som dækker de første mange år af kredsens historie, Hansens 40-års jubilæum:

Mandag d. 1. Juni 1942:

deltog Kredsstyrelsen i en 40 Aars-Jubileumsfest paa Korsvejens Skole for Overlærer R. C. Hansen.

Henved 70 Deltagere i Festen hyldede den afholdte Overlærer med Gaver, Blomster og Taler, ligesom ogsaa en smuk Sang var skrevet til Lejligheden. Forfatteren var anonym.

Indgangen til hovedbygningen, Korsvejens Skole.
Tegning: Ninna Feldvoss.

Paa 3. C. Kreds' Vegne overrakte Hr. Førstelærer Lund (fra St. Magleby, formand for kreds 3 C) Jubilaren Bogen om Danmarks Konge, idet han udtalte Amagerlærernes Tak og Paaskønnelse med Henblik paa den Forstaaelse, Gæstfrihed og Interesse, som Hr. Hansen havde udvist, ogsaa for de Amagerlærere, der ikke direkte var knyttet til Korsvejens Skole. Festligheden varede fra ca. Kl. 10 - 12½.

Gunnar Dam. Sekretær

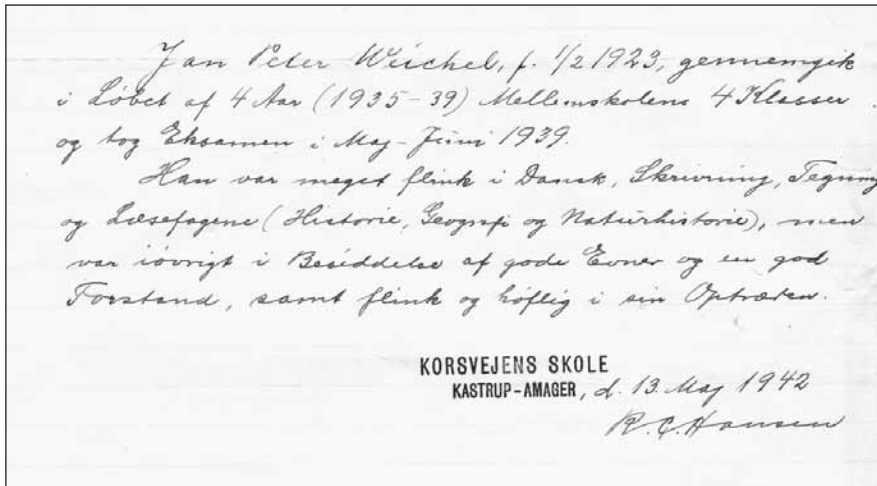
* Lærer på Korsvejens Skole til 1953. Efterfulgte Johs. Feldvoss som inspektør på Kastrup Skole.

I det ovenfor omtalte jubilæumsskrift nærmer Brøcher sig afslutningen på beretningen om Korsvejens Skoles første år:

Og den fine skole (med den grove tone, som Kolbye* plejer at sige, men det må stamme fra hans tid) er blevet én af en række skoler med samme mønster. Da den høje mellembygning var opført i 1932, blev der oprettet "folkeskoleklasser", 1. - 7. kl., og skolen fik sit nuværende navn: Korsvejens skole. I nogle år endnu skelnede man mellem "folkeskolen" og "mellemskolen": hver afdeling havde sine lokaler, sine samlinger, sine lærere.

Så sent som 9/2 1939 påpeger skolekommissionen ifølge protokollen: *at det er urimeligt, hvis Mellemskolens Samling ikke kan anvendes i Folkeskolen*

R.C. Hansens mellemskole-
udtalelse til Jan Weichel.

Brøcher slutter:

Skoleloven af 1937, som omtales senere, udvidede folkeskolens begreb; det omfattede fra den tid alle klasser i et 10-årigt skoleløb, også mellem- og realskolen og den nye skoleafdeling, den eksamensfri mellemskole. Men i mange år endnu, helt til 1950, var Korsvejens skole centralskole for eksamensmellemskolen – det er derfor, vi har haft berøring med så mange hjem i kommunen, og derfor, man dårligt kan komme i en forsamling i dette land, uden

4.a
Korsvejens Skole 1937/38.
Privateje.

at man møder gamle elever. De mange hjertelige hilsner, der ved sådanne lejligheder kommer til gamle kammerater og lærere, være hermed viderebragt.

Det blev R.C. Hansens efterfølger, Roald Andersen, skolens leder 1947 – 66, der klogt og diplomatisk fuldbyrdede den sammen-smeltning af folkeskolens afdelinger, der begyndte med 37-loven og førtes videre i 1958.

Allerede inden den store krig var Korsvejens Skole altså en skole, der opfyldte alle de aktuelle krav til en moderne skole. Bortset fra de nødvendige tilbygninger, som først kom til et godt stykke tid efter krigens afslutning.

Undervejs var Teknisk Skole kommet til med 6 klasselokaler og en festsal, som man efter flere sagsbehandlinger på højere sted fik lov til at bruge som gymnastiksal.

Det handler næste afsnit om.

Teknisk Skole

Til afsnittet om Korsvejens Skole knytter sig helt naturligt beretningen om Teknisk Skole på Tårnbyvej:

Tårnby Tekniske Skole blev oprettet den 18. oktober 1928 på initiativ af den senere forstander, konstruktør C. Pedersen. Skolen begyndte sin virksomhed under meget beskedne forhold, med en forberedelsesklasse med 11 elever, men gennem årene arbejdede skolen sig op til en smuk position blandt landets tekniske skoler.

Sådan står det at læse i den lille bog, 'Fra Borgby til Tårnby', som blev udarbejdet i forbindelse med Teknisk Skoles jubilæumsudstilling 18.-25. oktober 1953. Og den fremstilling er der i og for sig ikke noget galt med. Men for en ordens skyld bør det vel nævnes, at ideen om Teknisk Skole står omtalt i protokollen for Arbejdernes Fællesorganisation ud for datoen 2. maj 1928, hvor der ordret skrives under Eventuelt:

B. Lind udkastede Tanken om en Teknisk Skole herude særligt beregnet for de ganske Unge, man drøftede dette og det overlades til Oplysningsudvalget at arbejde videre for Sagen.

Hvordan konstruktør Pedersen og Fællesorganisationens oplysningsudvalg har fået kontakt til hinanden, eller om det simpelthen er to parallelle ideer, der har ført til det endelige resultat, lader sig ikke afgøre.

Kan man forestille sig, at der endnu eksisterer en forbindelse mellem de arbejdere fra Orlogsværftet, der etablerede Tårnby Villaby (se side 11-12) og initiativtageren, konstruktør Pedersen, som var ansat på Orlogsværftet?

Der fortælles videre i den lille jubilæumsbog:

I jubilæumsåret 1952/53 besøgte skolen af 252 elever fordelt i 6 forberedelsesklasser og 18 fagklasser med en lærerstab på 27 lærere.

I Amager Bladets omtale fra sognerådsmødet d. 2. oktober 1928 refereres den første behandling i sognerådet således:

Konstruktør Petersen (altså førnævnte Pedersen), Orlogsværftet, havde andraget om Tilladelse til Oprettelse af en teknisk Aftenskole med Lokaler i Korsvejens Mellemskole. Skoleudvalget havde ikke kunnet anbefale Andraget og gjorde gældende, at der næppe ville kunne paaregnes et tilstrækkeligt Antal Elever. Andrageren havde derefter henvendt sig til Formanden med et nyt Andragende og en nærmere Motivering for et Vinterkursus fra Oktober til April, 5 Gange ugentlig om Aftenen for en Betaling af 12 Kr. Kvartalet.

Formanden fandt, at man kunde anbefale Sagen, saafremt et passende Antal Elever meldte sig.

C.J. Olsen kunde anbefale Andraget, naar det kun drejede sig om Udgifter til Lys og Varme.

Oluf Kristensen oplyste, at der maatte kunne paaregnes en Del Gartnerelever til Undervisningen, saa han kunde ogsaa anbefale Sagen, hvorfor Tilladelsen gaves.

Sådan begyndte Teknisk Skole i Tårnby. Endnu er der kun tale om en skoleorganisation, ikke en skole i fysisk forstand, og den er altså foreløbig på gæsteoptræden i Korsvejens Skole. Således behandles f. eks. på sognerådsmødet oktober 1931 et

Andragende fra Taarnby tekniske Skole om Tilladelse til at benytte Gymnastiksalen ved Korsvejens Skole. Bevilgedes.

På mødet i april 1932 henvender Teknisk Skole sig angående lokaler i den nye Korsvejens Skole. Sagen henvises til yderligere forhandling med Teknisk Skole, og bliver senere imødekommet.

I maj 1932 indstiller skoleudvalget, at der ydes et tilskud til anskaffelse af inventar til 'Taarnby tekniske Skole'. Sognerådet vedtager at yde et tilskud på ca. 1800 kr. under forudsætning af, at staten yder 40% = ca. 1200 kr.

Netop de 40% i statstilskud er det værd at bemærke, for det statslige tilskud er også forudsætningen for, at kommunen nogle få år senere finder det værd at overveje at bygge en selvstændig bygning på Tårnbyvej til Teknisk Skole.

Selvfølgelig er det indgået i sognerådets overvejelser, at en ny skolebygning på Tårnbyvej ikke alene ville være til gavn for Teknisk Skole.

Tårnby Sogneråd 1933-37
Foto: LHS.

Selv efter at den høje bygning mod vest var kommet til, var skolen på Korsvejen en lille skole, og derfor var det også set fra folkeskoleside kærkomment, at Teknisk Skole på Tårnbyvej blev bygget i 1936. Den rummede som nævnt seks ekstra klasseværelser og en festsal, som efter nogle trakasserier med overliggende myndigheder gjorde det ud for gymnastiksal. Ganske kort tid efter at byggeprocessen var gået i gang, blev der opfundet et nyt begreb i Tårnby: Filialskole.

Også udviklingen inden for biblioteksvæsenet trak i den retning. Taarnby Sogns Folkebibliotek havde gennem en længere årrække været foreningsejet, men med kommunen som fast mæcen, hvilket bl.a. indebærer et mindre årligt tilskud og gratis husly i Kastruplundgade i det 'nye' rådhus, som var blevet kommunal administrationsbygning efter Kastrup Skoles flytning til Saltværksvej. I november 1936 overgik ejer-

Teknisk Skole på Tårnbyvej, 1945.
Foto: LHS.

skabet af biblioteket til kommunen. Det blev ifølge reglementet gratis at låne, men vel at mærke 'hvis man afleverede bøgerne til tiden', som der står i jubilæumsbogen om 'Tårnby Kommunebiblioteker', som udkom i anledning af bibliotekets 100-års jubilæum i 1999.

Men administrationen manglede plads og ville gerne have biblioteket væk, så den selv kunne overtage de ledigblevne lokaler. Altså lå det lige for at opfylde begge de nu kommunale institutioners lokalebehov ved at flytte biblioteket til den nye bygning på Tårnbyvej. Og sådan blev det.

I jubilæumsbogen konstateres det, at

Skiftet skete samtidig med, at biblioteket fik selvstændige lokaler i en ny bygning på Tårnbyvej, der også rummede Teknisk Skole.

Alt i alt fører det til, at der i marts 1935 i skolekommissionen behandles en

Plan til Erklæring vedr. opførelse af Teknisk Skole med 6 Lokaler til Brug som Filiatskole til Korsvejens Skole.

Forslaget tiltrædes, for så vidt Toiletforholdene og Indgangsforholdene mod Vest ændres paa betryggende Maade, samt at Lokalerne monteres med Inventar til Smaa børnsundervisning, heraf et af de vestligste Lokaler som Legestue.

I maj måned foreligger der fra skoledirektionen en godkendelse af lokaler i den nye tekniske skole, og på samme møde anbefaler kommissionen en skrivelse fra overlæreren på Korsvejens Skole om ekstraordinær anskaf-

*Udgivet af Lokalhistorisk Samling 1999.

Biblioteksenden af Teknisk
Skole på Tårnbyvej,
ca. 1950.
Foto: LHS.

felse af undervisningsmateriel - 2.300 kr. - til 'Filialen i Teknisk Skole'.
Samtidig gives der, formodentlig fra skoledirektionen,

*endelig Tilladelse til, at Festsalen i Teknisk Skole midlertidigt
anvendes til Gymnastiksal som ansøgt. Tilladelsen gælder i 3 Aar*

og i konsekvens heraf bevilges der

Gymnastikredskaber til Salen i Teknisk Skole.

Undervejs har adskillige organisationer og enkeltpersoner vist interesse for at bruge de nye lokaler i Teknisk Skole, bl.a. Arbejdernes Fællesorganisation. I løbet af sommeren 1936 besluttes det i sognerådet at indrette studiekredslokaler på øverste etage og samtidig give foreninger og organisationer adgang til at benytte festsalen på visse betingelser.

Resultatet af denne afgørelse fremgår af Fællesorganisationens gamle protokol. Referatet er fra et forretningsudvalgs mødet d. 3. juni 1937 i Studiekredslokalerne Teknisk Skole. Punktet kaldes:

Spaniensmøde:

*Onsdag den 29. Septb. 1937 afholdtes i Fællesskab med
Socialdemokratisk Forening for Taarnby Kommune og D.s.U. et
Spaniensmøde i Festsalen paa Teknisk Skole.*

Formanden for Fællesorganisationen, Rich. Ludvig, bød velkommen og Formanden for Soc Forening for Taarnby Kommune J. Chr. Nielsen overtog Ledelsen af Mødet.
Overlærer Feldvoss læste en Prolog og senere et Digt.
Kredsens Folketingsmand H.C.Hansen holdt et tankevækkende Foredrag om Tilstandene i det kæmpende Spanien.
Ved 2 Minutters Stilhed mindedes de dræbte Kammerater i denne Frihedskrig.
Filmen "Spanien i Flamme" forevistes og greb alle dybt med sin Realisme.
Sluttelig foretoges en Indsamling til de her i Landet beroende spanske Børn og der indkom den smukke Sum af 40 Kr.

Også andre får tilladelse til at bruge skolen. På sognerådets møde 8. september 1936 får den lokale danselærer, fru Jerichau, lov til at bruge festsalen til børnedans, og Kastrup Klub (en selskabelig forening) lov til at benytte studiekredslokalerne. Der er tale om en udlejning, som der altså skal betales for. Taksten fastsættes af budgetudvalg. Desværre kender vi ikke størrelsen.

Om skolens organisatoriske oprindelse meddeler den førømtalte lille bog:

Skolen begyndte med et lokale, som var stillet til rådighed af Tårnby Kommunes Mellem- og Realskole på Amager Landevej, men i løbet af få år inddrog samtlige lokaler i pavillonbygningen til Teknisk Skoles brug. Senere da Korsvejens skole udvidedes med folkeskoleklasser (den høje bygning), flyttede Teknisk Skole ind i den nye skolebygning ved Korsvejens Skole, men i 1936 kunne skolen tage sin egen bygning i brug, som Tårnby kommune havde opført på Taarnbyvej. Samtidig stiftedes "Det tekniske Selskab for Tårnby Kommune". Og hermed fik skolen det økonomiske og moralske rygstød, den hidtil havde måttet savne. Dærende sognerådsformand, folketingsmand N.P. Nielsen, som lige fra den første begyndelse havde vist skolen velvilje og interesse, og som navnlig i de første svære år har vist skolen uvurderlig hjælp og støtte, trådte til som selskabets formand.

Teknisk Skoles
hovedindgang.
Foto: Allan Meyer, 2007.

Selskabets formål var at yde moralsk og økonomisk støtte til arbejdet for at bibringe unge håndværkere, gartnere, handelslærlinge og andre den teoretiske undervisning som et nødvendigt supplement til den praktiske uddannelse.

Lærerne var uddannede havearkitekter, skolelærere, malermestre, installatører, maskinmestre, ingeniører og kunstmalere m.m. ...

Ved et fællesbestyrelsesmødet den 29. maj 1933 i Arbejdernes Fællesorganisation klager C. Carlsen over undervisningen på Teknisk Skole 'specielt i tagtegning'. I protokollen står der

Forespurgte om hvorledes Bestyrelsen vælges. R. Jacobsen oplyste, at den var selvvalgt, idet det var en selvejende Institution. Det

*var muligt at Sogneraadet kunne faa indflydelse paa Skolen.
K Holbøll Nielsen foreslog at man stillede Krav om Repræsenta-
tion i Skolens Ledelse. Vedtoges.*

Måske er det den vedtagelse, der får sognerådsformand N.P. Nielsen til at lade sig indvælge i bestyrelsen.

I maj 1936 stiller sognerådet indtil 16.000 kr. til rådighed. Året efter yder amtsrådet et kontant tilskud på godt 6.000 kr. til de nødvendige driftsudgifter.

I 1936 står Tårnby tekniske Skole altså færdig, og meget hurtigt indtager den en vigtig plads i de lokale kulturelle udfoldelser. Men naturligvis er den først og fremmest Teknisk Skole. Og lad os så slutte der.

I Glemmer du, februar 2007 gengiver Inger Kjær Jansen uddrag af Kuno Madsens erindringer. Kuno, f. 1928, kom i lære som maskinarbejder hos Niels Fogelstrøm i januar 1945. Om sin entre på Teknisk Skole fortæller han ifølge bladet:

Den første dag, jeg skulle derop, kom jeg for sent, jeg var ude at sejle med Helge Poulsen. Da vi lå ud for Dragør blev det vindstille, så vi måtte ro hjem til Kastrup Havn, og det tog sin tid, jeg skulle være på Teknisk Skole kl. 17.30, og først på det tidspunkt var vi ved at nå i havn. Teknisk Skole lå oppe ved Korsvejen, og man skulle gå eller løbe derop, det var jo lige efter krigen, så cykler havde vi ikke. Men da det blev vinter, og det blev snevejr – og der kom sne, og det blev ikke fjernet fra vejen – så lånte vi min mors cykel. Jeg havde en kælk, den bandt vi efter cyklen, ja, undskyld, men 'vi' var min bedste ven Svend Madsen og mig, vi skiftedes til at træde cyklen og sidde på kælken og så gik det stærkt.

Og han slutter:

Vi gik på skolen 3½ - 4 år fire gange om ugen fra kl. 17.30 til 20. Det var en hård tid, på arbejde fra 7 – 16, hjem og vaskes, klædes om, spise og så af sted.

I 1970-71 gennemførtes en ny lov om tekniske skoler. Dermed opfyldte skolen på Tårnbyvej ikke længere betingelserne, og eleverne på teknisk skole måtte ind på Københavns tekniske Skoler (bl. a. på Brønderslev Allé). Senere har bygningen haft en omskiftelig tilværelse som skole, foreningscenter, daginstitution og skole igen. Men den historie hører en anden tid til og skal ikke fortælles her.

Teknisk Skole.
Foto: Ninna Feldvoss, 2010.

KAPITEL 4 DE SIDSTE LANDSBYSKOLER

Et brev

I den 2. klasse, jeg i 1977 havde på Korsvejens Skole, beskæftigede vi os i en periode med 'Skolen i gamle dage', og i den forbindelse skrev alle børnene et brev til den ældste i deres familie og bad bedstemor eller morfar, farfar eller oldemor eller hvem, de nu havde til rådighed, om at beskrive sin skoletid. Det kom der en lang række spændende breve ud af, bl.a. følgende fra Kjelds oldemor på 90 år:

Anna Nielsen, født den 19/11 1886

Jeg begyndte min skolegang i en landsbyskole paa Stevns, vi var to klasser i skolen, men der var kuns en skolestue, så vi gik kun i skole hver anden dag, vi var ca 40 børn i hver klasse, drengene sad til højre og pigerne til venstre i skolestuen; imellem var en forhøjning hvor læreren havde sit kateter, så han kunne overse hele klassen, i det kateter var en skuffe som blandt andet indeholdt et spanskrør der kuns blev brugt på drengene, men det kunne være slemt når en pige måtte se sin bror blive straffet. Når læreren om morgenen kom ind i skolen af en dør som vi vendte ryggen til rejste alle børnene sig, og blev stående til læreren havde sat sig. Dagen begyndte med at læse fadervor og synge et vers af en morgensalme. Vi havde ikke mange fag i skolen, men dem vi havde, lærte vi meget grundig, læse skrive regne, kunne tabel udenad helt op til store tal, så havde vi religion geografi og fædrelandshistorie; til regning og genfortælling brugtes tavle og griffel, men til skønskrift brugte vi pen og blæk. Vi mødte kl 8 morgen og fik fri kl 3, men i høsttiden mødte den store klasse kl 6 og fik fri kl 12 for at komme hjem og hjælpe til i marken. Mange børn havde en lang vej til skole og dengang var der ingen cykler, så de skulde tidligt (op) om morgenen, så det kunne blive en lang arbejdsdag for et barn; nogle børn måtte også ud at tjene mens de gik i skole og så kunne det ske at de andre børn måtte sige til læreren, at Ole sover og læreren sagde lad ham sove lidt, han har været så tidlig oppe,

27-1-1977

Anna Nielsen født den 19/11 1886

Jeg begyndte min skolegang i en landsby-skole paa Herms
vi var to klasser i skolen, men der var kun en skolestue
så vi gik kun i skole hveranden dag, vi var ca 40 børn
i hver klasse, drengene sad til højre og pigerne til venstre
i skolestuen, imellem var en forhøjning hvor læreren havde
sit kateder så han kunne overse hele klassen, i det kateder
var en skuff som blandt andet indeholdt et sparnestrår
der kun blev brugt på drengene, men det kunne være stemt
når en pige måtte se sin bror blive straffet. Når læreren
om morgenen kom ind i skolen af en dør som vi vendte
ryggen til ryste alle børnene sig, og blev skændt til læreren
havde sat sig. dagen begyndte med at læse faderen og synge
et vers af en morgensalme. Vi havde ikke mange fag i skolen
men dem vi havde lærte vi meget grundig, læse skrive
regne kunne læst udenad helt op til store tal, så havde
vi religion geografi og fædrelandshistorie til regning og
genfortælling brugtes kart og griffel, men til skønskrift
brugte vi pen og blæk. Vi mødte til 8 morgen og fik fri
til 3 men i høsttiden mødte den store klasse til 6 og fik fri til 12
for at komme hjem og hjælpe til i marken mange børn
havde en lang vej til skole og dengang var der ingen cykler
så de skulde tidligt om morgenen så det kunne blive en
lang arbejdsdag for et barn, nogle børn måtte også red at
hjem mens de gik i skole og så kunne det ske at de andre

børn måtte sige til læreren at Ole sov, og læreren sagde
lad ham sove lidt han har været så lidlig oppe, det kender
drenge jo ikke til nu. I skolen sad vi efter nummer efter
dygtighed i gang om året var der eksamen, som overværedes
af provsten og et sagernadsmedlem hvor hver elev blev
mundtlig overhørt første skoledag efter eksamen fik vi
så at vide om vi var flyttet op eller ned i klassen og
skulde skille sideplads, det var meget spændende hvad vi
kunne komme hjem og forhandle. I skolen var en rodet med
bøger om skønlitteratur af de bedste forfattere så der fik
vi også lidt viden om, også sang fik vi undervisning
i: når skoledagen var forbi sang vi et salmevers og så
gik vi en far en farbi karederet og nikkede farvel til
læreren. Det var en gammel lærer vi havde han havde
også været min mors lærer, jeg elskede at gå i skole og
jeg lærte så meget i en landskyskole at jeg i tiden der
kom havde økonomiske vinding af det, nu er jeg fyldt
90 så det kniber med at være sikker på hånden, derfor
undskyld skriften og eventuelle fejl
med hilsen
Kjelds Oldemor.

det kender drenge jo ikke til nu. I skolen sad vi efter nummer efter dygtighed. En gang om året var der eksamen, som overværedes af provsten og et sognerådsmedlem, hvor hver elev blev mundtlig overhørt; første skoledag efter eksamen fik vi så at vide, om vi var flyttet op eller ned i klassen og skulde skifte sideplads, det var meget spændende, hvad vi kunde komme hjem og fortælle. I skolen var en reol med bøger om skønlitteratur af de bedste forfattere, så det fik vi også lidt viden om, også sang fik vi undervisning i. Når skoledagen var forbi sang vi et salmevers og så gik vi en for en forbi katederet og nikkede farvel til læreren. Det var en gammel lærer, vi havde; han havde også været min mors lærer, jeg elskede at gå i skole og jeg lærte så meget i en landsbyskole, at jeg i tiden der kom havde økonomisk vinding af det, nu er jeg fyldt 90, så det kniber med at være sikker på hånden, derfor undskyld skriften og eventuelle fejl.

*med hilsen
Kjelds Oldemor.*

Jeg synes, det er et helt vidunderligt brev, den gamle kone har skrevet til sit oldebarn, og jeg tror, det på sin egen jævne måde karakteriserer 'landsbyskolen' - ikke bare på Stevns - i de første tyve-tredive år af det tyvende århundrede. Lad det derfor stå som indledning til dette afsnit om Tårnby kommunes sidste landsbyskoler.

De sidste landsbyskoler

Skolerne i Maglebylille, Tømmerup og Ullerup var i hele deres funktionsperiode landsbyordnede i modsætning til den købstadsordnede folkeskole i Kastrup. Det samme gjaldt Tårnby Skole frem til 1932, hvor den blev købstadsordnet ligesom den nye Korsvejens Skole, som opførtes i tilknytning til Mellem- og Realskolen med førstelærer R.C. Hansen som leder. Ved samme lejlighed blev såvel Hansen som førstelærer Kai H. Petersen på Tårnby Skole kongeligt udnævnte overlærere.

Ifølge skolelovene af 1899 og 1904 var forskellene bl.a., at der i de landsbyordnede skoler kun var 2 eller 3 klasser, der spændte over flere årgange, mens købstadsskoler havde 6 eller 7 årgangsdelte klasser.

I undervisningsplanen fra 1918 står det udtrykkeligt anført, at *Kastrup Folkeskole er delt i 7 Klasser med de fornødne Parallellklasser.*

Og som modsætning hertil på sidste side:

SÆRBESTEMMELSER for Skolerne i Taarnby, Tømmerup, Maglebylille og Ullerup.

1. Klasse i ovennævnte Skoler = 1., 2. og 3. Klasse i Kastrup.
2. Klasse i ovennævnte Skoler = 4. og 5. Klasse i Kastrup.
3. Klasse i ovennævnte Skoler = 6. og 7. Klasse i Kastrup.

Hver klasse på landet skulle have mindst 18 undervisningstimer imod købstædernes 21. Der blev heller ikke krævet, at der skulle undervises hver dag på landet, men kun i købstæderne. Den forskel var det nu ganske længe siden, man havde praktiseret på Tårnbys landsbyskoler.

Købstædernes skoler skulle have flere fag, bl.a. gymnastik og håndgerning for piger, ligesom man her kunne undervise i fysik, sløjd, husgerning, matematik og ”levende” sprog. Lærerne på landet fik lavere løn, men skulle til gengæld have tjenestebolig, have og brændsel.

De følgende beskrivelser af de enkelte skoler vil vise, at der er mange lighedspunkter. Det var en bevidst kommunal bestræbelse, at undervisningens omfang og indhold skulle følge samme målestok, og alene det, at de tre førstelærere mødtes en gang om måneden, var med til at sikre et ensartet niveau.

Naturligvis har jeg ikke kunnet undgå gentagelser. Men alle skolerne har også deres særpræg, som skal med for at give et nogenlunde dækkende billede af landsbyernes skoleforhold før 2. verdenskrig.

Maglebylille Skole

Den første af de såkaldte oplandsskoler, der måtte lade livet for den nye skolelovs planer om en udvidet skolegang, som landsbyskolen ikke kunne leve op til, var skolen i Maglebylille.

I et brev fra førstelærer Nielsen konstateres det uden større beklagelse, at skolen står foran nedlæggelse:

Maglebylille Skole 25/6 37

Kære Fru Provstinde Beck.

Tak for Deres Hilsen til Fødselsdagen – vi har været optaget af saa meget, at jeg først faar svaret nu, vi har faaet Sommerferie – som

Førstelærer Niels S. Nielsen.
Foto fra Dansk Skolestat
1934.

Tiden løber, jeg synes ikke, det er længe siden, det var Jul.

Jeg har vist nu haft min sidste Skoledag her i Maglebylille Skole – der har jo længe været Planer om at nedlægge Skolen grundet paa det stadig aftagende Børnetal. Efter Ferien ser det ud til at blive Alvor – der mangler kun Ministeriets Tilladelse. Jeg skal saa til Korsvejens Skole, men vi beholder Boligen indtil videre. Jeg faar et lille Løntillæg for Befordring eller Afstanden til den anden Skole. Skal vi af med Boligen, eller vi selv finder en, som vi synes bedre om, faar vi et Boligtillæg paa 1000 Kr. aarlig. Jeg tænker vi bliver glade for denne Ordning – særlig hvis vi kan finde en Villa eller god Lejlighed lidt nærmere Byen – de store Piger vilde jo gerne slippe for noget af den lange Vej at cykle.

Mange Hilsner til hele

Familien i Præstegaarden.

N.S. Nielsen.

Niels Simonsen Nielsen var kommet til Maglebylille fra Hjortdal i Vendsyssel i 1929, men havde åbenbart stadig forbindelse til sit gamle sogn, hvor han også havde fungeret som kirkesanger, hvad han i flg. sin datter Kamma hverken var særlig glad for eller god til.

Da lærer Nielsen kom, var frk. Mogensen der allerede. Hun startede som lærerinde på Saltholm, men stammede oprindeligt fra Jylland, og det jyske hang stadig ved, så eleverne engang imellem syntes, at hun var svær at forstå.

En af dem, Emmy Riber, f. Olsen fortæller:

Vi havde frk. Mogensen som klasselærer, hun var meget svær at forstå for os i begyndelsen, da hun kom fra Sønderjylland. Da der var gået et halvt års tid, kom jeg hjem og fortalte, at jeg nu kunne forstå frk. Mogensen, for nu var hun begyndt at tale dansk 'til stor morskab for familien'.

Nielsens forgænger i Maglebylille, afdøde Emil Rasmussen, havde beklædt førstelærerstillingen i mere end 40 år og var i flere år inden sin afgang udsat for skolekommissionens kritik pga. mangelfuld undervisning af børnene.

Ved gentagne bedømmelser af kommunens skoler i 1920'erne kon-

staterede kommissionen, at undervisningen i de ældste klasser på Maglebylille Skole - som den eneste - var 'mindre tilfredsstillende' (se s. 169).

Hvad det var, der gjorde undervisningen så ringe, at det måtte fremhæves år efter år, fremgår ikke af referaterne, og desværre har ingen af de - iøvrigt få - der har ytret sig skriftligt om disse skoleår, beskæftiget sig nævneværdigt med Rasmussens embedsførelse.

For nogle år siden havde jeg lejlighed til at tale med Hans Pedersen, som startede i Maglebylille Skole 1922. Han gik der til 1930, hvor han blev konfirmeret d. 30. marts.

Der var 3 klasser i skolen. I første klasse gik det, vi i dag ville kalde 1. 2. 3. klasse. De blev undervist af skolefrøkenen.

Lærer Rasmussen havde de store. Han boede i stuen, og frk. Petersen boede på første sal. Læreren havde både 2. og 3. klasse, sammen i samme lokale. Det er vel forklaringen på det store elevtal. Der var 35 og 40 elever i 2. klasse. I 1. klasse var der 12-13 elever.

Efterhånden, som de blev dygtige, rykkede de op. Det var nærmest sådan efter hvor klog, man var, konstaterer Hans og fortsætter:

"I 3. klasse var vi to, der hed Hans. Vi havde haft eksamen og

Emil Rasmussen med familien i haven ca. 1905.

så kommer skolelæreren og siger: Det er jo sådan nu, at lille Hans har slået store Hans, så nu er det lille Hans, der sidder nummer 1, og det var mig. Store Hans var en gårdmandssøn fra Ryvej."

"Havde I indbyrdes undervisning?"

"Ja, det kan du tro," svarer Hans. "De store piger fra 3. kom og trak os i ørerne eller håret, når de skulle lære os at læse."

"Blev I nogensinde sendt ud og arbejde for læreren?"

"Ork ja, det kan jeg godt fortælle dig. Vi var tre, Gerhard, Einar og så mig, og før mig skulle de ordne hans have, og jeg til sidst."

"Jamen det var i skoletiden, ikke?"

"Det siger du nok, men så var det engang, jeg havde ferie, så ringer han op til min mor om ikke jeg kunne komme ned og ordne hans jordbær. Og det måtte jeg jo så gøre, om også det var ferie.

Han var ofte syg, især på sine ældre dage i tyverne. Så kom hans kone ind og fortalte, at han var syg og at vi godt måtte gå hjem og så hujede vi og råbte hurra."

I 1929 kom der - som nævnt - ny førstelærer, Niels S. Nielsen. Året efter går Hans Pedersen ud af skolen, og lærer Nielsen giver ham en ganske nydelig udtalelse.

Efterretningerne om førstelærer Nielsens tid på skolen er mere fyldige. Ikke mindst fordi en af hans døtre, Kamma, f. 1919, for et års tid siden fortalte mig om sin tid i Maglebylille fra 1931. I det følgende har jeg forsøgt at binde hendes oplysninger sammen med skriftlige bidrag fra Reinhard Rasmussen, Erik Thybo, Grete Møller og Emmy Riber, f. Olsen, alle tidligere elever i Maglebylille Skole:

Landsbyskolen i Maglebylille var fra 1872, det år fællesskolen for Kastrup og Maglebylille ophørte med at eksistere. I 1911 var der stærke røster i sognerådet, der talte for en gennemgribende modernisering af skolen, men allerede dengang var landsbyskolernes fremtid uvis, og et flertal var bange for at pengene hurtigt ville vise sig spildte. En boldbane, som man havde manglet, blev dog etableret i 1912 (se side 28).

Før 1920 var skolehuset ret traditionelt. Dengang havde det kun en fløj med to skolelokaler med midtergang i stueetagen.

Men i 1920 måtte man til det og udvidede skolen betragteligt, så der opstod en egentlig vinkelbygning og blev tilstrækkelig plads til skole-

Hans Leo Petersen - Hrna gav stille - der har
gaaet her i Skolen indtil Sommerferien 1930. er
en flinke og udlegavet ung Mand, der kaade i
Forsbandsfagene og Lærifagene fulgte godt med
og naaede et smukt Resultat - han var No. I i
Klaeren. Med Hensyn til hans Opførsel, da mindes
jeg ikke, at der har vaeret noget at rødt - han har
altid maadt til Tiden og deltaget i Skolens Arbejde
med Lyak og Interesse.

Jeg ansvr ham for velkommet til mig at begynde
paa en Uddannelse til en erhvervsmaessig Lilling-
og jeg ved, at han er indgaaet fra et godt Hjert.

12. juli 1930.

12. juli 1930.

N. S. Nielsen.

Førstelærer.

stuer og boliger til såvel førstelærerfamilien som lærerinden.

Boligen til førstelæreren lå i stuen til højre. Efter reparation af taget blev kvisten forøget. Heroppe var der kontor og soveværelser. Til venstre i stuen var der klasseværelse og i en fløj bagud endnu et. Ovenpå var lærerindeboligen.

Huset blev opvarmet med kakkelovne, som i starten optændtes af den unge pige, som familien Nielsen havde med fra Jylland. Senere blev der ansat en rengøringshjælp, som kom oppe fra byen. 'Hun hed Aff Petersen', fortæller Grete Møller og fortsætter:

Hun gik troligt hver dag med spand og skrubbe ned til skolen og gjorde rent i klasseværelserne, og så fejede hun manna væk fra skolegange og skolegården. Inden hun gik, rensede hun kakkelovnene, en i hvert klasseværelse, og gjorde klar til optanding den næste morgen. Kl. 7 om morgenen tændte lærer Nielsen så op.

Der var retirader i gården, tre til pigerne og to til drengene. Grete Møller forklarer:

Toiletterne blev tømt, når latrinvognen kom, men det så vi børn aldrig; det har sikkert været om natten.

Om selve skolegangen fortæller Kamma Kettner:

Maglebylille Skole var to-klasset. Far havde de store og frk. Mogensen de små. Der var tre årgange i samme klasse. Vi sad i tre rækker årgangsvis og lavede hvert vores. Men sang havde vi sammen. Far spillede på violin. Vi gik i skole hver dag. Vi havde far i alle fagene. Der var kun to klasser. De store kom og hjalp lidt til. En mild form for indbyrdes undervisning. Der var nogle få anskuelsestavler og et kort, der kunne trækkes ned. Vi var ca. 50 elever i alt fordelt på to klasser med flere årgange.

Erik Thybo føjer til:

Skolen havde 2 klasselokaler - ét for 1. klasse til 3. klasse og ét for øvrige klasser.

Hver dag startede med, at læreren ringede ind med den store mælkeklokke, derefter var der morgensang og fudervor.

I min 1. klasse var vi 7 elever, - 3 drenge og 4 piger, men i klasseværelset var vi 16 elever, hvis alle var i skolen, nogle skulle hjælpe

Maglebylille Skole ca. 1925.
Foto: LHS.

til hjemme og var der ikke altid. Hvis vi havde regning, havde 1. klasse den lille tabel og 2. klasse den store tabel. Skriftlig regning på tavlen og så gå op til frøkenen for godkendelse / evt. rettelse. Frk. Mogensen havde vi i læsning, skrivning og regning. Lærer Nielsen i naturhistorie, religion og gymnastik.

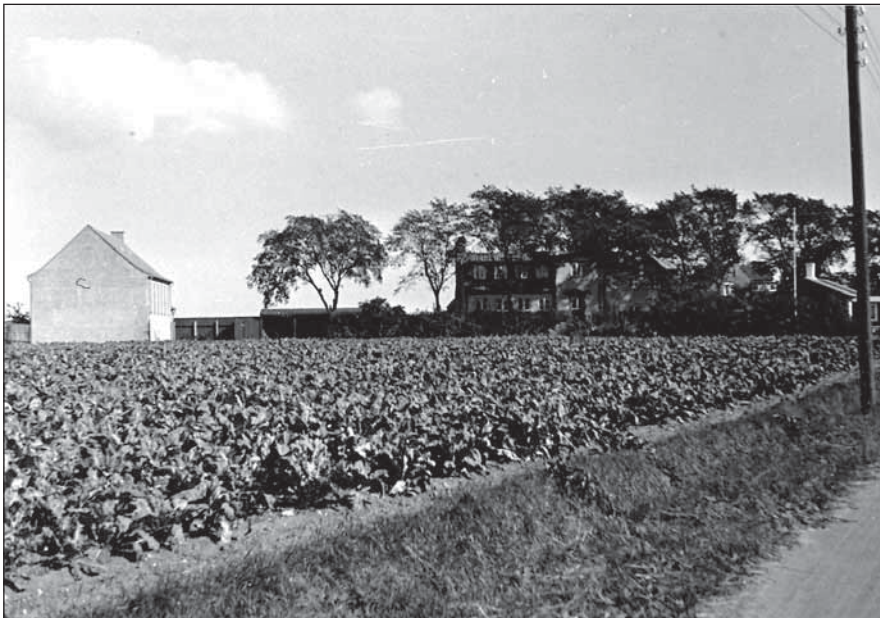
Danmarkshistorie, håndarbejde og sang blev der også undervist i. Og salmevers skulle læres udenad.

Undervisningsmaterialerne beskriver Erik Thybo:

1 læsebog (ABC), 1 regnebog og 1 skiffertavle med 1 griffel, hvorpå man lærte at skrive. Under kommando i 3-delt takt – 1 og 2 og 3, fordelt på hvert enkelt bogstav. Grifflerne skreg på tavlerne, men man fik lært at skrive.

Reinhard Rasmussen, som frekventerede skolen nogle år før Thybo, fortæller i 'Glemmer du', februar 98, at de senere begyndte at skrive med pen og blæk:

Det var svært, for pennen spruttede og lavede klatter; hvis der var for mange klatter, hev frk. Mogensen os lidt i øret.

Det nye gymnastikhus fra 1928.
Foto: Tårnby Kommune.

Og så fortsætter han:

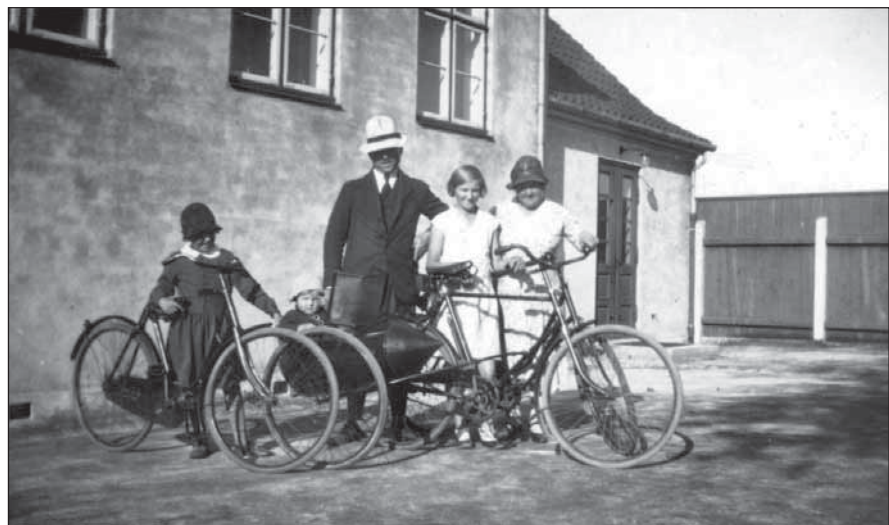
Gymnastik havde vi også, men kun hvis vejret var godt, for vi havde ingen gymnastiksal; det foregik i skolegården.

Sådan var det indtil 1928, hvor det nye gymnastikhus blev bygget, så børnene kunne få andet end den udendørs gymnastik, som hidtil havde været den eneste, der blev tilbudt.

Et par år før Nielsens ankomst byggedes en ny gymnastiksal med bomme og tove, som beboerne i Maglebylille brugte til bl.a. badminton, også efter at skolen var nedlagt. Her blev grunden lagt til Kastrup-Magleby Badmintonklub, som stiftedes i 1935. Lærerbørnene og deres kammerater brugte også salen til deres aktiviteter.

Ikke desto mindre er Erik Thybo mere optaget af udendørsaktiviteterne:

Overfor skolen lå lergravene og her var placeret en nogenlunde habil fodboldbane. Den benyttedes dog også til græsning af heste fra de jordbrugere, der havde ejendomme op til denne. Læreren måtte så aftale tid med jordbrugerne for skolens brug af fodboldbanen. Engang i mellem måtte man drible udenom diverse hestepærer.

Familien Nielsen parat med cyklerne foran gymnastikhuset.
Foto: Privateje.

Men også andre aktiviteter har Eik Thybos interesse:

Der blev også sørget for den kulturelle side af livet – vi kom på sommertur til Helsingborg, hvor vi på toppen af ”Tjärnan” mødte svenske elever og afsang vore landes nationalsange. Ved en anden lejlighed var hele skolen på ”Carlsberg” for at se et bryggeri i arbejde. Så måtte vi drikke alle de sodavand, vi kunne.

Frøken Mogensen og lærer Nielsen brugte spanskrør. Grete Møller siger:

Både frk. Mogensen og lærer Nielsen var meget flinke lærere, men engang i mellem måtte frk. Mogensen bruge spanskrøret, og hver gang, det knækkede, når hun slog i bordet, var det jo til stor moro for os børn.

Videre fortæller hun:

Det generede heller ikke lærer Nielsen midt i regnetimen at sende mig ud i hans have og genne vores høns ud af den.

Udsigt over Maglebylille i 1951, da lufthavnen begyndte at trænge sig ind på den lille by. I baggrunde ses Øresund. Foto: LHS.

I 1937 var det slut. Skolen lukkede. Børnene blev fordelt på andre skoler. De, der havde deres bopæl øst for Amagerbanens skinner, måtte fortsætte deres skolegang i Kastrup, mens de, der boede vest for jernbanelinien, der løb midt igennem Maglebylille, kom på Korsvejens Skole. Men førstelæreren og hans familie fik lov at blive boende til 1942, hvor tyskerne annekterede bygningen, og familien kun havde et par dage til at forlade den. Heldigvis havde Nielsen nogle år forinden købt en ejendom i Geislersgade, hvor der netop var 2 ledige to-værelses lejligheder, som Niensens kunne flytte ind i.

Både lærer Nielsen og frk. Mogensen blev overført til Korsvejens Skole. Men få år efter fik han konstateret tuberkulose og var i lange perioder på sanatorium. Han døde lige efter befrielsen 1945.

Heller ikke landsbyen Maglebylille eksisterer længere. Den sidste del af den mishandlede landsby blev ryddet i forbindelse med den sidste store lufthavnsudvidelse i 1967.

Når nyttilflyttere spørger: Hvad er Maglebylille?, er svaret derfor: Det er den forsvundne landsby, som engang lå og bredte sig med store gårde, marker og enge ned mod Øresund midt mellem Kastrup og Dragør.

Tømmerup Skole

I modsætning til de to andre havde landsbyskolen i Tømmerup udover førstelæreren og lærerinden også en andenlærer, som i 30'erne hed Chr. Petersen. Førstelæreren, fra 1933 A.P. Christensen, og lærerinden, frk. Nielsen, som var startet på skolen i 1917, havde hver sin lejlighed på skolen, mens der ikke var plads til andenlæreren, som derfor boede i en lejlighed på Korsvejen, men til gengæld modtog 400 kr. årligt i kommunalt boligtilskud.

Erik Christiansen, f. 1924, som tidligere har fortalt om Tårnby og Korsvejens Skoler, blev pga. flytning, rykket fra Korsvejens Skole til Tømmerup i 6. klasse i 1937. Han fortæller:

"Tømmerup Skole var en 3-klasset skole og havde - ligesom Ullerup - to klasselokaler og gymnastiksal i kælderen. Den var kakkellovnsfyret og havde lokum i gården. Rengøring og opfyring i ovnene klarede fru Andersen, som boede i huset SOLAPO på Tømmerupvej, lige efter Amager Landevej.

Lærer Christensen med ældste klasse i Tømmerup Skole i 30'erne.
Foto: LHS.

1. + 2. klasse gik sammen og havde lærerinden. 3. + 4. klasse gik sammen hos førstelæreren. De to hold delte vist det ene klasseværelse.

5. + 6. + 7. klasse gik sammen i det andet klasseværelse og havde for det meste førstelæreren. Alle gik i skole hver dag også om lørdagen. De tre ældste klasser hver dag kl. 8 - 14. I de tre årgange til sammen var der vel 16 børn i alt.

5. klasse sad i vinduesrækken, 6. klasse i midten og 7. klasse i dørrækken. Vi havde dansk og regning, bibelhistorie og salmevers, historie, geografi og naturhistorie, men ikke sprog. Sløjd havde vi heller ikke, da der ikke var nogen sløjdsal. Derimod havde vi gymnastik, men uden bad, for det fandtes ikke.

Vi fik gratis bøger, men ikke ret mange, og gratis blyanter. De bøger, vi skulle have med hjem, var ikke flere, end at vi kunne have dem indenfor blusen. Resten lå i pultene på skolen, så vi havde næsten ingen hjemmearbejde."

En af de ting, som Erik Christiansen fremhæver, er det lille bibliotek, der fandtes på skolen. Der var bl.a. '1001-nats eventyr', som han lånte med hjem og læste. Der kom ingen udefra og lånte. Det var kun for børnene i skolen.

Bogens forside.

Noget af det, der virkelig har gjort indtryk, var, at lærer Christensen var blevet opereret i halsen og havde svært ved at tale. Han brugte en mikrofon, højttaleren sad oppe i hjørnet. Det gik meget godt. Men lørdagshistorien havde han besvær med, så den læste de store elever højt på skift oppe fra katederet.

Til daglig gik han fra det ene hold til det andet. Det var den tids individuelle undervisning.

Endnu et par erindringsglimt fra Erik Christiansen:

"Det var læreren, som bestemte, hvornår der var frikvarter og hvor længe, det skulle vare. Det kunne godt være på ½ time. Så blev de fløjtet ind. Vi legede cykelløb i gården, fordi der på den tid var cykelløb i Forum. Men der var ikke noget med, at læreren satte dem i gang med at arbejde for sig. Derimod havde han den dårlige vane op under jul, når hans kone havde bagt småkager, at sidde oppe på katederet og smaske småkager i sig for næsen af børnene. Det var reel skolegang, men kæft, trit og retning."

Tømmerup Skole blev nedlagt i 1943. I 45/46 blev den brugt som husvildebarak. Nogle af de husvilde fik senere bolig i Thyges gård i Kastrup, da den kom til.

Min samtale med Erik Christiansen slutter med følgende sigende replikker:

"Du har flyttet meget rundt i din korte skoletid. Hvordan føltes det?"

"Man gjorde det bare; der blev ikke spurgt om noget. På Tømmerup Stationsvej boede stationsforstander Larsens barnebarn, Florens og direktørens datter, Ellis Pedersen. De gik i Tømmerup skole. Hvorimod min søster Edith, som boede længere ude (omtrent ved nuv. Flyvergrill) i en havekoloni, der kaldtes Georgsminde, gik på Korsvejens skole. I 1942 flyttede familien ind til barakkerne, hvorefter hun blev flyttet 1 år til Tømmerup skole, som blev nedlagt året efter, men så kom hun på Ullerup skole i 2 år. Så blev den nedlagt, og så kom

Frk. Nielsen, lærer Petersen og førstelærer Christensen med elever.

hun igen på Korsvejens skole. Nej, man tænkte ikke meget på børnene."

Ullerup Skole

Som tidligere nævnt var Ullerup Skole magen til skolen i Tømmerup. Men en samtale med Ruth og Helge Hjeds for nogle år siden giver fylligere oplysninger om skolens indretning. Helge er søn af Chr. Hjeds, som fra 1944 til 51 var førstelærer på skolen, og boede der i den periode.

Skolen lå, som de udtrykker det, 'på kanten af Viberup – mellem de to landsbyer, så ingen havde længere end andre', og de fortsætter:

"Der var gymnastiksal i den høje kælder med et par forrum til redskaber og omklædning. Der var også en vaskekælder, men ingen bad. Helge husker, at hans far satte en slange til hanen i vaskekælderen. Det var deres brusebad, men om vinteren duede det jo ikke, for da frøs slangen til. Pumpen stod oprindeligt ude i gården.

Op ad trappen kom man først til de to klasseværelser, som var adskilt af en gang i hele bygningens længde. Her var der garderobebokse, hvor træskoene skulle stå. Og en udslagsvask med koldt vand. På næste etage var lærernes lejligheder. Førstelærerens indeholdt en stor og en lille stue, en hjørnestue, soveværelse og køkken med et stort gammeldags komfur;

Ullerup Skole.
Foto: Tårnby Kommune.

dertil et kontor på den anden side af trappen, hvor også lærerindens lejlighed befandt sig. Den var væsentlig mindre: Stue, soveværelse og køkken.

Lokummerne var nede i gården: Et til drengene, to til pigerne, et til lærerinden og et til førstelærerfamilien. Spandenes indhold blev brugt som gødning ude på markerne."

I Ullerup var eleverne opdelt i 3 klasser indtil 1951: 1. klasse var børn fra 7-9 år, 2. klasse var børn fra 9-12 år og 3. og ældste klasse var børn fra 12-14 år. 1. klasse blev undervist fra kl. 8-11, 2. fra 10-15 og 3. fra 8-14. Da der kun var to klasseværelser måtte 1. og 2. klasse have en time fælles. Ullerup-børnene fik en undervisning udover det lovbefalede, idet de også havde fag som verdenshistorie, naturhistorie, fysik, tysk, sundheds- og samfundslære samt tegning og håndgerning.

Selvom børnene gik i en landsbyordnet skole, blev de således ikke ladt i stikken i forhold til resten af kommunen. Men lærerne følte selv, at de 'regnede for en lavere kaste' end lærerne fra de købstadsordnede. (Se også under afsnittet om 'lærernes organisering', side 15).

Sådan fortælles det i 'Til Ullerup', som Lokalhistorisk Samling udsendte i 1994.

Heri skriver Elkær-Hansen, der blev vikar på skolen i 1932:

Undervisningsmidlerne var enkle, myrebøgerne og Langes retskrivning i dansk, Nicoline Helms historie og C.C. Christensens geografi. Desuden fandtes diverse anskuelsesbilleder samt et glaskab indeholdende nogle udstoppede præparater, der blev omhyggeligt flittet (sprøjtet med et insektmiddel kaldet 'Flit'). Derudover var der nogle glaskolber og en vægt, som aldrig blev taget frem. Den meddelte undervisning var lagt i stramme rammer med mængder af udenadslære og mekanisk aflevering, så der var en rig arbejdsmark for en ung begejstret lærer. Men undervisningen var så kontant, at eleverne gik ud af skolen med solide hverdagskundskaber.

J. Elkær-Hansen, senere skoleinspektør på Skottegårdsskolen og fra 1953 borgmester i Tårnby Kommune.
Foto fra Danske Skolestat 1934.

I samme bog beskriver en tidligere elev, Jytte Petersen, klasseværelserne:

Skoleværelserne lå på første sal. Der var 2 i hele skolens længde, hver indeholdt en stor tavle på den lange led, en sort kakkelovn, et skab med udstoppede fugle og landkort. Vi sad ved skolepulte med faste bænke med bræt til rygstød og bordet var lidt skævt.

Om undervisningen fortæller hun:

Der var meget terperi og læren udenad, vi kom igennem salmerne og katekismus, men vi havde også sang og håndarbejde.

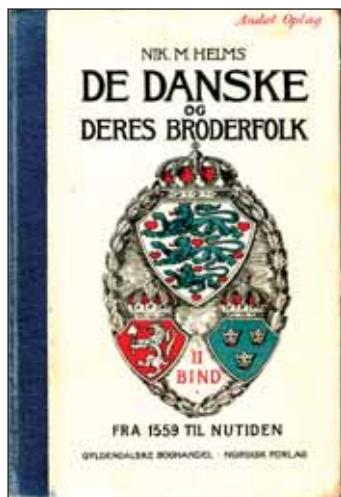
I september 2001 havde jeg en samtale med Asta Elkær-Hansen, tidligere viceinspektør på Tårnby Skole, men også gift med Jørgen Elkær-Hansen. Hun fortalte mig om Elkærs noget pludselige ansættelse på Ullerup Skole og ankomsten dertil:

"Jørgen Elkær startede uden den store entusiasme med at være vikar for sin far, der var amtskonsulent i Sorø, men var blevet valgt til Folketinget. Naturligvis havde vikariatet midlertidig karakter, og en dag kom faderen til at følges med N.P. Nielsen, som både var folketingsmedlem og sognerådsformand i Tårnby, og da han hørte om unge Elkær, der gerne ville til hovedstadsområdet, lovede han at undersøge muligheden for en stilling til ham. Allerede dagen efter ringede han og fortalte, at førstelærer Svendsen på Ullerup Skole havde problemer med

Skolegården i Ullerup.
Foto: Tårnby Kommune.

sit ben og skulle være sygemeldt i en længere periode og så blev Jørgen hidkaldt og ansat i Tårnby 1933 på Ullerup skole som vikar for førstelæreren. Han ankom til Hovedbanegården med sin cykel og cyklede direkte til Ullerup. Da han cyklede ud mellem alle de roemark, sagde han til sig selv: »Her bliver du ikke længe.« Der var en verden til forskel mellem Amager og det kønne Sorø. Som bekendt blev han hængende i Tårnby, blev siden skoleinspektør på Skottegårdsskolen og i en år-række byens højt agtede borgmester.

Asta Elkær fortæller, at Jørgen skulle have boet på nabogården hos en enke, som fru Svendsen havde arrangeret sig med, men da han kom og meldte sin ankomst, ville konen ikke lukke ham ind. Hun havde fortrudt. Og der stod han. Men førstelærerkonen, fru Svendsen, tilbød ham omgående logi i deres gæsteværelse på loftet i skolebygningen ved siden af duerne, og der flyttede han så ind. Og fru Svendsen var enestående og fantastisk til at lave mad, og børnene, et par tvillinger, som Jørgen Elkær læste historie for, var så søde, og han blev kasserer i 'hesteforeningen' og i det hele taget meget involveret i de gamle familier derude.

Da Svendsen vendte tilbage, blev Elkær cykelvikar på de forskellige skoler, så timelærer på Tårnby Skole og derefter kommunens første 'hjelpekolekonsulent'. Der blev lavet en

afdeling for hjælpeklasser på tre-fire skoler med særlige lærere.
»Det fungerede vist godt«, konkluderer Asta Elkær-Hansen.

Førstelæreren siden 1909 hed Svend A. Svendsen. I førnævnte bog fortæller Helge Hjeds, hvis far efterfulgte Svendsen, om den gamle lærer:

Skolelærer Svendsen var en lærer af den gamle skole. Han havde mistet sit ene ben og havde træben. Han havde hest og jumbe, hesten blev passet af de store drenge, der også gravede haven, savede og huggede brænde. Når det stod på duesteg hos læreren, var det også dem, der gik ind i dueslaget, fangede og kværkede duerne. Skolelærer Svendsen holdt streng disciplin. Hvis han så en dreng 'glemme' at hilse på en voksen – en 20-årig blev betragtet som sådan – hjalp han på forglemmelsen, ved at synderen fik 'lov' til at gå fra Ullerup by til skolen og ustandselig tage huen af og på og hilse imaginært...

Også Elkær-Hansen har en erindring om lærer Svendsens ihærdighed:

Eleverne var strengt disciplinerede, så strengt at når min ungdommelige ringhed passerede gangen, rejste alle sig op og stod respektfuldt ret i dyb tavshed. Dårlig opførsel var et aldeles ukendt begreb.

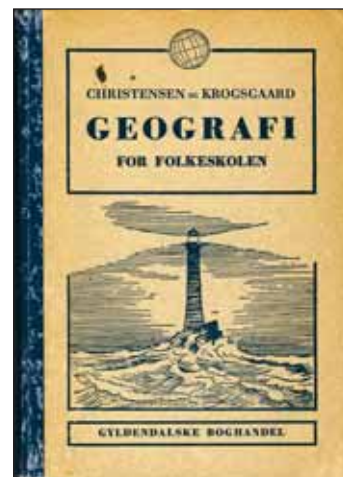
Ud over Svendsen virkede Frederikke Sophie Schjørring ved skolen. Før hende havde Karen Christensen fungeret i 9 år, men fra 1919 blev frk. Schjørring, som hun altid kaldtes, lærerinden i Ullerup. I nogle år inden ansættelsen på Ullerup Skole drev hun en privatskole på Tømmerupvej i det hus, som mand og mand i mellem kaldtes 'Opført', fordi der på gavlens med overdimensionerede bogstaver står 'opført 1903'. Senere brugte hun det til søndagsskole.

På Ullerup Skole underviste hun de 2 yngste klasser og gav bl.a. pigerne undervisning i håndgerning. Hun var kendt og huskes stadig for sin store interesse for børnenes personlige hygiejne. Når børnene mødte i skolen, blev deres hænder og negle efterset, og børnene blev spurgt, om de havde børstet tænder. De skulle også helst kunne fremvise et rent lommetørklæde.

Men Jytte Petersen nuancerer billedet lidt:

Førstelærer Sv. Svendsen.

Fr. Schjørring med børn
foran 'OPFØRT', ca. 1900.

Vores lærerinde var frk. Schjørring, som var meget dygtig til at undervise. Der var absolut ro, når timen begyndte.

En gang om året var der eksamen. Så ankom præsten i spidsen for 3-4 andre af skolekommissionens medlemmer. Børnene var pyntet i deres fineste stads og nervøse over det fine besøg, men frk. Schjørring var lige

Sv. Svendsen i klasseværel-
set på Ullerup Skole,
ca. 1920'erne.

så nervøs. Bagefter serveredes der smørrebrød for kommissionen, og som Helge Hjeds føjter til, så kunne der godt falde lidt af til lærerbørnene.

Afslutningen på historien om Ullerup Skole hører til i næste bind. Trods ny skolelov og ændrede krav får skolen lov til fungere på dispensation til længe efter krigen.

Skolen på Saltholm

En noget anderledes landsbyskole havde hjemsted i kommunen i disse år. Skolen på Saltholm blev oprettet i starten af 1920'erne.

I skolekommissionens protokol noteres fra mødet d. 29/1 1919:

...

Angaaende Saltholm foreslaas oprettet en Enklasset Kommuneskole hvori der undervises af en Lærerinde; aarlig Løn 900 Kr. Betingelsen er at samtlige Beboere i Fællesskab forpligter sig til at yde Lærerinden Bolig og Underhold, Undervisningsmidler samt Lokale til Undervisning. Det overdrages Sogneraadets Formand at føre disse Forhandlinger.

På dette tidspunkt er øen administrativt lagt under Tårnby Kommune, og sognerådet modtager adskillige henvendelser fra Saltholmboerne om at få stillet en lærer til rådighed, da de nu har 5 børn i undervisningspligtig alder.

Tidligere fik børnene hjemmeundervisning. Ottilie Zimling, født i 1883 på Saltholm, har fortalt, at hun havde sin lærdom fra en svensk tjenestepige, og at det var den bestemt ikke blevet ringere af. Tjenestepigen havde lærebøger i både engelsk og fransk. Foruden sprog lærte hun Ottilia at regne og skrive med en meget sirlig skrift.

Men nu skulle børnene på Saltholm altså i rigtig skole og have samme forhold som resten af kommunens børn. Skolekommissionen vedtog, at der skulle ansættes en forskolelærerinde, der skulle undervise børnene i ét klasseværelse.

Forhandlingerne med beboerne skulle føres af selveste sognerådsformand N.P.Nielsen. Det gik tilsyneladende fint, men hvornår præcis undervisningen kom i gang er svært at gennemskue. Etableringen af en skole er ikke noget, der sker fra den ene dag til den anden.

19. december 1922 godkendtes oprettelsen af et forskolelærerindeembede på Saltholm, men først ca. 10 måneder efter foreligger undervisningsministeriets i øvrigt midlertidige accept af skolebygningen, og 4. december 1923 på Kastrup Raadhus indstilles frk. Mogensen til det nyoprettede embede. Formentlig har skolen da allerede været i gang i nogen tid.

I 1927 flyttede frk. Mogensen til Maglebylille Skole, og samme år blev den første skolebygning bolig for den nye lærerinde, frk. Jacobsen, efter at en ny og lidt større skole var blevet bygget. Begge skoler var opført af træ, så selvom der blev installeret kakkellovn, har det nok ikke været det varmeste sted på en ø, hvor blæsten har frit spil.

Få år senere blev hun afløst af Ellen Helt, som nok er den, der for de fleste står som 'lærerinden på Saltholm'. Hun førte en aldrig afsluttet kamp med sognerådet om en forbedring af forholdene, bl.a. om at få børnene delt i ældste og yngste klasse. Men nej, sognerådet var ikke tilbøjeligt til at yde mere til Saltholm-børnenes skolegang.

I bogen 'Saltholm', som Lokalhistorisk Samling udsendte i 1999, gives et afsnit, som Martha Zimling nogle år forinden havde fortalt til SID-avisen:

Skolen var meget lille, et par små rum og køkken til lærerinden og en meget lille skolestue med plads til ca. 8 elever. Når man startede i 1. klasse var der sommetider ikke pladser. Så måtte den sidst

Skolen på Saltholm, 1942.
Foto fra 'Saltholm'.

ankomne elev sidde på en stol ved et skab på væggen, som havde den rette skrivehøjde. Alle klasser blev undervist i samme lokale. Det var en stor fordel, for når man kom til 7. klasse, havde man fået det gennemgået seks gange. Der blev undervist i mange fag. Først og fremmest de elementære fag, men også fletning af peddigør, linoleumstryk, bastfletning samt gymnastik, der foregik i en gammel militærbarak, som stammede fra 1. verdenskrig.

Medlemmer af sognerådet på vej til skolesyn og eksamen på Saltholm, ca. 1933.
Foto: Tårnby Kommune.

En gang om året kom skolekommissionen på besøg og overhørte børnene. Om disse besøg beretter Martha Zimling:

Ved skoleårets slutning var der altid eksamen. Så kom skolekommissionen over fra Kastrup med postbåden. Vi var iført vores bedste tøj og måtte så i skolen enkeltvis bevise, hvad vi havde lært i årets løb.

Det var så samtidig en skovtur for kommissionen med frokost på kroen. ”I dagens anledning fik vi alle en sodavand, noget man ikke var forvænt med dengang.”

Skolekommissionen bedømte hver gang undervisningen som tilfredsstillende, og det var den bedste vurdering, skolerne i Tårnby kunne opnå dengang.

Også Hans Zimling, som i de senere har brugt mange kræfter på at etablere et museum på Saltholm, har videregivet sine skoleerindringer i ovennævnte bog:

Hans Zimling, 2004.
Foto: Allan Meyer.

Jeg nærmede mig nu den alder, hvor skolen skulle begynde. Men først må jeg nok fortælle om terrænet og øen. Øen er som tidligere omtalt flad som en pandekage. Dog er der masser af vandhuller, hvor der er vand i det meste af året. Skolen lå næsten ved indsejlingen til øen på den nordvestlige side af øen. Det var ca. 3 km fra, hvor vi boede, og der var hverken vej eller sti at gå ad, men masser af vandhuller. Det var dette terræn, vi skulle gå ad hver dag hele året undtaget sommerferien. Hvilke muligheder havde vi så for at komme frem? Jeg må nok hellere fortælle, at vi ikke havde nogen gummistøvler, det var med de franske træsko med strømper eller halmvisker i, så vi var ret ofte våde om fødderne, når vi kom til skolen. Men der var også andre muligheder.

Vores far var en opfindsom mand, så han lavede et par stylder til os hver, og hver gang vi kom til et vandhul, hoppede vi op på stylerne og gik over. Det skete, at en stylte sad fast i mudderet. Så blev man våd, men vi blev hurtigt hele artister.

Vi var 5 søskende, der gik i skole på samme tid, så det blev ind i mellem til nogle drabelige styltekampe. Det var noget nemmere, når der frøs is på vandet, og jorden blev hård.

...

Skolen bestod af et mindre "sommerhus" – vil jeg nærmest kalde det. Der var to værelser og et lille køkken. Hvert værelse var på cirka 12 kvadratmeter. Det ene værelse blev brugt til skolestue, det andet til beboelse for lærerinden. Der var også en lille have. Der blev vi undervist. Vi var dengang 7 børn i den skolepligtige alder, fordelt på 4 klassetrin.

Eksamen på Saltholm
ca. 1930.
Bagest frk. Helt, sognerådsmedlem C. J. Olsen og kommissionsformand pastor Søndergaard-Thomsen.
Foto fra bogen 'Saltholm'.

Den gamle skole.
Foto: Allan Meyer, 2004.

Senere blev der bygget en ny skole, for nu var vi 12 børn. Før skolen blev oprettet, blev børnene undervist hjemme. Skolen blev oprettet i 1921.

Der var jo ikke megen plads til at undervise flere klassetrin. En måtte bruge et bogskab til pult, da der ikke var plads til flere borde i lokalet. Men lærerinden skulle jo klare undervisningen, så hun fordelte opgaverne lidt.

En blev sat til at skrive genfortælling, en anden til at regne, en tredje til at øve sig i at læse. Når vi kom op i de større klasser, fik vi også sprogundervisning. Det var mest engelsk. Vi havde også sløjdundervisning med løvsavsarbejde og håndarbejde. Jeg lærte da at strikke strømper – sportsstrømper med grøn bort – og en af mine brødre lavede nogle flotte broderier.

I frikvartererne var vi altid ude at lege uden hensyn til vejret, og vi spiste også vore madpakker ude.

Skolen på Saltholm lukkede i 1936, og frk. Helt blev overført til Korsvejens Skole. Hun blev altså den sidste lærerinde derovre. Da var der kun to elever tilbage. De blev så sejlet til Kastrup for at få undervisning, og i de følgende år blev øens børn enten undervist af forældrene hjemme eller sejlet over til Kastrup.

I 1955 finder undervisningen af Saltholm-børn igen vej til avisspalterne. 'Omegn', en rubrik i Socialdemokraten, skriver under overskriften

KUN 2 ELEVER PÅ ØEN SALTHOLM:

Skolegangen for børnene på Saltholm er af og til et problem for Tårnby kommune. For år tilbage var elevantallet så stort, at det var forsvarligt med en fastboende lærerinde på øen, men efterhånden som børnene voksede fra skolealderen, måtte lærerinden flyttes til Tårnby kommunes skolevæsen, og øen har ikke siden haft nogen fastboende lærerinde.

For tiden er der to børn i den undervisningspligtige alder, og deres undervisning vil man klare ved at lade en af beboerne, der har studentereksamen, give børnene 10 ugentlige timer. En senere overhøring skal dog finde sted i overværelse af en rigtig uddannet lærer.

Tårnby kommunalbestyrelse måtte i sit sidste møde bevilge 300 kr. månedlig i honorar til en frue på Saltholm, som skal tage sig af de 10 timers ugentlige skolegang.

I nogle år i 80'erne var der igen undervisningspligtige elever på Saltholm. Lærer Mogens Friis-Nielsen blev en kort periode sejlet til Saltholm to gange om ugen for at forestå undervisningen, men derefter anskaffede kommunen en 'skolebåd', "Svanen", som sørgede for at børnene blev sejlet til og fra undervisning på Kastrup Skole og Skottegårdsskolen.

Lærer Mogens Friis-Nielsen i en undervisningssituation, 1984. Også katten er med.
Foto: Dirch Jansen.

KAPITEL 5 UNDER KOMMISSIONENS VINGER

Lærerviv

Datidens lærere var engagerede og virkede på fuld tid. Når jeg udtrykker det sådan, er det ikke for at klandre nutidens lærere, som ved gud har et krævende arbejde, men de er dog efter en besværlig overgang med u- og f- og ø-tid kommet på årsnorm. Noget så fantasifuldt fandtes ikke i 30'erne.

Utallige er de bibeskæftigelser, som lærerne udførte almindeligvis uden at få en eneste ekstra krone for det.

En undtagelse her er de lærere, der tog en ekstra tårn i aftenskolen (Arbejderskolen). De fik betaling for deres ulejlighed. Men selv i det lys er deres indsats rosværdig.

I en artikel om folkeoplysning fra 1947 i 'Chr. den X's Danmark' skriver Jørgen Jørgensen, der som undervisningsminister gennemførte den skolelov, som blev til i 1937, bl.a.:

Det folkeoplysende Arbejde har i det hele taget haft gode Støtter fra alle Skolekredse, navnlig har Folkeskolens Lærerkrafter været særdeles værdifulde Medarbejdere. Det var hovedsagelig Læreren, der samlede unge og ældre i Aftenskolerne ude i Sognene, og inde i Byerne hentede Befolkningen sine Lærerkrafter til Kursus og andet Oplysningsarbejde fra Folkeskolens Lærerkreds.

En penibel situation opstod, da sognerådet videresendte en ministeriel skrivelse om beskæftigelse af de mange arbejdsløse lærere, som også var en følge af den økonomiske depression, til udtalelse i lærerforeningen. Naturligvis måtte lærerne stille sig positivt til at få flere lærere i beskæftigelse, men ingen ville afgive noget af det, de selv havde erhvervet sig.

Hvis derimod kommunen stillede timer til rådighed og betalte for dem, skulle de gerne stille sig velvilligt til at tage godt imod de arbejdsløse. Den 8/12 1932 noteres det i kommunelærerforeningens forhandlingsprotokol, at der er modtaget

Skrivelse fra Sogneraadet, hvori man udbeder sig Lærerforenin-

*gens Erklæring i Anledning af U-Min. Cirkulære af 19. Novbr.
1932 ang. Beskæftigelse til arbejdsløse Lærere*

og på den efterfølgende generalforsamling, 14. januar 1933, behandles skrivelsen.

U. 905/32.

Taarby Sogneraad.
Kastrup, Amager.
d. 8. December 1932.

Over hoslagte Cirkulære af 19. November
1932 om Beskæftigelse af arbejdsløse Lærere skal
man udbede sig Lærerforeningens Erklæring.

P. S. V.

A. V. S. Sørensen

Til Lærerforeningen for Taarnby Kommune,
Adr. Herr Kommunelærer Laurits Hansen,
Kastrup Skole,
Kastrup.

I referatet står der:

Fra Sogneraadet var fremsendt til Erklæring Ministeriets Cirkulære vedr. Overtimer og Vikararbejde til arbejdsløse Lærere. Man overlod til Bestyrelsen at affatte et Svar under Henviisning til, at

Overtimer ikke praktiseres, og at indførelse af et 8. Skoleaar* og en lavere Klassekvotient ville være af Betydning.

Det udarbejdede svar sendes tre dage senere til sognerådet, hvor sagen behandles i det ordinære februar møde og tages til efterretning, men ikke desto mindre giver sognerådet på mødet

Tilladelse til at lade anstille Undersøgelse angaaende en 8' Klasse*

* Læs mere i kapitel 7.

Men tilbage til lærerne. Det var virkelig en stor og broget vifte af aktiviteter, der baserede sin virksomhed på lærernes engagement og villighed: Sparemærker - film - skolescene - ture - instruktionskurser - studiekredse - klub- og foreningsledere - skolekomedier - kor - kolonier - børnehjælpsdag m.m. Nogle af dem vender vi tilbage til. I nutidens sprog ville man med fuld ret kunne erklære, at de altid var på.

Og havde de endelig fri og begav sig frit omkring i de små byer, vidste alle, at det var læreren eller lærerinden, de mødte, og behandlede dem derefter, som oftest med respekt og underdanighed, og naturligvis måtte lærerne leve op til den rolle, som de lokale anbragte dem i.

For det meste har det vel været en fordel, men det har været svært at gemme sig, hvis det nu var det, man havde behov for.

Statistik

Men hvor mange var de efterhånden blevet, Tårnbys lærere? Ved en opgørelse fra 1910 var der 20 og i 1924 26 lærerkræfter på skolerne i Tårnby.

I 1933 udgiver Danmarks Lærerforening ved J. Skibelund Eeg 'Danmarks Folkeskole 1933', en statistik over folkeskolens forhold, en opfølgning på publikationen fra 1924. Heri findes en total fortegnelse over lærere i Danmark og altså også i Tårnby Kommune. På dette tidspunkt har kommunen to typer skoler. Tømmerup, Ullerup, Maglebylille og Saltholm har landsbyordnet skolesystem, Tårnby, Kastrup og Korsvejen er købstadsordnet.

Kastrup Folkeskole, Saltværksvej 69, Kastrup, har 16 ansatte lærere inkl. overlæreren:

Johs. Feldvoss (ansat i 1930), J. J. Nyholm (1901), Johs. Skelbye (1908),

Rich. Nielsen (1911), Johs. Ellevang (1918), Laurits Hansen (1919), J. R. Andersen (1927), Johs. Carstensen (1929), Poul Brændstrup (1933), Børge Hansen (ikke fastansat), Agnes Ellevang (1901), M. E. Ellehauge (1917), E. M. Borch (1927), Meta Bergmann (1928), Ingrid Bech-Christiansen (1933) og Karen V. Madsen (ikke fastansat).

(Jeg skal ikke undlade at bemærke at her i 1933 optræder for første gang Karen V. Madsen i lærerstaben. 11 år senere er det hende, der sætter mig i verden).

Taarnby Folkeskole, Englandsvej 290, Kastrup, har 14 lærere inkl. overlæreren:

Kai H. Petersen (ansat 1932), Arne H. Sørensen (1929), C. Pedersen Hjeds (1924), H. Skytte-Jørgensen (1923), Hagen Svane (1922), Georg Andersen (1929), Erik Matthiesen (1929), Evan K. Marcussen (1927), H. Chr. Pedersen (ikke fastansat), G. Pommerencke (1926), Valborg Nielsen (1923), Elfrida Matthiesen (1927), Helga Jacobsen (1930) og Ida Thun (1928).

Lærerne på Tårnby Skole i begyndelsen af 30'erne.

Den kommunale Mellem- og Realskole, Amager Landevej 60, Kastrup, havde 9 lærere inkl. overlæreren, som også var leder af Korsvejens Skole: R. C. Hansen (ansat 1918), O. J. Grønlund Rasmussen (1908), Aa.

Thaarup-Andersen (1909), Robert T. Chr. Møller (1927), N. M. Ludvigsen (1931), L. K. Bahn (1913), A. D. Grønbæk-Nielsen (1917), L. T. Kolbye-Nielsen (ikke fastansat) og Else G. Feddersen (ikke fastansat).

Korsvejens Skole, Amager Landevej 60, Kastrup, havde udover overlærer Hansen 6 lærere:

K. Kolbye-Nielsen (ikke fastansat), Kr. Grønbæk-Nielsen (ansat 1919), Fritz Müller Lund (1932), J. P. Juhler (ikke fastansat), Edith Christiansen (ikke fastansat) og E. B. L. Jakobsen, som heller ikke var fast ansat.

Korsvejens Skoles lærere på udflugt 1935.
Foto: Privateje.

De landsbyordnede skoler var

Tømmerup pr. Kastrup med 3 ansatte:

A. P. Christensen (ansat 1933), Chr. Petersen (1931) og Dagny Nielsen (1920),

Ullerup pr. St. Magleby med 3 ansatte:

Sv. A. Svendsen (ansat 1909) Jørgen Elkær Hansen (1932) og Fr. Schjørring (1919),

Maglebylille pr. Kastrup med 2 ansatte:

N. Simonsen Nielsen (ansat 1929) og K. A. Mogensen (1927) og

Saltholm pr. Kastrup med 1 ansat:
E. W. Helt (ansat 1930), som får et særligt tillæg på 426 kr.

I alt er der altså efter bare ni års forløb sket en fordobling fra 26 til 54 lærere, mens antallet i de foregående fjorten år fra 1910 til 24 kun øgedes fra 20 til 26. Det er ganske godt klaret af den stadigvæk temmelig lille kommune på godt og vel 13.000 indbyggere. Og måske tør man slutte så langt, at førstelærer Rasmussens rosende omtale i 1907 (se s. 7) fortsat er gældende, selvom tiden er en helt anden, og menneskene har ændret sig sammen med den og tydeligt er mærket af depression og krigstrusler.

Kreds 3 C

Som det er fortalt i kapitel 1, havde lærerne organiseret sig i en lokal lærerforening i 1910. Men i forhold til hovedorganisationen Danmarks Lærerforeningen var Amager-lærerne koblet sammen i det, der kaldtes Kreds 3 A, sammen med bl.a. Lyngby og Gentofte, der sad på de betydningsfulde organisationsposter og deltog i kongresser og repræsentantskabsmøder o.s.v.

Det viste sig naturligvis at være uholdbart i det lange løb. I 1932 lykkedes det for lærerne i Tårnby, Dragør og St. Magleby at få DLF's velsignelse til at danne deres egen kreds, altså Kreds 3 C. (Se mere i 'KREDSSEN' s. 22 ff). Dens første formand var førstelæreren på St. Magleby Skole, Vilh. Lund.

I kredsens arbejde indgik en voldsom kursusaktivitet, og det er den, der er grunden til, at kredsen skal omtales her i forbindelse med lærernes mange aktiviteter.

I årene frem mod krigsudbruddet arrangeredes en lang række såkaldte instruktionskurser. De blev afholdt på skift på de forskellige skoler som oftest om eftermiddagen efter skoletid eller på fridage. I hvert fald ikke i arbejdstiden. Og der var ikke nogen kasse at hente honorar i bagefter. Det var alt sammen på frivillig basis. Instruktørerne, der som oftest var kendte pædagoger, skolebogsforfattere o.l., fik kun sjældent noget for deres ulejlighed, og i så fald var det udbetalt fra amtsskolekonsulentens kursuskasse.

M.a.o. var kommunens rolle i disse kursusaktiviteter ganske begrænset, og det er ikke engang overdrevet. Som sagt blev der stillet lokaler med lys og varme til rådighed og indimellem lod det sig vel også gøre

Kredsens første formand
Vilhelm Lund, førstelærer i
St. Magleby.

at servere en kop kaffe betalt af en eller anden konto, men ellers var det foreningens egen sag at etablere de første spinkle tiltag til en videreuddannelse af lærerne.

Et par noter fra protokollen vil give indtryk af, hvad et 'instruktionskursus' var for en størrelse:

6.-7. november 1933 på Kastrup Skole: 1. dag: Danskundervisning i 1. klasse efter "Svanebogen"s tegne-, skrive- og læsemetode.

2. dag arbejdede kommunelærer Frigast Hansen i en 6. klasse med Det ny Testamente efter "læsestueprincippet".

11. og 12. april 1935: 1. dag på Korsvejens Skole arbejdede kommunelærer S. Fr. Nørlyng i 1. mellemskoleklasse med historie ud fra Th. Nørlyngs bog "Fortællinger af vort folks historie".

2. dag på Rysensteens Gymnasium viste lektor Chr. Jensen en række praktiske forsøg fra forskellige afsnit af naturlæren.

4. – 6. november 1935 på Korsvejens Skole: 1. dag gennemgik kommunelærer Mortensen øvelser i talbehandling i en 6. klasse. 2. dag demonstrerede overlærer Dora Sandahl med sin egen 3. klasse lyd- og taleøvelser samt øvelser i sætningsdannelser.

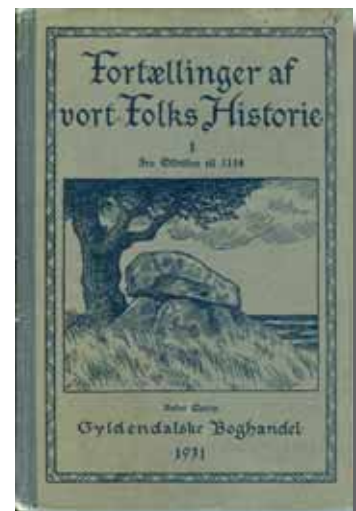
3. dag underviste kommunelærer Rik. Petersen en 5. drengeklasse fra Korsvejens Skole i gymnastik. Derefter fulgte en opvisning af piger fra Ny Carlsbergvejens Skole under ledelse af gymnastikinspektrice frk. Else Thomsen.

Den nye kreds gav også mulighed for et øget socialt samvær, hvilket ikke mindst kom landsbyskolernes lærere til gode. De følte sig ofte ladt alene på hver sin fjerntbeliggende skole og greb ivrigt ud efter muligheden for at møde kolleger og få pustet liv i den nødvendige inspiration. Ikke mindst de kulturelle og pædagogiske indslag efter diverse generalforsamlinger var af stor værdi og gav anledning til bevægede diskussioner over aftenens sidste kop kaffe.

Emnerne strakte vidt. Efter generalforsamlingen 1932 holdt forfatteren Ernst Müller foredrag om sin geografimethode.

1934 holdt forfatteren Ingvar Nielsen fra Søborg foredrag om historieundervisning.

Året efter er det formanden, der fortæller om Oberammergau og Passionsspillene, som han selv havde oplevet. Foredraget var 'ledsaget af prægtige Lysbilleder,' som der står i referatet.

Januar 1936 gav cand. theol. Sv. Hansen en oversigt over vandrebevægelsen og "Dansk Vandrelav", som tilhørerne fik oplysninger om, 'der kan være til Nytte, hvis man som Enkeltvandrер eller som Fører for Elever ønsker at rejse paa en primitiv, men fornøjelig og billig Maade', som referenten formulerer det.

I december 1936 var emnet 'Religiøs og irreligiøs opdragelse i Rusland'.

Også de næste par år følges traditionen. 14. februar 1941, den første generalforsamling under besættelsen, vises en film fra en feriekoloni i Sæby, men det er tydeligt, at situationen er ændret. I protokollen skriver referenten:

Intet af interesse fremme under "Eventuelt". Derefter hævdedes Generalforsamlingen, og de ca. 50-60 Deltagere begav sig til Smørrebrødsbordene, hvor en særdeles god Servering gjorde sit til at forøge det hyggelige Samvær, der yderligere understregedes ved Fællessang af flere Fædrelandssange, der ikke havde været almindeligt, men indførtes under Besættelsen.

I øvrigt afslører protokollen, at det hurtigt blev en fast tradition, at der efter det fastlagte arrangement var 'smørrebrødsbord med øl og "kaffe"', som der står. Da en af overlærerne ved en enkelt lejlighed valgte at traktere med kaffe og kage i stedet for, afstedkom det en betydelig ringere tilslutning, og næste gang serveredes der igen smørrebrød.

Kreds 3 C var så absolut en faglig-pædagogisk forening, men med trang til selskabelighed. Den skabte et nyt sammenhold mellem lærerne, og det er jo ikke nogen skade til. I mange år kom den til at køre parløb med Tårnby kommunes Lærerforening, og det fortsætter de med, selvom rollerne undervejs er byttet om, så Kreds 13, som den undervejs er kommet til at hedde, tager sig af det faglige, mens TKL næsten udelukkende beskæftiger sig med det 'selskabelige'.

Københavnsløn

Selvfølgelig havde lærerne ikke organiseret sig bare for at holde kurser og kalaser. Fagforeningens fremmeste formål var dengang som nu at sørge for bedre forhold – ikke mindst lønninger – for medlemmerne.

En af de ting, der faldt mange lærere for brystet, var, at de fik lavere løn end deres kolleger i København, og da efterhånden de fleste omegns-

kommuner, også Dragør, nærmede sig de københavnske lønninger, mens Tårnby-lærerne sakkede bagud, blev det for meget.

27. september 1935 fremsender den kommunale lærerforening en omfattende skrivelse med argumenter for, at det nu må være på tide, at også lærerne i Tårnby får en ordentlig løn. (Her følger brevet i udpluk).

Den kommunale lærerformand, Laurits Hansen Bryndorf, anfører, at såvel Lyngby-Taarbæk, Søllerød og Gladsaxe som Rødovre og Hvidovre har indført lønninger som i København, og nu følger argumenterne sort på hvidt.

...Forholdet er altsaa det, at Kommunerne København, Frederiksberg, Gentofte, Lyngby-Taarbæk, Gladsaxe, Søllerød, Glostrup og Rødovre, samt til Dels Dragør og Hvidovre har en Lønordning, som er bedre end vor.

Hertil kommer, at Lærerne er nogenlunde de eneste, som faar mindre for deres Arbejde end deres Kolleger i det øvrige Stor-København, og der stilles dog samme Krav til dem m. H. t. Uddannelse og Arbejde...

Opføres der en Skolebygning i Taarnby Kommune, vil man kunne iagttage det Forhold, at alle, som har med Bygningens Opførelse at gøre: Teknikere, Haandværkere, Arbejdsmand, Vognmand, alle, som leverer Materialier o.s.v. faar samme Betaling pr. Arbejdsenhed som i København. Kun for de Lærere, som derefter skal tage

Laurits Bryndorf formand for lærerforeningen på Kastrup Skole, viceinspektør på Korsvejens Skole. En kort periode medlem af Danmarks Lærereforenings hovedbestyrelse.

Arbejdet op i den færdige Bygning, gælder andre og ringere Regler. Lader en Lærer opføre et Beboelseshus i Taarnby Kommune, eller skal han have udført et Arbejde, bliver enhver af hans Udgifter de samme som i det øvrige Stor-København. Men hans Indtægt er som i Provinsen.

Det vil efter vor Formening være af afgørende Betydning for vort Skolevæsens Trivsel og hele Udvikling og for den ved et Skolearbejde betydningsfulde Arbejdsglæde og gensidige Tillid, om den for Taarnby Kommune efterhaanden skabte Særstilling kunne bringes til Ophør.

Enhver kyndig må formentlig indrømme, at man næppe i Længden kan opretholde et 1. Klasses Skolevæsen med 2. Klasses Lønninger...

Vi vil derfor gerne tillade os saa høfligt, men ogsaa saa indtrængende, som det er os muligt, at andrage om Indførelse af en Lønordning som i det øvrige Stor-København og at anmode Sogneraadet om at se med Velvilje paa vort Andragende. Vi ønsker kun, hvad rimeligt er, nemlig Ligeberettigelse.

En opgørelse – foretaget for hver enkelt af Taarnby Kommunes Lærere pr. 1. Januar 1935 – viser, at den øgede Udgift, efter den for Gladsaxe Kommune gældende Skala, aarlig vil andrage 29.400 Kroner.

Indføres Ordningen med 1/8 aarlig i 8 Aar, vil den forøgede Udgift, 3675 Kr., formentlig være overkommelig, og den moralske Virkning vil straks gøre sig gældende.

*På Lærerforeningens Vegne
Ærbødigt
Laurits Hansen Bryndorf
Kommunelærer.*

Ja, det er virkelig en højst ærbødig tone, der skal til, for at få det alvorlige budskab afleveret på den rigtige måde. Til gengæld giver det pote.

I januar 1936 skrives der i Skoleudvalgets protokol:

*10/1 1936 på Kastrup Raadhús.
Andragende fra Lærerforeningen om Indførelse af Københavns Lærrelønninger.*

Det vedtoges at indstille, at man søgte at tilstræbe Opnaelsen af Københavns Lønninger over et Aaremaal af 8 Rater saaledes, at der i Aar ydedes 1/8 og for Fremtiden skulle der hvert Aar tages Stilling til endnu 1/8 ved Budgetbehandlingen. For Viceinspektørernes Vedkommende bliver Honoraret det for Tiden fastsatte.

Dette sidste ændres dog på et møde i maj måned, hvor

Viceinspektør Ludvigsen redegjorde for Viceinspektørernes Arbejde udover de i Skoleplanen fastsatte Undervisningstimer. Udvalget vedtog eenstemmigt at indstille til Sogneraadet, at Viceinspektørernes Ekstravederlag forhøjes fra 240 Kr. til 600 Kr aarligt, dog at der kun træder 1/8 af Differencen i Kraft for indeværende Regnskabsaar, hvorefter Sogneraadet hvert Aar træffer Afgørelse angaaende Forhøjelse med 1/8 indtil 4/8 af Forhøjelsen er opnaaet, hvorefter Sagen paany genoptages...

Og så går det stærkt. 23. juni svarer sognerådet:

Taarby Sogneraad.

— Kastруп, Amager —

Kontor: Kastруп Rådhus
Telefon: Kastруп Nr. 25

Kastруп, den 23. Juni 1936.

U. 1502/36.

I Anledning af Lærerforeningens Skrivelse af 27. September 1935 og i Fortsættelse af Sogneraadets Skrivelse af 3. Oktober s.A. angaaende Lærerlønningerne i Taarby Kommune skal man herved meddele, at Sogneraadet har vedtaget at tilstræbe Opnaelsen af Københavns Lønninger over et Aarmaal paa 8 Rater, saaledes at der for indeværende Regnskabsaar ydes 1/8 af Forhøjelsen, medens Sogneraadet ved de kommende Aars Budgetbehandlinger vil tage Stilling til, naar de resterende Rater skal gennemføres.

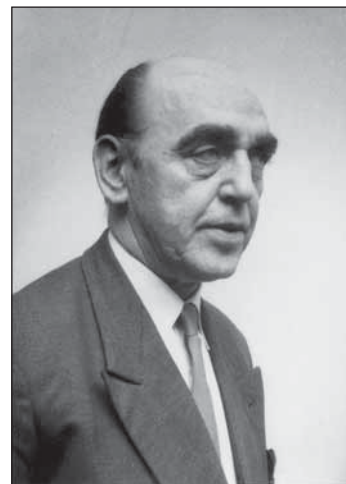
Med Hensyn til Spørgsmaalet vedrørende Detaling for Gaardvagt og Pasning af Samlingerne har Sogneraadet vedtaget at lade den nuværende Ordning gælde, indtil de 4/8 af den samlede Lønforhøjelse er opnaaet, hvorefter Københavns Ordning tænkes gennemført.

Der vil blive foretaget en Regulering af Lønnen fra 1. April d.A. i Overensstemmelse med foranstaaende ved Udbetalingen af Lønnen pr. 1. Juli d.A.

P. S. V.

Rich. Jacobsen
Frode Rasmussen

Til Taarby Kommunes Lærerforening,
v/Herr Kommuneleder Lauritz Hansen Bryndorf,
Saltværksvej 48,
her.

Sognerådsformand Rich. Jacobsen.

Det efterfølgende positive svar fra sognerådet underskrevet af sognerådsformanden Rich. Jacobsen og kommunesekretær Frode Rasmussen.

Endelig i september 1936 gøres sagen foreløbig færdig.

Skolekommissionen har foranstaltet en ny skoleplan udfærdiget og sendt til sognerådets godkendelse, og d. 8. skriver referenten i protokollen:

Forslag fra Skolekommissionen angaaende Ændring af Skoleplanen i Anledning af Sogneraadets Beslutning om "at tilstræbe de københavnske Lærerlønninger for Taarnby Skolevæsens Lærerpersonale over et Aaremaal på 8 Aar." Forslaget tiltraadtes, idet der også vil være at tage Hensyn til, at Boligfradraget bringes i overensstemmelse med Københavns Fradrag.

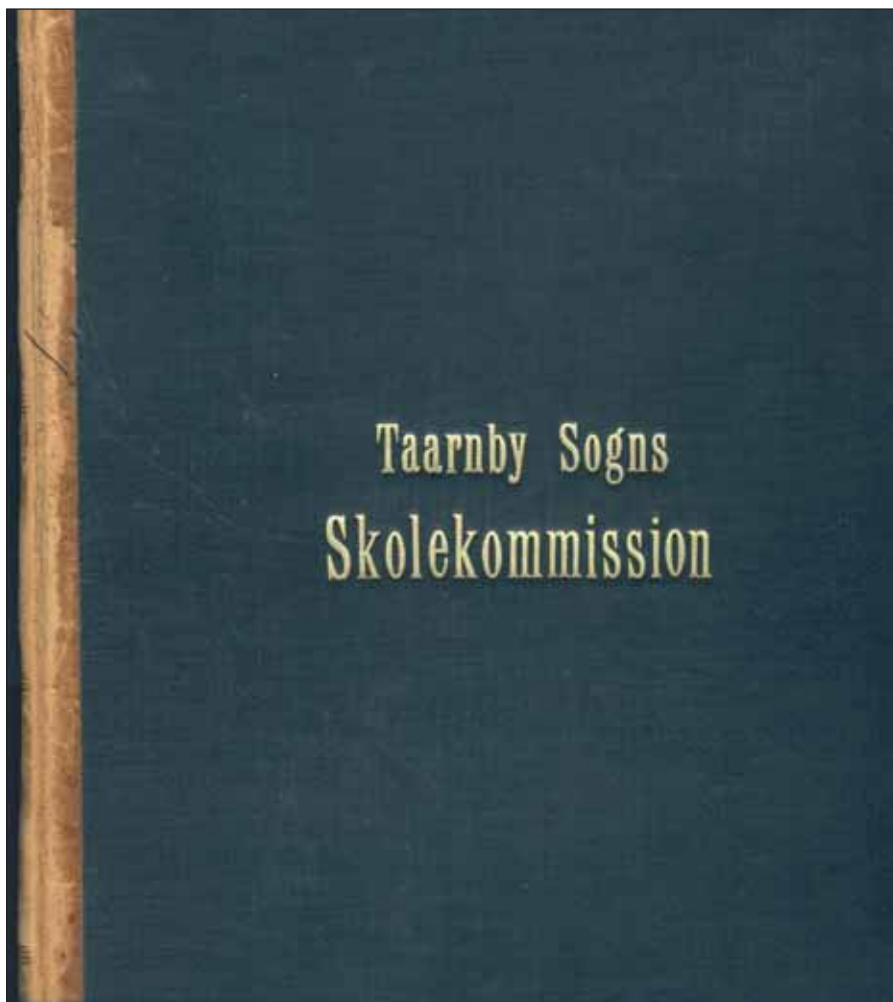
Først i 1944 bringes pensionsindbetalingen fra kommunen i overensstemmelse med den københavnske praksis.

Skolekommissionen

I 1916 påbegyndes en ny skolekommissionsprotokol, som giver os værdifulde oplysninger om kommissionens arbejde i de følgende 30 år. I dette kapitel nøjes vi med årene frem mod 2. verdenskrig.

Alle årene fortæller om en stadig øget mængde af elever, som lægger pres på lokaliteterne, og om deraf følgende flere lærere, mange i dag kendte navne blandt lærere og tidligere elever. Skolekommissionen, hvis formand i en stor del af denne periode er sognepræsten i Tårnby kirke, Poul Vibæk, udarbejder en lind strøm af indstillinger til besættelse af ledige stillinger efter først at have foreslået dem oprettet og bevilget af sognerådet. Som oftest er der mange ansøgere til lærerstillingerne. Alligevel foretrækkes de lokale i rigt mål.

Lige siden 1814-forordningerne trådte i kraft (nogle steder, bl.a. i Tårnby, meget tidligere) var sognepræsten født formand for skolekommissionen, og skiftende præster i Tårnby Sogn havde med større eller mindre begejstring påtaget sig opgaven. Også i den første del af 1900-tallet forholdt det sig sådan. Men som sognet deles og Kastrup Sogn kommer til, bliver det kutyme, at begge sognepræster er medlemmer. Og da Vibæk går af i 1927, afløses han som formand af sognepræsten i Kastrup, C. Søndergaard Thomsen, mens den nye præst i Tårnby, Mogens Strunge, indgår som medlem.

I 1933 modtager sognerådet tilladelse fra undervisningsministeriet til at udvide skolekommissionen til 9 medlemmer for et tidsrum af 10 år. På samme møde vælges Søndergaard Thomsen til formand for en ny 4-års periode. Allerede på mødet d. 16/4 1934 indledte den genvalgte formand, pastor Søndergaard Thomsen, med at stille forslag om valg af formand. Videre står der i referatet:

C.J. Olsen foreslog Bentved, hvilket støttedes af Søndergaard Thomsen og Jærre.

C.J. Olsen takkede Søndergaard Thomsen for Samarbejdet i den forløbne Tid.

Pastor Søndergaard-Thomsen, Kommissionsformand 1927-1934.

Ja, det kunne sandelig også passe andet. Samme Søndergaard Thomsen havde sådan set papir på, at han var valgt til formand frem til april 1937. Ja, ja, alle beslutninger, hvor der ikke står andet, holder kun indtil videre. Gad vide, hvilke rævekager, der er bagt i denne anledning?

Ifølge den kommunale lærerforenings forhandlingsprotokol omtaler formanden Laurits Bryndorf sagen i sin beretning på generalforsamlingen 8. august 1937 på Kastrup Skole:

Endvidere omtaltes den stedfundne Forandring i Skolekommissionens Sammensætning; f. første Gang var ingen Præst Medlem, f. første Gang var en Kollega Medlem: Overlærer Kai Petersen.

Senere vedtog generalforsamlingen '(enstemmigt) uden afstemning', som der står,

en Henvendelse m. Tak til Pastor Søndergaard-Thomsen i Anl. af dennes Udtræden af Skolekommissionen.

Edm. Bentved, kommissionsformand 1934-1969.

Den nye formand, E. Bentved, fortsatte i øvrigt på posten i mere end 35 år.

Amagerbogen fra 1939 skriver:

Formanden for Skolekommissionen er Ekspeditionssekretær E. Bentved, der er født 1893 og uddannet i Københavns Magistrat, hvor han siden 1913 har været ansat i Skolevæsnets Kontorer. Det teoretiske Grundlag maa saaledes siges at være i Orden, og den fulde Forstaaelse af Børnene har Bentved vist ved flere Anledninger, bl. a. har han indstiftet en fast Børnehjælpsdag og startet Kolonien paa Grenaa Strand for Svagbørn.

Nå, ja, måske var han ikke helt alene om det, men et ganske flot skudsmål at få for en politiker.

Men uden lærernes engagement og aktive medleven havde der hverken været børnehjælpsdag eller koloni, og i øvrigt havde begge aktiviteterne sognerådets fulde opbakning og blev yderligere støttet af en lang række private både med midler og direkte hjælp ved afviklingen.

Kommissionens medlemmer følger sagerne tæt. De fastsætter prøve- og

eksamensdage, fremstiller selv prøveopgaverne og overværer prøverne; de deltager i optagelsen af elever til mellemskolen, har det lokale ansvar for udarbejdelsen af undervisnings- og skoleplaner, og de bliver hørt i spørgsmål vedrørende skolebyggerier og antallet af klasser og lærere. Se f.eks. de følgende klip fra protokollen:

Skolekommissionsmøde paa Raadhuset i Kastrup 8nde Oktober 1925:

Der forelagdes Forslag til Undervisningsplan, der omfatter Kastrup og Tårnby Kommuneskoler. 1ste Lærerne fra alle Oplandets Skoler deltog i Mødet idet der søgtes en Tilknytning mellem de 2 nævnte Skoler og Kommuneskolerne i Maglebylille, Tømmerup og Ullerup. Skolekommissionen tiltraadte det foreliggende Forslag og henstillede til 1ste Lærerne ved de 3 mindre Oplandsskoler at søge at bringe Undervisningsplanen for deres 3 laveste Klasser i et saadant Forhold til Forslaget, at der kan naas delvis Enhed. Det henstilles til Sogneraadet at lade Forslaget maskinskrive og duplikere, saa hver af 1ste Lærerne og Skolekommissionens Medlemmer kunde faa hver 1 Exemplar.

Skolekommissionsmøde 14/2 26 paa Kastrup Raadhus:

Man gennemgik de forskellige Beretninger fra Skolerne. Til Skolerne: Kastrup Folkeskole, Tårnby Kommunes Mellem- og Realskole, Ullerup og Tømmerup Skoler var intet at bemærke.

Tårnby Rådhus ca. 1925.
Foto: LHS.

Skolekommission(en) vedtog efter Indberetning fra Lærerne ved Oplandskolerne foreløbig at lade den gamle for dem gældende Undervisningsplan være gældende, til Sogneraadet at indstille 1) at Kastrup Skoles Elever undervises i 7 Klasser, 2) at Oplandskolerne beholder deres 3-Klassede Skole, dog saaledes, at Taarnby faar en med Kastrup væsentlig overensstemmende Undervisningsplan. De 3 andre Skoler, Tømmerup, Ullerup og Maglebylille, beholder den samme Undervisningsplan som hidtil.

26. april 1927 skriver førstelærer Kai Petersen, Taarnby, til Taarnby Sogns Skolekommission om udviklingen i børnetallet ikke mindst paa Taarnby Skole. Folkeregistret har oplyst, at det samlede antal af skolepligtige børn pr. 31/12 25 er 302, pr. 31/12 26 er der 398, og fra 1/8 26 til 1/4 27 er der alene ved Taarnby Skole indskrevet 125 børn, mens der i samme tidsrum kun er udskrevet 15-20 Børn.

Enhver kan indse konsekvensen.

Skolebedømmelser

De pligtopfyldende kommissionsmedlemmer holder jævnligt egenhændigt tilsyn med skolerne. Men besøgene suppleres med årlige indberetninger fra skolelederne. Og i en række år i 20'erne og 30'erne foretog skolekommissionen hvert år en temmelig grundig vurdering af undervisningen på skolerne og nogle af lærerne. Den blev indskrevet i protokollen og oftest underskrevet af medlemmerne, så ingen kunne rejse tvivl om, at de fulgte med.

En række af disse skolevurderinger følger her næsten ukommenteret. I sig selv er de med til at komplettere billedet af Taarnbys skoler i tiden frem mod den store krig:

Kommissionsmøde 30. marts 1921:

Taarnby, alle Klasser Tilfredsstillende. Frk. S. lidt for dov.

*Tømmerup, gaar (Gymnastik) tilfredsstillende. Gymnastiksko.
Pigerne Dragter.*

Ullerup Skole meget tilfredsstillende.

*Maglebylille Skole. Øverste Klasse 9 Børn. meget tilfredsstillende
1ste og 2den Klasse. Jævnt tilfredsstillende. Stoffet mere læst end
forstaaet.*

*Kastrup 7 de meget tilfredsstillende (Petersen, PJ)
6 te Klasserne tilfredsstillende
Regning Frk. Ellevang tilfredsstillende. Grønbeck Nielsen lidt
mindre
mindre Klasse meget flink
Tilfredsstillende. Jh. Ellevang tilfredsstillende.
Skelbye Historie utilfredsstillende. Geografi mindre godt. Regning
mindre godt. Dansk bedre.
R. Nielsen: Skrivning bedre. L. Hansen. Skrivning meget tilfreds-
stillende, tilfredsstillende.
Frk. Poulsen meget godt. Geografi slet,
Frk. Bygum ikke tilfredsstillende.
Frk. Bahn meget god i Historie*

*Mellemskolen R. Ch. Hansen meget flink. Thaarup Andersen
meget flink.
Grønlund. Resultaterne tilfredsstillende.
Frk. Larsen meget flink med undtagelse af Haandgøring.*

Og det skriver 5 skolekommissionsmedlemmer så under på:
Poul Vibæk, Sigw. Lundberg, .Jensen, N.P. Nielsen og E. Eilschou-
Holm.

Mødet d. 10. februar 1922:

*Det vedtoges at give Skolerne følgende Vedtegning:
Taarnby: Tilfredsstillende
Tømmerup: do
Ullerup: Meget tilfredsstillende
Maglebylille: Læreren: mindre tilfredsstillende
Lærerinden: tilfredsstillende
Kastrup Folkeskole: tilfredsstillende
Mellem og Realskole: meget tilfredsstillende.*

Skolekommissionsmødet
10/2 1922

Møde var Carl Olsen, Andy Rasmussen, Hans Hansen (og Mathias) og Karsmanden.

Det vedtages at give skolerne følgende Vedrøjsning.

Taarndby: tilfredsstellende

Tømmerup: do

Mellem: meget tilfredsstellende

Maglebylille Læreren: mindre tilfredsstellende

Læreren: tilfredsstellende

Kastrup Folkeskole: tilfredsstellende

Mellem, Realskolen: meget tilfredsstellende

C. F. Olsen Andy Rasmussen
H. Hansen

Mødet d. 16. februar 1923:

Lærernes Indberetninger for 1922 forelaa. De paategnedes saaledes:

Taarndby Sogns Mellem og Realskole: meget tilfredsstillende

Kastrup Folkeskole: tilfredsstillende

Maglebylille Folkeskoles øverste Klasse: mindre tilfredsstillende

do nederste Klasse: ret tilfredsstillende

Taarndby Skole: tilfredsstillende

Tømmerup Skole: tilfredsstillende

Ullerup Skole: meget tilfredsstillende.

Fra mødet d. 3. januar 1927 står der i protokollen:

Vurdering af skolerne:

Paa de aarlige Indberetninger om Skolernes Standpunkt skrives følgende:

For Kastrup Skoles Vedkommende tilfredsstillende

<i>For Taarnby Skoles Vedkommende</i>	<i>efter Omstændighederne tilfredsstillende</i>
<i>For Maglebylilles Vedkommende</i>	<i>mindre tilfredsstillende</i>
<i>For Tømmerups Vedkommende</i>	<i>tilfredsstillende</i>
<i>For Ullerups Vedkommende</i>	<i>meget tilfredsstillende</i>
<i>Mellem- og Realskolen</i>	<i>tilfredsstillende</i>
<i>Saltholm</i>	<i>tilfredsstillende</i>

Ved mødet i kommissionen d. 29. juni 1931 indskrænker vurderingen sig til:

Skolernes Standpunkt overalt tilfredsstillende. Flidspræmier indføres.

Det lyder jo meget fortrøstningsfuldt. Herefter tages de følgende årsindberetninger til efterretning, desværre uden at være opremset i protokollen. Så meget mere får vi ikke at vide.

Det er værd at bemærke og undre sig over, at den eneste gennemgående utilfredshed, den, der er rettet mod Maglebylille Skole, i virkeligheden er en kraftig kritik af førstelæreren, Emil Rasmussen, som beklædte stillingen fra 1890 til 1931. Det er den samme lærer Rasmussen, der i 1907 på forsiden af 'Folkeskolen' på det nærmeste skamroste kommunen for en beundringsværdig indsats for en god skole under fortsat udvikling (se side 7).

Nej, det er langt fra altid, at man får ros som fortjent.

Skulkeri og mulktering

En af de problemstillinger, som gang på gang berøres i referaterne, drejer sig om et omfattende fravær. Kommissionen får på løbende bånd indberetninger om forsømmelser og må tage stilling til sanktioner og inddrivelse af mulkter.

Det lader virkelig til at være et stort problem med de mange forsømmelser og en daglig irritation for lærerne og ikke mindst førstelærerne. I Maglebylille kommer førstelærer Rasmussen udenom en del af problemerne ved at kalde dem 'lovlige forsømmelser', hvilket på et tidspunkt giver skoledirektionen anledning til at gøre indsigelse, og skolekommissionen må irettesætte den konfliktsky førstelærer.

I øvrigt skal der absolut tvingende grunde til, for at kommissionen giver elever tilladelse til ekstra fridage. Det er åbenlyst, at man er bange for, at én tilladelse skal føre andre med sig. Der er stadig mange forældre, som synes, at skolegang er tidsspilde, og finder på alle mulige undskyldninger for at holde børnene hjemme.

På et tidspunkt må overlæreren ved mellemskolen, R.C. Hansen, ligefrem spørge kommissionen, hvad han skal gøre ved de mellemskoleelever, som udebliver, selvom de er gået til optagelsesprøve af egen fri vilje eller måske for at tilfredsstille deres forældres ønsker.

Med andre ord sidder kommissionen her i 20'erne og 30'erne med nøjagtig de samme problemer som de første skolekommissioner under den nye lov i 1814.

Nogle eksempler skal anføres:

På skolekommissionens møde 10. maj 1926 forelå der fra lærer Rasmussen, Maglebylille, en klage over mange forsømmelser af et par navngivne elever, som i øvrigt var tilflyttet fra Tårnby, og en lang række andre elever, som han lister op og meddeler, hvem de er børn af. I protokollen anfører kommissionen:

Det vedtoges at anmode Sogneraadet om at forhøje Skolemulktene til det yderste og fremskynde Opkrævningen.

På mødet d. 1. april 1927 forelå der en klage fra en far over mulkternes

Korsvejens Skole,
I. mellem 1927.
Foto LHS.

størrelse. Han klager i øvrigt over, at hjemmet ikke har fået besked om sønnens udeblivelse fra skolen. Kommissionen oplyser,

at Hjemmet har faaet en saadan Oplysning, om end det synes i nærværende Tilfælde at have været lovlig sent.

Sagen giver kommissionen anledning til at afgive følgende erklæring:

Det besluttedes, da man maa antage, at mange Forældre er uvidende om de gældende Bestemmelser om lovlig og ulovlig Forsømmelse, at henstille til Sogneraadet at lade disse Bestemmelser trykke og uddele til alle skolepligtige Børns Forældre nu og fremtidig ved hver ny Indskrivning. Det paalægges Forældrene, naar et Barn bliver hjemme fra Skolen, da straks at give Skolen Oplysning om Grunden dertil.

Det besluttedes at henstille til Kommunens Lærerkrafter, hvis et Barn udebliver fra Skolen mere end een Dag uden nærmere Meddelelse fra Forældrene, at de da fra disse søger Grunden oplyst. Mange Tvivlstilfælde kunde undgaas, hvis et intimere Samarbejde mellem Skolen og Hjemmene var til Stede.

26. april samme år behandler kommissionen følgende forslag fra overlærer Hansen på Taarnby Kommunes Mellem- og Realskole:

Til Taarnby Kommunes Skolekommission!

Foranlediget ved, at en Elev i 2 M.,..., er udeblevet fra Skolen siden Konfirmationen d. 3. ds., skønt han er skolepligtig til Sommerferien (Skoleplanens § 3 Stk. 3), da han fyldte 14 Aar d. 20. Januar i Aar, og Hjemmet er gjort bekendt med dette, anmoder jeg Skolekommissionen om en principiel Afgørelse af, hvorledes jeg skal forholde mig i dette Tilfælde og i mulige tilsvarende Tilfælde i Fremtiden. Ifølge Skoleplanens § 8 kan en Elev bortvises fra Undervisningen som Følge af Dovenskab eller ulovlige Forsømmelser, og jeg foreslaar, at denne Bestemmelse bringes i Anvendelse paa følgende Maade: Dersom Skolen ved Henvendelse til Hjemmet ikke kan opnaa, at en skolepligtig Elev ophører med ulovlige Forsømmelser, bortvises vedkommende Elev fra Skolen. Bortvisningen meddeles Skolekommissionen tilligemed Opgørelse over Forsømmelserne, og Skolekommissionen foranlediger, at den bortviste

*Elev indmeldes i den Folkeskole, han hører til og mulkteres dér,
hvis de ulovlige Forsømmelser fortsætter.*

Taarnby Kommunes Mellem og Realskole

22nde. April 1927

R.C. Hansen, Overlærer

Hertil svarer kommissionen:

Hansens Forslag tiltrædes og haandhæves ved lignende Tilfælde.

Naturligvis kunne kommissionen indimellem opfatte det som en håbløs

R.C. Hansen skuer
ud over skolegården,
ca. 1935.
Foto: LHS.

opgave at få umulige elever til at rette sig efter påbudene. Så kunne den vælge at opgive mulkteringen og overdrage sagen til værgerådet, som så måtte tage affære. Omkring dette tidspunkt var lærer Laurits Hansen, senere Bryndorf, formand. I kommissionsprotokollen står:

Skolekommissionsmøde den 20nde August 1928: Der forelaa fra Kastrup Skole en Indberetning om ..., Alderdomsallé 7, der i lang Tid har skulket fra Skolen. Sagen henvistes til Værgeraadet.

Forhåbentlig havde de ærede værgerådsmedlemmer større held med deres bestræbelser.

Korporlig revselse

Det er ikke kun børnenes og forældrenes 'forsømmelser', kommissionen må tage sig af. Også blandt lærerne er der brådne kar.

En far fremsender skriftlig klage over en lærers hårdhændede afstraffelse af hans søn. Kommissionen vedtager

at udtale en alvorlig Misbilligelse af Maaden, hvorpaa Afstraffelsen af Drengen ... fandt Sted. Skolekommissionen maa lægge ... paa Sinde, at straffe med større Besindighed, helst i en anden Lærers Nærværelse.

Man maa tillige i Anledning af denne Sag udtale alvorlig Misbilligelse af hele Skolens Ledelse og af den Aand, der synes at raade dér, og man skal i særlig Grad indskærpe, at der føres et nøje Tilsyn med børnene i Frikvartererne, saa de daarlige Elementer imellem dem ikke faar Lov til at øve daarlig Paavirkning paa andre eller at øve Hærværk paa Skolen og dens Inventar.

På mødet den 29. september 1926 forelægges endnu en klage over en lærers hårdhændede fremfærd:

Skolekommissionen paalægger i den Anledning ham ikke at straffe korporligt ubehersket og for saa

Pebling. Udsnit af et kalkmaleri fra ca. 1450 i Tuse Kirke ved Holbæk. Malerets motiv er Jesus på vej til undervisning i templet. Sceneriet viser tre drenge med deres skolebøger og skolemesteren klar til dagens gerning, udstyret med ris og ferle. Klædedragten omfatter den for peblingene karakteristiske spidshue, som formentlig har været kilde til øgenavnet Per Caudj, af lat. cauda 'hale', brugt bl.a. af Holbergs Jacob von Tyboe.

*vidt muligt for sin egen Skyld afholde sig fra legemlig Revselse.
Forældrene skal have Meddelelse om, at hvis Barnet ikke vil rette
sig efter Skolens Regler, vil det blive udvist af Skolen.*

På det følgende kommissionsmøde 26/10 1926 forelå der en klage fra sognerådsformanden over en navngiven lærer

*over ubehersket Opførsel overfor et Barn. (Læreren) anmodes om
at undgaa slige Tilfælde i Fremtiden.”*

Godt og vel syv år senere (februar 1933) fremkommer der en ny klage over den samme lærer. Klagen sendes omgående til lærerens erklæring, som forelægges på det følgende kommissionsmøde måneden efter. I protokollen står der:

Med Hensyn til Klagen over Lærer ... besluttedes at sende følgende Skr. til Lærer ...:

”Modtaget Deres Svar af 9/2 paa den Skrivelse, som Hr. Overlærer Feldvoss har sendt Skolekommissionen angaaende Deres Pligtforsømmelse, i hvilket Svar De giver Undskyldning. Vi finder dog Anledning til at meddele, at gentagen Pligtforsømmelse vil medføre, at Skolekommissionen tager Deres Afskedigelse under Overvejelse.”

I et vist omfang formåede læreren at rette ind, selvom tidligere elever har betroet mig det modsatte. Men tiden var en anden, og legemlig revselse var ikke forbudt. Det blev den først i slutningen af 1960'erne. Men det betød ikke, at der var frit slag. Tævene skulle leveres efter moden overvejelse og uden ophidselse. Den her omtalte lærer var i øvrigt lige så vellidt som han var frygtet, hvilket jo i mange tilfælde var den besynderlige virkelighed. Han fortsatte i sin lærergerning til han nåede pensionsalderen.

En far klager omkring nytår 1930 over, at hans søn, Einar, som angiveligt skulle have 'udsprede Sedler med uartige Bemærkninger om Pigerne i sin Klasse', var blevet udsat for alvorlig legemlig afstraffelse af en lærer, selvom de udsprede sedler efter faderens mening var 'udsprede i almindelig Drengesprog'. Faderen havde foretræde for skolekommissionen den 13/1, og fik lovnings på en nærmere undersøgelse af sagen.

27/1 1930 er sagen igen på dagsordenen. Protokollen fortæller:

Hr. A...’s Klage behandlede paany. Der forelaa atter en Erklæring fra Lærerpersonalet ved Taarnby Skole. Angaaende det første punkt om Drengens ... Afstraffelse opnaaedes følgende Forlig med Hr. A..., ... og Lærer ... ved Taarnby Skole: ”Ved Skolekommissionsmødet 27-1-30 blev Hr. A... og jeg enige om, at det ikke var bevist, at Einar havde skrevet Sedler med usædelige Bemærkninger, og at jeg maaske burde have anstillet en grundigere Undersøgelse og derefter have afstraffet Drengen. Vel har Einar forset sig, men burde maaske efter de senere Oplysninger have haft en mindre Straf.”

Underskrevet i protokollen af læreren.

Der er ingen tvivl om, at der var et alvorligt problem med hidsige lærere, som for en del børn måtte tage sig ud som de rene sadister. Og at de var bange for dem. Til gengæld var der også lærere, som aldrig havde grund til bruge deres ’ret’ til at benytte ’korporlig revselse’.

Som Ellen Fleckenstein, elev fra 1943, udtrykte det, da vi talte sammen:

I gamle dage var børnene bange for lærerne; i dag er de bange for de andre børn.

Sammenfattende kan man konstatere, at skolekommissionen havde mere end rigeligt at tage sig til, men også at de i stort omfang levede op til kravene.

Poetisk appendix 1

Det stadig større antal lærere øgede behovet for flere sociale aktiviteter lærerne indbyrdes. Tidligere er det nævnt, at fagforeningen i visse situationer virkede som selskabsforening; kurser styrkede lærernes kendskab til hinanden og skabte nye relationer mellem de forskellige skolers lærere.

Men også på de enkelte skoler gav antallet af lærere anledning til festlige aktiviteter, som skabte fornyet sammenhold og arbejdsglæde mellem kollegerne. Man lærte at leve med hinandens særheder på godt og ondt.

Nu plejer der jo ikke at eksistere skriftlige referater fra fester og lignende komsammener. Måske er man så heldig, at der er nogle fotografier, som kan fastholde erindringen. Men 20'ernes, 30'ernes og 40'ernes Tårnby-skoler udviklede en tradition for hjemmegjorte sange, og dem er der nogen, der har været så venlige at gemme.

Især Kastrup Skole var eksplosiv af poetisk skaberkraft. Til et forholdsvis almindeligt jubilæum kunne der rask væk være sange fra flere kolleger, der alle mestrede kunsten, og overlæreren slog gerne den poetiske streng ved sådan en lejlighed.

Der festes på Kastrup Skole
i 30'erne.

Kastrup Skoles skolebibliotek i 30'erne. Ved tavlen Johs. Feldvoss, ved bogreolen Roald Andersen.

Vi tager lige et par vers af den anonymt besørgede Kastrup-Skole-Poesi, som vist stammer fra 1935 og kan synges på melodien til den for mig aldeles ukendte sang: O, København, du kære Fødeby. 1. og sidste vers af de i alt 8:

O, Kastrup Skole, glade Arbejdssted,
der har vi altid haft Humøret med.
Ved Tanken om dit Lærerværelses Fest
mit hjerte hopper vældigt bag min vest.
Vel er med Sylene det småt bevendt,
men dagligt Brød og lidt til har vi tjent,
og naar vi sidder ved vort Frokostbord,
vi synger alle med i Kor, ja, ja:
En god Kop Kaffe med en Bolle til
og så lidt Sjøv og Snak man holde vil,
dernæst en Smøg til Frikvarteret er forbi,
se det er Kastrup-Skole-Poesi.

...

I Kastrup Skole er der rart og godt,
den malet bleven er saa vældig flot
med rødt og brunt og Haabets pæne grønt,

i Klassevær'lserne er ogsaa kønt,
 for ny Katedre er der kommet ind
 i Læsestuen er der mange Bind
 og ny Reoler, hvor de smukt kan staa,
 og mere kan vi altid faa, ja, ja.
 Vor tak for det vi Overlærer Feldvoss gir,
 ham skyldes det, at Skolen bedre blir,
 det giver Lyst til ret at hænge i
 og det er Kastrup-Skole-Poesi.

Desværre er det ikke mange af de overleverede sange, der er signerede, nogle er afleveret med et pseudonym, enkelte med et par forbogstaver. Mon ikke J.N. står for Johannes Nyholm, C. for Johannes Carstensen og F. for Johannes Feldvoss? Nej, alle lærere hed ikke Johannes, men det var et meget almindeligt navn i de tider. Alene på Kastrup Skole var der fem på en gang med det fornavn.

De to sidste vers fra en af flere sange til frk. Ellevangs 40-års jubilæum anslår tonen. Denne er skrevet på melodien til Jeppe Aakjærs 'Se dig ud en sommerdag':

Stakkels Frøken Ellevang:
 ét hun aldrig naade
 rig at blive nogen Gang,
 nej, paa ingen Maade.
 Aldrig havde hun saa sandt
 et papir med gylden Kant,
 Sparebog man aldrig fandt
 hos Viceinspektricen.

Hermed slutter vi vor Sang!
 Hjertelig til Lykke,
 kære Frøken Ellevang!
 Gid i Lys og Skygge –
 som nu Tiden den vil gaa –
 De maa Fred og Glæde faa.
 Det vi alle ønske maa
 vor Viceinspektrice.

Frk. Ellevangs 40 års jubilæum. Kollegerne opstillet på hovedtrappen. Ved det venstre gelænder forrest Rich. Jacobsen, E. Bentved og Helmer Sørensen. Ved modsatte side Feldvoss og Chr. Sørensen. Jubilaren i midten med blomster.

Ved bogauktionen d. 10. okt. 1942 skrev Nyholm festsangen på 'Sneflokke kommer vrimplende'. 2., 3. og sidste vers:

Nu kommer Auktionarius,
han lig en Dromedarius
belæsset er, bevarius,
med alle Bøgerne.
Han siger: "I maa vise her,
at I saa højt som Grisetær
taksere kan nu disse her
paa vores Bogauktion."

"Naar Kulden snart er blevet streng,
saa gaar vi tidligt i vor Seng,
saa maa vi ta' en Bog i Flæng
og læse os til Ro.
Og er vi naaet at blive varm,
saa kommer der lidt Luftalarm,
vi bliver i vor Hu saa harm
og gaar i Kælderen.

...

Da alle Bøgerne var solgt,
og enkelte ved Købet "skoldt",
saa spiste man et Bord saa koldt
med 3 smaa kolde til,
saa holdt man sig en munter Fest,
og de hjalp til, som kunde bedst,
i Holmblads Salmebog blev læst,
og saa gik hver til sit.

J.N.

Bemærk, der er ikke noget 'dusseri' i sangene. Man afstår ikke fra en flabethed, men man siger De og Deres, hr. og frøken og måske en titel.

Med fare for at bevæge os en smule uden for perioden slutter vi med den sang, som overlærer – nu var han blevet skoleinspektør – Johannes Feldvoss skrev til Johannes Nyholm ved dennes afsked 29/2 1944 efter mere

Johannes Nyholm.

end 40 års virke ved Kastrup Skole. Melodien er 'Nu trækker bonden sit hors i stald'.

Til Johannes Nyholm 29/2 1944.

(Nu trækker Bonden sit Hors i Stald)

Nu takker Gamle Johannes af.
I Døren han sig besinder
og veksler et lunt og stille Godda'
med Dagens Farvel - og med Minder.

Og vi vil mindes de kendte Træk,
det lune Blink i hans øje,
de mange Timer, der vandrede væk,
saa rige paa Glæde og Møje,

den ranke Ryg og det dybe Sind,
den milde og varme Stemme.
Nu gaar han til Aftentimerne ind,
men Dagens vi ikke vil glemme.

Saa takker Gamle Johannes af.
og Haar han nu børt vil drage,
med Tak skal lyde en Hilsen herfra
om Sol over Efteraarsdage.

J.F.

De var ikke lige almindelige alle sammen, de gamle lærere. Ingen, der har hørt om det eller – endnu bedre – har oplevet det, glemmer Grønlund, der stod på hovedet på katederet og afsang Marseillaisen (Se Karl Pedersens beskrivelse, kapitel 2, side 68) eller Robert Møller, som stor og mægtig tog glasøjet ud og smøgede skjorteærmerne op (se side 108).

Om Johannes Nyholm fortælles det, at hver gang der kom en ny lærer eller lærerinde, helst det sidste, på skolen, præsenterede han dem for sit helt eget nummer: På lærerværelset brugte man eksportfløde i små brune flasker til kaffen. Nyholm stillede sådan en flaske med proppen halvvejs oppe ovenpå et skab. Når så den nytilkomne gik forbi, fik flasken et lille skub. Den nye kollega fik et chok og prøvede at gribe ud efter den, men flasken landede nok så flot på gulvet med proppen nedad, så den blev trykket i og trillede uskadt om på gulvet og kunne samles op og stilles på plads. Den nye lærer overså aldrig siden lærer Nyholm.

Ak ja, det var en frodig tid.

Poetisk appendix 2

De samme lærere, som indimellem slog en proper næve og svingede spanskrøret, så det nærmest så ud til at være en nydelse for dem, havde for det meste også en helt anden side af deres væsen, som de jævnligt viste frem.

Det er karakteristisk for mange af de kvindelige elever, jeg har talt med om deres skolegang for mere end 70 år siden, at de tydeligt husker deres poesibog og de forskellige læreres måde at behandle den på. De fleste har gemt den og ved præcis, hvor den er, og der skal ikke megen overtalelse til, før de viser den frem og med stolthed i stemmen slår op på de flotteste sider.

Man kan vel nok sige, at en sådan hoben kreativitet ikke mere er nødvendig for at udfylde nutidens fortrykte poesibøger. Til gengæld viste det sig også, at de gamle elever var meget ømme over de slidte, i visse tilfælde lasede, små bøger og meget påpasselige med at få dem tilbage, efter at jeg havde lånt dem. I den henseende håber jeg ikke, at jeg har skuffet nogen.

Næstved d. 19-2-45.
Kære Minna
Elsk dit Land og Konge lige,
da bliver du en god dansk Pige.
Jeg tænkte om
din Kusine Tove.

⌚
Løft dit Hoved, du raske Gut,
om et Haab eller to blev brudt,
blinker et nyt i dit Øje
straks det faar Glans at det hjæ.
Venlig Hilsen
Henry Kirng.
Næstved Stole d. 41-2-48.

De værdige Brev er modt med Tak,
godt skal vi doglig Brev
Elev Brev Skolen
Næstved d. 23/1-76.

13/2/45
J. O. O. O. O.

KAPITEL 6 FATTIGDOM OG UNDERERNÆRING

Børnehjælpsdag

Børnehjælp! er en sag, som har bud til os alle, uden hensyn til vore øjeblikkelige økonomiske forhold; den hjælp der ydes et trængende barn er en god og velanbragt hjælp, og ingen ved sig vel sikker – måske det engang bliver mit, eller Deres barn, der får hjælp behov.

Sådan indledes en opfordring til at møde op til børnehjælpsdagen 1955 i bladet 'Hjem og skole', som endnu på den tid udgives af Kastrup Skoles Forældreforening.

Egentlig kunne disse fire linier stå som motto for hele det arbejde, der skal berettes om i dette kapitel, skolelæge, skolebespisning, skolehaver, offentlige bademuligheder og ikke mindst etablering af en svagbørns- og feriekolonivirksomhed m.m.

Så vidt vides begynder historien om Børnehjælpsdagen i Tårnby en

Børnehaven Engmarken, den første i Tårnby Kommune, 1930-1935.

vinteraften i begyndelsen af 1934, hvor daværende fuldmægtig Edmund Bentved, som et par måneder senere blev skolekommissionsformand, mødtes med læge Klauman-Erichson i dennes hyggelige dagligstue i villaen på Saltværksvej, som der står i Børnehjælpsdagens program fra 1954. Videre skrives der:

Grundlaget for drøftelsen var den, at den eneste børnehave i kommunen (Engmarken) - de to personer var begge i denne børnehaves bestyrelse - ikke kunne betale sig, hvert år gav den underskud, og da børnehaven var nødvendig, måtte der skaffes ekstra midler for at sikre dens fortsættelse. Tillige havde man indset at det blev påkrævet at skaffe midler til en svagbørnskoloni for de børn, hvis forældre ikke havde råd til at yde den fornødne pleje i sunde omgivelser.

Man enedes om at lufte tanken og samle interesse om projektet. Snart gik forskellige 'gode' kvinder og mænd ind i arbejdet. Det var folketingsmand og sognerådsformand N.P. Nielsen, der blev formand for den nystiftede komité, sagfører Jærre, fru Betty Petersen, stationsforstander S.M. Madsen, fru Grethe Sørensen, bestyrer Marius Lorentzen, fru Elgaard og Axel Gjerster, alle havde de tæt kontakt til kommunens politiske ledelse og fik de nødvendige tilladelser i hus, så den første børnehjælpsdag allerede kunne løbe af stabelen i foråret 1934.

I programmet takkes de forskellige hjælpere, som har gjort det muligt at afholde de mange fester. Det bør vel her være rimeligt at fremhæve, at lærerne får deres helt særlige tak:

...her må ikke glemmes en tak til lærerstanden, der kort efter starten trådte til i arbejdet med en ildhu, vi ikke har kunnet undvære.

I begyndelsen var der boder i Kastruplund og i Travbanerestauranten, og indtægten blev ca. 3.400 kr. brutto.

Godt og vel tyve år senere var bruttoindtægten 58.400 kr., og der uddeltes 25.500 kr. til børnehaver, kolonier, fritidshjem. Børnehjælpsforeningen har forsynet trængende børn med fodtøj og tøj, og spejdere, D.u.l'ere og Arbejdersamariternes spædbørnsarbejde har fået tilskud til arbejdet.

Glasorkestret klovner ved Børnehjælpsdagen på Korsvejens Skole, 1934.
Foto: LHS.

Børnehjælpsdagen har nu festpladser ved Skottegårdsskolen, Korsvejens Skole og Tårnby Skole og er blevet et kæmpeforetagende.

I årene lige efter starten optræder børnehjælpsdagen ofte i sognerådets dagsorden. Her følger nogle eksempler, som alle udtrykker den velvilje som komitéen møder:

6. November 1934: Til Efterretning forelaa Meddelelse fra Komiteen for Børnehjælpsdagen vedr. Fordelingen af de ved Børnehjælpsdagen indkomne Midler.

8. Januar 1935: Anmodning fra Børnehjælpsforeningen for Taarnby Kommune om Tilskud til Virksomheden. Bevilgedes 266 Kroner.

4. August 1936 : Henvendelse fra Komiteen for Taarnby Kommunes Børnehjælpsdag om Fritagelse for Betaling af Kommunens Andel i Forlystelsesafgiften ved Børnehjælpsdagen den 23/8 d. A. Bevilgedes!

Henvendelse fra samme om Tilladelse til Benyttelse af Skolernes Legepladser paa Børnehjælpsdagen samt om at faa tildelt et Antal

Frikort til Søbadeanstalten. Bevilgedes i lighed med tidligere Aar.

2. August 1938: Andragende fra Komiteen for Tårnby Kommunes Børnehjælpsdag om Fritagelse for Betaling af Forlystelsesafgift samt om Tilladelse til at benytte Skolerne m.v. i Anledning af Afholdelse af Børnehjælpsdag d. 21. August. Tilladelse til Benyttelse af Skolerne og Festsalen på Teknisk Skole gives, ligesom Sogneraadet frafalder sin Andel i Forlystelsesafgiften. Ligeledes stilles i Lighed med sidste Aar nogle Frikort til Søbadeanstalten for Sommeren 1939 til Raadighed for Komiteen til Tombolagevinster.

2. Maj 1939: Henvendelse fra Børnehjælpskomiteen. Denne Gang søges om alle Punkterne paa een Gang. Det vedtoges at meddele de forskellige Tilladelser i Lighed med tidligere Aar.

Det kan man da kalde afbureaukratisering.

En af veteranerne ved Børnehjælpsdagene er Jan Weichel, som jeg i flere omgange har talt med om de supplerende skoleaktiviteter. De nedenstående linier er et sammenkog af det, han har fortalt mig om Børnehjælpsdagen:

Et af de første år faldt dagen sammen med, at Tårnby Kommune havde anskaffet en ny brandsprøjte, som derfor blev brugt til at køre rundt i alle villakvartererne og reklamere for dagens gode formål.

Den gamle brandsprøjte
fra 1938.
Foto: Allan Meyer.

Et andet år, eller måske det samme, blev der trukket en hestevogn rundt. Oppe på ladet fremstillede nogle af lærerne et tableau med 'Hyrdinden og skorstensfejerens'.

”Jo,” svarer Jan Weichel på mit spørgsmål, ”lærerne var uundværlige, de var engagerede, og skoleledelsen bakkede op, så alt kunne lade sig gøre. Faktisk var de så ivrige, at der ind i mellem opstod kontroverser med andre hjælpere, ja, en af de lokale 'damer' følte sig i den grad mobbet af 'lærerinderne', at hun beordrede sin mand til at klage over det såvel i forældrerådet som i Arbejdernes Fællesorganisation. Resultatet blev, at den pågældende 'dame' fik sin egen bod, som hun selv kunne finde bemanning til.

Knud Hansen, som jeg tidligere har talt med, og som har lånt mig det vedføjede billede, fortæller, at der et år som et ekstra trækplaster til dagens fornøjelser af Amagergartnerne var lavet en kæmpe elefant af blomster. Den blev senere på dagen for 52 kr. købt ved en auktion af kul- og koks-handler Georg Hansen, kendt Kastrup-vognmand, der havde den velduftende skulptur stående som vartegn for firmaet, indtil den visnede.

Den sidste børnehjælpsdag blev afholdt i 1956. Afslutningen bød på et kæmpemæssigt asfaltbal på Korsvejens Skole. Det afdansningsbal gik der fraspagn om.

'Hyrdinden og Skorstensfejerens' er nået til Saltværksvej. 1938.
Foto: LHS.

Vogn med 'Kejserens nye klæder' er parat til at køre byen rundt fra Korsvejens Skole.
Privateje.

Avisudklip.

Skolelæge

En afgørende årsag til sognerådets utvetydige opbakning til børnehjælpsdagen var befolkningens - ikke mindst børnenes - tydeligvis dårlige sundhedstilstand.

Depressionen havde været hård ved småkårsfolk, og nervøsiteten for en kommende krig gjorde ikke sagerne lettere. At så vintrene oven i købet var hårdere end vanligt, så de øgede brændselsudgifter tyngede yderligere, gjorde ikke det hele nemmere. De dårligst stillede led nød, og det sås og mærkedes først og fremmest på børnene.

I en henvendelse til sognerådet tegner Lærerforeningens formand Laurits Hansen, senere Bryndorf, et dystert billede af situationen:

... Ved det daglige Arbejde i Skolerne føles det ofte som et Savn, at Børnenes Helbredstilstand ikke er under Kontrol af en Læge. Der forekommer Børn, som har et sygeligt Udseende, eller er trætte og uoplagte, underernærede, har daarlig Mave, Tandpine, Ørepine, daarligt Syn, Hovedpine, kronisk Hæshed, "Polypper", ufrivillig Vandladning, Hudsygdomme og andet; men Lærerne har ikke umiddelbart Anledning til at faa det enkelte Tilfælde vurderet af en Læge. – Der gives ogsaa alvorligere Sygdomstilfælde. Det er en kendt Sag, at ikke faa Familier i Kommunen fører en haard Kamp mod Tuberkulose. Som Forholdene er, kan Børn med smittefarlig Tuberkulose gaa i Skole og smitte de andre, uden at Sygdommen konstateres, og Forholdsregler tages. Det er hændt, at Børn er døde af Tuberkulose kort efter Skoletidens Ophør, uden at Skolen havde haft Kendskab til, at Barnet var sygt. I en af Skolerne er det ogsaa hændt, at der er forekommet smittefarlig Sygdom af anden meget alvorlig Art. Det blev ret tilfældigt opdaget, hvorefter Børnene, 3 Søkende, blev indlagt paa Hospital og interneret.

Vi nærer den Anskuelse, at et Lægetilsyn vil være af betydelig Værdi, først for Børnene, men ogsaa for Hjemmene og Skolen, der derved vilde faa bedre Forudsætninger for at bedømme og forstaa Børnene og tage de Hensyn, som eventuel Sygelighed bør foranledige...

På den baggrund var det forholdsvis let at skaffe den nødvendige politiske opbakning til at indføre foranstaltninger til fremme af folkesundheden.

Avisudklip.

Allerede i 1927 er der oprettet offentlig badeanstalt i den nye tilbygning på Kastrup Skole. Det er derfra, mange tidligere elever husker skolebetjent Gertsen og hans kone, der fungerede som bademestre.

På et forretningsudvalgsmøde d. 25. januar 1927 i Arbejdernes Fællesorganisation, udtalte formanden, murer Carlsen, ønsket om en offentlig badeanstalt på den nye kommuneskole. Det vedtoges at fremkomme med det på Socialdemokratisk Forbunds Generalforsamling under sognerådsformandens beretning.

På det efterfølgende fællesbestyrelsesmødet på Kastruplund 29. marts omtalte formanden i sin beretning 'Badeanstalten på den nye kommuneskole', og Aksel Gjerster oplyste ifølge protokollen, 'at det var tanken at oprette en offentlig badeanstalt'.

Og sådan blev det.

I det hele taget var Arbejdernes Fællesorganisation af indlysende grunde stærkt involveret i alt, hvad der kunne forbedre den jævne befolknings vilkår. Det er således også i Fællesorganisationen, at protokollen for september 1931 kan fortælle, at

*Hr. Feldtvoss (overlæreren på Kastrup Skole) talte om Skolebe-
spisning og Lejrture for Børn – Skolehaver.*

Et afgørende initiativ var ansættelsen af en skolelæge, som blev til virkelighed kort efter TKL's henvendelse om sagen.

Men allerede året før, 27. januar 1932, havde lærerforeningen været på banen med et forslag om bekæmpelse af utøj:

Fra de skolesøgende Børns Forældre fremkommer ofte Klager over, at deres Børn i Skolen har paadraget sig Utøj i Haaret. Undersøgelser i den Anledning har vist, at en ret stor Del af Børnene periodisk har eller er paa Vej til at faa Utøj. – Da nu denne Tingenes Tilstand er til saa stor Gene for baade de Børn, som har, og de, der gaar i Fare for at faa Utøj, og da Hjemmene formentlig med en vis Ret kan kræve, at Skolen værner deres Børn mod den anførte Plage, har den kommunale Lærerforening ved sit Medlemsmøde den 16. ds. med Tilslutning fra alle Sider besluttet at henstille til den ærede Kommunalbestyrelse at overveje en Ordning, hvorved en Sygeplejerske regelmæssigt undersøger – eventuelt behandler – Børnene ved Kommunens 3 største Skoler.

Paa Lærerforeningens Vegne

Ærbødigst

LH (Laurits Hansen)

Sendt 27/1 1932

Til Taarnby Sogneraad. LH

De første læger, der påtog sig arbejdet, var ovennævnte Klauman-Ericson og A. Ellehauge. I 'Glemmer du', nr. 6, nov. 2008, fortæller Inger Kjær Jansen, hvordan dét gik til:

Tårnby Kommunes lærerforening rettede i 1933 henvendelse til skoleudvalget for at få ansat en skolelæge. Det blev bevilget, og i første omgang blev det gamle lærerværelse på Kastrup Skole ind-

rettet til lægeværelse, da det kunne ske uden større udgifter. Læge A. Ellehauge blev ansat 1934 som fast skolelæge, og han foretog regelmæssigt lægeligt tilsyn af eleverne. I 1938 blev 1700 elever i kommunen undersøgt. Resultatet blev følgende:

174 undervægtige børn
8 med anden dårlig almen
tilstand
22 med ørelidelser
24 med øjenlidelser
8 med "næsesvælgpolypper"
11 med grovere holdningsfejl
5 med brok
23 med andre lidelser

De undervægtige børn blev der sørget for gennem skolemadpakker, og alle fik levertranspiller.

Omkostningerne ved skolelægeordningen blev regnet ud pr. barn. I 1941 kostede det 76 øre pr. elev, og det blev forhøjet året efter til 1 kr. og 65 øre. Alt hvad der oversteg 1 kr. pr. barn skulle anvendes til afdrag på et røntgenapparat til sygekassens tuberkulosestation på Amager Landevej.

Skolelæge A. Ellehauge undersøger en dreng på Kastrup Skole i midten af 30'erne.
Foto: LHS.

I Amagerbogen fra 1939 meddeles i forbindelse med omtalen af skolelægeordningen:

I Protokol over Børn under nærmere Kontrol er indført i alt 257.

Jo, der var virkelig noget at tage fat på, og det var ikke fedmeproblemer!

Skolehaver og skolebespisning

I oktober 1933 foreslår lærerforeningen sognerådet at udlægge arealer 'af passende Størrelse til Skolehave ved hver af Kommunens 3 største Skoler'.

Til Taarnby Sagsraad.
Lærereforeningens Bestyrelse tillader sig herved
høfligt at anmode det ærede Sagsraad om ved given
lejlighed at bede indstille et Stykke Jord af passende
Størrelse til Skolehave ved hver af Kommunens 3
største Skoler.

Forslaget passede lige ind i de nye sundhedspolitiske planer og blev øjensynlig gennemført uden større betænkeligheder.

De mange skolehaver, som derefter blev anlagt ved de tre store skoler, blev hurtigt et af de nye sundhedstiltag. De små haver var langt fra beregnet til farvestrålende sommerblomster, selvom de vel også har forekommet, men nok så meget til grøntsager, som kunne tages med hjem og strække på budgettet og styrke sundheden. Men mange børn var stadig lige underernærede. Der måtte noget mere til.

Året efter fremkommer der til sognerådet et 'andragende om i vintermånederne at give børnene i Taarnby, Kastrup og Korsvejens Skoler varm mælk eller varm grød med mælk'. Sagen udsættes imidlertid til nærmere undersøgelse.

Skolehaver i 30'erne ved
Korsvejens Skole.
Foto: LHS.

I slutningen af året behandler skolekommissionen en sag om skolebespisning, og man enes om at sende sagen

til Sognerådet med Anbefaling for så vidt angaar saadanne Børn, hvis Forældre ikke økonomisk kan give dem tilstrækkelig ernærende Kost, men sognerådet svarer, 'at Sagen vedr. Skolebespisning vil blive nærmere undersøgt'

I starten af 1935 genfremsætter skolekommissionen så forslaget om, at der indføres skolebespisning af underernærede børn, og i maj tiltræder sognerådet forslaget, 'dog saaledes, at Overlærerne må indhente Erklæring fra det sociale Udvalg før Bespisning tildelles'.

Mens den hvide mælkeflaske endnu eksisterede, ca. 1950. Da var alle kommet med på mælkeordningen.
Foto: LHS.

Den tildelte skolemad, hvad den så end har bestået af, må have været et kærkomment tilskud, som virkelig har kunnet mærkes i hjemmene. To år senere ansøger forældrerådene om, at skolebespisningen også skal omfatte sommerhalvåret.

Frem mod krigen blev der også bevilget penge til indkøb af æbler og gulerødder som kosttilskud til børnene. I 'Glemmer du' nr. 6, november 2008, skriver Inger Kjær Jansen:

I december 1940 skrev undervisningsministeriet til skolevæsenet, at der hos Århus Oliefabrik kunne købes spisegelerødder for 7,50 kr. pr. 100 kg. Endvidere forelå tilbud fra en anden leverandør på levering af 10 tons gulerødder for en pris af 12 kr. pr. 100 kg. Gulerødderne kunne også leveres vaskede mod et tillæg af 4,50 kr. pr. 100 kg. Skoleudvalget vedtog at indstille indkøb af et kvantum gulerødder fra Århus Oliefabrik til dækning af skolebørnenes forbrug i ca. 2 måneder. Skolelederne skulle fordele gulerødderne, så hjemmene sørgede for at vaske dem, inden børnene fik dette ekstra kosttilskud.

Sagen godkendes i februar 1941 i skoleudvalget.

Svaghørns- og feriekoloni

I sommeren 1938 indtog det første feriekolonihold Solhytten på Grenå Strand. Dermed tager den spændende historie om Tårnbys kolonier sin begyndelse.

En del tid skulle der gå, inden de næste kapitler blev skrevet, men nogle år efter krigens afslutning kom der fart på.

De følgende kolonier kom til at hedde Solgården, Solkrogen og Solbrinken, m.a.o. 'Solkolonierne', og bedre navn kan vel næppe tænkes til en koloniorganisation.

Et af de første kolonihold på Solhytten. Privateje.

Måltid i Solhytten ved de karakteristiske langborde. Privateje.

Til gengæld var ejerskabet lidt mere turbulent. For naturligvis kunne det ikke lade sig gøre at anskaffe og indrette en række kolonier uden både kommunale penge og tilsvarende velvilje. På den anden side krævede det i allerhøjeste grad lærernes aktive medvirken.

Efter mange forhandlinger mellem kommunen og den kommunale lærerforening, TKL, lykkedes det at finde en model, hvor kolonierne var lærerforeningens i en kontrakt med kommunen, bestyrelsen sammensattes af 1 repræsentant fra sognerådet (sognerådsformanden), 1 repræsentant fra skolekommissionen (formanden E. Bentved), Skolelægen, 1 repræsentant fra Forældrerådenes Sammenslutning og 3 valgt af TKL. Formålet var, at drive Svagbørnskoloni og Feriekoloni, og på en ekstraordinær generalforsamling i TKL 22. marts 1938 valgtes de 3 repræsentanter.

I realiteten var det kulminationen på en lang beslutningsproces. I TKL's protokol skriver formanden Bryndorf i sin liste over sager, han har haft med at gøre i oktober/november 1934:

Paa Fælleslærerraaets Møde den 12. Oktober 1934 blev der behandlet en Henvendelse fra Forældreraadenes Udvalg vedr. eventuel Oprettelse af en Svagbørnskoloni. – Det blev overdraget Lærerforeningens Bestyrelse at optage den nævnte Forhandling. 31/10 havde Bestyrelsen – Lund var forhindret – en Forhandling paa Korsvejens Skole. Det blev besluttet at nedsætte et Udvalg bestaaende ev. af 4 Medlemmer, valgt henholdsvis af Forældreraad, Sogneraad, Skolekomm. og Lærerforening. – Lf. Bestyrelse ud-

pegede Overlærer Feldvoss. - 1/11 Feldvoss har modtaget Valget. Meddelt Chr. Nielsen. (Forældrerådenes formand. m.t.).

Det var det første koloniudvalg.

I slutningen af november udpeger skolekommissionen sin formand, Søndergaard-Thomsen til medlem. Siden afløses han af Bentved. Også sognerådet udpeger sin formand, Rich. Jacobsen.

På et bestyrelsesmøde i TKL i maj 1936 var overlæreren inviteret til at give en orientering om arbejdet i 'Udvalget ang. Svagbørnskoloni og Sommerlejr', som der står i referatet, der videre kan fortælle:

Han meddelte, at Grenaa Byraad havde stillet et Areal til Raadighed for Udvalget, som agter at rejse til Grenaa for at undersøge Forholdene.

På et ordinært repræsentantskabsmøde i Arbejdernes Fællesorganisation-juli 1936 rejses sagen under eventuelt:

... S. Rasmussen: omtalte Feriekoloni og Svagbørnskolonien ved Grenaa. Fællesorganisationen bør yde Tilskud.

Johs. Feldvoss: Vi modtager gerne et saadant Tilskud.

...

Chr. Nielsen: Svagbørnskoloniens økonomiske Forhold.

K. Holbøll Nielsen: var det ikke en Ide, at lade den store samlede Fest, der slaas til Lyd for (omtalt tidligere i referatet) være til Fordel for Svagbørnskolonien. Det var i hvert fald en smuk Opgave. Festerne bør i hvert fald rationeres, tre Fester indenfor Arbejderpartiet paa én Dag er af det Onde.

Johs. Feldvoss: takkede for dette Forslag. Møder og Fester holdes oveni hinanden. Her er en Opgave for Fællesorganisationen.

Det lader ikke til at den omtalte fest blev til noget. I hvert fald kan et større overskud ikke findes på koloniregnskabet, men andre har altså også vist interesse for koloni-virksomhed, og sagen begynder at gå sin gang. Pludselig kan man i referatet fra et bestyrelsesmøde i kommunelærerforeningen den 27. august 1937 spore en bekymring for, at det skal gå så hurtigt, at beslutningerne træffes udenom lærerbestyrelsen. Bryndorf skriver:

... ønskede at komme i nærmere Kontakt med det nedsatte Udvalg, ev. ved at sende en Skrivelse. Man ønsker sig sikret imod, at der foretages afgørende Skridt af nogen Art, forinden Lærerne har haft Anledning til at tage Stilling til konkrete Forslag.

Spørgsmålet drøftes på et par bestyrelsesmøder i løbet af efteråret, og der samles sammen til generalforsamling d. 4. februar 1938 med 'Svaghørns- og Feriekolonien' som første punkt på dagsordenen.

Men få dage inden havde bestyrelsen møde med Udvalget samt repræsentanter for sogneråd og skolekommission og efterfølgende mødtes formand Bryndorf med repræsentant Feldvoss og var enedes om forslag til Koloniens Styrelse. På generalforsamlingen kunne Bryndorf derefter overgive ordet til overlærer Feldvoss, som meddelte:

Udvalget har Tilbud paa en Grund ved Grenaa og har undersøgt Forholdene samt ladet udarbejde Overslag over ev. Drift og Tegning til Bygning m.m. Der forelaa Forslag til Vedtægt.

Sådan står det i referatet. Vedtægterne godkendes, og som nævnt ovenfor vælges de 3 repræsentanter.

Men forinden har sognerådet mere kontant vist sin velvilje over for projektet. I sognerådsprotokollen for 21. december 37 står der sort på hvidt:

Forslag til Vedtægter for Taarnby Kommunes Svaghørnskoloni og Feriekoloni og Valg af Repræsentantskab. Sogneraadet tilslutter sig

Flaget hejses ved Solhytten. Privateje.

Tanken og vedtog at tilsige Støtte ved evt. Kaution for Lån, max. 7.000 Kr. Ligeledes vedtoges det at tilsige en kontant Støtte for Aaret 1938/39 til Driften af nævnte Formaal med indtil 2.000 Kr. Dog betinger Raadet sig, at de endelige Vedtægter forelægges til Godkendelse, ligesom Repræsentation senere vil være at vælge.

Tre måneder senere vælges så sognerådsformanden som repræsentant i henhold til vedtægterne.

Vedrørende forretningsfører for kolonien fastslår de nye vedtægter følgende:

Udvalget udpeger blandt Lærerpersonalet efter Indstilling fra Lærerforeningen en Forretningsfører, der virker som Udvalgets Sekretær og sammen med Udvalgets Forretningsudvalg (Formand, Næstformand og Kasserer) har den daglige Ledelse; Forretningsføreren ydes foreløbig et Gratiale paa 100 Kr. om Aaret.

På en ekstraordinær generalforsamling vælges de nye lærerrepræsentanter til kolonibestyrelsen. Det blev Helmer Sørensen, der havde afløst Bryndorf som TKL's formand, kassereren Frits M. Lund og det hidtidige medlem af det forberedende udvalg, overlærer Feldvoss. På den måde var alle de tre store skoler repræsenteret.

Feldvoss vælges til formand for Kolonibestyrelsen, som derefter ansætter Chr. Sørensen som den første forretningsfører. Nogle få år senere afløses Feldvoss af Helmer Sørensen på formandsposten.

Indvielsen finder sted d. 9. juni 1938. Her mødes sognerådsmedlemmer fra Grenå og Tårnby, bestyrelsesmedlemmer, håndværkere, leverandører.

Rich. Jacobsen skrev en hilsen i gæstebogen, som Johannes Feldvoss forinden havde dekoreret med indvielsessangens tre vers. Her følger det sidste:

*Vi har bygget vor Hytte i Solen,
og nu ligger den her som et Tegn
paa de stærke og byggende Kræfter,
der skal lyse over Huse og Hegn.
Maa den Slægt, som her skal færdes
lære Samholdets løftende Tag,
samle Sundhed og Styrke til Livet
og gro frem til en lysere Dag.*

I maj måned 1940 får sognerådet meddelelse om, at Københavns Amtsråd har givet tilladelse til at garantere for et lån, stort 4000 kr. til Tårnby Kommunes Svagbørns- og Feriekoloni. Dermed er det sidste godkendelsesstempel sikret.

Ferieholdene faldt hurtigt på plads, men fra politisk side var det måske især svagbørnsholdene, der havde den store interesse. Lige fra starten er der naturligvis problemer med aflønningen af lærerkræfterne på en koloni, som var i sving i skoletiden, inden sommerferien var begyndt.

Lærere, der ganske vist havde en fast indkomst, efterlod sig jo et skema, som skulle dækkes, og det voldte i starten skolelederne store problemer.

Men forud for opholdet i 1941 tilslutter sognerådet sig

Koloniformand
Helmer Sørensen.

Der holdes rådslagning i
pejsekrogen på Solhytten.
Fra venstre: Feldvoss,
F.M. Lund og forretnings-
føreren Chr. Sørensen.
Privateje.

Indvielsen samlede repræsentanter fra både Grenå og Tårnby. Privateje.

en Henvendelse fra Koloniudvalget om Vikar for 2 Lærerkæfter, F.M. Lund og Ebba Nielsen, (senere Belt), i Foråret 1941 i Anledning af Etablering af Svagbørnskolonien.

Året efter får kommissionsformanden bemyndigelse til at få budgettet for Svagbørns- og Feriekolonien delt, så kommunen for fremtiden betaler den fulde udgift til svagbørns-kolonien. Dette medfører bl.a., at udvalget i marts mødet 1943 behandler en

Henvendelse fra Skolekommissionen om Afholdelse af Vikarudgifter 3 Lærerkæfter i Anledning af Aabning af Svagbørnskolonien ved Grenaa fra 3/5 – 18/6 d.Aa. Udgiften til 3 Vikarer andrager ca. 1950 Kr.

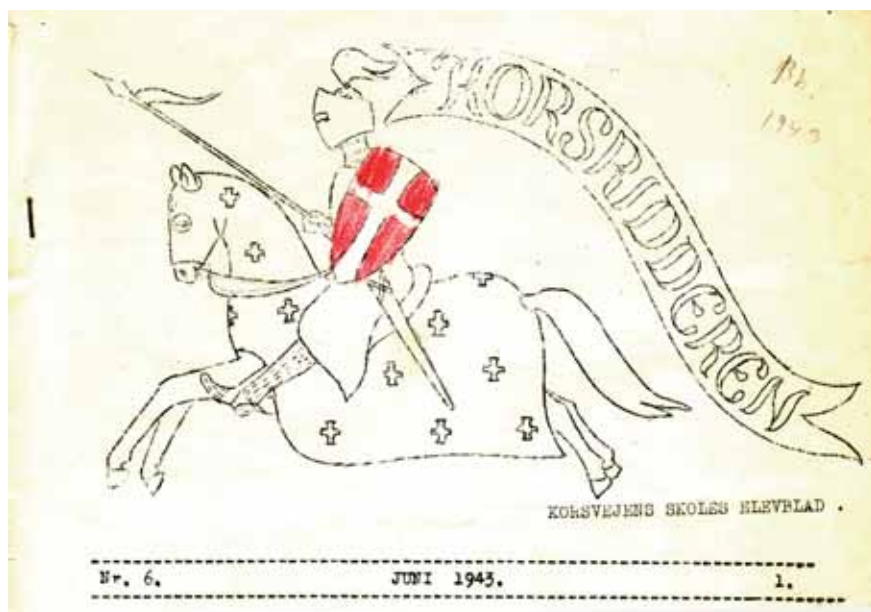
Det vedtoges at indhente Oplysninger fra Kbh. K. og andre Omegnskommuners Svagbørnsskoler for så vidt angår Lærerkæfter og Børneantal. Indstilling vil da være at afgive til Sogneraadet.

En ansøgning fra koloniudvalget om forlænget svagbørnsophold fra 13. august til 14. september d.å., behandles i maj 1943. Det vedtoges at indstille, at svagbørnsopholdet forlænges i det ansøgte tidsrum.

Alligevel var koloniholdene ved at blive aflyst, men i sidste øjeblik lykkes det at få lov til at benytte en nedlagt kostskole i Nærum. Forklaringen leverer F.M. Lund, som foruden at være kasserer i udvalget er Korsvejens Skoles kolonirepræsentant. I Korsvejens Skoles elevblad, Korsridderen, juni 1943, skriver han under overskriften 'Feriekolonien':

Som det sikkert er blevet bekendt, er vor Feriekoloni "Solhytten" i Grenaa taget i Brug af den tyske Værnemagt netop, da Forbedelserne var i Gang til at sende det første Hold, Svagbørnene, derover.

Koloniens Bestyrelse maatte derfor i største Hast se at finde noget andet og helst paa denne side af Store Bælt. Det lykkedes ret hurtigt, idet man fik Lov til at benytte den nedlagte Kostskole i Nærum. Den var imidlertid stærkt ramponeret og maatte derfor først sættes i Stand, og derefter monteres med Senge m.m. Nu er den imidlertid blevet rigtig pæn, og den ligger i det dejligste danske Landskab med Skove, Bakker og Søer, og det er jo noget vi "Amargerkanere" ikke er forvænt med. Der vil sikkert blive foretaget

mange dejlige Ture i denne smukke Egn.

I Øjeblikket samler Svagbørnsholdet Sundhed og Styrke deroppe, 44 Børn fra vore tre Skoler, deraf 11 fra Korsvejen. I Sommerferien skal først Kastrup Skoles Feriehold derop, dernæst Taarnby, og den 23. juli drager 44 af Korsvejens Skoles Elever derop under Ledelse af Hr. Rosenholm og Hr. Andersen, Frk. Christiansen og Fru Andersen.

Vi ønsker dem 17 dejlige Feriedage med Sol og godt Humør.

Ld.

I forbindelse med forberedelsen af svagbørnskolonien for 1944, fastslår skolekommissionen, at udtagelsen af børn finder sted efter indbydelse fra kommissionen til skolerne, som anmoder lærerne om at udtage elever, hvorefter de indstilles til skolelægen.

I øvrigt er det hele igen ved at gå helt i vasken, fordi tyskerne stadigvæk har beslaglagt Solhytten. Men i sidste øjeblik fik man mulighed for at sende et hold til Bogø, og på mødet den 9. maj, kan formanden meddele, at 44 svagbørn er taget af sted dagen før.

Midt i det forlængede ophold beslutter skoleudvalget at bevilge et specielt tillæg til lederen: 55 kr. pr. semester.

Året efter er Solhytten så igen til disposition, og behovet er så stort, at kolonibestyrelsen foreslår, at der oprettes og udsendes 2 hold a 6 ugers varighed. Udgiften anslås til 12.500 kr., og det anbefales til sognerådet, mens det foreslås at tillægget til lederen af hvert hold fastsættes til 100 kr.

På det sidste af disse to hold ansattes som vikar Karl Brøcher, (der senere blev skoleinspektør og er citeret flittigt under mellemkoleafsnittet). I en samtale, vi havde i 2001, fortæller han, at kolonien i en periode havde været brugt af tyske kadetter, og mange af svagbørnene fik maveonder og skarlagensfeber, vel i hvert fald 12-15 elever. Også Brøcher blev ramt og måtte i en tid indlægges på sygehuset i Grenå.

På en indkøbstur i januar 2007 møder jeg Erik Lund, Frits M. Lunds søn, som fortæller mig, at Solhytten i Grenå under krigen var annekteret af tyskerne til en slags øvelseslejr for marinekadetter. Da familien Lund i 1945 vendte tilbage, fandt de skyttegravshuller rundt om kolonien og også andre af tyskernes efterladenskaber.

Den første lejrskole

Endnu en aktivitet, der bragte eleverne ud til frisk luft og frie omgivelser, så dagens lys i disse år.

Den 6. august 1936 modtager sognerådet en skrivelse fra overlæreren ved Kastrup Skole, om at han og frk. Beck tager på lejrskole ved Kjellerup med 7. Klasserne. Udgiften klares ved tilskud fra børnehjælpsdagen.

Her ser vi altså et eksempel på, at børnehjælpsdagen har hjulpet en ny idé på vej.

Det var ikke kun i Tårnby, at lejrskoler var noget nyt. Da overlærer Feldvoss og frk. Beck ankommer med deres 7. klasses elever, er lokalpressen på plads. En af aviserne skriver under overskriften 'En interessant Undervisningsmaade':

I vor Tid, da der tales så meget om, at vor Skole, er i Støbeskeen, er det interessant at iagttage, hvad ledende Skolefolk gør for at skabe den bedste og mest interessante Undervisning for Børnene. Overlærer Feldvoss, Kastrup paa Amager, og Lærerinde Frk. Beck ankom i aften til Duelund med en Klasse Børn. Pigerne blev indkvarteret i Duelund Skoles Skolestue, medens Drengene blev anvist D.S.U.'s Sommerhus, hvor i øvrigt Maden til de ca. 30 Børn skal laves i de 10 Dage, Opholdet varer. Børnene var henrykte ved at komme paa Landet. Nogle af dem, udtalte Overlærer Feld-

Fra Grenå Strand.

voss, havde maaske aldrig været længere end i Dyrehaven.

Om selve Arbejdsplanen, - for det er nemlig ikke en Ferie, Børnene er paa - udtalte Overlæreren, at man vilde lade Børnene arbejde med Stof vedrørende Egnen, baade dens Flora og Fauna, dens historiske Minder og meget mere.

Naar Børnene saa kommer hjem, skal de gennemarbejde Stoffet. Man vil forstaa, at det er en saare hensigtsmæssig Undervisning, i stedet for at sidde i et Klasseværelse i Kastrup og høre om Blicher og Aunsbjerg osv., at komme ud og opleve i Virkeligheden.

Overlærer Feldvoss, Kastrup,
der, som vi før har omtalt, for Tiden holder Lejrskole ude i Duulund, vil efter Indbydelse af flere Foreninger holde Foredrag i Teknisk Skoles Sal førstkommande Torsdag Aften. Emnet er »Nye Skolereformer«, og da Overlærer Feldvoss er kendt for at være en interessant og livlig Foredragsholder, er der indgen Tvivl om, at Lærere og andre Skoleinteresserede, hvilket vil sige saa godt som alle, vil have Udbytte af at høre Foredraget.

I et par andre aviser fortælles det, at lejrskolens leder, Johannes Feldvoss, førstkommande torsdag aften, mens lejrskolen endnu er i gang, var inviteret til at holde foredrag på Kjellerup tekniske Skole om 'Nye Skoleformer'. En anden starter sin omtale i fredagsudgaven med følgende ros:

Foredraget, der var meget interessant og belærende, holdt paa en fortræffelig Maade, indeholdt mange gode Ting, som enhver, der interesserer sig blot en lille Smule for Undervisning og Skolearbejde, burde have hørt.

Så meget desto mere ærgerligt er det, at en anden avis må konstatere, at der beklageligvis ikke var mødt ret mange tilhørere, 'men de, der var mødt, blev ikke skuffede'. Forhåbentlig var det ikke de eneste skoleinteresserede i Kjellerup og omegn.

Men ikke desto mindre var der her skabt noget nyt, som i hvert fald i sin spæde begyndelse næppe havde fået en chance uden opmuntringen fra børnehjælpsdagen.

Sidenhen gav de nye kolonier og de to weekendhytter i Farum og Slangerup, som Kastrup og Korsvejens Skoler havde anskaffet, i en lang periode rige muligheder for afholdelse af forholdsvis billige lejrskoler. Med tiden indgik aktiviteten som fast del af undervisningsforløbet, og efterhånden blev der mulighed for at afholde lejrskole andre steder end på kolonierne.

Også på andre måder blev skolen fornyet i disse år kort før den nye skolelov, som alle ventede på. Nye skoleformer, som overlæreren havde kaldt sit foredrag i Kjellerup, vandt frem, og mange af dem blev indarbejdet i den nye lov og fandt fast fodfæste i skolen fremover.

KAPITEL 7

A F R U N D I N G

Sammenfattende kan det vel konstateres, at Tårnby Kommunes skolevæsen undergik en kraftig forandring til det bedre i de første 30-40 år af det tyvende århundrede. Selvom det i hele perioden i det store og hele var den samme gamle lov fra 1814, der var gældende. Den eneste væsentlige nyskabelse, som lovgivningsmagten havde ansvar for, var mellemskolen, der fik sin egen lov, Almenskoleloven fra 1903. Resten af forbedringerne kom til på kommunens initiativ.

Det blev efterhånden mere og mere tydeligt, at den eksisterende ordning af det danske skolevæsen var fra en helt anden tidsalder og foretaget af og for mennesker med helt anderledes behov.

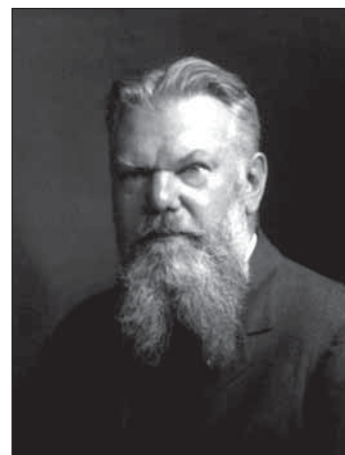
Et af de helt store problemer, som ventede på en løsning, var de manglende undervisningstilbud til den del af de unge, der ikke gik i eksamensskolen. Det blev åbenbart for alle, at der måtte skabes mulighed for, at også ikke-eksamenssøgende unge mennesker kunne blive i skolen og dygtiggøre sig efter deres 7. skoleår. Måske ikke ved en udvidelse af skolepligten, men under alle omstændighed som et gratis tilbud.

Efterhånden var det den almindelige opfattelse blandt skolefolk, at en ny skolelov måtte være på trapperne snarest, men at der var temmelig mange trin, der skulle bestiges, før resultatet viste sig.

Der er ingen tvivl om, at lovgiverne på Christiansborg og undervisningsminister Borgbjerg i særdeleshed var indstillet på at finde en løsning, som kunne indgå i en kommende lov, men alligevel trak det ud.

I 1934 forelagde han et forslag til ny skolelov for rigsdagen. Men for-gæves! Et flertal af medlemmerne stemte imod, og loven faldt.

En af anstødsstenene var spørgsmålet om undervisningspligtens forlængelse. Her var modstanden markant, og der var ikke mange, der vovede at gå så langt. Men at en stor del af de unge havde brug for at lære mere, inden de forlod skolen, eller trængte til at blive mere modne, var der enighed om, og de fleste skolepolitikere havde for længst indset, at det hastede. At de så havde svært ved at blive enige om indholdet i en ny lov, var en anden sag.

F.J. Borgbjerg, Undervisningsminister 1929-35.
Foto: Elfelt (Undervisningsministeriet).

De første 8. klasser

Også den nylig tiltrådte overlærer Feldvoss på Kastrup Skole var optaget af problemet. Selvom lovgivningsmagten tøvede, var der ingen grund til helt at undlade at gøre noget ved det. I modsætning til visse andre mente han ikke, at den manglende lov behøvede at føre til handlingslammelse. Derfor blev spørgsmålet om en 8. klasse i Tårnby den sidste opgave, der skulle løses, inden den nye skolelov blev til virkelighed.

I starten af 1933 foreslog han - sammen med Kai H. Petersen, overlæreren på Tårnby Skole - de lokale politikere, at der blev oprettet 8. klasser på de tre store skoler.

Fra skolekommissionsmødet 2. februar 1933 står der i referatet:

Fra Overlærer Feldvoss forelæa Forslag om Oprettelse af en 8nde Klasse, eventuelt fælles for de 3 Købstadskoler.

Handwritten note in cursive script on a yellowed piece of paper. The text reads: "Fra Overlærer Feldvoss forelæa forslag om Oprettelse af en 8nde Klasse. Man henstiler til Sognerådet, at der oprettes en 8nde Klasse, eventuelt fælles for de 3 Købstadskoler."

Udsnit af protokollen.

Hvad skolekommissionens holdning til forslaget var, fremgår desværre ikke af referatet, men formodentlig har den ikke afvist, at han gik videre med forslaget.

På sognerådsmødet 7. februar 1933, hvor et svar fra lærerforeningen om tiltag til at få ledige lærere i arbejde bl. a. foreslår oprettet 8. klasser på de store skoler, griber Feldvoss chancen til at fremsætte en:

Anmodning fra Overlærer Feldvoss om Tilladelse til at lade anstille Undersøgelse angaaende en 8' Klasse. Tiltraadtes. Sagen henvistes i øvrigt til Skoleudvalget.

Tilbage i skolekommissionen foreligger der d. 11. april et forslag til undervisningsplan for en eventuel 8. klasse. Forslaget videresendes til overlærer Hansens og lærerrådets erklæring.

D. 21. april 1933 behandler skoleudvalget den oprindelige anmodning under punktet 'Forslag til Oprettelse af en 8' Klasse i Folkeskolen

– Kastrup – Taarnby' og modtager herunder en

Redegørelse fra Overlærerne Feldvoss, Kastrup og Kaj Petersen, Taarnby over Antallet af Børn, der vil komme til at fortsætte endnu et Aar efter 7' Klasse.

Derefter vedtages det at indstille oprettet

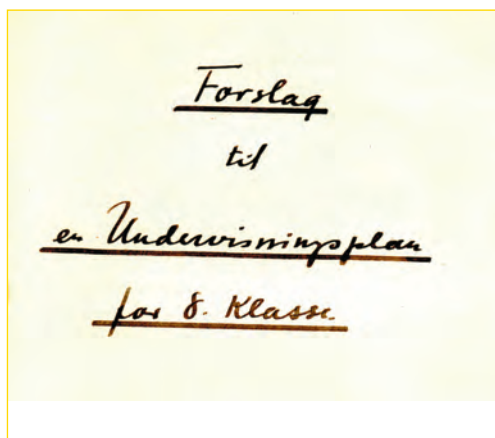
en 8' Klasse for Kastrup Skoles Vedkommende. For Taarnby Skoles Vedkommende søges nærmere Oplysninger om den forøgede Udgift og i øvrigt overlades Spørgsmaalet til Sogneraadets endelige Afgørelse, da der i Taarnby i Øjeblikket kun er 19 Børn.

Men da sagen d. 2. maj behandles i sognerådet, vedtages det ikke desto mindre at oprette 8. klasser på begge skoler 'forsøgsvis for et Aar'.

Og så er det jo bare om at komme i gang med at udarbejde og få godkendt en undervisningsplan, som formodentlig har været forberedt et stykke tid. I hvert fald refereres det i Tårnby kommunale Lærerforenings forhandlingsprotokol fra et medlemsmøde på Korsvejens Skole lørdag den 6. maj 1933 under punkt 1 Undervisningsplan for 8. klasse:

Overlærer Feldvoss havde udarbejdet et Forslag til Undervisningsplan for 8. Kl. Dette Forslag blev oplæst og debatteret. Nogle Ændringer blev foreslaaet og vedtaget, hvorefter Forslaget med en Udtalelse om, at det formentlig bør revideres efter 1 – 2 Aars Prøvetid den 10/5 sendtes til Skolekommissionen.

De første 8. klasser starter altså i skoleåret 1933/34, men med meget svag søgning især på Tårnby Skole. Da overlærernes forslag til klas-sedannelser for det følgende skoleår skal godkendes i skolekommissionen, er den fortsat usikker på, om 8. klasserne skal opretholdes. Så den del af forslaget oversendes til

Forslag
til
en Undervisningsplan
for 8. Klasse.

- Jo, forslaget til undervisningsplanen var håndskrevet, ikke kun forsiden.

Overlærer Feldvoss med
den første 8. klasse på
Kastrup Skole, 1930.
Privat foto.

sognerådet med anbefaling, men øjensynlig alene af en klasse på Kastrup Skole. Denne anbefaling blev også sognerådets beslutning. Men i skoleåret 1936/37 er der alligevel etableret en 8. klasse på Tårnby Skole.

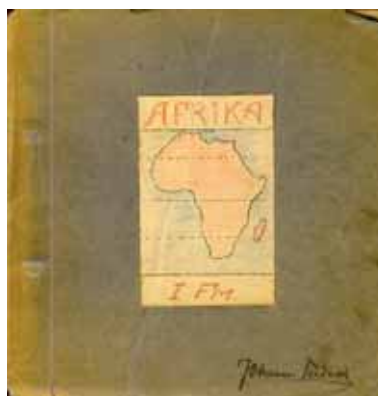
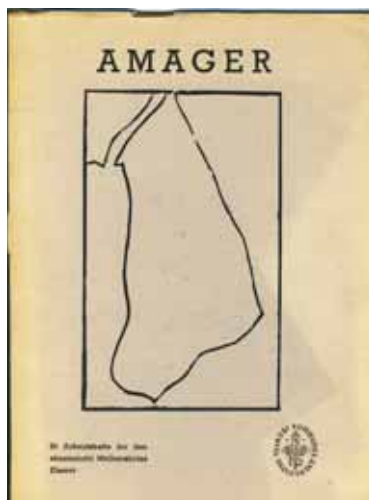
Naturligvis er det en nødløsning i en overgangstid, indtil den længe ventede skolelov endelig vedtages i Rigsdagen. De nyetablerede 8. klasser er et skridt i den rigtige retning mod en skole, der svarer bedre til de krav,

Overlærer Kai H. Petersen,
Helmer Sørensen
og Skytte Jørgensen med
Tårnby Skoles første
8. klasse.
Foto: LHS.

som et moderne samfund stiller. Men før vi når så langt, skal vi gennem en verdenskrig, som også belaster Tårnby Kommune og dens skolevæsen.

Den historie tager vi fat på i næste bog: Den kommunale skole.

Nogle af Feldvoss' hjemmelavede materialer til de første 8. klasser.

KILDER

Til denne udgivelse har jeg hentet oplysninger og citater og fået inspiration fra følgende bøger, protokoller, referater, jubilæumsskrifter, blade og arkivalier samt undervisnings- og skoleplaner. Og ikke mindst fra samtaler med en lang række personer, som har været mig behjælpelig med oplysninger, fortællinger, skriftlige eller mundtlige, billeder og dokumenter. Forhåbentlig har jeg fået alle med:

Ingerlise Arp, Karl Brøcher, Ruth Buus, Kirsten Carlsen, Minna og Mogens Skov Christensen, Erik Christiansen, Mogens og Ethel Eilertsen, Asta Elkær-Hansen, John og Ellen Fleckenstein, Niels Fogelstrøm, Knud Hansen, Arne Hjeds, Helge og Ruth Hjeds, Arne og Kamma Kettner, Inger Larsen, f. Nielsen, Erik Lund, Troels Lund, Grethe Møller, Irene Nilsson, f. Mogensen, Emmy Riber, f. Olsen, Erik Thybo, Karl Pedersen, Hans og Ester Petersen fra Møllen, Aksel Theisen, Jan Weichel, Hans Zimling.

Skriftligt materiale:

Adskillige numre af *Amager Bladet*.

Amagerbogen, redigeret af A. Kierulff Jensen, København 1939.

Amagerbørn år 1900 fortæller, udg. af

Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling 1981.

Amagerposten, 27. April 1889.

Anordning for Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark af 29. Juli 1814.

Arbejdernes Fællesorganisations *forhandlingsprotokol*.

Christian d. X's Danmark, red. J. Byskov, Skandinavisk Bogforlag 1947.

Christiansen, Niels Finn: *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie*, bind 12.

Danmark før 100 Aar siden - og nu, Schultz 1940, redigeret af Kjeld Winding.

Danmarks Folkeskole 1910, udg. af Danmarks Lærerforening 1911.

Danmarks Folkeskole 1924, udg. af Danmarks Lærerforening 1924.

Danmarks Folkeskole 1933, ved J. Skibelund Eeg,

udg. af Danmarks Lærerforening 1933.

Dansk Biografisk Haandleksikon. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag 1920-26.

Dansk Skolestat bind I, 1933.

- *dengang...* *Lærervilkår og lærervilkår for 50 år siden*, red. af Karl Brøcher og

Mogens Eilertsen, Danmarks Lærerforenings Kreds 13, Amager, 1982.

Dybdahl, Vagn: *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie*, bind 12.

Eilertsen, Mogens: *På billedet man ser* – de gamle anskuelsesbilleder,

Lærerstandens Brandforsikring 2001.

Ekstra Bladet 21. oktober 1936.

Feldvoss, Poul: *KREDSEN 3 C – 13 1932-2007*, DLF kreds 13, 2007.

Feldvoss, Poul: *Skolen i de syv landsbyer*, Frydenlund og Tårnby Kommune 2004.

Feldvoss, Poul: *For at ville - må du vide*, AOF-Amager, 2006.

Folkeskolen 18. april 1907, udgivet af Danmarks Lærerforening.

Fra Borgby til Tårnby, udarbejdet i forbindelse med

Teknisk Skoles jubilæumsudstilling 1953.

Hartvig Frisch: *Pest over Europa*, Henrik Koppels Forlag, 1933.
 '150 AAR - TÅRNBY SKOLE 1819 – 1969', jubilæumsskrift 1969.
 Hvidt, Kristian: *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie, bind 11*.
 Jansen, Inger Kjær: afsnit i *AMAGER* af Karl-Erik Frandsen, Erik Housted,
 Inger Kjær Jansen og Lis Thavlov, Arnold Busch 2002.
 Jansen, Inger Kjær og beboere i Ullerup: *Til Ullerup*,
 Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling 1994.
Kastrup Kirke 1884 - 1934 af sognepræst C. Søndergaard-Thomsen, København 1934.
Kastrup Kirke 1884 - 1944 af sognepræst C. Søndergaard-Thomsen, København 1944.
Korsvejens Skole 1923 - 1973, jubilæumsskrift af Karl Brøcher 1973.
 Krarup Nic. og P. Stavnstrup: *DANSK HISTORIE siden Stavnbaandets Løsning*,
 H. Hirschsprungs Forlag 1942.
 Kaarsted, Tage: *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie, bind 13*.
 Lokalhistorisk Samlings *hjemmeside*.
Lov om Folkeskolen af 18. Maj 1937.
Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen af 24. Marts 1899.
Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen af 29. Marts 1904.
Lov om højere Almenskoler m.m. af 24. April 1903.
Lærerne og Folkeskolen gennem 100 år, Danmarks Lærerforening 1874 - 1974, DLF 1974.
MAGASIN fra Det kongelige Bibliotek, november 1993.
 Mørch, Søren: *24 Statsministre*, Gyldendal 2000.
 Nicolaisen, Chr.: *Amagers Historie III*, Gyldendal 1907.
Nybyggere på Vestamager, Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling 1997.
 Olsen, Karl-Erik: *Som jeg nu ser det. Formand Jørgen Jensens erindringer 1972-84*,
 Frydenlund, 2007.
 Pedersen, Karl: *Lillebror fra Saltværksvej*.
Protokol for Danmarks Lærerforening kreds 3 C.
Saltholm, Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling 1999.
 Skolekommissionens *protokol* 1916 - 47.
Socialdemokratiet Kastrup-Tårnby 100 år, 1990.
 Diverse *sognerådsreferater*.
 TKL's *forhandlingsprotokol* 1910 - 40.
Tårnby Kommunebiblioteker 1899 - 1999,
 Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling 1999.
Tårnby Villaby 100 år, 2001, redigeret af Bent Jørn Nielsen og Torben Christensen.
Undervisningsplan for Kommuneskolerne i Tårnby Kommune på Amager 1932.
Undervisningsplan for Kommuneskolerne i Tårnby Sogn på Amager 1918.
Vor Ungdom 1901.
Vor Ungdom 1907.

ILLUSTRATIONER

(LHS=Lokalhistorisk Samling)

Hvor intet er anført, er der usikkerhed om, hvor illustrationen stammer fra.

s. 7	Emil Rasmussen, førstelærer i Maglebylille.	s. 53	Pastor Vibæk, Kastrup Kirke.
s. 8	Udsnit af Folkeskolen, 18. april 1907, scanning.	s. 54	Traktørstedet Kastruplund.
s. 12	N.P. Nielsen, sognerådsformand.	s. 58	Elever og lærere på Kastrup Kost- og Realskole ca. 1945, udlånt af Knud Hansen.
s. 12	Enigheds Alle 1910, fra Taarnby Villaby 100 år.	s. 59	Postkort med den nye Mellem- og Realskole på Korsvejen, som den så ud i 1923.
s. 13	"Skolegrunden", fra Taarnby Villaby 100 år.	s. 60	Det nye sogneråd, der valgtes 1921, LHS.
s. 14	De Gamles Hjem, Pyrus Alle, 1930-35, LHS.	s. 62	III. mellem, 1923.
s. 15	Udsnit af Statistik 1902, Danmark Lærerforening.	s. 65	Korsvejens Skole, den nordøstlige pavillon, set fra Amager Landevej.
s. 15	Danmarks Folkeskole 1910, scanning.	s. 66	Luftfoto af Korsvejens Skole 1954, LHS.
s. 16	Førstelærer Gottfred Thybo, LHS.	s. 67	Fremtids Håb.
s. 17	Forside fra Lærerforeningen første protokol.	s. 69	Mellemskoleklasse, 1926. foto: Korsvejens Skole.
s. 19	P.J. Petersen, foto: C. Flensburg.	s. 70	Maleri af Hansen på Korsvejens Skole. Foto: Ninna Feldvoss.
s. 20	Jørgen Jensen, formand Danmarks Lærerforening.	s. 71	Forsiden af lærerkredsens 50-års jubilæumshæfte
s. 21	Mindetavle, Tårnby Skole, foto: Allan Meyer.	s. 73	4b - Tårnby Skole, 1930, Klasselærer Gerda Pommerencke, LHS.
s. 22	Førstelærer P.J. Petersen med Tårnby Skoles elever foran Tårnby Kirke, LHS.	s. 74	1c - Kastrup Skole, 1929, Klasselærer Meta Bergmann, LHS
s. 22	Tårnby Skole 1915, LHS.	s. 75	Korsvejens Skole, 2c, lærer Fritz Lund, LHS.
s. 23	Kastrup Skole set fra nordøst ca. 1915, LHS.	s. 77	1. klasse på Kastrup Skole 1908, fra Amagerbørn fortæller s. 34 n., LHS.
s. 24	Lærerstaben ved Kastrup Skole 1910-12, LHS.	s. 78	Skolepult, udstillet på Kastrupgård, Foto: Allan Meyer.
s. 25	Amager Strandvej (Krudttårnsvej), ca. 1922, LHS.	s. 78	Anskuelighedsbillede efter tegning af Viggo Pedersen, ca. 1902.
s. 26	Ullerup Skole 1909-10, LHS.	s. 80	Skolebetjent Ole Gertsen hviler på kosten, LHS.
s. 28	Maglebylille Skole, ca. 1900, 'Amagerbørn -år 1900 fortæller...'	s. 82	Den første tilbygning til Kastrup Skole, omkring 1925. Foto udlånt af Tårnby Kommune.
s. 31	'Montage' af Amagerposten tirsdag 27. august 1889.	s. 83	Sognerådet på "Skolesyn" 1929, Kastrup Skole. Foto udlånt af Tårnby Kommune.
s. 32	Gammelværk, ca.1914. 'Til Saltholm'.	s. 86	Lærerværelset på Kastrup Skole, 1931, LHS.
s. 34	Kastrup Station, 1907, LHS.	s. 87	Overlærer Feldvoss ca. 1940, Privat foto.
s. 35	J.C. Christensen, 1856 - 1930.	s. 87	1. klasse på Kastrup Skole 1933, lærerinde frk. Vestergaard. Privat foto.
s. 36	M.C. Gertz.	s. 89	Gymnastik i skolegården på Kastrup Skole 1932, LHS.
s. 38	Saltværksvej, 1910, LHS.	s. 89	Børn i nærmest endeløse rækker på Korsvejens Skole 1935, LHS.
s. 39	En af de første mellemskoleklasser på Kastrup Skole, LHS.	s. 90	Anders Jensen, ca. 1922, LHS.
s. 41	Lærer Thaarup-Andersen med 1. mellem på Kastrup Skole, ca. 1915, LHS.	s. 91	Anders Jensen med eleverne på Tårnby Skole 1922, LHS.
s. 44	Mellemskolen Kastrup Skole 1909, LHS.		
s. 46	R.C. Hansen, Mellemskolen, overlærer.		
s. 47	Klaus Espen Berntsen, 1844-1927, Wikipedia.		
s. 47	Sognerådet holder møde på Kastruplund, Foto: Flensburg 1900.		
s. 51	Maleri af E.B. Petersen, malet af Hans Brüggge 1926, Foto: Allan Meyer.		

- s. 92 Gammalgård med Tårnby Købmandshandel, begyndelsen af 1970'erne, Foto: Allan Meyer.
- s. 93 Tårnby Skole ca. 1928, LHS.
- s. 94 Chr. Hjedts med sin klasse ca. 1930, LHS.
- s. 94 Tårnby Kro ca. 1930, LHS.
- s. 95 Tårnby Skoles lærere sidst i 20'erne.
- s. 97 Tavle og griffler. Foto: Allan Meyer.
- s. 98 Kai H. Petersen, LHS.
- s. 99 Pastor Mogens Strunge, Tårnby Kirke.
- s. 101 Billede af byggeriet Tårnby Skole 1940.
- s. 102 Gymnastiksalen fra 1940, Foto: Allan Meyer.
- s. 103 Den nye, høje bygning (fra 1932) set fra vest.
- s. 105 Edith Christiansen med klasse 1930'erne.
- s. 106 Korsvejens Skole set fra Amager Landevej kort tid efter 1932, LHS.
- s. 106 Frk. Mogensen.
- s. 110 R.C. Hansen lykønskes 1927.
- s. 111 Boldbanen, 1936. Privat foto.
- s. 114 Opgangen til hovedbygningen, Korsvejens Skole. Tegning: Ninna Feldvoss.
- s. 115 4.a Korsvejens Skole 1937/38. Privat foto.
- s. 118 Tårnby Sogneråd 33-37, LHS.
- s. 119 Teknisk Skole på Tårnbyvej, LHS.
- s. 120 Biblioteksenden af Teknisk Skole, LHS.
- s. 122 Teknisk Skoles hovedindgang, Foto: Allan Meyer.
- s. 124 Teknisk Skole, Foto: Ninna Feldvoss.
- s. 130 Førstelærer Niels S. Nielsen, Foto fra Dansk Skolestat 1934.
- s. 131 Emil Rasmussen med familien i haven ca. 1905.
- s. 134 Maglebylille Skole ca. 1925, LHS.
- s. 135 Det nye gymnastikhus fra 1928. Foto: Tårnby Kommune.
- s. 136 Familien Nielsen foran gymnastikhuset i Maglebylille. Privat foto.
- s. 137 Udsigt over Maglebylille i 30'erne, LHS.
- s. 139 Lærer Christensen med ældste klasse i Tømmerup Skole i 30'erne, LHS.
- s. 141 Frk. Nielsen, lærer Petersen og førstelærer Christensen.
- s. 142 Ullerup Skole. Foto: Tårnby Kommune.
- s. 143 J. Elkær-Hansen, Foto fra Danske Skolestat 1934.
- s. 144 Skolegården i Ullerup. Foto: Tårnby Kommune
- s. 145 Førstelærer Sv. Svendsen.
- s. 146 Frk. Schjørring med børn foran 'OPFØRT'.
- s. 146 Sv. Svendsen i klasseværelset på Ullerup Skole.
- s. 148 Skolen på Saltholm, 1942. Foto fra 'Saltholm'.
- s. 149 Medlemmer af sognerådet på vej til skolesyn og eksamen på Saltholm. Foto: Tårnby Kommune.
- s. 150 Hans Zimling, 2004. Foto: Allan Meyer.
- s. 150 Eksamen på Saltholm ca. 1930. Foto fra 'Saltholm'.
- s. 151 Den gamle skole. Foto: Allan Meyer.
- s. 152 Lærer Mogens Friis-Nielsen, 1984. Foto: Dirch Jansen.
- s. 156 Lærerne på Tårnby Skole i begyndelsen af 30'erne.
- s. 157 Korsvejens Skoles lærere på udflugt 1935. Privat foto.
- s. 158 Vilhelm Lund, førstelærer i St. Magleby.
- s. 161 Laurits Bryndorf.
- s. 163 Sognerådsformand Rich. Jacobsen.
- s. 165 Pastor Søndergaard-Thomsen.
- s. 166 Edm. Bentved.
- s. 167 Tårnby Rådhus ca. 1925, LHS.
- s. 172 Korsvejens Skole, I. mellem 1927, LHS.
- s. 174 R.C. Hansen, LHS.
- s. 175 Pebling. Udsnit af et kalkmaleri fra ca. 1450 i Tuse Kirke ved Holbæk.
- s. 178 Der festes på Kastrup Skole i 30'erne.
- s. 179 Kastrup Skoles skolebibliotek i 30'erne.
- s. 180 Frk. Ellevangs 40 års jubilæum.
- s. 181 Johs. Nyholm.
- s. 187 Børnehaven Engmarken.
- s. 189 Glasorkestret klovner ved Børnehjælpsdagen på Korsvejens Skole, LHS.
- s. 190 Den gamle brandsprøjte fra 1938. Foto: Allan Meyer.
- s. 191 'Hyrdinden og Skorstensfejeren' er nået til Saltværksvej 1938, LHS.
- s. 191 Vogn med 'Kejserens nye klæder' er parat til at køre byen rundt. Privateje.
- s. 195 Skolelæge A. Ellehauge undersøger en dreng i midten af 30'erne, LHS.
- s. 196 Skolehaver i 30'erne ved Korsvejens Skole, LHS.
- s. 197 Mens den hvide mælkeflaske endnu eksisterede, ca. 1950, LHS.
- s. 198 Et af de første kolonihold på Solhytten. Privat foto.
- s. 199 Måltid i Solhytten ved de karakteristiske langborde. Privat foto.
- s. 201 Flaget hejses ved Solhytten. Privat foto.
- s. 203 Koloniformand Helmer Sørensen, LHS.

- s. 203 Der holdes rådslagning i pejsekrogen på Solhytten.
Privat foto.
- s. 204 Indvielsen samlede repræsentanter fra både Grenå og Tårnby.
- s. 207 Fra Grenå Strand.
- s. 211 F.J. Borgbjerg, Undervisningsminister 1929-35,
Foto: Elfelt, Undervisningsministeriet.
- s. 214 Overlærer Feldvoss med den første 8. klasse
på Kastrup Skole, Privat foto.
- s. 214 Overlærer Kai H. Petersen, Helmer Sørensen og
Skytte Jørgensen med Tårnby Skoles første
8. klasse, LHS.
- s. 215 Nogle af Feldvoss' hjemmelavede materialer
til de første 8. klasser.

EMNE - OG PERSONREGISTER

8. klasser 210-213

A

Afstraffelse 175-177
Alderdomsvej 82
Almenskoleloven 1903 se
    Lov om højere Almenskoler af 24. April 1903
Almueskoleloven 1814 se
    Anordning for Almueskolevæsenet på Landet i Danmark
    af 29. Juli 1814
Amagerbanen 34, 138
Amagerbanken 49, 112
Amager Landevej 60, 64, 65, 95, 106, 121, 139, 195
Amager Strandvej 24-25, 32, 34
Ambra Alle 12
Andersen, lærer på Korsvejens Skole 206
Andersen, lærerinde på Korsvejens Skole 206
Andersen, rengøringshjælp på Tømmerup Skole 138-139
Andersen, Georg, lærer på Tårnby Skole, senere leder af
    Den Kommunale Ungdomsskole 96, 156
Andersen, H., lærer på Tårnby Skole 15
Andersen, J.R., lærer på Kastrup Skole 156
Andersen, Jens, oldermann 28
Andersen, Roald, lærer på Kastrup Skole, senere
    viceinspektør og skoleinspektør på Korsvejens Skole
    57, 116, 179
Andersson, Aron, arbejdsmand og medlem af
    Tårnby Sogneråd 83
Anordning for Almueskolevæsenet på Landet i Danmark
    af 29. Juli 1814 21, 37, 109, 164, 211
Anskuelsesbilleder 77, 78, 83
Arbejdernes Fællesorganisation 80, 109, 116-117, 120,
    122, 191, 193-195, 200
Arbejdsløshed 153-155

B

Bacher, J.P., arkitekt 26
Badeanstalt 193
Bahn, L.K., lærerinde på Kastrup Skole, senere
    Mellem- og Realskoleafdelingen på Korsvejens Skole
    68, 157, 169

Bech-Christiansen, Ingrid, lærerinde på Kastrup Skole 156
Beck, Ingrid, lærerinde 73, 207
Belt, Mogens, formand for lærerrådet 107
Bentved, Edmund, fuldmægtig og formand for Tårnby
    Sogns Skolekommission 165-166, 180, 188, 199, 200
Bergmann, Meta, lærerinde på Kastrup Skole 74, 84, 156
Bergmann, Poul, skoleelev på Kastrup Skole 88
Berntsen, Klaus, højskolemand og konseilspræsident 46-47
Bidstrup, Inger, skoleelev på Korsvejens Skole 106
Borch, E.M., lærerinde på Kastrup Skole 156
Borgbjerg, Frederik J., socialminister og
    undervisningsminister 88, 211
Bredagervej 82, 85
Brix, Carl, stadsarkitekt 81-82
Bryndorf, Laurits Hansen, lærer på Kastrup Skole,
    senere viceinspektør på Korsvejens Skole, formand for
    Tårnby Sogns Lærerforening og formand for Tårnby
    Sogns Skolekommission 83, 154, 156, 161-163, 166,
    169, 175, 192, 194, 199-201
Brændstrup, Poul, lærer på Kastrup Skole 156
Brøcher, Karl, skoleinspektør på Korsvejens Skole 37, 38,
    42, 43, 54, 71-76, 107-108, 114, 206
Brønderslev Alle 123
Bygum, lærerinde på Kastrup Skole 15, 23, 169
Børnehaven Engmarken 187-188
Børnehjælpsforeningen for Tårnby Kommune 188-189,
    207, 209

C

Carlsen, murer, formand for Arbejdernes Fællesorganisation
    109, 193
Carlsen, C., Arbejdernes Fællesorganisation 122
Carlsen, Kirsten, skoleelev på Kastrup Skole 81-85, 86
Carstensen, Johannes, lærer på Kastrup Skole 84, 156, 180
Centralforeningen for Skomagere og Skotøjshandlere i
    København og Omegn 107
Christensen, lærer på Kastrup Skole 15, 24
Christensen, A.P., førstelærer på Tømmerup Skole 138-140,
    157
Christensen, J.C., degn, kultusminister og konseilspræsident
    35-37
Christensen, Karen, lærerinde på Ullerup Skole 145

Christiansen, Edith, lærerinde på Korsvejens Skole 157, 206
Christiansen, Edith, lærerinde på Tårnby Skole 97,
104-105
Christiansen, Erik, skoleelev på Tårnby Skole, Korsvejens
Skole og Tømmerup Skole 97, 104, 112, 138-141

D

Dahl, Anna, faglærerinde på Kastrup Kost- og Realskole 57
Dam, Gunnar, sekretær for Kred 3C 114
Danmarks Lærerforening 20, 36, 71, 107, 158
Danmarks Socialdemokratiske Ungdom 120
Dansk Porcelænsfabrik 11
Deuntzer, J.H., konseilspræsident og udenrigsminister 35
Duelund 207

E

Eilertsen, Mogens, skoleinspektør på Nordregårdsskolen
71-76
Eilschou-Holm, E., medlem af Tårnby Sogns
Skolekommission 169
Eksamensformer 17
Elevminder 24-25, 57, 61, 62-63, 65-68, 71-152, 177,
190-191, 206
Elgaard, medlem af Børnehjælpsdagskomiteen 188
Elkær-Hansen, Asta, viceinspektør på Tårnby Skole
143-144
Elkær-Hansen, Jørgen, lærer på Ullerup Skole,
senere skoleinspektør på Skottegårdsskolen og
borgmester i Tårnby 26, 72, 142-145, 157
Ellehauge, A., skolelæge 194-195
Ellehauge, M.E., lærerinde på Kastrup Skole 85, 86, 156
Ellevang, Agnes, lærerinde, senere viceinspektør,
på Kastrup Skole 15, 18, 24, 74, 83, 87, 156, 169, 180
Ellevang, Johannes, lærer på Kastrup Skole 83, 85, 156,
169
Englandsvej 21, 91, 94, 95
Enigheds Alle se Ambra Alle

F

Fedderson, Else G., lærerinde på Mellem- og
Realskoleafdelingen på Korsvejens Skole 157
Feldvoss, Johannes, overlærer, senere skoleinspektør, på
Kastrup Skole 77, 85, 86-88, 121, 156, 176, 178-180,
194, 200-203, 207-208, 212-215
Feldvoss, Torkild, skoleelev på Korsvejens Skole,
senere borgmester i Tårnby 108

Feriekoloni 198-206
Filialskole 118-119
Fischer, Anna-Grethe, skoleelev, minde fra Tårnby Skole 94
Fleckenstein, Ellen, skoleelev 177
Fleckenstein, John, skoleelev på Korsvejens Skole,
senere ekspeditionssekretær på Tårnby Rådhus 104
Fogelstrøm, Niels, smedemester 32, 123
Forsømmelser se fravær
Forældrerådenes Sammenslutning 199
Foss, skolebestyrerinde på Kastrup Kost- og Realskole
57, 58
Foverskov, lærer på Ullerup Skole 15
Fravær 171-175
"Fremtids Håb" 65, 66, 67
Friis-Nielsen, Mogens, lærer på Saltholm 152
Frølund Thomsen, skolebestyrerinde på Kastrup Kost-
og Realskole 56, 58
Fællesskolen for Kastrup og Maglebylille 132
Fællesskolen for Tømmerup og Ullerup 21, 26

G

Gamles Hjem, De, Pyrus Allé se Plejehjemmet Pyrus Allé
Gammalgård 91, 92
Georgsminde 140
Gerstrup, Niels Otto, lærer på Kastrup Kost- og
Realskole 57
Gertsen, Ole, skolebetjent på Kastrup Skole 79-80, 84, 193
Gertz, M.C., rektor for Københavns Universitet, formand
for de lærde skolars undervisningsinspektion samt
formand for udvalget, der skulle undersøge muligheden
for en reform af hele det danske skolevæsen 35-36
Gjerster, Axel, formand for Socialdemokratisk Forbund og
medlem af Børnehjælpsdagskomiteen 80, 188, 193
Glasorkestret 189
Grenå Strand 207
Grønbæk-Nielsen, A.D. (tidl. Larsen), lærerinde på Mellem-
og Realskoleafdelingen på Korsvejens Skole 68, 104,
112, 157
Grønbæk-Nielsen, K., lærer på Korsvejens Skole og formand
for lærerrådet 104, 107, 157
Grønlund-Rasmussen, O.J., lærer på Mellem- og
Realskoleafdelingen på Kastrup Skole, senere Korsvejens
Skole 16, 24, 38, 50, 61, 63, 66, 68, 157, 169, 183
Grønnehave 95
Grønning, J.K.A., lærer på Kastrup Kost- og Realskole 57

H

- Haack, Carl, kommunal chauffør 61
Hansen, Børge, lærer på Kastrup Skole 156
Hansen, Ernst, lærer på Kastrup Kost- og Realskole 57
Hansen, Georg, kul-og-koks-handler og
Kastrup-vognmand 191
Hansen, H.C., folketingsmand og minister 121
Hansen, Knud, skoleelev på Kastrup Skole og på
Kastrup Kost- og Realskole 57, 58, 88-89, 191
Hansen, Laurits, se Bryndorf, Laurits Hansen
Hansen, P., medlem af Tårnby Sogneråd 51, 52, 54
Hansen, R.C., leder af Mellem- og Realskoleafdelingen
på Kastrup Skole, senere Korsvejens Skole, senere
overlærer på Korsvejens Skole 16, 18, 24, 38-40, 44-46,
49, 50, 52-54, 61, 67-70, 104, 107-116, 120, 128, 157,
169, 172, 173-174, 212
Hansen, Svend, gårdejer og medlem af Tårnby Sogneråd 83
Helt, E.W., lærerinde på Skolen på Saltholm, senere på
Korsvejens Skole 106, 148, 150-151, 158
Henriksen, Chr., førstelærer på Tømmerup Skole 27
Henriksen, K., lærer på Kastrup Skole 15, 24
Hjeds, Christian Pedersen, førstelærer på Ullerup Skole,
senere lærer på Tårnby Skole 72, 92, 95, 96, 141-142,
156
Hjeds, Helge og Ruth, skoleelever på Ullerup Skole
141-142, 145, 147
Holbøll Nielsen, K., Arbejdernes Fællesorganisation
123, 200
Hverdagsundervisning 7, 102, 109

I - J

- Instruktionskurser 158-159
Jacobsen, lærerinde på Skolen på Saltholm 148
Jacobsen, Helga, lærerinde på Tårnby Skole 156
Jacobsen, R., Arbejdernes Fællesorganisation 122
Jacobsen, Richard, lærer på Kastrup Skole,
senere sognerådsformand 163, 180, 200, 202
Jakobsen, E.B.L., lærerinde på Korsvejens Skole 157
Jansen, Inger Kjær, leder af Stads- og Lokalarkivet i Tårnby,
tidligere Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling
90-91, 123, 194-195, 197
Jensen, medlem af Tårnby Sogns Skolekommission 169
Jensen, Anders, førstelærer på Tårnby Skole 16, 90, 91, 95
Jensen, Jørgen, formand for Danmarks Lærerforening
19-20
Jerichau, danselærerinde 121

- Jernbane på Saltholm 33
Juhler, lærer på Kastrup Kost og Realskole 58
Juhler, J.P., lærer på Korsvejens Skole 157
Juul, lærer på Kastrup Skole 15
Jærre, sagfører, medlem af Tårnby Sogns Skolekommission
og Børnehjælpsdagskomiteen 165
Jønsson, Kirsten, senere Johnsen, skoleelev på Korsvejens
Skole 105-107
Jørgensen, Jørgen, undervisningsminister 153
Jørgensen, Sigrid G., lærerinde på Kastrup Kost- og
Realskole 57

K

- Kanonbatteri på Saltholm 32-33
Kastrup 11, 13
Kastrup Havn 123
Kastrup Klub 121
Kastrup Kost- og Realskole 56-58, 69
- lærer- og elevbilleder:
ca. 1945: elever og lærere 58
Kastrup-Magleby Badmintonklub 136
Kastrup Rådhus 23, 118, 148, 162, 167
Kastrup Skole 7, 9, 15, 16, 19, 23-24, 27, 37, 39, 40, 41,
43, 44, 53, 56, 57, 60-61, 65, 68, 70, 76- 89, 90, 93,
95, 102, 103, 109, 112, 118-119, 128, 138, 152, 155,
159, 166, 168, 169-170, 175, 178, 179-182, 187, 193,
194-196, 206, 209, 212-213
- klassebilleder
1908: 1. klasse 77
1909: mellemskolen 44
ca. 1910: en af de første mellemskoleklasser 39
ca. 1915: 1. mellem 41
1923: III mellem 62
1929: 1. c 74
1933: 1. klasse 87
1936/37: den første 8. klasse 214
- lærerbilleder:
1910-12: lærerstaben 24
1931: lærerværelset med lærere 86
Kastrup Skoles Forældreforening 187
Kastrup Sogn 164
Kastrup Station 34
Kastrupgårdsvej 23, 82, 85, 88
Kastruplund 47, 54, 80, 109, 188, 193
Kastruplundgade 16, 23, 109, 112, 118
Kastrup-Tårnby Socialdemokratiske Forening 13

Kastrupvej 23, 82
 Kjellerup 207-208
 Klauman-Erichson, skolelæge 188, 194
 Kolbye-Nielsen, J.L.T., lærerinde på Mellem- og
 Realskoleafdelingen på Korsvejens Skole 114, 157
 Kolbye-Nielsen, K., lærer på Korsvejens Skole,
 senere inspektør på Kastrup Skole 157
 Kongelundsvej 93
 ”Korsridderen” 205
 Korsvejens Skole 9, 19, 37, 56, 59-70, 75-76, 102-116,
 117-121, 125, 128, 130, 138, 140, 141, 151, 155, 159,
 189, 191, 196, 199, 205-206, 209, 213
 - klassebilleder:
 1923: III mellem 62
 1926: mellemskolen 69
 1927: I mellem 172
 1930'erne: Edith Christiansen med klasse 105
 1932/33: 2. c 75
 1937/38: 4. a 115
 - lærerbilleder
 1935: lærerne på udflugt 157
 Kreds 3C, Danmarks Lærerforening, 71, 113, 158-160
 Kreds 13, Danmarks Lærerforening 20, 160
 Kristensen, Oluf, gartner og medlem af
 Tårnby Sogneråd 117
 Krudttårnsvej se Amager Strandvej
 Kursusklasser 18, 53
 Københavns Tekniske Skoler 123
 Købstadskoleordning 17, 102, 128, 129, 142, 155

L

Landsbyskoleordning 102, 128, 129, 132, 140, 142, 147,
 155, 157, 159
 Larsen, lærerinde på Mellem- og Realskoleafdelingen 169
 Larsen, senere Sørensen, lærerinde på Kastrup Skole 84
 Latyrus Allé 14
 Laursen, lærer på Kastrup Kost- og Realskole 58
 Lejrskoler 207-209
 Lejrture 194
 Lind, B. Arbejdernes Fællesorganisation 116
 Lorentzen, Marius, bestyrer og medlem af
 Børnehjælpsdagskomiteen 188
 Lov om Folkeskolen af 18. Maj 1937 115, 153, 211, 214
 Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen
 af 24. Marts 1899 128

Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen
 af 29. Marts 1904 128
 Lov om højere Almenskoler m.m. af 24. April 1903
 34, 35, 37, 44, 46, 59, 211
 Lov om Mellemskoler se Lov om højere Almenskoler m.m.
 af 24. April 1903
 Ludvig, Richard, formand for
 Arbejdernes Fællesorganisation 121
 Ludvigsen, viceinspektør 163
 Ludvigsen, N.M., lærer på Mellem- og Realskoleafdelingen
 på Korsvejens Skole 157
 Lund, Erik, skoleelev 206
 Lund, Vilhelm, førstelærer på St. Magleby Skole og
 formand for Kreds 3C 113, 158
 Lund, Frits Müller., lærer på Korsvejens Skole 75-76, 105,
 157, 202-205
 Lund, Troels, skoleelev på Tårnby Skole 90, 91, 96-98
 Lundberg, Sigw., medlem af Tårnby Sogns Skolekommission
 169
 Lærere, antal af 15, 19, 104, 107, 155-158
 Lærerliv 7-8, 29-30, 38, 40, 45-46, 71-124, 129-130,
 132-133, 155-164, 175-177

M

Madsen, Karen V., lærerinde på Kastrup Skole 156
 Madsen, Kuno, skoleelev på Teknisk Skole 123
 Madsen, S.M., stationsforstander, medlem af
 Tårnby Sogneråd og Børnehjælpsdagskomiteen 83, 186
 Maglebylille Skole 7, 9, 15, 19, 27-28, 102, 106, 109, 128,
 129-138, 155, 167-171
 Marcussen, Evan K., lærer på Tårnby Skole 96, 156
 Mathiesen, Erik, lærer på Tårnby Skole 96, 97, 156
 Matthiesen, E., lærerinde på Tårnby Skole 156
 Mellemskoleafdelingen se Tårnby Sogns Kommunale
 Mellem- og Realskole
 Mellemskolereformen 1907 35-70, 109
 Mellemvej se Bredagervej
 Mogensen, Irene, senere Nilsson, skoleelev på
 Kastrup Skole 85-86
 Mogensen, K.A., lærerinde på Skolen på Saltholm, derefter
 på Maglebylille Skole, senere på Korsvejens Skole 106,
 130, 134-135, 137-138, 148, 157
 Munch, P., forsvarsminister 33
 Mælkeordningen 197
 Møller, Robert T.Chr., lærer på Mellem- og Realskole-
 afdelingen på Korsvejens Skole 107-108, 157, 183

Møller, Grete, skoleelev på Maglebylille Skole 132-134, 137
Møller, Svend, arkitekt 103

N

Nielsen, Anna, skoleelev 125-128
Nielsen, Christian, formand for Forældreårene 200
Nielsen, Dagny, lærerinde på Tømmerup Skole 138, 139, 157
Nielsen, Ebba, senere Belt, lærer 204
Nielsen, Egon, skoleelev på Kastrup Skole og Korsvejens Skole, senere maskinmester 61
Nielsen, J.Chr., formand for Socialdemokratisk Forening for Tårnby Kommune 121
Nielsen, Kamma, senere Kettner, skoleelev på Maglebylille Skole 132
Nielsen, N.P., typograf, formand for Tårnby Sogneråd m.m. 12-13, 38, 62-63, 83, 87, 91, 121, 123, 143, 147, 154, 169, 188
Nielsen, Richard, lærer på Kastrup Skole 84, 156, 169
Nielsen, Skotte, lærer på Korsvejens Skole 72-73
Nielsen, Valborg, lærerinde på Tårnby Skole 96, 156
Nielsen Jensen, cigarhandler og medlem af Tårnby Sogneråd 83
Ny Kalkbrænderi 11
Nyholm, Johannes J., lærer på Kastrup Skole 156, 180-183

O

Olsen, C.J., medlem af Tårnby Sogneråd 117, 150, 165
Olsen, Elfrida, senere Mathiesen, lærerinde på Tårnby Skole 96
Olsen, Emmy, senere Riber, skoleelev på Maglebylille Skole 130, 132
”Opført” 145
Oplandsskoler 129, 168
Orlogsværftets Arbejderes Byggeforening 14, 117

P

Paulsen, C.A., overlærer på Kastrup Skole samt organist og kirkesanger i Kastrup Kirke 15, 16, 23-24, 90
Paulsen, Olga J., lærerinde på Mellemkoleafdelingen på Kastrup Skole 16, 24, 38
Pedersen, C., konstruktør og forstander for Teknisk Skole 116-117
Pedersen, Esther, skoleelev på Tårnby Skole 90, 95
Pedersen, H.Chr., lærer på Tårnby Skole 156

Pedersen, Hans, skoleelev på Maglebylille Skole 131-132
Pedersen, Karl, skoleelev på Kastrup Skole og Korsvejens Skole, senere sekretariatsleder på Tårnby Rådhus 64-68, 76-79, 81, 183
Petersen, lærerinde på Maglebylille Skole 15, 27, 131
Petersen, lærerinde på Tømmerup Skole 15
Petersen, Aff, rengøringshjælp på Maglebylille Skole 133
Petersen, Betty, medlem af Børnehjælpsdagskomiteen 188
Petersen, Chr., andenlærer på Tømmerup Skole 138, 157
Petersen, E.B., direktør for Amagerbanken og formand for Tårnby Sogneråd 49, 51, 52
Petersen, Hans Leo, skoleelev på Maglebylille Skole 133
Petersen, Jytte, skoleelev på Ullerup Skole 143, 145-146
Petersen, Kaj H., førstelærer, senere overlærer og skoleinspektør, på Tårnby Skole samt kordegn og kirkesanger i Tårnby Kirke og formand for biblioteksbestyrelsen i Tårnby, desuden ekspert i Amagerdialekter 95-98, 101-102, 128, 156, 166, 168, 212-214
Petersen, P.J., førstelærer på Tårnby Skole, senere overlærer på Kastrup Skole, desuden kirkesanger i Kastrup Kirke 15-19, 21-22, 76-77, 83, 90, 95, 111, 169
Petersen, P.M., bådebygger og medlem af Tårnby Sogneråd 83
Petersen, Svend Aage, skoleelev på Tårnby Skole 96
Pilegården 93, 94
Plejhjemmet Pyrus Allé 14
Poesibøger 184-185
Pommerencke, Gerda, læreinde på Tårnby Skole 73, 94, 96, 156
Poulsen, lærer på Kastrup Kost- og Realskole 58
Poulsen, lærerinde på Kastrup Skole 83, 169
Pyrus Allé 14

R

Rasmussen, Emil, førstelærer på Maglebylille Skole 7-8, 18, 27, 54, 130-132, 171-172
Rasmussen, Frode, kommunesekretær i Tårnby Kommune 163
Rasmussen, J.K., kaptajn, lærer på Kastrup Kost- og Realskole 56
Rasmussen, Reinhard, skoleelev 132, 135
Realpigeskole 29-30
Rosenholm, lærer på Korsvejens Skole 206
Ryvej 132
Raagaard 66

S

- Saltholm 32-33
 Saltholm Skole se Skolen på Saltholm
 Saltværksvej 16, 23, 38, 56, 57, 82, 85, 88, 109, 119, 188
 Sange, hjemmegjorte 178-182
 Schjørring, Frederikke Sophie, leder af privatskole,
 senere søndagsskole, på Tømmerupvej, senere lærerinde
 på Ullerup Skole 145, 146, 157
 Schmidt, Vagn, lærer på Kastrup Kost- og Realskole 57, 58
 Simonsen Nielsen, Niels, førstelærer på Maglebylille Skole
 129-130, 132-138, 157
 Skelbye, Johannes, lærer på Kastrup Skole 15, 24, 156, 169
 Skole Allé se Pyrus Allé
 Skolebespisning 194, 196-198
 Skolebibliotek, Kastrup Skole 179
 Skolebåd 152
 Skoledirektionen for Sokkelund Herreds Provsti
 88, 100, 119-120
 Skoleforordningen 1814 se Anordning for
 Almueskolevæsenet på Landet i Danmark
 af 29. Juli 1814
 Skolegrunden 13-14, 60
 Skolehaver 194, 195-196
 Skoleloven af 1899 se Lov om forskellige Forhold
 vedrørende Folkeskolen af 24. Marts 1899
 Skoleloven af 1904 se Lov om forskellige Forhold
 vedrørende Folkeskolen af 29. Marts 1904
 Skoleloven af 1937 se Lov om Folkeskolen
 af 18. Maj 1937
 Skolen på Saltholm 19, 102, 147-152, 155, 171
 - klassebilleder
 ca. 1930: eleverne til eksamen 150
 Skoleplan for Tårnby Kommune, Sokkelund Provsti,
 Københavns Amt 1918 55
 Skoleplan for Tårnby Kommune, Sokkelund Provsti,
 Københavns Amt 1932 102
 Skolevurderinger 168-171
 Skottegården 38, 81
 Skottegårdsskolen 70, 89, 152, 189
 Skytte Jørgensen, H., lærer på Tårnby Skole 96, 156, 214
 Smallestræde 85, 89
 Sneserevej 21
 Socialdemokratiet i Tårnby Kommune 9, 12-13
 Socialdemokratisk Forbund 80, 193
 Socialdemokratisk Forening for Tårnby Kommune 120
 ”SOLAPO” 139
 ”Solbrinken” 198
 ”Solgården” 198
 ”Solhytten” 198, 203, 205-206
 Solkolonierne 198
 ”Solkrogen” 198
 Spanske syge, Den 33
 Stads- og Lokalarlivet i Tårnby 90, 94
 Starup, Erik, skoleelev på Kastrup Skole og
 Korsvejens Skole, senere pianist 61
 Strunge, Mogens, præst ved Tårnby Kirke 99-100, 164
 Sundbyerme 9, 11, 90
 Svangbørnskoloni 188, 198-206
 Svane, Hagen, lærer på Tårnby Skole 96, 97, 99, 156
 Svendsen, førstelærerkone på Ullerup Skole 144
 Svendsen, Svend A., førstelærer på Ullerup Skole 15, 18,
 27, 143, 145, 146, 157
 Søbadeanstalten 190
 Søndergaard-Thomsen, C., sognepræst i Kastrup Kirke og
 formand for Tårnby Sogns Skolekommission
 87, 150, 164, 200
 Sørensen, Christian, lærer på Kastrup Skole 84, 180,
 202-203
 Sørensen, Arne Helmer, lærer, senere viceinspektør,
 på Tårnby Skole, formand for Tårnby Kommunes
 Lærerforening 98, 156, 180, 202-203, 214
 Sørensen, E.C., lærer på Tårnby Skole 15
 Sørensen, Grethe, medlem af Børnehjælpsdagkomiteen 188
 Søvangs Alle 85

T

- Teknisk Skole, Tårnbyvej 9, 116-124, 190
 Tekniske Selskab for Tårnby Kommune, Det 121
 Th. Jensens Allé se Latyrus Allé
 Theisen, Aksel, skoleelev på Kastrup Skole,
 senere skatteinspektør 24
 Thorsly, lærerinde på Korsvejens Skole 106
 Thun, Ida, lærerinde på Tårnby Skole 156
 Thybo, Erik, skoleelev på Maglebylille Skole 28, 132,
 134-137
 Thybo, Gottfred, førstelærer på Tømmerup Skole 15, 16,
 18, 27-28
 Thyges Gård 140
 Thønnesen, Peter, formand for sognerådet 49
 Thaarup-Andersen, Aa., lærer på Mellem- og
 Realskoleafdelingen på Kastrup Skole, senere på
 Korsvejens Skole 16, 24, 41, 50, 54, 68, 107, 157, 169

”Tilfredshed” 38
 TKL se Tårnby Kommunes Lærerforening
 Travbanerestauranten 188
 Træskoforeningen 73-74
 Tuberkulose 192
 Tuberkulosestationen 195
 Tømmerup Skole 7, 9, 15, 19, 21, 26, 27-28, 102, 109,
 128, 129, 138-141, 155, 167-168, 169-171
 - klassebilleder
 1930'erne: ældste klasse 139
 - lærerbilleder
 lærerstaben med elever 141
 Tømmerup Stationsvej 140
 Tømmerupvej 21, 139
 Tårnby Bladet 27
 Tårnby Forenings Råd 27
 Tårnby Kirke 21-22, 98-100
 Tårnby Kommunalbestyrelse 62, 152, 194
 Tårnby Kommunebiblioteker se
 Tårnby Sogns Folkebibliotek
 Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling se Stads-
 og Lokalarkivet i Tårnby
 Tårnby Kommunes Lærerforening (TKL)
 (se også Tårnby Sogns Lærerforening) 20, 49, 160,
 194-196, 199-200, 212-213
 Tårnby Kro 94
 Tårnby Købmandshandel 91, 92
 Tårnby Politistation 66
 Tårnby Skole 7, 9, 15, 19, 21-22, 27, 60-61, 65, 70,
 90-102, 103, 104, 109, 128, 129, 155, 167-168,
 169-171, 177, 189, 196, 206, 213
 - klassebilleder:
 1907: Tårnby Skoles elever 22
 1922: Tårnby Skoles elever 91
 ca. 1930: Chr. Hjedes med sin klasse 94
 1930: 4. b 73
 1933/34: den første 8. klasse 214
 - lærerbilleder
 sidst i 1920'erne: Tårnby Skoles lærere 95
 i begyndelsen af 30'erne: Tårnby Skoles lærere 156
 Tårnby Sogn 11, 17
 Tårnby Sogneråd 7-9, 11, 16-19, 27, 28, 37, 47-53, 55,
 60-61, 69, 80, 83, 98, 100, 103-104, 110, 111,
 117-118, 121, 123, 132, 147-148, 149, 153-155, 163,
 164-165, 167-168, 172-173, 176, 189-190. 192-197,
 199, 201-203, 206, 207, 213-214

Tårnby Sogns Folkebibliotek, senere
 Tårnby Kommunebiblioteker 118
 Tårnby Sogns Kommunale Forening 13
 Tårnby Sogns Kommunale Mellem- og Realskole 16-19,
 29-31, 37-70, 102-104, 107, 109. 121, 128, 156, 167,
 169-171, 173-174
 Tårnby Sogns Lærerforening
 (se også Tårnby Kommunes Lærerforening) 16-20, 49,
 52-53, 92, 113, 153-154, 158, 161-163, 166, 192
 Tårnby Sogns Oplysningsudvalg 116
 Tårnby Sogns Skolekommission 8, 17, 27, 51-52, 54,
 60, 68, 69, 76, 81-82, 88, 98, 100, 103, 104, 107, 110,
 114, 130-131, 146-147, 149, 164-168, 171-177, 197,
 199-201, 204, 206, 212-213
 Tårnby Sogns Skoleudvalg 118, 162, 194, 206, 212
 Tårnby Sogns Sociale Udvalg 197
 Tårnby Sogns Værgeråd 175
 Tårnby Sogns Økonomiudvalg 103, 111
 Tårnby Teater 27
 Tårnby Villaby 11-14, 60, 110, 117
 Tårnbyvej 64, 105, 119, 121, 123

U

Ullerup Skole 7, 9, 19, 21, 26, 27, 65, 102, 104, 109, 128,
 129, 138, 140, 141-147, 155, 167-168, 169-171
 Undervisningsplan for 8. klasse 212-213
 Undervisningsplan for Kommuneskolerne i
 Tårnby Kommune på Amager 1932 104
 Undervisningsplan for Kommuneskolerne i
 Tårnby Sogn på Amager 1918 128-129
 Utøj 192

V

Verdenskrigen 1914-1918 32-33
 Vestergaard, lærerinde på Kastrup Skole 87
 Viberup Skole 65
 Vibæk, Poul, sognepræst i Tårnby Kirke og formand for
 Tårnby Sogns Skolekommission 8, 51, 62, 64, 68, 164,
 169
 Vikarer 18

W

Weekendhytter 209
 Weichel, Jan, skoleelev på Kastrup Skole og på
 Korsvejens Skole 83, 111-113, 115, 190-191
 Wilhelmsen, Else, skoleelev på Korsvejens Skole 113

Z

Zimino, Henrik, skoleelev på Korsvejens Skole,
senere borgmester i Tårnby 108

Zimling, Hans, skoleelev på Skolen på Saltholm 149-150

Zimling, Martha, skoleelev på Skolen på Saltholm 148-149

Zimling, Ottilie, skoleelev på Skolen på Saltholm 147

Ø

Østergård 83

Poul Feldvoss:

SKOLEN FOR FOLKET

Tårnby Kommunes skolehistorie fra århundredskiftet til 2. verdenskrig

© Tårnby Kommune og Poul Feldvoss, 2010

ISBN: 978-87-986763-0-0

Bogen er sat med Adobe Garamond Pro og Verdana

Omslag og typografisk tilrettelægning: Allan Meyer

Lay-out: Allan Meyer

Billedredaktion: Poul Feldvoss

Digital billedbehandling: Allan Meyer

Bogen er trykt af Rosendahls-Schultz Grafisk als

Dette generalstabskort, som også er gengivet på side 2, er dateret 1907. Det illustrerer med al tydelighed den kolossale udvikling, der har fundet sted siden da. At kommunen for blot én menneskealder siden bestod af adskilte små bysamfund omgivet af udstrakte marker, vil nok overraske mange. Med fokus på skolevænet beskriver Poul Feldvoss i 'Skolen for folket' 4 årtier af denne udvikling, der i højeste grad er en afspejling af, hvad der har rørt sig i samfundet som helhed, og som danner fundament for skolevænet i resten af 1900-tallet. Det fortælles der om i bind 4, 'Den kommunale skole'.

ISBN 978-87-986763-0-0

9 788798 676300